

วารสารไทย
THAI JOURNAL

ปีที่ ๑๒ ฉบับที่ ๔๕ มกราคม - มีนาคม ๒๕๓๕

....“ความสุจริตและความมุ่งมั่นจะบังเกิดยั่งยืนอยู่ได้ เพราะสติกับปัญญา” นั้น หมายความว่าเมื่อบุคคลมีสติ รู้ตัว มีปัญญารู้ชัดในคุณค่าของความสุจริต และการสร้างสรรค์ความเจริญบนพื้นฐานของความสุจริต แล้ว ก็จะเป็นความนิยม เชื่อมั่น และพึงพอใจในความดี สิ่งดีและการกระทำดี แล้วความมั่นใจพึงใจนั้น ก็จะอุดหนุนประกอบความสุจริตพร้อมทั้งความมุ่งมั่นที่จะทำดี ให้คงอยู่ได้ตลอดไปไม่เสื่อมถอย...

พระบรมราชาบาท ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร
แก่นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
๑๓ กรกฎาคม ๒๕๒๒

ปก : ประติมากรรมภายในบริเวณ
พระราชอุทยานสราญรมย์

“วารสารไทย”เป็นวารสารเผยแพร่ข้อมูลความรู้เชิงสารคดีที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชนชาวไทยเพื่อสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

ที่ปรึกษา ท่านผู้หญิงสมโรจน์ สวัสดิ์กุล ณ อยุธยา
นายสุธี อากาศฤกษ์

บรรณาธิการ นายชาคริต จุลกะเสรี

บรรณาธิการผู้ช่วย นางสาวอนุตรา ทงษ์สุวรรณ

กองบรรณาธิการ นายทองค่อ กล้วยไม้ ณ อยุธยา นายประพัฒน์ ตรีณรงค์
นายเย็นใจ เลาทวนิช นายวิจิตร อวาทกุล
คุณหญิงคณิดา เลชะกุล นายสมบัติ พลายน้อย
นางอัคร เทมะจันทร์ นายปัญญา นิตย์สุวรรณ

จัดรูปเล่ม นางสาวอนุตรา ทงษ์สุวรรณ

ฝ่ายจัดการ นางอัครจินดา ทงษ์พงษ์ นางสาวจิรบุญย์ ทศนบรรจง

สำนักงานวารสารไทย สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
อาคาร ๑๑ ชั้น ๓ ส่วนการศึกษานอกโรงเรียนนายร้อย จปร. (เดิม)
ถนนราชดำเนิน โทร. ๒๔๑๔๕๕๐

วารสารไทย เป็นเอกสารเผยแพร่เป็นอนิรันดชนานการแก่ประชาชนทั่วไป
ทรงสนและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในวารสารนี้ เป็นของผู้เขียนแต่ละท่าน
ซึ่งไม่จำเป็นต้องตรงกับความเห็นของบรรณาธิการ และคณะผู้จัดทำ

คณะกรรมการจัดทำวารสารไทย
ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ

ท่านผู้หญิงสมโรจน์ สวัสดิ์กุล ณ อยุธยา อนุกรรมการที่ปรึกษา
นายสุธี อากาศฤกษ์ อนุกรรมการที่ปรึกษา
นายวิจิตร อวาทกุล ประธานอนุกรรมการ
นายชาคริต จุลกะเสรี รองประธานอนุกรรมการ

อนุกรรมการ

นายทองค่อ กล้วยไม้ ณ อยุธยา นายประพัฒน์ ตรีณรงค์
นายเย็นใจ เลาทวนิช คุณหญิงคณิดา เลชะกุล
นายสฤติย์ เล็งไธสง นายสมบัติ พลายน้อย
นางอัคร เทมะจันทร์ นายปัญญา นิตย์สุวรรณ
นางดวงกมล พิทักษ์ดำรงกิจ นางวรรณิกา ณ สงขลา
นางสาวอนุตรา ทงษ์สุวรรณ นางอัครจินดา ทงษ์พงษ์
นางสาวจิรบุญย์ ทศนบรรจง

พิมพ์ที่ บริษัท ศรีเมืองการพิมพ์ จำกัด

๕/๒๔-๒๕ ๓๗-๔๑ ถนนรองเมือง ซอย ๕ กรุงเทพฯ ๑๐๕๐๐
โทร. ๒๑๔๔-๖๖๐, ๒๑๔๔-๓๗๐

เผยแพร่เพื่อเป็นอนิรันดชนานการ

จาก

สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

ห้ามจำหน่าย

จากบรรณาธิการ

ดูเหมือนในช่วงปี ๒๕๓๔ - ๒๕๓๕ นี้ จะเป็นปีที่ประเทศไทยเรา ออกจะใช้รัฐบาลกันเปลืองมากเกิน ไปสักหน่อย ได้มีการเปลี่ยนแปลงคณะรัฐบาลไปหลายชุด มีผลทำให้การผลิต “วารสารไทย” ต้องพลอยหยุดชงัก ไปด้วยชั่วคราว ซึ่งก็ต้องขอภัยต่อบรรดาสมาชิก และผู้สนใจทั้งหลาย ที่รอติดตามอ่านอยู่ทั่วประเทศด้วย

บัดนี้ได้รับอนุมัติงบประมาณการจัดพิมพ์ให้แล้ว คณะผู้จัดทำ “วารสารไทย” จึงได้ร่วมมือร่วมใจกัน เร่งรัดดำเนินการจัดพิมพ์ “วารสารไทย” ปี ๒๕๓๕ ย้อนหลังให้แล้วเสร็จโดยเร็วที่สุดให้จงได้

เริ่มจาก “วารสารไทย” เล่มที่กำลังอยู่ในมือของท่านขณะนี้ ก็ได้รับความกรุณาจากท่านนักเขียน ทั้งประจำและกิตติมศักดิ์ ส่งเรื่องมาให้拿來ลงพิมพ์ได้ โดยครบถ้วน ล้วนแต่มีสาระน่ารู้ น่าติดตามอ่านด้วยกันทั้งสิ้น

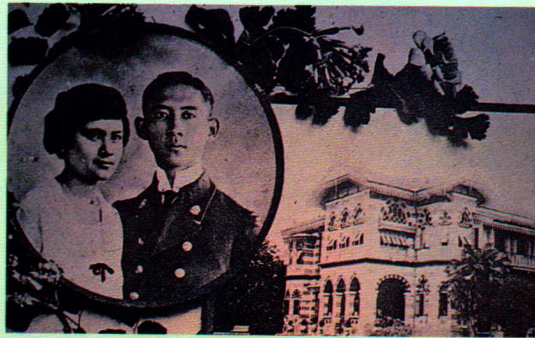
เป็นต้นว่า ท่านรองเลขาธิการพระราชวังฝ่าย กิจกรรมพิเศษ คุณขวัญแก้ว วัชโรทัย ก็ได้ส่ง เรื่อง “สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก” มาให้นาวาระพิเศษ ซึ่งได้เน้นไว้อย่าง ชัดเจนด้วยว่า นอกเหนือจากที่พระองค์ท่านทรง เป็นพระบิดาแห่งการแพทย์ไทยแล้ว ยังสมควรที่ชาวไทย ทั้งชาติควรจะได้ร่วมกันเฉลิมพระเกียรติ ถวายพระ

ราชสมัญญาแด่พระองค์ท่านด้วยว่า ทรงเป็นพระบิดาแห่ง ประชาธิปไตยอีกส่วนหนึ่งด้วย

นอกจากนี้ก็มีเรื่องที่เปี่ยมด้วยสาระน่าอ่าน อีกมากมาย ซึ่งจะหาอ่านจากที่อื่นได้ยาก ทาง “วารสารไทย” ก็ได้รับความกรุณาจัดส่งมาให้ จาก ท่านผู้ทรงคุณวุฒิ สวัสดิกุล ณ อยุธยา ศาสตราจารย์ สำราญ วังศพัทธ์ อาจารย์สุชีพ ปุญญานุภาพ อาจารย์ ประพัฒน์ ตริณรงค์ คุณสมบัติ พลายน้อย ดร.เย็นใจ เลาทวนิช คุณเบญจมาศ แพทอง คุณปรารพ เหล่าวา นิช อาจารย์สถิตย์ เล็งไธสง คุณเพลาดีสัย สิทธิธัญกิจ ศาสตราจารย์ ระเบียบ สาคริก คุณจิราพร ตูลยอนนท์ และ “ปลายรุ้ง” เหล่านี้ได้มีเรื่องเสนอไว้ให้อ่านกันได้อย่าง จุใจ เพื่อโยงโยสสร้างสรรค์ให้มีจิตใจทรวงแทนเอกลักษณ์ ของชาติได้ดียิ่งขึ้นด้วย

ถึงแม้ความเสรีของสื่อมวลชนต่าง ๆ ในยุคนี้ ออกจะมีผู้ใช้ในแนวทางปฏิบัติที่เสรีจนไร้ขอบเขต ของจริยธรรมไปบ้างจึงทำให้เกิดการหักเหออกจาก เอกลักษณ์ของชาติไทยเราไปมากขึ้น จนชักจะน่าวิตก บ้างแล้วนั้น แต่เราก็จะพยายามใช้สื่อ “วารสารไทย” ซึ่งมีพลังเพียงน้อยนิดนี้ ให้เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ และสังคมส่วนรวม ของคนไทยทั้งชาติอย่างดีที่สุด เท่าที่จะทำได้สืบไปอย่างไม่ทอดয়

ชาคริต จุลกะเสวี

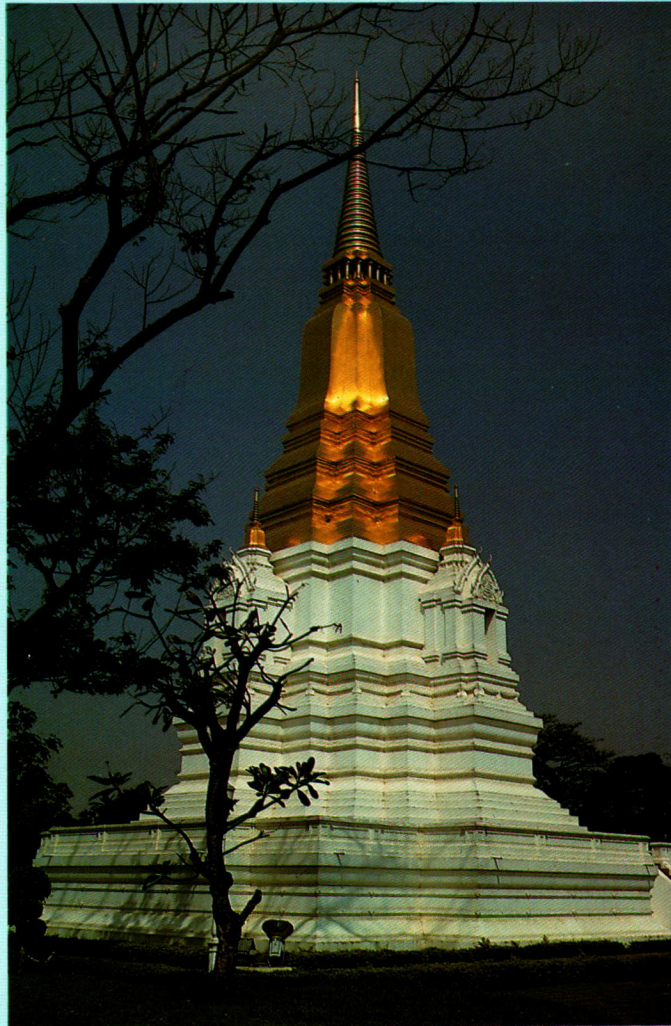

สารบัญ

สมเด็จพระสุริโยทัยขาดคอช้าง.....๔
สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก.....๘
บรรณาการไทย - จีน : จัมก้อง.....๑๒
สวนไทย.....๑๘
ภาษาไทยของเรา.....๒๕
ธรรมเนียมปฏิบัติสำหรับคนเดินดิน.....๒๖
บางทัศนะจากการเยือนเกาหลีใต้.....๒๙
กองทัพไทยเพื่อแผ่นดิน.....๓๔
ปิ่นทามแล่น - ปิ่นชานกยาง.....๔๓
คุณลักษณะพิเศษแห่งพระพุทธศาสนา.....๔๖
การประชุมศาสนาเอเชียที่กัตมันดู.....๕๑
กระทอนพันธุดี ก็ขายได้ราคาแพงไม่ใช่เล่น.....๕๙
พระราชบัญญัติการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่.....๖๖
การจัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน.....๖๙
ชาวยุโรปคัดค้านนิคมสินค้าไทยในงาน Frankfurt International Spring Fair'92.....๗๘
การประหยัดไฟฟ้าในระบบปรับอากาศสำหรับอาคารสำนักงาน.....๘๔
แฉะเยือนทั่วไทย ตอน อุทยานแห่งชาติภูหินร่องกล้า.....๘๙

สมเด็จพระสุริโยทัยขาดคอช้าง

เจดีย์พระศรีสุริโยทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สร้างเพื่อรำลึกถึงสมเด็จพระสุริโยทัย วีรสตรีของไทย

ประพัฒน์ ตรีณรงค์

ข้อเรื่องนี้ได้นำมาจากพระนิพนธ์ของ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ที่ทรงไว้ในเรื่อง “ไทยรบพม่า” ว่า “สงครามครั้งที่ ๒ คราวสมเด็จพระสุริโยทัยขาดคอช้าง ปีวอก พ.ศ.๒๐๔๑ ” ด้วย

เห็นว่า ข้อความดังกล่าวกระชับ และแสดงวีรกรรมของวีรสตรีไทยผู้สูงศักดิ์ในสมัยต้นแห่งกรุงศรีอยุธยาพระองค์นั้นไว้เป็นอย่างดี

สมเด็จพระสุริโยทัยมีพระราชประวัติปรากฏในพระราช

พงศาวดารเป็นครั้งแรกนั้น เป็นเอกอัครมเหสีในสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ ผู้เสด็จขึ้นครองราชย์เป็นพระมหากษัตริย์แห่งกรุงศรีอยุธยา ตั้งแต่ พ.ศ.๒๐๔๑ ถึง พ.ศ. ๒๐๑๑ จะขอนำพระราชประวัติของพระมหากษัตริย์

พระองค์นี้มากล่าวนำพอเพื่อเชื่อมเหตุการณ์ก่อนการทำสงครามกับพม่าในรัชกาลนี้จนถึงการทำสงคราม ตามที่พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ กล่าวไว้ในหนังสือ “สยามกับสุวรรณภูมิ” ว่า “.....เมื่อสมเด็จพระไชย

ราชาธิราชสวรรคตแล้ว พระแก้วฟ้า
พระโอรสได้รับราชสมบัติต่อมา

พระแก้วฟ้า(๒๐๔๙-๒๐๕๑)
เรียกพระนามอีกอย่างหนึ่งว่า
พระยอดฟ้า เมื่อได้รับราชสมบัติ
มีพระชนษา ๑๑ ปี ท้าวศรีสุดาจันทร์
พระชนนี เป็นคู่กับขุนวรวงศา-
ธิราชฯ ลอบวางยาพิษปลงพระชนม์
พระแก้วฟ้าเสีย ข้าราชการสอง
คน คือ ขุนพิเรนทรเทพ กับ
ขุนอินทรเทพ จับขุนวรวงศาธิราช
กับท้าวศรีสุดาจันทร์ฆ่าเสียทั้งสอง
คน แล้วก็ไปเชิญพระเพทราชา ผู้
เป็นพระบรมวงศ์ผู้ใหญ่มาครอง
ราชสมบัติ ทรงพระนามว่า สมเด็จพระ
พระมหาจักรพรรดิ ขุนพิเรนทร-
เทพ ได้รับสถาปนาเป็นพระมหา-
ธรรมราชา และได้รับพระราชทาน
พระวิสุทธิกษัตริย์ ราชธิดาองค์ใหญ่
ของ สมเด็จพระมหาจักรพรรดิ
ด้วย

สมเด็จพระมหาจักรพรรดิ
(๒๐๕๑-๒๑๑๑) ต้องทรงประสบ
เหตุการณ์คับขัน คือ สงคราม
ระหว่างสยามกับพม่าและเขมร
หลายครั้งคือ

๑. สงครามกับพม่า (พ.ศ.
๒๐๕๑) พระเจ้าตะเบ็งชเวตี้
ยกเข้ามาโดยทราบเรื่องท้าว-
ศรีสุดาจันทร์เข้าใจว่า เมืองไทย
กำลังจลาจล แต่เมื่อยกเข้ามาถึง
ก็ผิดคาด เพราะเมืองไทยเรียบร้อย
แล้ว พม่าเข้ามาถึงพระนคร เมื่อ
วันเสาร์ เดือนสี่ ขึ้นห้าค่ำ พอรุ่งขึ้น
วันอาทิตย์ สมเด็จพระมหาจักรพรรดิ

ก็เสด็จยกกองทัพหลวง ออกไป
สมเด็จพระสุริโยทัยพระอรรคมเหสี
แต่งพระองค์เป็นชายตามเสด็จ
ไปด้วย สมเด็จพระมหาจักรพรรดิ
ชนช้างกับพม่าเสียที่ข้าศึก สมเด็จพระ
สุริโยทัยเข้าช่วย ก็ถูกข้าศึกฟัน
ทิวศคอยู่ก้นคอช้าง นับเป็น
เรื่องวีรสตรีเรื่องแรกของไทย พม่า
ไม่สามารถตีเมืองไทยได้ในครั้งนี้
จึงเลิกทัพกลับไป

การ “ขาดคอช้าง” ของ
สมเด็จพระสุริโยทัย พงศาวดาร
กรุงศรีอยุธยาหลายฉบับได้เกิด
พระเกียรติด้วยถ้อยคำอันไพเราะ
เสมือนจะจารึกไว้มิให้เลือนหาย
ไปจากความทรงจำของอนุชน คน
ไทยที่เกิดมาในภายหลัง ขอนำ
ข้อความที่บรรยายไว้ใน “ประชุม
พงศาวดาร ภาคที่ ๖๒ พงศาวดาร
กรุงศรีอยุธยา ฉบับพันจันทนุมาศ
(เจิม)” มาลงไว้เพื่อให้พิจารณา
ถึงความงดงามของการเกิด
พระเกียรติร่วมกัน ดังนี้

“สมเด็จพระเจ้าทรงสาวดี
ทรงพระตำริแล้วให้เกณฑ์พล ๓๐
หมื่น ช้างเครื่อง ๗๐๐ ม้า ๓,๐๐๐
ให้พระมหาอุปราชเป็นกองหน้า
พระเจ้าแปรเป็นเกียกกาย พระยา
พะสิมเป็นกองหลัง ครั้น ณ
วันอาทิตย์ เดือน ๓ ขึ้น ๒ ค่ำ
เวลาอุษาโยค สมเด็จพระเจ้า
ทรงสาวดีก็ทรงเครื่องสรีราช
ปิลันทนาหลังการณั้บรมมหา
สังวาลเนาวรัตน์ สพักพระอังษา
ลงกฎ อังคารพยพอย่างอัครราช

รามัญวิสัยสำหรับมหาพิชัยณรงค์
เสร็จเสด็จทรงช้างพระที่นั่งพลาย
มงคลปราบทวิป เป็นราชพาหนะ
ประดับเครื่องเชนตราหลังการณั้
บรมมหาสารวิภูษิต พร้อมด้วย
เสนางคนกรพิริยโยธาทพล พลดาบ
ด้านดาบเชนเป็นชนิดแน่นแสน
เสโลหิตมรมาศทวนทองเป็นทิวแถว
ดาสดาคุมโทพารเลิศพันลึกอีกด้วย
ธวัชของฉานองชัย รุจิโตไพโรจน์
อัมพรวิถิ์เดียรดาษด้วยทัพท้าว
พระยารามัญรายเรียงเป็นระยะ
โดยกระบวนพยุหยาตราหน้า
หลังทั้งปวงพร้อมเสร็จ ได้เพล
มหาศุภฤกษ์ ไทราธิบดิน์ม้องชัย
เจ้าพนักงานประโคมแตรสังข์
กัณฑ์สดคนตรี ศัพท่ม้องกลอง
ก้องสนั่นนฤนาท ดำเนินธงคลา
พยุหโยธาทัพ ออกจากกรุงหงสาวดี
รอนแรมมา ๗ วัน.....

.....ถึงกรุงศรีอยุธยา ณ
วันเสาร์ เดือน ๔ ขึ้น ๕ ค่ำ ตั้งค่าย
หลวงตำบลกลุ่มดอง ทัพพระมหา-
อุปราชตั้งค่ายตำบลพะเนียด
ทัพพระเจ้าแปรตั้งค่ายตำบล
บ้านใหม่มะขามหย่อง ทัพพระยา-
พะสิมตั้งค่ายตำบลทุ่งประเทศ

ครั้นรุ่งขึ้นวันอาทิตย์เดือน
๔ ขึ้น ๖ ค่ำ สมเด็จพระมหา
จักรพรรดิราชาธิราชเจ้า จะเสด็จ
ยกพยุหโยธาทวยหาญ ออก
ไปตู่กำลังศึก ณ ทุ่งภูเขาทอง จึง
ทรงเครื่องราชลัญจายุทธ์ เสด็จ
ทรงช้างต้นพลายแก้วจักรรัตน สูง
๖ ศอกคืบ ๕ นิ้ว เป็นพระราชา

ประทับคชาลังการณั้เครื่องม้น
มีกลางช้างและควาญ พระสุริโยทัย
ผู้เป็นเอกอัครราชมเหสี ประทับ
พระองค์เป็นพระยามหาอุปราช
ทรงเครื่องสำหรับราชวรณั้ เสด็จ
ทรงช้างพลายทรงสุริยกษัตริย์ สูง ๖
ศอกเป็นพระคชาธารประดับ
คชาภรณ์เครื่องม้นเสร็จ มีกลาง
ช้างและควาญ.....ครั้นได้มหาศุภฤกษ์
ฤกษ์ราศีดีดี พระโอรสณั้ม้องชัย
ประโคม อุโฆษณั้แดน สังข์
อึงอันทเกร์ สมเด็จพระมหา
จักรพรรดิราชาธิราชเจ้า ก็ยาดรา
พระคชาธาร พระอัครมเหสีและ
พระลูกเธอทั้งสองพระองค์โดย
เสด็จ.....

สมเด็จพระเจ้าทรงสาวดีก็
ยกพยุหโยธาทวยหาญออกตั้ง
ยังท้องทุ่งตรงหน้าทัพสมเด็จพระ
พระมหาจักรพรรดิ ท่างกันประมาณ
๑๐๐ เส้น เสด็จยืนพระคชาธาร
คอยฤกษ์ จึงตรัสให้พลมาร่ำ
ทวนชักชิงคลองกันไป ให้พลเท้า
เร่งหน้าทัพ ฝ่ายพลเครื่องเล่น
เดินร่ำร้องเยเยาเป็นกลุ่ลล
ฝ่ายพลดาบตั้งดาบ ๒ มือ ก็รำล่อ
เลี้ยวกันไปมา ขณะนั้นพระเจ้า
ทรงสาวดีทอดพระเนตรดูบนอากาศ
เห็นพระอาทิตย์แจ่มดวง ทมด
เมฆหมอกแล้ว คิษณราชบินนำ
หน้าทัพ ครั้นเห็นศุภณั้มิตร
ราชฤกษ์ดังนั้น ก็ให้ลั่น ม้องชัย
อุโฆษณั้แตรสังข์อึงอันทเกร์ขึ้น
พร้อมกัน ก็ตรัสให้ขับพลเข้าโจมตี
ทัพสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ

ก็เพราะทรงเห็นพระปรีชาสามารถในทางยุทธศาสตร์ของสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ ท่านผู้นี้คือหม่อมเจ้าศุภสวัสดิ์วงศ์สนิท สวัสดิวัตน์ ซึ่งเขียนไว้ในเรื่อง “ปรัชญาชาวไร่” ว่าการที่สมเด็จพระสุริโยทัยทรงสละพระชนม์นั้นเป็นการกระทำเพื่อส่วนร่วมดังข้อความว่า

“ผู้ที่ได้รับการกิจอันเต็มไปด้วยทุกข์เพื่อประโยชน์ส่วนรวมเช่นนี้ ควรจะถือว่าเป็นเกียรติที่ได้รับมอบให้เป็นผู้ออกแรงแบกหามด้วยความอดทน หาใช่เป็นการถูกลงโทษหรือถูกทรมาน หรือเคราะห์ร้ายโดยปราศจากความยุติธรรมอย่างเปล่าประโยชน์ไม่ ถ้าเขาผู้นั้นทนได้ถึงแม้จะต้องเสียชีวิตไป ก็ต้องได้ชื่อว่าเป็นวีรชนชั้นสูง ซึ่งสาธุชนจะต้องเคารพนับถือ เพราะเป็นการแสดงถึงความไม่เห็นแก่ตัวอย่างแน่ชัด วีรชนอย่างนี้มีอยู่มากมายตัวอย่างสำคัญสำหรับประเทศเราก็ได้แก่สมเด็จพระนางเจ้าพระสุริโยทัย ผู้ซึ่งยอมเสียชีวิตรับทุกข์เพื่อจะป้องกันมิให้สมเด็จพระมหาจักรพรรดิถูกข้าศึกปลงพระชนม์ชีพเสีย เพราะสมเด็จพระนางเจ้าทรงพระราชดำริว่าถ้าสมเด็จพระมหาจักรพรรดิสวรรคตเสียแล้ว เมืองไทยก็จะขาดผู้บัญชาการทัพ และเสนาธิการที่มีความสามารถอย่างที่สุดในขณะนั้น และข้าศึกก็จะได้เปรียบและ

เอาชนะชำนะเมืองไทยได้โดยง่าย สมเด็จพระนางเจ้าพระสุริโยทัยได้ทรงเห็นเหตุการณ์และวิธีการวางแผนยุทธศาสตร์ ยุทธวิธีของสมเด็จพระมหาจักรพรรดิมาเป็นอย่างดี ซึ่งถ้าจะเทียบกับสมัยนี้แล้ว พระเจ้าอยู่หัวพระองค์นั้นก็นับได้ว่าเป็นผู้นำทัพชั้นเยี่ยมพระองค์หนึ่ง ดังจะเห็นได้จากการที่ข้าศึกต้องถอยทัพพ่ายแพ้กลับไปในการยกลงมาตีเมืองไทยครั้งแรก การที่ข้าศึกต้องถอยทัพกลับไปนั้น ครั้งนั้นก็เพราะพระปรีชาสามารถในทางยุทธศาสตร์ของสมเด็จพระมหาจักรพรรดิด้วยเหตุนี้แหละสมเด็จพระนางเจ้าพระสุริโยทัยจึงยอมเสียพระชนม์ทนเสด็จสวรรคตขาดคอช้าง เพื่อประโยชน์ส่วนรวมคือเมืองไทยพระองค์จึงได้พระนามว่า เป็นวีรสตรีสำคัญที่สุดพระองค์หนึ่งของเมืองเรา”

เรื่องแผนยุทธศาสตร์เพื่อป้องกันกรุงศรีอยุธยาให้พ้นภัยจากอริราชศัตรูของสมเด็จพระมหาจักรพรรดินั้น สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงกล่าวไว้ใน “ไทยรบพม่า” ว่า

“กองทัพพระเจ้าหงสาวดียกมาครั้งนั้น เป็นทัพหัตถ์มีกำลังมากมายใหญ่หลวง พวกหัวเมืองไทยที่รักษาด่านทางชายแดนเหลือกำลังจะต่อสู้ ก็ได้แต่บอกข้าศึกเข้ามายังกรุงศรีอยุธยา

แล้วอพยพครอบครัวหนีเอาตัวรอดฝ่ายทางกรุงศรีอยุธยา สมเด็จพระมหาจักรพรรดิเสวยราชย์ได้ ๖ เดือน ก็ได้ข่าวว่าพระเจ้าหงสาวดียกกองทัพเข้ามา แต่เวลานั้นกำลังบ้านเมืองยังบริบูรณ์เพราะเรื่องจรรยาที่เกิดขึ้นแต่ก่อน เป็นแต่ปราบปรามผู้ที่ตั้งตัวเป็นใหญ่ ไม่ถึงเกิดรบพุ่งกันเป็นศึกกลางเมือง พอสมเด็จพระจักรพรรดิขึ้นครองราชสมบัติบ้านเมืองก็ราบคาบเป็นปกติตั้งแต่เดิม ครั้นได้ข่าวว่าพม่ายกกองทัพเข้ามา จึงแต่กองทัพออกไปขัดตาทัพ คอยต่อสู้อยู่ที่เมืองสุพรรณบุรีแห่งหนึ่ง ด้วยเมืองสุพรรณบุรี ในสมัยนั้นมีป้อมปราการ เป็นเมืองด่านป้องกันพระนครอยู่ทางทิศตะวันตก แล้วให้ตระเตรียมพระนครศรีอยุธยาเป็นที่ยมั่นสำหรับจะรบพุ่งขัดเคี่ยวกับข้าศึกในที่สุด

การที่ไทยเอาพระนครเป็นที่มั่นตั้งต่อสู้ข้าศึกครั้งนั้นพิเคราะห์ตามเหตุการณ์ที่ปรากฏในเรื่องพระราชพงศาวดาร เพราะได้เปรียบข้าศึกในทางพิชัยสงครามหลายสถาน คือ

สถานที่หนึ่ง พระนครศรีอยุธยาที่ลุ่มน้ำล้อมรอบ คือลุ่มน้ำลพบุรีอยู่ด้านเหนือ ลุ่มน้ำเจ้าพระยาอยู่ด้านข้างตะวันตกและด้านใต้ ลุ่มน้ำลี้กอยู่ข้างด้านตะวันออก ถึงข้าศึกมีรีพลมาก ยกเข้ามาก็ติดแม่น้ำ เพราะไทย

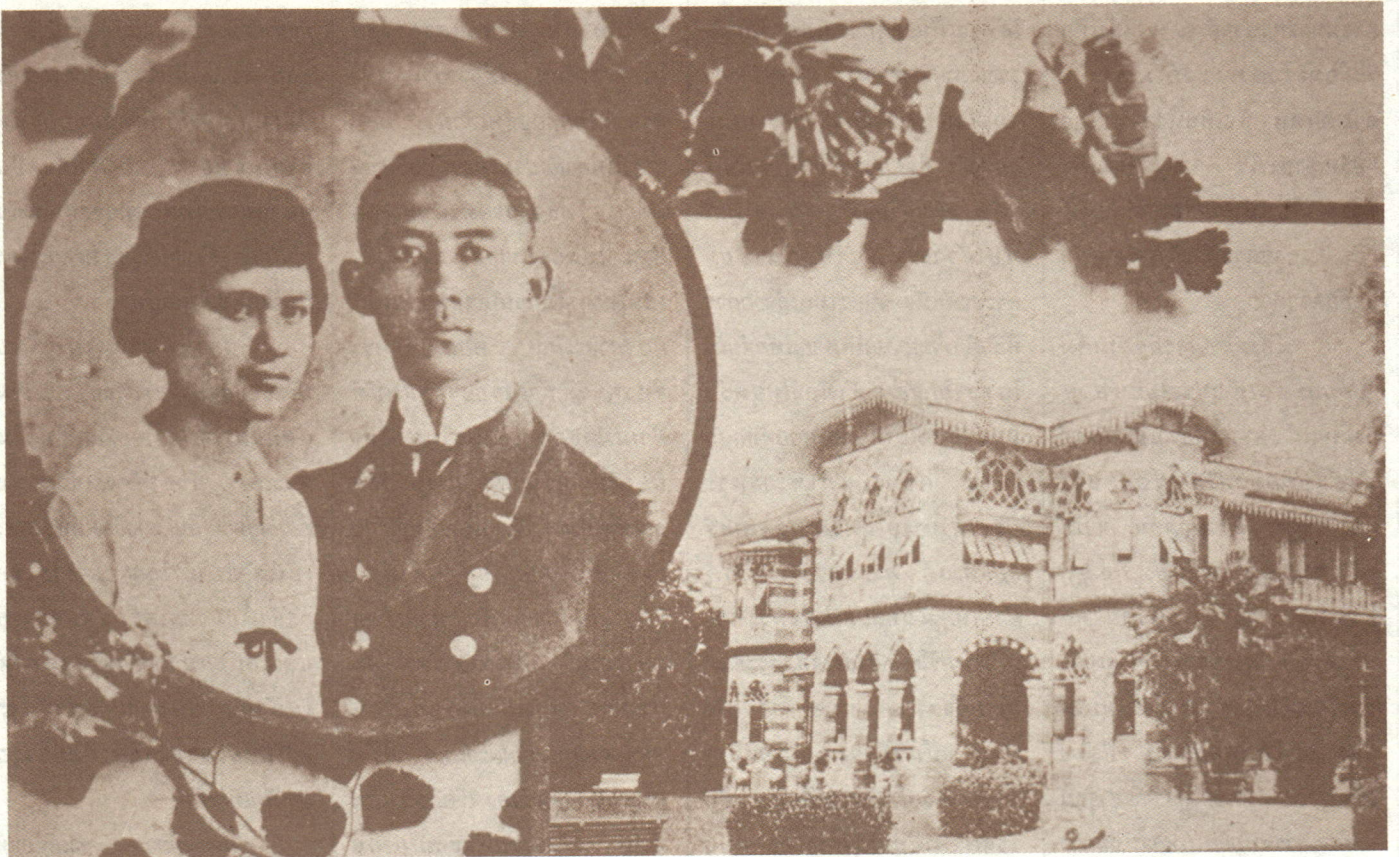
รวบรวมเอาเรือไว้เสียหมดแล้วเอาปืนใหญ่ลงในเรือรบเที่ยวไล่ยิงข้าศึกที่เข้ามาใกล้ทุกด้าน ส่วนข้าศึกจะเอาปืนใหญ่ยิงพระนครยังไม่ถึง ด้วยต้องยกกองทัพข้ามภูเขาเข้ามา เอามาได้แต่ปืนขนาดเล็กน้อย เพราะฉะนั้นถึงข้าศึกยกเข้ามาได้ถึงขานพระนครก็ได้แต่ตั้งล้อมอยู่ทาง ๆ

สถานที่สอง เมืองไทยมีเสบียงอาหารบริบูรณ์ รวบรวมผู้คนและเสบียงอาหารเข้าไว้ในพระนคร ถึงข้าศึกจะเข้ามาตั้งล้อมอยู่ภายนอก ทางช้างได้พระนครเป็นลำแม่น้ำใหญ่ ไทยใช้เรือกำปั่นไปมาหาเครื่องศาสตราวุธและเสบียงอาหารเพิ่มเติมได้ไม่อัศจรรย์ แต่ช้างฝ่ายข้าศึกจะหาเสบียงอาหารและศาสตราวุธมาเพิ่มเติมยาก

สถานที่สาม ท่าเลท้องที่ในลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยานี้ มีข้อสำคัญในทางพิชัยสงครามฝ่ายช้างต่อสู้รักษาเมืองอีกอย่างหนึ่งด้วยเป็นที่มิดูดูน้ำท่วมทุกปี ข้าศึกที่ยกมาเช่น กองทัพพระเจ้าหงสาวดีมีเวลาที่จะรบพุ่งตีกรุงศรีอยุธยาได้เสมอ ๔ เดือน คือ ตั้งแต่เดือนนี้ไปจนถึงเดือน ๙ ถ้าตีไม่ได้ในเดือน ๙ ก็ต้องเลิกทัพกลับไป เพราะน้ำจะขึ้นท่วมแผ่นดิน ไม่มีที่อาศัยตั้งกองทัพตั้งแต่เดือน ๑๐ ไป การที่ไทยเอาพระนครศรีอยุธยาเป็นที่มั่นต่อสู้ได้เปรียบข้าศึกหลาย

(ต่อหน้า ๘๗)

สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก

ขวัญแก้ว วัชโรทัย

รองเลขาธิการพระราชวังฝ่ายกิจกรรมพิเศษ

“ฉันจะไปเรียนหมอละ
เพราะเป็นวิชาที่สนุกดี
เรามีโอกาสรักษาคนได้ทั้งคนจน คนมั่งมี
และเจ้านายต่าง ๆ ได้เต็มที่
หมอทำการกุศลในการรักษาพยาบาลได้ดี”

สมเด็จพระศรีสวรินทิราบรมราชเทวี
พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า

สมเด็จพระเจ้าฟ้าฯ กรมหลวง
สงขลาครินทร์ พระบรมราชชนก
เป็นพระราชโอรสในพระบาทสมเด็จพระ
จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ปิยมหา
ราช กับสมเด็จพระศรีสวรินทิรา
บรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกา
เจ้า ทรงศึกษาในโรงเรียนนายร้อย
ทหารบกเมื่อต้นปี พ.ศ. ๒๔๕๐
ต่อมาเสด็จพระราชดำเนินไปทรง
ศึกษาต่อ ณ โรงเรียนนายร้อย
ในประเทศเยอรมัน แล้วทรงเปลี่ยน
ไปเรียนวิชาทหารเรือตามพระราช
ประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระ
มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อเสด็จ
กลับมาประเทศไทย ทรงรับราชการ
ในกองทัพอากาศเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๘
ทรงประจำอยู่ที่กรมเสนาธิการ
ทหารเรือ เสด็จไปทรงศึกษาการ
แพทย์และสาธารณสุข ณ ประเทศ
สหรัฐอเมริกา รับสั่งกับพลตรีพระ
ศักดาพลรักรัษ์ว่า “ฉันจะไปเรียน
หมอละ เพราะเป็นวิชาที่สนุกดี
เรามีโอกาสรักษาคนได้ทั้งคนจน
คนมั่งมีและเจ้านายต่าง ๆ ได้เต็ม
ที่ หมอทำการกุศลในการรักษา
พยาบาลได้ดี” รับสั่งต่อไปว่า

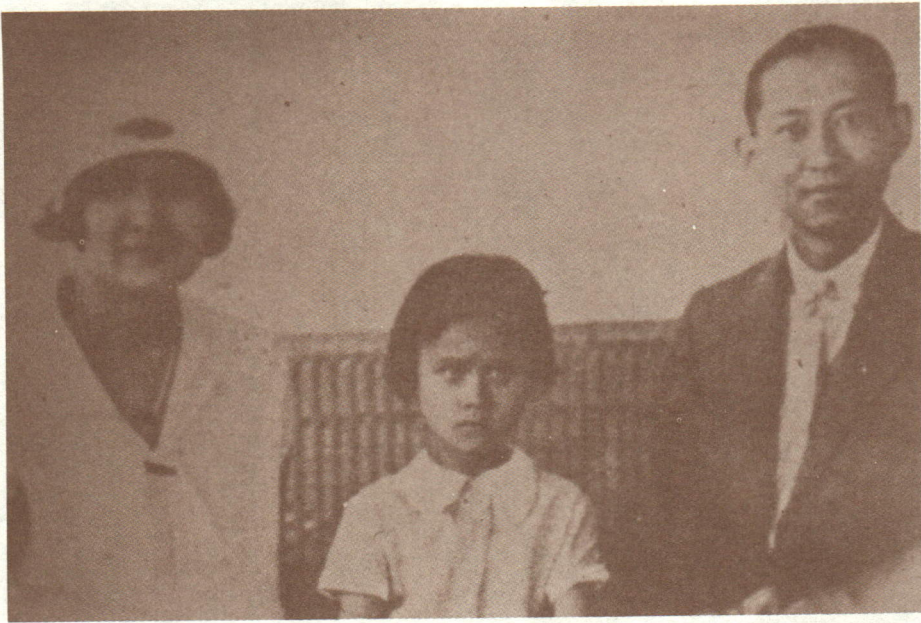
“เมืองไทยเราถ้าเจ้านายทรงทำ
หน้าที่อย่างสามัญชนเข้าบ้าง เขา
ว่าเสียพระเกียรติ ฉันรู้สึกว่ามี
แต่รักษาพระเกียรติอยู่ก็ไม่ต้องทำ
อะไรกัน” พระองค์ทรงศึกษาแพทย์
ที่ประเทศอเมริกาจนจบแล้วเสด็จ
กลับประเทศไทย ทรงเป็นแพทย์
ทำการรักษาคนป่วยที่โรงพยาบาล
แมคคอมิค จังหวัดเชียงใหม่ และ
ทรงช่วยเหลือโรงพยาบาลศิริราช
ในเรื่องการจัดตั้งโรงเรียนแพทย์
และโรงเรียนพยาบาล ทรงรับ
ความช่วยเหลือจากมูลนิธิ
ร็อกเฟลเลอร์ในการขยายกิจการ
แพทย์ในประเทศไทย โรงเรียน
แพทย์และโรงเรียนพยาบาลเจริญ
เติบโตขึ้นเป็นมหาวิทยาลัย
แพทยศาสตร์และพยาบาลใน
ปัจจุบันนี้ ด้วยประการนี้ทาง
โรงพยาบาลศิริราชได้เฉลิมพระ
เกียรติว่าเป็นพระบิดาแห่งการ
แพทย์

จากพระราชจริยาวัตรที่ทรง
ปฏิบัติต่อเนื่องมาตั้งแต่ทรงพระ
เยาว์จนเจริญพระชนมายุตลอดมา
จะเห็นว่าทรงพระราชอุทิศพระองค์

“เมืองไทยเรา
ถ้าเจ้านายทรงทำหน้าที่อย่างสามัญชนเข้าบ้าง
เขาว่าเสียพระเกียรติ
ฉันรู้สึกว่ามี
แต่รักษาพระเกียรติอยู่
ก็ไม่ต้องทำอะไรกัน”

และทรงพยายามที่จะยกฐานะ
ทางการสาธารณสุขของ
ประชาชนพลเมืองให้ได้รับการรักษา
พยาบาลดีขึ้น การขอความช่วยเหลือ
จากต่างประเทศเพื่อมาช่วยพัฒนา
และขยายกิจการทางการแพทย์
เป็นการสร้างคนคือ แพทย์ พยาบาล
และการสาธารณสุข ตลอดจนพระ
ราชทานทุนการศึกษาอันเป็นพื้น
ฐานของประชาภิบาล ทั้งทรงเชิญ
ชวนเจ้านายให้ร่วมโดยเสด็จพระ
ราชกุศลสร้างตึกในโรงพยาบาล
ศิริราช เพื่อบรรเทาทุกข์ของราษฎร
ที่ป่วยไข้ เป็นต้น

ถ้าเราจะย้อนมาพิจารณา

สมเด็จพระเจ้าฟ้าฯ กรมหลวงสงขลานครินทร์ พระบรมราชชนก สมเด็จพระศรีนคริน-
ทราบรมราชชนนี และสมเด็จพระเจ้า
พี่นางเธอฯ เมื่อครั้งยังทรงพระเยาว์

สภาพสังคมในสมัยนั้นก็ควร
ทราบไว้ก่อนว่า สังคมขณะนั้น
ค่อนข้างจะแตกต่างกัน ยังมีช่อง
ว่างระหว่างกันระหว่างผู้มียศ
ศักดิ์และชนธรรมดาสามัญ สมเด็จพระ
บรมราชชนกทรงใช้ความ
พยายามโดยทรงอุทิศพระองค์
เองลดช่องว่างนั้นลงด้วยวิธีการ
ประชาธิปไตย ทรงพระวิริยะอุตสาหะ
จนประสบความสำเร็จ เริ่มตั้งแต่
เข้าศึกษาวิชาการแพทย์ และวิชา
พยาบาลในสมัยนั้นก็ต้องจ้างคน
ให้เรียน ปัจจุบันการเข้าเรียนวิชานี้
มีแต่จะแข่งขันกัน

เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้า
อยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชเสด็จฯ เยือน
ต่างประเทศ ประเทศต่าง ๆ ถวาย
ความช่วยเหลือ มีมูลนิธิถวาย
ทุนการศึกษา เป็นต้น ทรงพระ
กรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มูลนิธิ
อานันทมหิดลซึ่งทรงพระราชดำริ
ตั้งขึ้นให้ควบคุมดูแลผู้ได้รับ
พระราชทุน นักเรียนทุนมูลนิธิ
อานันทมหิดลที่สำเร็จการศึกษา
ได้เป็นกำลังในการพัฒนาประเทศ
อยู่ในปัจจุบันนี้ บุคคลเหล่านั้น

เป็นมันสมองของประเทศทั้งสิ้น

สมเด็จพระศรีนครินทราบ
รมราชชนนี ทรงดำเนินรอย
ตามพระยุคลบาทสมเด็จพระราช
สวามี พระองค์เป็นสมเด็จพระราช
มารดาของพระราชโอรสถึงสอง
พระองค์ ซึ่งในกาลต่อมาได้เล็ง
ถวียราชสมบัติเป็นพระมหากษัตริย์
สุดประเสริฐทั้งสองพระองค์
เสด็จดำรงอยู่ในหัวใจของประชาชน
ตลอดมาเป็นชั่วนิรันดร์ และมีพระ
ราชธิดา คือสมเด็จพระพี่นางเธอ
อีกหนึ่งพระองค์ นอกจากสมเด็จพระ
ศรีนครินทราบรมราชชนนีจะ
พระราชทานทุนการศึกษาต่อแล้ว
ยังทรงพระกรุณาธิคุณแก่ประชาชน
ในจังหวัดชายแดนทั่วประเทศไทย
เมื่อปีพ.ศ.๒๕๐๗ กระทรวงศึกษา
ธิการยังขยายเขตการศึกษาไปไม่
ถึง ทรงเป็นห่วงว่าประชาชนที่อยู่
ชายแดนซึ่งบางแห่งพูดคนละ
ภาษากับภาษาไทยของเรา จึงอาจ
จะทำให้ชนชายแดนเหล่านั้นคิด
ว่าเขาเป็นชนประเทศอื่น ดังนั้น
เพื่อเด็กชายแดนได้รู้สึกตัวว่า ตน
เป็นคนไทยอยู่ในส่วนหนึ่งของ

ประเทศไทยด้วยจึงพระราชทาน
แผนที่ ซึ่งเป็นอุปกรณ์การศึกษา
แสดงให้เห็นว่าที่ใดตนมีภูมิลำเนา
อยู่นั้นอยู่ในประเทศไทย ทรง
เชิญชวนข้าราชการที่มีฐานะให้
ช่วยกันสร้างโรงเรียนและบ้านพัก
ครูขึ้นเพื่อการศึกษาแก่เด็กที่
มีภูมิลำเนาอยู่ชายแดน ทรงมุ่ง
ที่จะยกฐานะจากผู้ไม่รู้ให้เป็นผู้รู้
พระราชทานสัญลักษณ์แห่งชาติ
ศาสนา พระมหากษัตริย์ คือธงชาติ
ไทย พระพุทธรูป พระบรมฉายา
ลักษณ์ของพระบาทสมเด็จพระ
เจ้าอยู่หัว พระราชทานเครื่องวิทยุ
เพื่อชนเหล่านั้นจะได้ทราบข่าวสาร
ทันเหตุการณ์ของชาติบ้านเมือง
เมื่อมีโรงเรียนแล้วก็ต้องมีถึง
น้ำฝน บ้านพักครู จึงเสด็จพระ
ราชดำเนินไปทรงตรวจตราบ้าน
พักครู เมื่อทรงเห็นพื้นไม้ของบ้าน
พักครูแห้งเป็นร่องแยกต่างจาก
กัน ก็ทรงเกรงว่ายุ้งจะลุดช่อง
ไม้ขึ้นไปกัด โปรดให้ตำรวจชาย
แดนไปซื้อพรมน้ำมันมาปูพระราช
ทาน เมื่อเสด็จ ฯ ทรงเยี่ยมประ
ชาชนชายแดนและชนในถิ่นทุร
กันดาร ตำรวจชายแดนซึ่งตามเสด็จ
ย่อมได้รับข่าวต่อพระราชทานเป็น
เนื่องจึง และทรงแนะนำเขาว่า ให้
เขาพิจารณาตูก่อนว่าจะรับประทาน
ข้าวหมดทอดหรือไม่ ถ้ามากเกินไป
ก็ให้แบ่งออกเก็บไว้ให้ผู้อื่น
ที่ยังไม่ได้รับประทาน และเมื่อ
รับประทานหมดแล้วต้องชุดหลุม
ฝังสิ่งที่จะต้องทิ้งเหล่านั้นอย่า
โยนทิ้งไว้ละอะทะอะ แม้พระองค์
เองก็ทรงปฏิบัติเช่นกัน การที่

ทรงแนะนำอย่างนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมไปในเวลาเดียวกัน

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ทรงมีวิธีการสอนโดยทรงยกตัวอย่างว่าถ้าเราไปนำคนมาจากชายแดนหรือจากเกาะแก่งมานั่งกับเราแล้วบอกว่า “เราทุกคนเท่ากันนะ” โดยที่เรายังไม่ได้ให้การอบรมศึกษาแก่เขา เขาลำเลียงก็คงยึดติดปฏิบัติตัวไม่ถูกต้อง บางคราวทรงยกตัวอย่างว่า เรายกมือขึ้นดูก็จะเห็นว่านิ้วของเราไม่เท่ากัน และการเรียกชื่อนิ้วก็ไม่เหมือนกัน จึงควรพิจารณาดูว่า นิ้วแต่ละนิ้วก็มีหน้าที่ไม่เหมือนกัน และเราก็ไม่สามารถทำให้เท่ากันได้ หรือคนเราถ้าอยู่ร่วมกันตั้งแต่สองคนขึ้นไป คนหนึ่งรู้สึกร้อน คนหนึ่งหนาว คนร้อนจะเปิดพัดลมก็ต้องมีความเกรงใจคนที่เขาหนาว ตัวอย่างเหล่านี้คือพื้นฐานของประชาธิปไตย ทรงมีวิธีอบรมสั่งสอนแบบนี้ตลอดมา ตั้งแต่สมัยที่สมเด็จพระบรมราชชนกยังทรงพระชนม์อยู่ได้ทรงเชิญชวนบุคคลผู้ที่มีฐานะสูงหรือเป็นผู้มีอำนาจวาสนา ให้ความเมตตากรุณาต่อผู้ขาดแคลนซึ่งมีฐานะต่ำกว่า และทรงอบรมผู้ที่มีฐานะต่ำกว่าและขาดแคลนทรัพยากรให้ได้รับการศึกษา การสาธารณสุข เพื่อยกระดับสูงขึ้น นี่ถือเป็นวิธีการที่ทรงปูพื้นฐานของประชาธิปไตยแก่ประชาชน

สมเด็จพระบรมราชชนก ทรงพระราชสมภพมาครบหนึ่งร้อยปี

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ทรงดำเนินรอยตามพระยุคลบาทสมเด็จพระราชสวามี ทรงพระกรุณาธิคุณ เสด็จฯ ทรงเยี่ยมประชาชนชายแดน ตำรวจ ทหาร ในถิ่นทุรกันดาร ในจังหวัดชายแดนทั่วประเทศ

แล้ว ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจน้อยใหญ่มาตลอดพระชนม์ชีพ โดยมีได้ทรงอวดอ้างผู้ใดเลยว่า พระองค์ทรงเผยแพร่ประชาธิปไตยให้แก่คนไทยมาแล้ว ควรอย่างยิ่งที่ชาวไทยทั้งหลายจะรำลึกพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์เฉลิมพระเกียรติถวายพระราชสมัญญาว่า พระบิดาประชาธิปไตย เพิ่มขึ้นจาก “พระบิดาแห่งการแพทย์”

สมเด็จพระบรมราชชนก ทรงมีพระวิญญานครู ซึ่งทรงรับสืบทอดมาจากสมเด็จพระราชมารดา คือ สมเด็จพระศรีสวรินทิราบรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า และพระวิญญานครูของสมเด็จพระบรมราชชนกยังทรงสืบทอดมาถึง สมเด็จพระบรมราชชนนี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทั้งสองพระองค์ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ และสมเด็จพระเจ้าหลานเธอทุกพระองค์

ที่ประจักษ์ชัดในปัจจุบันก็คือ พระราชดำรัส และพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระบรมราชชนนี ซึ่งทรงอิงหลักพระธรรมของพระพุทธเจ้า หลักการของประชาธิปไตย และด้วยความห่วงใยที่ทรงมีต่อประชาชน จึงเป็นสัจจะและอมตะธรรมผู้ใดได้ฟังกระแสพระราชดำรัสแล้วย่อมเกิดความปลื้มปีติ ยกย่องเทิดทูนไว้ในหัวใจและรับใส่เกล้าใส่กระหม่อมมาพิจารณาปฏิบัติตามเพื่อความสุจริตใจของ

บรรณาการไทย - จีน : จิ้มก้อง

เบญจมาศ แพทอง

ก้อง ในความหมายของจีน เกี่ยวกับคณะทูตส่งบรรณาการ หมายถึง การถวายผลผลิตท้องถิ่น ซึ่งมี ๓ ประเภท คือ บรรณาการจริง ๆ ที่กษัตริย์ประเทศราชถวายแด่จักรพรรดิจีน บรรณาการที่คณะทูตถวายแก่ราชสำนักจีน และสินค้าต่าง ๆ สำหรับค้าขาย โดยเฉพาะ

เมื่อไทยมีความสัมพันธ์กับจีนได้ส่งบรรณาการไปถวายจักรพรรดิจีนด้วยความหมายในทางเจริญพระราชไมตรี แต่ในความหมายข้างจีนถือว่าเป็นส่วยที่ส่งมาถวายในฐานะที่เป็นเมืองขึ้นของจีนซึ่งเรียกเป็นภาษาจีนว่า จิ้นก้อง หรือที่ไทยเราเรียกกันเป็นสามัญว่า จิ้มก้อง

สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ทรงอธิบายความหมายของคำว่าจิ้มก้องในบันทึกเรื่องความรู้ต่าง ๆ ว่า “พระเจนจันทรอักษร (สุดใจ ตันตะภาค) ให้ความหมายว่า จิ้ม แปลว่า ให้อ้อง แปลว่า ของกำนัล พิจารณาแล้วก็ไม่เห็นว่ามีปัญหาอันใดระหว่างความสัมพันธ์ไทยจีน แต่

คำว่าก้องในภาษาจีน แปลว่า สิ่งของที่เมืองประเทศราชนำมา บรรณาการผู้เป็นนายคัมครอง ตนแทนการเกณฑ์กำลังมาใช้งาน หรือช่วยเหลือผู้เป็นนาย เมื่อรวมความก้องก็เท่ากับส่วยในความหมายข้างไทย ที่แปลว่า กำนัล จะเป็นความหมายที่เลื่อนมาเสียแล้ว” ปัญหาความเข้าใจผิดในเรื่องความหมายของบรรณาการไทย-จีนจึงเกิดขึ้น

เหตุแห่งความสัมพันธ์ไทย-จีน ในระบบบรรณาการนี้เกิดจากการติดต่อค้าขายทางทะเลระหว่างไทย-จีน ซึ่งต่างฝ่ายต่างต้องการสินค้าของแต่ละชาติซึ่งกันและกัน ดังที่สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพทรงกล่าวไว้ในอธิบายเบื้องต้นจดหมายเหตุจีนว่าด้วยกรุงสยามแต่โบราณว่า

“เหตุที่เมืองไทยจะเป็นไมตรีกับกรุงจีนนั้นเกิดแต่ด้วยเรื่องไปมาค้าขายถึงกันทางทะเล เมืองไทยมีสินค้าหลายอย่างซึ่งเป็นของต้องการในเมืองจีนแต่โบราณมาเหมือนกับทุกวันนี้ และเมืองจีนก็มีสินค้าหลายอย่างที่ไทยต้องการเหมือน

กัน การไปมาค้าขายกับเมืองจีนไทยได้ผลประโยชน์มาก แต่ประเทศจีนในครั้งนั้น ถ้าเมืองต่างประเทศไปค้าขาย ต้องมีเครื่องราชบรรณาการไปถวายพระเจ้ากรุงจีน จึงจะปล่อยให้ค้าขายโดยสะดวก เพราะเหตุนี้จึงมีประเทศอื่นที่ถวายบรรณาการแก่พระเจ้ากรุงจีนไม่แต่ประเทศไทยเราถึงประเทศอื่นก็อย่างเดียวกัน”

นอกจากนี้ การส่งบรรณาการไปจีนของไทยไม่เสียประโยชน์อันใดกลับได้ประโยชน์มากมาย เนื่องจากจีนเข้าใจว่าตนเหนือกว่าชาติอื่น ๆ ในด้านต่าง ๆ ด้วยประการทั้งปวง จีนจึงอยู่ในฐานะเจ้าประเทศราชชาติอื่น ๆ เป็นรัฐประเทศราชที่ต้องอ่อนน้อมต่อจีน ดังนั้นเมื่อได้รับบรรณาการแล้วจีนจะตอบแทนให้มากกว่าเครื่องบรรณาการที่ชาติต่าง ๆ ส่งไปหลายเท่าทวีคูณ จึงเป็นสิ่งดึงดูดใจทุก ๆ ชาติให้เข้าไปติดต่อค้าขายกับจีนในระบบที่เรียกว่า “การค้าในรูปแบบบรรณาการ” มากกว่าจะเป็นการค้าระหว่างประเทศ จึงอาจเป็นไปได้ว่า

ไทยสร้างเข้าใจผิดเพราะผลประโยชน์ที่ได้รับจากการจี้มก้องมากมาย

ความสัมพันธ์ระหว่างไทย-จีน เริ่มมีขึ้นในสมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราชแห่งกรุงสุโขทัย โดยมีหลักฐานในจดหมายเหตุจีนว่า จีนได้ส่งคณะทูตมาเจริญพระราชไมตรีกับอาณาจักรสุโขทัย ในปี พ.ศ. ๑๘๒๕ แต่คณะทูตได้ถูกพวกจามจับกุมและประหารชีวิตหมด มาปรากฏหลักฐานอีกว่าอาณาจักรสุโขทัยได้ส่งคณะทูตไปจีนในปี พ.ศ. ๑๘๓๕ "พ.ศ. ๑๘๓๕ ขุนนางจีนในเขตของกวางตุ้งนำสุพรรณบัฏที่อาณาจักรเสียนถวายเป็นเมืองหลวง" และหลังจากนั้นก็ส่งไปอีกหลายครั้ง จนกระทั่งอาณาจักรสุโขทัยเสียเอกราชแก่กรุงศรีอยุธยา ในปี พ.ศ. ๑๙๒๑ แต่กระนั้นความสัมพันธ์ไทย-จีน มีเรื่อยมาจนถึงสมัยกรุงศรีอยุธยา และรัตนโกสินทร์ในรัชกาลที่ ๔ จึงสิ้นสุด ดร.สืบแสง พรหมบุญ กล่าวไว้ในเรื่อง ความสัมพันธ์ในระบบบรรณาการระหว่างจีนกับไทยถึงความถี่ในการส่งคณะทูตไปจีนของไทยว่า

"ไทยส่งคณะทูตรวมทั้งหมด ๒๐๐ ชุดตลอดระยะเวลา ๕๖๓ ปี นับตั้งแต่ ค.ศ. ๑๒๘๔-๑๘๕๓ (พ.ศ. ๑๘๓๒-๒๓๙๖) ตัวเลขนี้รวมถึงคณะทูตที่อาณาจักรสุพรรณภูมิส่งไปจีน ๕ ครั้งด้วย โดยเฉลี่ยแล้วส่งคณะทูตไป ๑ ชุด ในทุก ๆ ๓ ปี...สมัยสุโขทัยมีการส่งคณะทูตไปจีนจำนวนน้อยครั้ง และส่วนใหญ่

เป็นช่วงสมัยพ่อขุนรามคำแหง หลังจากรัชสมัยของพระองค์ไปแล้วอาณาจักรสุโขทัยเสื่อมลงอย่างรวดเร็ว และส่งคณะทูตไปจีนอีกเพียงไม่กี่ครั้งเท่านั้น จำนวนครั้งในการส่งคณะทูตมีความถี่มากที่สุดในสมัยอยุธยาตอนต้น อาจเนื่องจากการแย่งชิงบัลลังก์กันภายในอาณาจักรก็เป็นได้...เหตุผลอีกประการหนึ่งคือ ความพยายามของจีนเอง...ประสงค์ให้คณะทูตจากต่างประเทศเดินทางไปจีนเพิ่มจำนวนมากขึ้น ซึ่งได้รับการตอบสนองอย่างดีจากไทย คณะทูตที่เดินทางไปจีนลดจำนวนลงหลังจากที่ความสัมพันธ์แบบบรรณาการมันคงดีแล้ว...การส่งคณะทูตมีอัตราความถี่โดยเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเล็กน้อยในคริสต์ศตวรรษที่ ๑๗ ในระยะที่พระมหากษัตริย์ไทยทรงผูกขาดการค้าเข้มงวดมากขึ้น และระยะที่มีการติดต่อค้าขายกับพ่อค้าชาวยุโรป อาณาจักรไทยอยู่ในฐานะเป็นศูนย์กลางที่ยิ่งใหญ่ในการขายสินค้าจีนให้แก่บรรดาพ่อค้ายุโรปซึ่งไม่อาจไปค้าขายกับจีนได้ในปลายคริสต์ศตวรรษที่ ๑๗ และคริสต์ศตวรรษที่ ๑๘ อาณาจักรอยุธยาอ่อนแอมากจึงทำให้มีการส่งคณะทูตบรรณาการไปจีนน้อยลงตามลำดับ หลังจากนั้นใน ค.ศ. ๑๖๖๗ (พ.ศ. ๒๓๑๐) อาณาจักรอยุธยาตกอยู่ใต้อำนาจของพม่า แต่หลังจากนั้นไม่นานก็ได้ก่อตั้งอาณาจักรขึ้นที่กรุงเทพฯ

แนวโน้มในการส่งทูตจึงเปลี่ยนไปและค่อย ๆ เพิ่มจำนวนครั้งสูงขึ้นเรื่อย ๆ จนกระทั่งการติดต่อค้าขายระหว่างไทยกับประเทศทางตะวันตกฟื้นตัวขึ้นใหม่อีก ในระยะนี้การค้ากับพ่อค้าชาวยุโรปไม่ได้ช่วยทำให้ไทยเพิ่มความสามารถในการส่งคณะทูตไปจีน...ดังนั้นคณะทูตในรูปบรรณาการก็ค่อย ๆ ลดน้อยลง และสิ้นสุดลงในที่สุด" อย่างไรก็ตามการส่งคณะทูตไปจีนของสุโขทัย อยุธยา และรัตนโกสินทร์ มิได้หมายความว่าไทยยอมรับว่าจีนเป็นเจ้าประเทศราชแต่อย่างใด เป็นเพียงแสดงไมตรีจิต และเพื่อเป็นไปตามความต้องการของจีนที่ตั้งประเด็นว่าชาวต่างชาติที่จะนำสินค้าไปขายจะต้องจัดเครื่องราชบรรณาการไปถวาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกิดจากแรงจูงใจในทางเศรษฐกิจที่มีความสำคัญเหนือกว่าผลประโยชน์ทางการเมืองและผลประโยชน์ด้านอื่น ๆ

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงอธิบายว่า การที่ไทยยอมจี้มก้องจีนเพราะอุปายของพ่อค้าคนจีนในไทยที่ต้องการความสะดวกในการค้าระหว่างไทย-จีน ดังปรากฏในชุมนุมพระบรมราชาธิบายในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ตอนหนึ่งว่า

"ครั้งนั้นพวกจีนเหล่านั้นจึงกราบทูลพระเจ้าแผ่นดินไทยว่า ในเมืองจีนนั้นล้ามนั้น

จะแปลภาษาไทยได้ก็ไม่มี และคนที่แปลพระราชสาส์นไทยนั้นก็ไม่มี หนึ่งพวกข้าพเจ้าเหล่านั้นเป็นผู้นำไทยไปจากเมืองไทยนั้น ครั้นจะแปลเองก็ดูเหมือนว่าไปกลั้วพูดเล่นตามชอบใจไม่มีหลักหลาย เพราะเป็นจีนอยู่ที่เมืองไทยนี้ เกลือกว่าจีนที่เมืองจีนเขาคจะไม่เชื่อแน่ เขาจะกลับสำคัญคิดผิด ๆ ไปต่าง ๆ แลธรรมเนียมจีนเจ้าแผ่นดินจีนก็ทรงพระราชสาส์นด้วยพระองค์เอง ลิขิตาทัง (เสนาบดีผู้ใหญ่ในกรุงปักกิ่ง) และตั้งตก (เจ้าเมืองกวางตุ้ง) ก็อ่านหนังสือเองจะได้ให้ล้ามนแปลก็หาไม่ได้...จึงยอมให้จีนพวกเหล่านั้นแต่งพระราชสาส์นเป็นหนังสือจีน แต่รับสั่งว่าให้ล้ามนจีนพวกนั้นแต่งตามฉบับสำเนาความในพระราชสาส์นซึ่งเป็นอักษรไทยแลความไทย ฝ่ายพวกจีนทั้งนั้นก็แต่งยกย้ายเสียใหม่ตามใจชอบของตัวไม่ให้ไทยทราบด้วย ครั้นแต่งเป็นหนังสือจีนก็กลับความเสียอย่างอื่น เขียนใจความว่า พระเจ้าแผ่นดินไทยลุกขึ้นยืนก้มไปถึงพระเจ้าแผ่นดินกรุงปักกิ่ง ขอยอมอ่อน น้อมยอมตัวถวายเป็นข้าขอบขัณฑสีมาอาณาจักรของพระเจ้ากรุงปักกิ่ง และขอถวายเมืองเป็นเมืองก้องสามปีครั้งหนึ่ง ขอพึ่งพระบารมีพระเจ้ากรุงปักกิ่ง ซึ่งเป็นเอกอุคม์ยิ่งกว่าพระเจ้าแผ่นดินทั้งปวงทั่วโลก จะขอให้พระเจ้ากรุงปักกิ่งทรงพระมหากรุณาอนุญาตให้สำเนาพระเจ้าแผ่นดินไทยได้ไปมาค้าขายที่เมืองจีน

เหมือนได้โปรดให้ซื้อสิ่งของบนสวรรค์ มาใช้ในเมืองไทย โกลทะเลกันดารนั้นเกิด" ในที่สุดไทยก็พบว่า ล่ามจีนมีอุปนิสัยแสวงหาผลประโยชน์ใส่ตนเพราะล่ามเก่าตายไปหมดแล้ว ล่ามใหม่แปลตามข้อความที่ทั้งสองฝ่ายเขียนถึงกันอย่างแท้จริง ทำให้รู้ความจริง แต่ก็เวลาล่วงเลยไปนานประมาณ ๒๐๐ ปีกว่า ราว ๆ สมัยอยุธยาตอนกลาง (พระเจ้าปราสาททอง)

แต่อย่างไรก็ตามไทยก็ยังยอมจิ้มก้องกับจีนต่อไป เพราะยังต้องการผลประโยชน์จากจีนอยู่จนเวลาล่วงเลยมาถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ จึงได้ยกเลิกธรรมเนียมนี้ เหตุที่ยกเลิกธรรมเนียมนี้เนื่องจากคณะทูตไทยซึ่งพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจัดส่งไปประเทศจีนครั้งสุดท้ายในปี พ.ศ. ๒๓๙๕ ได้ถูกขุนนางผู้ใหญ่ของจีนดูถูกเหยียดหยาม และตอนเดินทางกลับพวกโจรจีนได้ปล้นเครื่องราชบรรณาการที่พระเจ้ากรุงจีนส่งมาตอบแทนจนหมดสิ้น เจ้าหน้าที่ของจีนก็หาได้พยายามสืบสวนจับกุมตัวมาลงโทษแต่อย่างใด

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงโปรดให้งดประเพณีการไปจิ้มก้องเมืองจีนแต่นั้นมา พร้อมทั้งมีประกาศพระบรมราชโองการเรื่องราชทูตไปเจริญทางพระราชไมตรี ในตอน

ท้ายทรงกล่าวว่า

"ว่าถึงกาลก่อนซึ่งพระราชสาส์นกรุงศรีอยุธยาเก่านั้น ได้ส่งไปมากับเมืองใกล้เคียงนั้นเป็นเหตุอย่างไรก็ว่ามาแล้วลำดับนี้จ้ะว่าด้วยธรรมเนียมกรุงศรีอยุธยาส่งพระราชสาส์นไปมากับเมืองไกล ๆ ทางก็มีบ้างคือได้ส่งแลรับพระราชสาส์นกับเมืองวิสันตาก็มีบ้างหลายครั้งแล้ว กับเมืองฝรั่งเศสก็มีบ้าง กับเมืองละบาเนียก็มีบ้าง ได้รับสมณอักษรสาส์นของโป๊ปก็มีบ้างจนภายหลังเมื่อจวนจะเลิกร้างแผ่นดินกรุงศรีอยุธยาเก่านั้นได้รับแลส่งพระราชสาส์นกับพระเจ้าลังกาทวีปทรงพระนามว่าเจ้ากิตติศิริ ครองเมืองกันติ เป็นเมืองหลวงแห่งเกาะลังกาทวีปก็การรับแลส่งพระราชสาส์นกับเมืองไกลทางอย่างว่ามานั้นนั้นได้จารึกอักษรลงในแผ่นดินพระสุพรรณบัตรเป็นพระราชสาส์นแผ่นดินทองคำทั้งสิ้น เมื่อได้รับพระราชสาส์นตอบของพระเจ้าแผ่นดินต่างประเทศทั้งหลายนั้นก็ยังคงเป็นพระราชสาส์นพระเจ้าแผ่นดินทั้ง ๒ ฝ่าย แลมีแท่นทูลรับ ๒ ฝ่ายเสมอกัน แล้วบางครั้งบางคราวก็มีทูตไปมาส่งพระราชสาส์นตอบกันตามเวลาควรนั้นบ้าง ไม่เหมือนจีนอย่างกรุงปักกิ่งดูหมิ่นไทยไม่รับไทยไว้เป็นไมตรี การทั้งนี้ต้นเหตุใหญ่เพราะไทยถูกหลอกถูกลวงจึงเสียพระเกียรติพระเจ้าแผ่นดินไทยตลอดลงมาถึงกรุงเทพมหานคร

นี้ ครั้นแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงทราบการนี้แล้วก็กลับพระทัยหาได้ไปส่งบรรณาการแก่กรุงปักกิ่งอีกไม่"

ลักษณะการจิ้มก้องจึงเป็นไปในลักษณะนำการค้าเข้าปะปนด้วย กล่าวคือ เมื่อส่งของไปบรรณาการต้องมีของถ่วงเรือไปด้วย โดยขนสินค้าที่มีอยู่ในไทยไปขาย ขากลับก็นำของตอบแทนจากพระเจ้ากรุงจีนกลับมาและซื้อสินค้าจีนมาขายในไทยด้วยการไปจิ้มก้องนี้ต่างประเทศไม่ได้ติดต่อกับรัฐบาลจีนโดยตรงแต่ต้องติดต่อผ่านต่งตัก (เจ้าเมืองกวางตุ้ง) ซึ่งก็ต้องติดต่อผ่านนายห้างเจ้านำของตนเสียก่อน (รัฐบาลจีนตั้งพ่อค้าไว้ ๔ คนเรียกว่าเก๋าท้าง โดยให้ชาวต่างประเทศมาติดต่อกับนายห้างคนใดคนหนึ่งเป็นเจ้าประจำ แล้วเสนอต่งตัก ๆ เสนอไปยังรัฐบาล ทั้งในเรื่องการเมืองและการค้า) มีบางครั้งบางคราวที่ทูตได้เข้าเฝ้าพระเจ้ากรุงจีน ดังมีหลักฐานในเรื่อง ระยะเวลาทางราชทูตไปกรุงปักกิ่งในแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวว่า

"จงติกและหมู่อีกบอกว่าให้ทูตรอคอยฟังหนังสือตอบกรุงปักกิ่งก่อน ไม่ช้าสักเดือนเศษก็จะตอบมาถึงกวางตุ้งเป็นแน่ จงติกว่าได้รับส่งหนังสือบอกเรื่องทูตไทยมานั้น จงติกให้เงิน ๒๐๐ ตำลึงจีน ให้ทูตแจกกันใช้สอยตามปรารถนา แล้วจงติกหมู่อีก

บอกว่าทูตมีธุระอะไรให้ล่ามมาบอก จะรับธุระตามสมควร จงติกบอกว่าหนังสือตอบกรุงปักกิ่งลงมาถึงแล้ว สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกรุงปักกิ่งมีรับสั่งมาให้ทูตสยามขึ้นไปกรุงปักกิ่ง จะทรงรับทูตตามธรรมเนียมแต่ก่อน..."

สิ่งของที่ไทยส่งไปจิ้มก้องนั้นเท่าที่พบหลักฐานมักเป็นข้าวเครื่องเทศต่าง ๆ สิ่งของพื้นเมืองฝ่ายงาช้าง นอระมดไม้ฝาง ทองคำ ช้าง กวางเทศ เป็นต้น ส่วนสิ่งของตอบแทนที่พระเจ้ากรุงจีนให้กลับมา ส่วนใหญ่มักเป็นผ้าแพรชนิดต่าง ๆ

ขอยกตัวอย่างบัญชีเครื่องราชบรรณาการของพระเจ้ากรุงปักกิ่งตอบเข้ามาเป็นธรรมเนียมครั้งรัชกาลที่ ๑ เมื่อปีจอ โศกจุลศักราช ๑๑๕๒ (พ.ศ. ๒๓๓๓) ดังนี้

บัญชีเครื่องราชบรรณาการ	

เครื่องราชบรรณาการพระเจ้ากรุงปักกิ่งตอบเข้ามาเป็นธรรมเนียม	
ข้างหน้า	
แพรกิม	๔ ม้วน
แพรแส	๑๒ ม้วน
แพรกิมตัวน	๔ ม้วน
แพรตัวน	๑๔ ม้วน
แพรกิมแสทอง	๔ ม้วน
แพรโล่	๑๔ ม้วน
แพรโล่ทอง	๔ ม้วน
รวมแพรข้างหน้า ๘๐ ม้วน	
ข้างใน	
แพรกิมตัวน	๔ ม้วน
แพรตัวน	๖ ม้วน
แพรกิมแสทอง	๔ ม้วน
แพรแส	๖ ม้วน
แพรกิมโล่ทอง	๔ ม้วน

แพร่โล่	๖	ม้วน
รวมแพร่ข้างใน	๓๐	ม้วน
รวมแพร่ทั้งข้างหน้าข้างใน	๑๑๐	
ม้วนและของนอกธรรมเนียม คือ		
อักษรทก	๑	
ทยกมีฟู่สำหรับกษัตริย์ทรง	๑	
เครื่องทยก	๒	อัน
เครื่องก่าย	๔	อัน
เครื่องแก้ว	๔	สิ่ง
แผ่นที่กระดาษ	๑๐๐	แผ่น
กระดาษแพร่ใหญ่น้อย	๔	ม้วน
ศิลาแผ่นหมึก	๒	อัน
ภูกันเขียนหนังสือ	๓	ทึบ
หมึก	๓	ทึบ
กะบะก้ามลอ	๔	ใบ

ส่งให้ ราชทูต อุปทูต คุณเข้ามาฯ

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงกล่าวไว้ในชุมนุมพระบรมราชาธิบายว่า

“สิ่งของตอบแทนแต่ล้วนเป็นของมีราคาทั้งนั้น คือ แพรอย่างดีสีต่าง ๆ ราคา ก็มากกว่าเครื่องบรรณาการของไทยที่ไปนั้นหลายเท่า คิดราคาของตอบแทนกรุงปักกิ่ง สองส่วนข้างหน้าข้างในประมาณ ๖๐ ชั่งเศษใกล้ ๗๐ ชั่ง” นับว่าไทยได้เปรียบทางเศรษฐกิจมากทีเดียว

มูลเหตุของการจี้มก้องนำจะเนื่องมาจากสาเหตุดังต่อไปนี้

๑. ไทยยอมรับอำนาจจีน กล่าวคือ ไทยยอมรับว่าจีนเป็นประเทศใหญ่มีกำลังอำนาจมาก จึงเกรงอำนาจจีน สมัยเจงกิสข่าน และกุบไลข่าน (เชื้อชาติมองโกล) ได้รวบรวมอาณาเขตไว้ได้

กว้างขวางทั้งในเอเชียและยุโรป บางแห่ง เมื่อกุบไลข่านได้จีนทั้งหมดและตั้งราชวงศ์หงวนตีได้ ญวน พม่า และส่งทูตไปเกลี้ยกล่อมเมืองที่อยู่ทางไกลให้ยอมอ่อนน้อมต่อจีน รวมทั้งสุโขทัยด้วย ในที่สุดสุโขทัยก็ยอมรับโมตรีเพราะได้ยืมกิตติศัพท์ของจีน กล่าวคือ ระยะเวลาหน้าปี พ.ศ. ๑๘๓๕ กุบไลข่านกำลังโจมตีพม่า อันหมั่มจับปา โดยเฉพาะพม่าถูกทำลายยับเยินในปี พ.ศ. ๑๘๓๐ พ่อขุนรามคำแหงจึงรับโมตรีเพื่อหยั่งดูท่าทีของจีน ในจดหมายเหตุจีนกล่าวว่า ละโว้ (ทลอสก๊ก) ฟ้องจีนว่าสุโขทัยรังแก และจีนส่งทูตมาสุโขทัย ทำให้พ่อขุนรามคำแหงยอมรับโมตรีด้วยเพื่อหยั่งท่าทีของจีนเช่นกัน เพราะขณะที่สุโขทัยส่งทูตไปจีน ละโว้ก็ส่งทูตไปถึง ๒ ครั้ง คือในปี พ.ศ. ๑๘๓๒ และ ๑๘๓๔

นอกจากนั้นนโยบายทางการเมืองระหว่างอาณาจักรของไทยในช่วงนั้น ต้องการพึ่งอำนาจจีนเข้ามาสนับสนุนเพื่อส่งเสริมเสถียรภาพทางการเมืองและความมั่นคงของตนเองและอาณาจักรจะเห็นได้ว่าในช่วงนั้น อาณาจักรแถบนั้นยอมรับโมตรีกับจีนแทบทั้งสิ้น การส่งของไปจี้มก้องจีนก็เท่ากับแสดงความเป็นเอกรัฐของตน และให้จีนรับรองฐานะทางการเมือง ส่วนอาณาจักรของไทยเอง (อยุธยา) ดึงจีนเข้ามาสนับสนุนอำนาจของตน เช่น กรณีขุนหลวงพะงั่วส่งทูตไปจีน บอกกล่าวว่า พระราเมศวรไม่ปรีชา

สามารถ ราษฎรจึงเชิญพระองค์ขึ้นเป็นกษัตริย์ซึ่งมาพ้องกับพงศาวดารไทยว่า พระราเมศวรยกราชสมบัติให้ขุนหลวงพะงั่ว นอกจากนี้ พระชนนีของพระราเมศวรส่งทูตไปจีน เจ้านครอินทร์และพระรามราชา (โอรสพระราเมศวร) ก็ส่งทูตไปจีน เป็นการแข่งกันให้จีนสนับสนุนอำนาจ จึงเกิดเป็นธรรมเนียมต่อมาแม้ว่าจะไม่ได้แข่งกันก็ส่งทูตไปบอกกล่าวเมื่อเปลี่ยนรัชกาล ดังเข้าไปสู่เรื่องขอทอง (แต่บังคับ) ทำให้เกิดปัญหาว่าไทยยินยอมเป็นเมืองก้องของจีน

จะเห็นได้ว่า สมัยสุโขทัยยอมรับอำนาจจีนในแง่ต้องการหยั่งดูท่าทีของจีน สมัยอยุธยาได้รับในแง่หากำลังสนับสนุนเพื่อเสถียรภาพของตน สมัยรัตนโกสินทร์มุ่งประโยชน์ในด้านการค้าเป็นส่วนใหญ่ เมื่อไทยเริ่มติดต่อกับพวกตะวันตกมากขึ้น ความสำคัญด้านการค้ากับจีนลดลง จึงเลิกจี้มก้องไปในที่สุด

๒. ระบบทฤษฎีการเมืองระหว่างประเทศของจีน จีนมองตัวเองว่าเป็นอาณาจักรยิ่งใหญ่มาแต่โบราณทั้งในแง่พื้นที่กว้างใหญ่ มีประวัติศาสตร์อันยาวนาน มีวัฒนธรรมอันสูงส่งมีความคิดริเริ่มเกินกว่าชาติต่าง ๆ ในยุคเดียวกัน มีพลังทางทหารที่เข้มแข็งสามารถจะขยายอิทธิพลไปยังดินแดนต่าง ๆ ได้กว้างขวาง แม้แต่ในยุโรปบางส่วน ทำให้จีนคิดว่าตนเป็นชาติที่อยู่เหนือชาติอื่น ๆ เป็นศูนย์กลางทางอารยธรรม ดินแดน

ที่อยู่รอบนอกออกไปเป็นดินแดนป่าเถื่อนกว่าสังเกตได้จากคำเรียกกษัตริย์จีนว่า ฮองเต้ และเรียกประเทศอื่น ๆ ว่า ฮอง ประเทศอื่นจึงต้องยอมรับฐานะของจีนในแง่เป็นผู้มีวัฒนธรรมและศีลธรรมที่สูงกว่า เป็นผู้นำของดินแดนแถบนี้ จีนเป็นผู้ดูแลคุ้มครองประเทศในแถบเอเชียอาคเนย์ไม่ให้วิวาทซึ่งกันและกัน ซึ่งประเทศแถบนี้ก็ยอมรับโดยไม่คิดว่าเป็นการเสียหายแต่อย่างใด เช่น จัมปา ฟ้องจีนกรณีไทยรุกราน หรือ ละโว้ฟ้องจีน เป็นต้น จีนก็ส่งคำเตือนมา แม้ประเทศตะวันตกที่เข้ามาติดต่อกับจีน ๆ ก็ถือว่ามาขอความอารักขาตน สมเด็จพระยาตำรากราชานุภาพทรงกล่าวไว้ในสาส์นสมเด็จพระเจ้าที่ ๓๓ วันที่ ๑๔ กันยายน ๒๔๔๒ ว่า “เรื่องนี้มีในพงศาวดารเป็นตัวอย่าง ครั้งหนึ่งพระเจ้าแผ่นดินอังกฤษให้ (ดูเหมือนชื่อว่า ลอร์ดมะคาดเน) เป็นราชทูตเชิญพระราชาสาส์นกับเครื่องราชบรรณาการไปถวาย เจริญพระราชไมตรีกับพระเจ้ากรุงจีน รัฐบาลจีนรับรองแทนแทนพระราชสาส์นกับทูตอังกฤษตั้งแต่เมืองกิงตั้งไปถึงกรุงปักกิ่ง แต่กระบวนเช่นนั้น มีผ้าแดงขยิดติดปลายไม่ให้คนถือนำไปข้างหน้า มีตัวหนังสือจีนเขียนไว้ว่าทูตของฮองประเทศอังกฤษมาจี้มก้องต่อพระเจ้าฮองเต้เวลานั้นอังกฤษยังอ่านหนังสือจีนไม่ออกก็ไม่รู้ว่าถูกจีนดูหมิ่นมารู้ต่อภายหลัง ครั้นรับขนะจีน

ถึงบังคับให้ลงในหนังสือสัญญาว่าจีนยอมว่าพระเจ้าแผ่นดินอังกฤษมีพระเกียรติยศเสมอกับพระเจ้ากรุงจีน”

การยอมรับนี้จีนถือว่าผู้น้อยกว่าจะต้องนำสิ่งของไปบรรณาการแก่จักรพรรดิจีนเพื่อเป็นการแสดงความเคารพ และยอมรับฐานะผู้นำ ซึ่งนำไปสู่ระบบการส่งบรรณาการขึ้นหรือที่เรียกว่า TRIBUTE SYSTEM.

๓. ระบบการค้าของจีนจีนในสมัยโบราณมีระบบการส่งส่วย (ระบบการต่างประเทศ) เป็นจุดใหญ่การค้าระหว่างประเทศจะต้องอยู่ในระบบการส่งส่วย ประเทศอื่นจะค้าขายกับจีนไม่ได้ถ้าไม่ได้ส่งส่วย ซึ่งแสดงถึงการยอมรับนับถือจีน หลังคริสต์ศตวรรษที่ ๑๙ จึงเป็นการค้าส่วนตัว (ก่อนหน้านี้เป็นหน้าที่ของรัฐบาล ซึ่งต่างประเทศจะต้องติดต่อซื้อขายกับนายห้างของตน ดังได้กล่าวแล้วข้างต้น คล้าย ๆ กับระบบพระคลังสินค้าของไทย) ฉะนั้นประเทศที่จะค้าขายกับจีนก็ต้องมีบรรณาการไปให้จีนด้วย

๔. ไทยได้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจ การส่งของไปจิมก้องจีนนี้ไทยได้ผลกำไรมากมายมหาศาล เพราะจีนถือว่าผู้ส่งของมาให้ผู้ใหญ่ ๆ จะต้องให้ของตอบแทนมากกว่าที่นำไปถวาย สิ่งของตอบแทนเป็นของดีมีราคาและหาไม่ได้ในดินแดนอื่น

อีกประการหนึ่ง ชาวตะวันตกต้องการมาติดต่อค้าขาย

กับจีน เมื่อจีนปิดประเทศทำให้ไทยเป็นศูนย์กลางการค้ากับตะวันตกเป็นผลให้การค้าของไทยในช่วงนั้นรุ่งเรืองมาก และการไปจิมก้องจีนนั้น จีนถือว่าทูตที่ไปส่งบรรณาการเป็นแขกของรัฐบาลจีนจะออกค่าใช้จ่ายให้หมดทุกอย่างเมื่อทูตถวายสาส์นแล้วจักรพรรดิจีนจะอนุญาตให้ขายสินค้าได้โดยไม่ต้องเสียภาษีและมีสิทธิซื้อสินค้ากลับมากอีก ด้วยวิธีนี้ทำให้พ่อค้าได้กำไรอย่างงาม เป็นเหตุให้ไทยส่งทูตนำบรรณาการไปด้วยบ่อยครั้ง จนกระทั่งจีนต้องบอกให้ส่ง ๓ ปีต่อครั้ง

พ่อค้าคนกลางในไทยส่วนใหญ่เป็นชาวจีนซึ่งได้ผลประโยชน์จากการค้า มักจะสนับสนุนให้ไทยมีความสัมพันธ์กับจีนอย่างแนบแน่นเพื่อประโยชน์ทางการค้าของตน

จะเห็นได้ว่าไทยได้ประโยชน์จากการจิมก้องมากมาย และยอมจิมก้องตลอดมาจนถึงรัชกาลที่ ๔ มีหลักฐานว่าจีนได้ทวงก้องมาอีกในสมัยรัชกาลที่ ๕ ในปี พ.ศ. ๒๔๑๘ ไทยได้ตอบไปว่า การที่คณะทูตไทยไปขึ้นบกที่เมืองกวางตุ้งแล้วเดินทางต่อไปยังกรุงปักกิ่ง หนทางไกลและไม่ปลอดภัยเนื่องจากมีโจรผู้ร้ายชุกชุม ถ้าจะให้ไปจิมก้องก็จะขอไปขึ้นบกที่เมืองเทียนสินซึ่งอยู่ใกล้กับกรุงปักกิ่ง แต่ฝ่ายจีนมิได้ตกลงประการใด จนปี พ.ศ. ๒๔๒๐ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงได้โปรดให้เสนาบดีและที่ปรึกษาราชการ

แผ่นดินเสนอความคิดเห็นเรื่องการจิมก้อง และการจิมก้องได้ยุติลงอย่างสิ้นเชิงในรัชกาลที่ ๕ นี้เอง ซึ่งพอจะสรุปสาเหตุการยกเลิกได้ดังนี้

๑. ปัญหาเรื่องการเมืองและอิทธิพลตะวันตก ในสมัยรัตนโกสินทร์ ได้มีฝรั่งพยายามเข้ามาติดต่อทำสัญญาทางการค้ามากขึ้น จนในที่สุดเมื่อพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทำสัญญาทางการค้ากับพวกตะวันตก ทำให้ไทยมองฐานะของตนเอง โดยเกรงว่าพวกตะวันตกจะเข้าใจผิดในความสัมพันธ์ไทย-จีน ประกอบกับพวกตะวันตกกำลังแผ่ขยายอาณานิคม พระองค์จึงทรงยกเลิกการจิมก้องโดยอ้างเหตุผลกับจีนว่าเมื่อทูตไทยไปครั้งก่อนถูกโจรปล้นต่อมาจีนเกิดรบกับฝรั่ง บ้านเมืองเกิดกบฏหลายปี ทำให้ไทยเกรงอันตราย ถ้าส่งบเมื่อใดจะส่งทูตไปใหม่ การที่ทรงกระทำเช่นนี้เพื่อแสดงให้ฝรั่งเห็นว่าไทยเป็นรัฐอิสระไม่ต้องส่งบรรณาการก็ได้ ต่อมาจีนทวงก้องมาอีก ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๕ จึงมีการปรึกษาทาริกันในเดือนธันวาคม (Council of State) มีทั้งฝ่ายให้ยกเลิกการจิมก้อง ให้ไปจิมก้องตามเดิม และควรรอดูท่าทีของจีน ซึ่งพอจะสรุปได้ว่าฝ่ายที่ให้ไปจิมก้องอ้างเหตุผลว่าเกรงจีนจะยกทัพมารบ และคน

จีนในไทยจะลุกฮือกันขึ้นทำให้บ้านเมืองระส่ำระสาย พวกที่เห็นไม่ควรไปจิมก้องให้เหตุผลว่าไทยไม่ได้เป็นเมืองขึ้นจีน เรื่องจีนจะยกทัพมารบนั้นไม่น่าท้อวิตกเพราะหนทางไกล ส่วนคนจีนในไทยก็ควรดูแลไว้ให้เคร่งครัด นอกจากนี้ต่างประเทศที่มีผลประโยชน์ในไทยมีมาก ถ้าจีนยกทัพมาก็จะกระทบกระเทือนผลประโยชน์ของชาติอื่น ๆ ที่จีนทวงก้องมาขึ้นคงจะเป็นพวกหัวเมืองที่เกี่ยวข้องกับการรับทูตส่งเรื่องมาทวง คงไม่ใช่มาจากรัฐบาลจีนอีกประการหนึ่งการยกเลิกจิมก้องนี้เป็นพระราชดำริสของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงไม่สมควรยิ่งที่จะทำลายพระราชประสงค์ของพระองค์ ในที่สุดยุติได้ว่า ไทยส่งหนังสือไปถึงต่งตักว่าถ้าจะให้ทูตไทยไปเมืองจีนก็ต้องให้ไปขึ้นบกที่เมืองเทียนสินเหมือนทูตฝรั่ง ซึ่งจีนก็ไม่ได้โต้ตอบอะไรและไม่ทวงก้องมาอีก จึงเป็นอันยุติการจิมก้องไปโดยปริยาย

นอกจากนี้ การค้าด้านจีนหมดความสำคัญลง ไทยไม่จำเป็นต้องอาศัยจีนเป็นกำลังสนับสนุนอำนาจทางการเมืองและผลประโยชน์ด้านการค้า ประกอบกับไทยรู้จักจีนดีขึ้นโดยไม่ได้มองว่าจีนเป็นชาติยิ่งใหญ่ไปกว่าตะวันตกเลย กล่าวคือ มองด้วยความรู้สึกว่ายักษ์ใหญ่อย่างจีนยังรบแพ้ตะวันตก

๒. ปัญหาด้านเศรษฐกิจของไทยเอง เมื่อไทยติดต่อกับ

ตะวันตกมากขึ้น การค้าด้านจีน จึงหมดความสำคัญลงไป ตะวันตกมีเครื่องจักรเครื่องกล มาใช้ในการเดินเรือ ทำให้สะดวก รวดเร็วในการติดต่อ สามารถ นำสินค้าจากจีนมาขายให้ไทยได้ นอกจากนี้ระบบเศรษฐกิจเปลี่ยน มาเป็นแบบ การแลกเปลี่ยนทาง การค้า ทำให้การค้าขยายตัวมาก ขึ้น ไทยได้ผลประโยชน์ทาง เศรษฐกิจกับตะวันตก จึงไม่จำเป็นต้องพึ่งจีนอีกต่อไป

บรรณาการ ไทย-จีน จึงเป็นความสัมพันธ์ซึ่งทั้งไทยและจีน ต่างพึงพอใจ

จีนให้ความสำคัญต่อการมา เยือนของคณะทูตในแง่ของ การมายอมอ่อนน้อมและยอม สวามิภักดิ์ และเพื่อเป็นการ ตอบแทน จักรพรรดิจีนจะ พระราชทานของขวัญ ตราตั้ง ยศศักดิ์ ตราแห่งจักรพรรดิ และสิ่งอื่นๆ ให้กับกษัตริย์ต่างชาติ ไทยได้รับผลประโยชน์มาก มายมหาศาลทั้งในทางเศรษฐกิจ การเมือง ความสัมพันธ์ในรูป บรรณาการระหว่างไทย-จีน จึงตั้ง อยู่บนพื้นฐานของการแลกเปลี่ยน ผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน ซึ่ง ความเป็นจริงแล้วจีนไม่ได้รับ ผลประโยชน์จากไทยนอกจาก ความภาคภูมิใจในฐานะที่ตนเป็น ผู้อารักขาดินแดนแถบนี้

หนังสืออ้างอิง

- กาญจนาภรณ์ "คอคิดขอเขียนเล่ม ๑" พระนคร : รวมสาส์น, ๒๕๑๓.
จอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ "ชุมนุมพระบรมราชาธิบายใน พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว" (พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานฌาปนกิจศพ นางบัว วัฒนาวัชร ๒๙ มีนาคม ๒๕๐๑) พระนคร : โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม, ๒๕๐๑.
เนลิ ยงบุญเกิด "บทแปล-เมืองไทยในจดหมายเหตุนจีน" นิตยสาร ศิลปการปีที่ ๗ เล่ม ๒, ๓ กรกฎาคม กันยายน, ๒๕๐๖.
นริศรานูวัตติวงศ์, สมเด็จพระเจ้าฟ้าและพระยาอนุমানราชธอน "บันทึกเรื่อง ความรู้ต่าง ๆ เล่ม ๓" พระนคร : สำนักพิมพ์สมาคมสังคมศาสตร์, ๒๕๐๖.
นริศรานูวัตติวงศ์, สมเด็จพระเจ้าฟ้าและสมเด็จพระ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ, "สาส์นสมเด็จพระ เล่ม ๑๒" พระนคร : องค์การค้าคุรุสภา, ๒๕๐๕
นริศรานูวัตติวงศ์, สมเด็จพระเจ้าฟ้าและสมเด็จพระ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ, "สาส์นสมเด็จพระ ภาค ๓๓" (พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ พระยาอุเทนเทพโกสินทร์ (ประสาธน์ บุรศิริ) ๒๙ สิงหาคม ๒๕๑๙.
นริศรานูวัตติวงศ์, สมเด็จพระเจ้าฟ้าและสมเด็จพระ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ, "สาส์นสมเด็จพระ ภาค ๓๔" (พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ หลวงรัตนชลโธม (แก้ว รัตนโธม) ๑๖ กันยายน ๒๕๑๙) พระนคร : โรงพิมพ์ รุ่งเรืองธรรม, ๒๕๑๙.
ราชบัณฑิตยสถาน "สารานุกรมไทยเล่ม ๘" พระนคร : โรงพิมพ์รุ่งเรือง ธรรม, ๒๕๐๙ - ๒๕๑๐.
ศิลปากร, กรม "ประชุมพงศาวดารภาคที่ ๕" (พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงาน ฌาปนกิจศพ นายอารีย์ ลีวีระ ๑๖ กันยายน ๒๕๐๖).
ศิลปากร, กรม "จดหมายเหตุนจีนทางกิ่ง พ.ศ. ๒๔๒๐ และระยะ ทางราชทูตไปปักกิ่งในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวของพระยาสาร ภากรณ์ (แย้ม)" เอกสารยังไม่ตีพิมพ์
ศิลปากร, กรม "สัมพันธ์ภาพระหว่างไทย-จีน." (กองจดหมายเหตุแห่ง ชาติจัดพิมพ์) กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๒๑.
สืบแสง พรหมบุญ "ความสัมพันธ์ระหว่างสุโขทัยกับจีนสมัยราชวงศ์ มองโกลและข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับฐานะอำนาจทางการเมืองของ สมัยสุโขทัย" เอกสารประกอบการสัมมนา หมายเลข ๑๕ "การเมืองและสภาพ สังคมสมัยสุโขทัย" ๑-๔ สิงหาคม ๒๕๒๐ ที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก
สืบแสง พรหมบุญ. (กาญจน์ ละอองศรี แปล). "ความสัมพันธ์ในระบบ บรรณาการระหว่างจีนกับไทย ค.ศ. ๑๒๘๒ - ๑๘๕๓." กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, ๒๕๒๕.

สวนไทย

ส.พลายน้อย

(ตอนที่ ๒)

สวนในสมัยรัชกาลที่ ๔ ไม่พบรายละเอียดมากนัก เพียงแต่ทราบว่ามีส่วนหลวงริมวัดชัยพฤกษ์มาลาแห่ง ๑ สวนดอกไม้ริมวัดสระเกศแห่ง ๑ สวนนั้นทอุทยานแห่ง ๑ และที่สระปทุมแห่ง ๑ สวนหลวงริมวัดชัยพฤกษ์มาลากับสวนดอกไม้ริมวัดสระเกศนั้นจะมีประวัติความเป็นมาอย่างไร ยังไม่พบหลักฐาน แต่ต้องมีความสำคัญอยู่ไม่น้อย เพราะสวนหลวงริมวัดชัยพฤกษ์มาลานั้นมีทวารวดีอุทยานนครเป็นเจ้ากรมดูแล และสวนดอกไม้ริมวัดสระเกศมีหมื่นสุมลมาลีเป็นผู้ดูแลรักษา

สวนนั้นทอุทยานนั้น แต่เดิมก็เป็นสวนผลไม้ตามพันธุ์ภูมิของที่ดินฝั่งธนบุรีตามหนังสือตำนานสถานที่และวัตถุต่างๆซึ่งพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสร้างกล่าวว่า

"โปรดฯ ให้ซื้อสวนในคลองมอญทางฝั่งเหนือตำบล ๑ แล้วโปรดให้สมเด็จพระยาบรมมหาพิไชยญาติเป็นนายงาน สร้างพระราชวังขึ้นในที่นั้นอีกแห่ง ๑ พระราชทานนามว่า วังนั้นทอุทยานมีพระตำหนักที่เสด็จประทับและตำหนักข้างในอีกหลายหมู่ มีเขื่อนเพชรล้อมรอบ แล้วขุดคลองต่อจากคลองมอญเข้าไปจนถึงที่ประทับที่สร้างนั้น ลงมือสร้างได้ท่อน้อยหนึ่งสมเด็จพระยาบรมมหาพิไชยญาติถึงพิราลัย จึงโปรดให้กรมหลวงวงศาธิราชสนิทเป็นนายงานต่อมาจนถึงปีฉลู พ.ศ. ๒๔๐๘ จึงหยุดการสร้างวังนั้นทอุทยาน"

วังนั้นทอุทยานลงมือสร้างเมื่อปีมะเส็ง พ.ศ. ๒๔๐๐ เหตุที่ทรงสร้างวังนั้นทอุทยานนี้โดยทรงพระราชปรารภว่า ถ้า

พระองค์เสด็จสวรรคตลง พระราชโอรสธิดาและเจ้าจอมมารดาอยู่ในพระบรมมหาราชวังบางที่จะลำบาก หรือมีฉนั้นก็จะเกิดขวางแก่พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวซึ่งจะรับรัชทายาท จึงทรงสร้างวังนั้นทอุทยานขึ้นเป็นที่ประพาส และเตรียมไว้สำหรับเป็นที่อยู่ของพระราชโอรสธิดาในเวลาเมื่อพระองค์เสด็จสวรรคตแล้ว ครั้นพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จสวรรคตเสียก่อน ไม่มีข้อปัญหาที่ทรงปรารภไว้....พระตำหนักที่ประทับและที่สวนนั้นทอุทยานทั้งตำบลนั้น พระราชทานแก่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (ดูเรื่อง "อันเนื่องมาแต่พระตำหนักสวนกุหลาบ" ของผู้เขียน)

ที่สำคัญเสด็จประพาสของพระเจ้าแผ่นดินนั้นนอกจาก

สวนบกก็มีสวนน้ำ ในสมัยกรุงศรีอยุธยาที่มีสระบัวอยู่ทางตะวันออกของพระราชวังยังมีชื่อเหลืออยู่ว่าคลองสระบัว ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้โปรดให้สมเด็จพระยาบรมมหาพิไชยญาติเป็นแม่กอง และพระสามภพพ่าย (หนู) ซึ่งภายหลังได้เป็นพระยาเพชรพิไชยเป็นนายงานสร้างสระบัวเหมือนที่มีเมื่อครั้งกรุงเก่าสำหรับเป็นที่เสด็จประพาสโดยขุดสระใหญ่ ๒ สระติดต่อกัน สระในอยู่ข้างเหนือเป็นที่เสด็จประพาส สระนอกอยู่ข้างใต้เป็นที่มาทวนไปเล่นเรือ

เมื่อการสำเร็จเรียบร้อยแล้วโปรดให้เรียกที่สระบัวซึ่งทรงสร้างใหม่รวมกันทั้งตำบลว่า "ปทุมวัน" แล้วโปรดให้สร้างพระอารามขึ้นที่ริมสระนอกข้าง

“
บัดนี้สวนซึ่งทำใหม่นั้น
เป็นของติดเนื่องกันกับ

วังสราญรมย์
ก็ให้เรียกว่า
สวนสราญรมย์
ตามชื่อวังนั้น

.....
อย่าให้เรียกอย่างอื่นเลย

”

ด้านตะวันตก พระราชทานนามว่า
“ปทุมวนาราม” ให้เป็นวัดของ
สมเด็จพระเทพศิรินทราบรมราชินี

รัชกาลที่ ๔ ได้เสด็จไป
ประทับแรมที่ปทุมวันเป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ ๑๑ มิถุนายน ๒๔๐๐

ผู้ที่มีหน้าที่ดูแลสระ
ปทุมวันในครั้งนั้นคือขุนราช
เกษตราษฎ์เป็นเจ้ากรม ราช
ทินนามก็แสดงให้เห็นชัดเจนแล้ว
ว่าไม่ใช่สวนธรรมดาเพราะแต่
เดิมที่บริเวณนี้เป็นนาหลวง

ในตอนปลายรัชกาลที่ ๔ เมื่อ
ปี พ.ศ. ๒๔๐๙ พระบาทสมเด็จพระ
จอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระราช
ดำริว่า เมื่อเจ้าฟ้าจุฬาลงกรณ์เจริญ
พระชันษาได้ทรงอุปสมบทแล้ว
จะทรงมอบราชสมบัติพระราชทาน
แล้วจะทรงอยู่ในตำแหน่งพระเจ้า
หลวงช่วยทรงแนะนำราชการ
แผ่นดินไปจนตลอดพระชนมายุ

เมื่อทรงพระราชดำริดังนี้แล้ว จึงโปรดให้พระยาบุรุษ
รัตนราชพัลลภ (เจ้าพระยามหินทร
ศักดิธำรงในรัชกาลที่ ๕) เป็นแม่กอง
สร้างพระราชวังขึ้นตรงที่ติดดิน
เก่า แล้วพระราชทานนามว่า
“วังสราญรมย์” หมายพระราชหฤทัย
ไว้ว่าจะได้เสด็จออกไปประทับอยู่
ที่วังนี้ เมื่อดำรงตำแหน่ง
พระเจ้าหลวง แต่การไม่ได้เป็นไป
ตามพระราชประสงค์เพราะเสด็จ
สวรรคตเสียก่อน

บริเวณต่อจากวังสราญรมย์
ไปทางใต้ใน สมัยรัชกาลที่ ๔

เป็นวังของพระเจ้าราชวรวงศ์เธอ
กรมหมื่นอมเรนทรบดินทร์ (ได้กล่าว
ถึงพระประวัติไว้แล้วในหนังสือ
“กวีสยาม” ของผู้เขียน) และเป็น
ที่วังของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรม
ขุนวรจักรธรานุภาพ

ครั้งถึงต้นรัชกาลที่ ๕
พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้า
อยู่หัวโปรดให้สร้างสวนขึ้นในที่วัง
เหล่านี้ ดังมีประกาศเมื่อวันที่ ๒๓
สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๑๗ ความว่า

“ให้ข้าราชการทราบทั่วกัน
ด้วยที่สวนใหม่ซึ่งสร้างขึ้นในที่วัง
พระเจ้าราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่น
อมเรนทรบดินทร แลที่วังพระเจ้า
บรมวงศ์เธอกรมขุนวรจักรธรานุภาพ
ซึ่งเป็นที่รกร้างอยู่นั้น บัดนี้
โปรดเกล้าให้ทำเป็นสวน แล
เปลี่ยนให้พระองค์เจ้าประคิษฐวรการ
ไปอยู่ที่สวน หลวงริมวังกรม
หมื่นอมเรนทรบดินทร และจะเปิด
หน้าสวนให้ถึงวังสราญรมย์

ก็วังสราญรมย์นี้เป็นของ
พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้า
เจ้าอยู่หัวทรงสร้างไว้สำหรับ
พระเจ้าลูกเธอ ได้ออกเป็นพระคลัง
ข้างที่สร้างจึงได้พระราชทานนาม
ว่า วังสราญรมย์

บัดนี้สวนซึ่งทำใหม่นั้นเป็น
ของติดเนื่องกันกับวังสราญรมย์
ก็ให้เรียกว่า สวนสราญรมย์ ตาม
ชื่อวังนั้นให้ข้าราชการซึ่งจะกราบทูล
และจะเรียกให้ใช้ตามชื่อนี้ อย่า
ให้เรียกอย่างอื่นเลยฯ”

สวนสราญรมย์ในสมัย

นั้นเป็นสวนเปิด ชำราราชการหรือ
ราษฎรผู้ใดจะไปเฝ้าหรือจะไป
เที่ยวในสวนนั้นก็ไม่ได้ห้ามปราม
แต่อย่างไร และสวนสราญรมย์
นอกจากจะเป็นสวนไม้ดอกไม้ใบ
แล้ว ยังเป็นสวนที่มีของแปลกๆ
ให้คนดู ในการจัดสวนครั้งนั้น
นายเฮนรี อาลาบาสเตอร์ เป็น
ผู้ดูแลจัดทำ ดังปรากฏในประวัติ
ตอนหนึ่งว่า

"ได้ทำราชการหลายท่า
หนักหนา ได้จัดการดูแลให้สวนหลวง
สวนสราญรมย์เป็นที่งดงาม เป็น
สนามเล่นเพลินใจทั้งคนชาวนอก
ทั้งคนชาวในด้วย ได้ทำต้นไม้แปลก
ประหลาดทั้งของสวนของป่า ของ
อาศัยดิน อาศัยลมหลายชนิดเป็น
อันมาก ได้จัดธูระจัดลำดับของใน
มิวเซียม เป็นที่ได้อูของทุกชนิด
ที่มนุษย์เคยใช้ทั่วตลอดพิภพ แร่
หินดินสัตว์บกสัตว์น้ำ"

สวนสราญรมย์ในสมัย
รัชกาลที่ ๕ เข้าใจว่าจะปลูกกุหลาบ
แดงไว้มาก เพราะปรากฏใน
จดหมายเหตุรายวัน วันที่ ๑๐
พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๒๗ ตอน
หนึ่งว่า "วันนี้กุหลาบแดงบานมาก
แย่งกันเก็บใหญ่"

สิ่งสำคัญที่สร้างในสมัย
รัชกาลที่ ๕ ที่ยังคงเหลืออยู่ก็
คือตรงกลางสวนสราญรมย์มี
อนุสาวรีย์ที่ระลึกแต่สมเด็จพระ
พระนางเจ้าสุนันทากุมารีรัตน์ พระ
บรมราชเทวี อรรคมหาเสวี และ
สมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้า

กรมณารณเพ็ชรรัตน ทำเป็น
รูปปราสาทหินอ่อน ๕ ยอด
ด้านเหนือมีคำจารึกว่า

ที่ระฤกแห่ง
สมเด็จพระนางเจ้าสุนันทากุมารีรัตน์
พระบรมราชเทวี
แล
สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ
เจ้าฟ้ากรมณารณเพ็ชรรัตน
โสภางค์ทัศนียลักษณ์ อรรควรรณกุมารี
อนุสาวรีย์นี้
สร้างขึ้นโดยพระบรมราชโองการ
แห่ง
พระบาทสมเด็จพระ
พระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์
ในจุลศักราช ๑๒๔๒

ส่วนคำจารึกทางด้านใต้ เป็นภาษาอังกฤษดังต่อไปนี้

To the Memory
of
Herlate & Lamented Majesty
Sunanda Kumariratn
Queen Consort
And
Herlate & Lamented Royal Highness Somdetch
Chow Fa Karnabhorn
Bejrratn Sobhancdasniyalakshn Accawarajakumari
This Monument
Is erected by the Royal mandate his
Most gracious majesty Somdetch Phra Paramindr
Mahachulalongkorn
Phra Chulachomklao
The King
In ciccceel xxx Ac

ทิวทัศน์จากมุมมองด้านต่าง ๆ ของ “สวนสราญรมย์” ในปัจจุบัน ซึ่งกลายเป็น สวนสาธารณะ ซึ่งให้ความสงบและร่มรื่นกับประชาชนทั่วไป ที่เข้าไปใช้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ

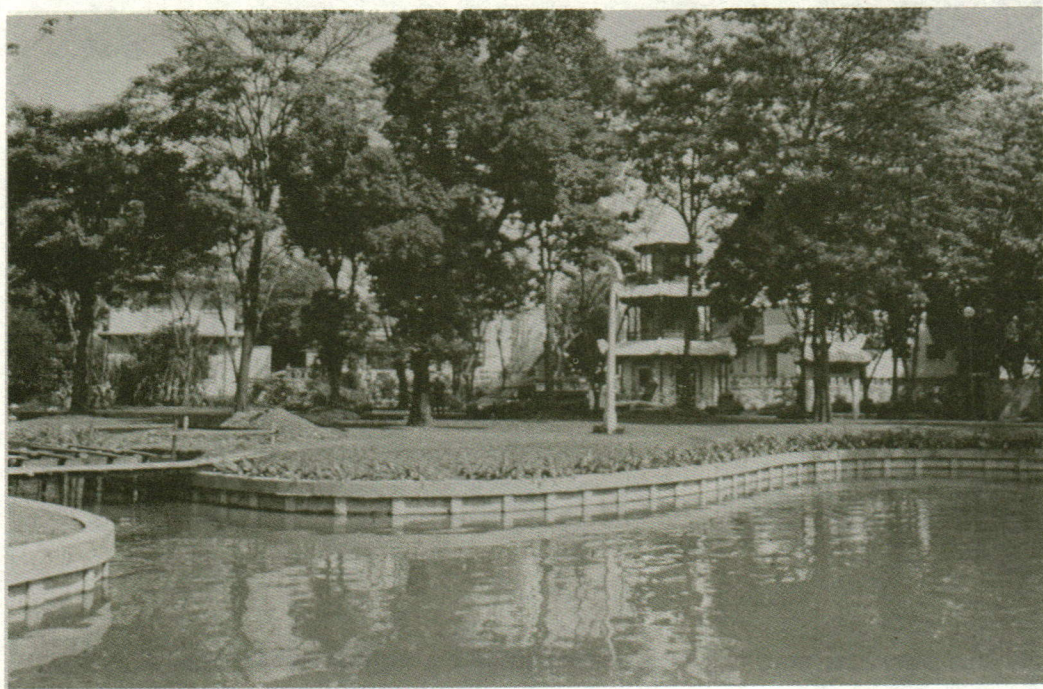

ด้านตะวันตก มีคำจารึกเป็นคำฉันท์แบบกษัตริย์กษัตริย์ ดั่งต่อไปนี้
 พระเป็นเจ้าชาตรี
 คณิงห้วงจะดำรง
 ณ สมเด็จพระนางเจ้า
 ประโยชน์สืบพระราชป
 พระนางเจ้าเสด็จเนา
 ดิถีโททสวา
 ทวาทสเสส
 ทวิศกและศักราช
 พระนางเจ้าเสด็จเนา
 นพาทศพรรัชกาล
 ณ วันจันทร์เดือนเจ็ด
 ทวิศกและพันพรร
 จตุทศทวิเส
 เสด็จโดยประเพณี
 ประดิษฐานปราศ
 นานนุสรพระนุชนา

สยามปัดพิทรง
 สฤษฏ์ที่ระลึกมี
 สุนันทกุมารี
 ย อยู่ชิดพระสมญา
 ณ โลกนี้ ณ ปีสวา
 รเสาร์กัตติกา
 ทวิศกทวิชา
 ประสูติสืบพระชนมาน
 ณ โลกนี้กำหนดนาน
 กำหนดแล้วครโลสวรรค
 ดิถีแถมะโรงวรรัช
 ษ สองร้อยกำหนดมี
 สศักราชประจำปี
 อนนิตยโลกยมรรคา
 ประทานไว้ดำรงปรา
 มอยู่คู่ภูตาธาร

ด้านตะวันออกจารึกคำประพันธ์สาธิตฉันท์ ดั่งต่อไปนี้
 สมเด็จพระบรมนาถเจ้า
 พาราภรณ์ลึงองค์
 อันทรงนามสมเด็จพระ
 เจ้าฟ้ากรมการณ
 เสด็จมาในโลกลนี้
 สิบสี่ค่ำวารจันทร์
 อยู่ยี่สิบเอ็ดมาศ
 จำตามบังคับบุรพ
 มีเกียติยศมีดับ
 ไม่รู้ไม่เที่ยงกรรม
 ธรรมดาสามัญมรรค
 รวมรวมมรรคาโคล
 จอมภพทรงปรารณา
 นามไว้จึงรุ่งปรางค์
 บรรเจิดบรรจงตั้ง
 ระลึกลักษณจำลององค์

พิกพแผ่สยามทรง
 ดนุราชองค์
 พระเจ้าราชบุตรสมร
 พิชัยรัตน์สุขุมพันธุ์
 ดิถีศุกร์ปักษ์วัน
 ชลาพรชศกศูนย์
 เสด็จโดยอนันตยมูล
 กุศลคุณจะหนุนนำ
 ประทับตามประกวตทำ
 จะถึงทัน ณ วันใด
 จะจำเป็นจะจำไป
 บคลาแคล้วและคลาทาง
 จะไว้ที่ระภูกวาง
 ประดิษฐานด้วยศิลาผจง
 สกิตสืบพระเกียรติคง
 สฤษฏ์ด้วยพระโองการ

อนุสาวรีย์นี้เข้าใจว่าจะได้
เริ่มสร้างตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๒๓ และ
สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศ เสด็จชักเชือกเปิดผ้า
คลุมอนุสาวรีย์ เมื่อวันที่พฤหัสบดีที่
๒๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๒๖

อนุสาวรีย์แห่งนี้จึงเป็น
โบราณสถานที่สำคัญแห่งหนึ่งที่
พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้า
อยู่หัวโปรดให้สร้างขึ้นไว้

อนึ่งเป็นที่น่าสนใจที่ว่า
พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า
เจ้าอยู่หัว ได้โปรดให้ประกาศไว้ว่า
ให้เรียกว่า “สวนสราญรมย์” อย่า
ให้เรียกอย่างอื่นเลย แต่ในปัจจุบัน
นี้ได้ขึ้นป้ายว่า “สวนสาธารณะ”
ถึงจะมีแจ้งไว้ว่าเป็นพระราช
อุทยานสราญรมย์ก็เป็นชื่อรอง
ลงมา ความจริงควรจะใช้อีกใหญ่
ว่า “สวนสราญรมย์” หรือจะใช้ตาม
สำนักพระราชวังว่า “พระราชอุทยาน
สราญรมย์” แล้วจึงมีชื่อรองลงมาว่า
“สวนสาธารณะ” ก็จะเป็นการรักษา
พระราชประสงค์ที่ทรงไว้แต่เดิม
ด้วย

ในสมัยรัชกาลที่ ๕ นี้มี
สวนอีกแห่งหนึ่งซึ่งควรเก็บนาม
ไว้คือ สวนสวรรค์ ไม่เหมือนสวน
อื่นๆที่กล่าวมาแล้ว เพราะเป็นสวน
กระถางอยู่บนศาลาด้านตะวันตก
ถัดจากพระที่นั่งอมรมพิมานมณี
ที่สวนสวรรค์แห่งนี้ ทรงปลูกต้นไม้
นานาพันธุ์ใส่กระถางตั้งประดับ ทรง
ก่อเขา ทำสะพานพื้นคาคีเมนต์
เป็นสวนแบบใหม่ในพระบรม
มหาราชวังอีกแห่งหนึ่ง

ภาษาไทยของเรา

ท่านผู้ทรงสมโรจน์ สวัสดิกุล ณ อยุธยา

คำว่า “ของ” กับ “ใน”
คำว่า “ของ” เป็นคำบุพบท นำหน้านามผู้ที่ครอบครอง สิ่งของ ผู้คนบริวาร ถ้าผู้ครอบครองเป็นพระมหากษัตริย์ หรือพระบรมราชวงศ์ มักไม่นิยมใช้คำว่า “ของ” แต่จะเปลี่ยนเป็น “ใน” แทน เช่น “สมเด็จพระเจ้าฟ้า...เป็นพระราชธิดาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว” อย่างนี้ไม่ถูกต้อง จะต้องใช้ว่า “สมเด็จพระเจ้าฟ้า...เป็นพระราชธิดาในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว”

คำว่า “ในหลวง”
ในกรณีการใช้คำว่า “ในหลวง” แทนพระมหากษัตริย์นั้น สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ทรงสันนิษฐานไว้ว่า คงมีมูลมาแต่วิธีปกครองของไทย ซึ่งกำหนดเขตปกครองและเรียกผู้ครองเขตว่า “พ่อเมือง” เพราะใช้วิธีการปกครองราษฎรเหมือนพ่อปกครองลูก ดัง “พ่อบ้าน” ปกครองครอบครัว เมื่อ “พ่อเมือง” มีเขตแดนกว้างขวางมี “เมืองออก” คือ เมืองขึ้นหลายเมือง ผู้คนมาอยู่ในได้ปกครองมากขึ้น ซึ่งต่างก็มี “พ่อเมือง” ในบรรดาเมืองออก คำว่า “พ่อเมือง” ผู้มีเมืองขึ้นมากก็เปลี่ยนเป็น “ขุน

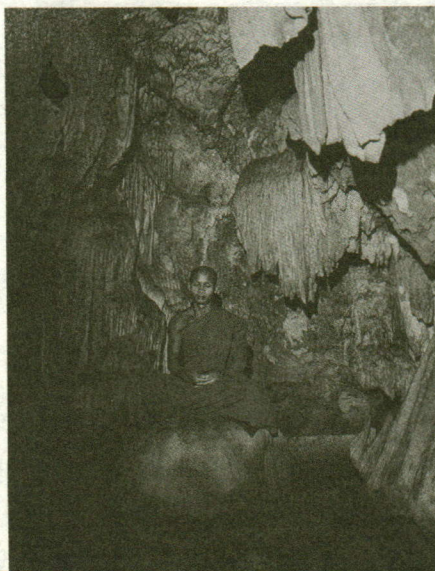
เช่น ขุนสามชนเจ้าเมืองฉอด ต่อไป “ขุน” ผู้มีฝีมือมีความสามารถในการรบพุ่งรวบรวมขุนอื่น ๆ มาไว้ในอำนาจ “ขุน” ผู้ยิ่งใหญ่นั้นก็เปลี่ยนเป็น “พ่อขุน” เช่น พ่อขุนผาเมือง พ่อขุนศรีอินทราทิตย์ มีเมืองหลวงเป็นที่อยู่และเป็นศูนย์กลางการปกครอง “ขุน” ต่าง ๆ ครั้น “พ่อขุน” ผู้นั้นขยายบ้านเมืองมีอาณาจักรกว้างขวาง คำว่า พ่อขุนเปลี่ยนเป็น “พระญา” หมายถึง “เป็นใหญ่ในสกุล” เช่น พระญามังราย เป็นเจ้าของแผ่นดินใหญ่ คือเป็นพระเจ้าแผ่นดิน และยังมีความหมายแฝงไพศาลมีเมืองขึ้นรวบรวมเป็นอาณาจักรแผ่กว้างไปทุกทิศ คำว่า “พระญา” จึงเปลี่ยนเป็น “ขุนหลวง”

คำว่า “ขุนหลวง” ในสมัยกรุงศรีอยุธยา มักใช้เรียกพระมหากษัตริย์ที่สวรรคตไปแล้ว แต่ใช้พระนามหรือพระราชสมัญญาต่อท้าย เพื่อให้รู้ว่าเป็นขุนหลวงพระองค์ใด มี ขุนหลวงเสือ ขุนหลวงคอกมะเดื่อ ขุนหลวงทรงปลา เป็นต้น (แต่เมื่อยังเสด็จอยู่ในราชสมบัตินั้น สมัยอยุธยาใช้คำนำพระนามพระเจ้าแผ่นดินว่า “พระเจ้า” “สมเด็จพระเจ้า” “สมเด็จพระเจ้า” ตามความนิยม

แบบกษัตริย์เป็นสมมุติเทพจึงมีพระนามไพเราะ ใช้ศัพท์สันสกฤต บาลี เขมร อย่างพระปรมาภิไธยในพระสุพรรณบัฏของพระมหากษัตริย์ปัจจุบัน)

แต่คำ “ขุนหลวง” ยังคงใช้อยู่และเป็นภาษาไทยง่าย ๆ ติดปากราษฎร คำ “ขุนหลวง” นี้เป็นเหตุหนึ่งที่น่าไปใช้ในความหมายไปถึงพระเจ้าแผ่นดิน ของของพระเจ้าแผ่นดินซึ่งเป็นบุคคลที่เคารพยิ่งใหญ่ (หลวงจึงแปลว่า ใหญ่โต ก็ได้) คนหลวง ของหลวง เรือหลวง ข้าหลวง (หนังสือลัทธิธรรมเนียมภาคที่ ๑๙) ใช้คำแทนพระนามพระเจ้ากรุงธนบุรี คือ สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช มีความตอนหนึ่งว่า “ปลูกพลับพลารับเสด็จของหลวง” เห็นจะเรียกมาแต่สมัยอยุธยาแล้ว เช่น “ในวังขุนหลวง” หรือ “ในกิจการของหลวง” ต่อไปอีกถึงพระองค์พระเจ้าแผ่นดินว่า “ในหลวง” ตำราในรัชกาลที่ ๑ แห่งสมัยรัตนโกสินทร์ ก็ใช้คำว่า “ในหลวง” ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะราษฎรมิบังอาจขานพระนาม พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงขัดพระทัยเห็นได้

(ต่อหน้า ๘๗)

ธรรมะปฏิบัติสำหรับคนเดินดิน

ระพี สาคริก

ก่อนอื่น ใครขอล่าวไว้เป็น
การเริ่มต้นว่า สารที่เขียน
ไว้ในบทความนี้ เป็นสิ่งเกิดจาก
รากฐานความคิดความเชื่อผู้เขียน
เองเพียงผู้เดียว ส่วนบุคคลอื่น
ใครจะคิดจะเชื่ออย่างไร ควรถือ
เป็นเรื่องของแต่ละคน

อย่างไรก็ตาม แม้ความคิด
ความเชื่อของแต่ละคนจะต่าง
ต่างกัน แต่การให้ความสนใจ
ศึกษาวิเคราะห์แนวคิดของบุคคล
อื่น ซึ่งต่างก็เป็นเพื่อนมนุษย์
ผู้ที่ตนเองพึงจำเป็นต้องอยู่ร่วม
ด้วย ก็ควรถือเป็นหน้าที่สำคัญ
ด้วย ทั้งนี้ก็เพื่อกำหนดวิถีทาง
ของการอยู่ร่วมกันให้บังเกิดเป็น
เหตุและผล มุ่งสู่แนวทางสร้าง

สรรค์ให้แก่สังคม

หากเราแต่ละคน เข้าถึง
ความจริงได้ว่า ทุกสิ่งทุกอย่าง
ที่มีเหตุมีผลสัมพันธ์อยู่กับการ
ดำเนินชีวิตของมนุษย์นั้น ต่างก็
มีมนุษย์เป็นเหตุเป็นผลกำหนด
ในขั้นพื้นฐานด้วยกันทั้งสิ้น เรา
คงสามารถตระหนักได้ไม่ยากนัก
ว่า ธรรมะเป็นสิ่งที่กล่าวถึงเรื่องราว
สาระเกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์เป็น
ปัจจัยพื้นฐาน และกล่าวถึงสิ่ง
แวดล้อมซึ่งล้อมมนุษย์ด้วยกัน
เองเป็นปฐมเหตุ และหากไม่มี
มนุษย์ ก็คงไม่มีการกำหนดเรื่องราว
เกี่ยวกับธรรมะ ให้นำมาศึกษา
และถือปฏิบัติ

และหากเราแต่ละคนเข้าถึง

ความจริงได้ว่า พื้นฐานที่รองรับ
การเปลี่ยนแปลงทั้งหลาย ไม่
ว่าเกี่ยวข้องกับเรื่องใดก็ตาม
ต่างก็มีลักษณะและวิถีทางที่หมุน
เวียนกระแสเป็นวัฏจักร บุคคลผู้
รู้ได้เห็นได้ ย่อมมีลักษณะความคิด
ที่สามารถมองได้ทั้งสองทิศทาง
อย่างอิสระและคล่องตัวเป็นธรรม
ชาติ ปราศจากการยึดติดอยู่เพียง
ด้านซึ่งเป็นผิวเพียงด้านเดียว

ยิ่งไปกว่านั้น บุคคลผู้รู้เหตุ
รู้ผลย่อมรู้ได้ว่า ความเหมาะสม
ในการนำหลักธรรมะจากด้านใด
ด้านหนึ่งมาใช้ประโยชน์ได้อย่าง
สมกับเหตุและผล โดยที่ปลอด
จากการยึดติดอยู่เพียงด้านเดียว
เป็นสิ่งขึ้นอยู่กับการรู้เหตุรู้ผล
ที่แท้จริง และมีพื้นฐานจิตใจที่
เป็นกลาง

การจะเรียนรู้และกำหนด
วิถีทางมุ่งเข้าสู่แก่นแท้ของ
ธรรมะได้อย่างเด่นชัด จึงหาใช่
ว่าจะมุ่งอ่านและท่องสาระใน
หนังสือตำรา หรือฟังการพูดการสอน
ด้วยปากจากบุคคลอื่น ไม่ว่าจะ
เป็นการรับฟังจากใครก็ตาม หาก
ควรมุ่งใช้การปฏิบัติจริงในทุก ๆ
เรื่อง ที่เข้ามามีเหตุมีผลสัมพันธ์
เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตประจำวัน
ของแต่ละคนอย่างต่อเนื่อง โดย
ไม่มีการเลือกที่รักมักที่ชัง

กับอีกด้านหนึ่ง ตนเอง
จำเป็นต้องให้ความสนใจอย่างจริง
จังต่อการนำอดีตของทุกสิ่งทุก
อย่าง ที่ผ่านพ้นมาแล้วภายใน
กระแสการเปลี่ยนแปลงของชีวิต

ตนเอง มาใช้ประโยชน์เพื่อการพบ
ทวนค้นหาความจริง โดยที่ม
ความกล้าหาญต่อการยอมรับ
สภาพที่เป็นมาแล้ว อย่างไม่คิดว่า
เรื่องใดควรแก่การปิดบังไว้
เพราะความรู้สึกอับอาย และ
เรื่องใดควรแก่การโอ้อวดเพราะ
ตนเองชื่นชมฝึกฝนอยู่กับสิ่งนั้น ๆ

ส่วนด้านการมองบน
วิถีทางที่มุ่งสู่อนาคต นอกจาก
ให้ความสนใจจริงจังกับทุก ๆ เรื่อง
ในอีกด้านหนึ่งก็ควรสนใจศึกษา
วิเคราะห์หาเหตุและผลว่า “สิ่ง
ที่ปรากฏนั้นชอบด้วยหลักธรรม
แล้วหรือไม่” หากรู้ลึกว่าขาด
ความชอบธรรม ตนเองพึง
ควรแสดงออกซึ่งจิตสำนึกใน
หน้าที่ เพื่อชี้แนะแนวทาง ด้วย
วิธีการที่เหมาะสม บนพื้น
ฐานประสบการณ์ชีวิตตนเอง

พฤติกรรมที่ได้กล่าวมาแล้ว
ทั้งหมด ภายในภาพรวม ด้าน
หนึ่งถือเป็นการเรียนรู้จากปัญหา
จริงของชีวิต กับอีกด้านหนึ่งถือ
เป็นการทำหน้าที่ในฐานะที่แต่ละ
คนต่างก็เป็นส่วนหนึ่งของสังคม
จึงมีส่วนร่วมอย่างสำคัญต่อ
กระแสที่รักษาธรรมะให้สามารถ
สนองประโยชน์แก่สังคมได้อย่าง
จริงจัง

กระแสธรรมะในชั้นพื้นฐาน
ทั่วไปของบุคคลผู้เกิดมาและ
ดำรงอยู่จึงน่าจะได้แก่ กระแส
ทุกสิ่งทุกอย่างที่ส่งผลต่อการดำรง
ชีวิตประจำวัน ซึ่งเรียนรู้ได้จาก
การปฏิบัติหรือเรียนรู้ได้จากประส
บการณ์ชีวิตจริงของแต่ละคน

ส่วนวิธีการนั่งหลับตา กำหนด
จิตใจให้สงบ ซึ่งก็จำเป็นต้องถือ
เอาพฤติกรรมที่เป็นรูปแบบ ณ จุด
ใดจุดหนึ่งภายในร่างกายตนเอง
มาเป็นตัวกำหนดใช้ โดยที่หวังว่า
หากกระทำอย่างต่อเนื่องแล้ว จะ
สามารถปลดออกและสานต่อไป
สู่ความว่างเปล่าซึ่งเป็นเป้าหมาย
ได้ ก็เป็นเพียงรูปแบบหนึ่งซึ่งเป็น
ส่วนปลายหรือส่วนผิว

หากพื้นฐานของคนในสังคม
ตกอยู่ในสภาวะยึดติด ก็ย่อมยึด
ติดรูปแบบวิธีการและไม่อาจสาน
ต่อไปสู่เป้าหมายที่แท้จริงได้ง่าย
นัก และอาจเปลี่ยนจากรูป
แบบเก่ามาสู่รูปแบบใหม่ต่อไปอีก
นอกเสียจากว่าบุคคลผู้นั้นมา
ปฏิบัติจะมีประสบการณ์ชีวิตที่ถูก
ปูพื้นฐานไว้อย่างกว้างขวางและ
ลึกซึ้งพอสมควรแก่เหตุและผล
แล้ว ซึ่งในกระแสสังคมไทยที่นำ
เอากระแสวัตถุนิยมต่างถิ่นเข้ามา
มากยิ่งขึ้น ทำให้หาบุคคลผู้มี
คุณสมบัติดังกล่าวได้ยากมากขึ้น
และการที่บุคคลใดเข้าถึงสิ่งที่
กล่าวแล้วได้ คงไม่มีใครอื่นจะ
รู้เห็นได้นอกจากตนเอง

อย่างไรก็ตาม ยังมีประเด็น
สำคัญที่ควรให้ความสนใจ นำ
มาประกอบการพิจารณาเรื่องนี้
ร่วมด้วยก็คือ รากฐานจริงของ
แต่ละบุคคลที่เริ่มต้นชีวิตมาแต่
กำเนิด มีลักษณะและมีความตื้น
ลึก กว้างแคบ ไม่เหมือนกัน บาง
คนอาจมีความพร้อมในการรับรู้
และเข้าถึงธรรมะจริงได้มากกว่า
บุคคลอื่นมาแต่อายุน้อยไม่มากนัก

“

หากพื้นฐาน
ของคนในสังคม
ตกอยู่ใน
สภาวะยึดติด
ก็ย่อมยึดติด
รูปแบบวิธีการ
และไม่อาจสานต่อ
ไปสู่เป้าหมาย
ที่แท้จริง
ได้ง่ายนัก...

”

แต่บางคนแม้ว่าวัยซึ่งสัมพันธ์
กันกับประสบการณ์ชีวิตจะล่วง
ไปแล้วมากมาย ก็ยังคงแคบและ
ตื้นเขิน และตกอยู่ในสภาวะยึด
ติดด้านรูปวัตถุของสิ่งต่าง ๆ อย่าง
ยากที่จะปลดออกได้

จากเงื่อนไขในรากฐานชีวิต
ดังกล่าวแล้ว หากมองด้วยหลักการ
บางคนเชื่อว่า ก่อนการเกิดมา
มีชีวิต น่าจะมีชาติก่อนที่สร้าง
กรรมเอาไว้ให้สืบทอดมาถึงชาติ
นี้ จึงทำให้แต่ละคนมีภาวะยึดติด
แตกต่างกันมาแต่เริ่มเกิด อย่างไรก็ตาม
ก็ตามระบบการสืบทอดกระแส
ความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์ ก็มี
อีกด้านหนึ่งซึ่งมีการเชื่อเพราะ
คำบอกเล่าหรือข้อเขียน ซึ่งหาก
แต่ละคนขาดรากฐานความคิด
ที่แท้จริง ย่อมตกไปอยู่ในสภาพ
ที่เรียกกันว่า “เชื่ออย่างมง่าย”

บนพื้นฐานดังกล่าวแล้วนี้เอง
ที่มีสภาพซึ่งเรียกว่า “สองชั่ว” อยู่
ด้วยกันมาโดยตลอด โดยที่กลุ่ม
หนึ่งเชื่อว่าชาติก่อนมีจริงและ
วาดภาพไปตามกระแสภายในพื้น
ฐานจิตใจตนเอง กับอีกกลุ่มหนึ่ง
แสดงออกให้เห็นอย่างจริงจัง
ว่า เป็นความเชื่อที่หลงงมงาย
ไร้สาระ

ในกระแสพื้นฐานสังคมไทย
ยุคปัจจุบัน ซึ่งยึดติดรูปวัตถุ
มากกว่า และยังมีแนวโน้มมุ่ง
สู่ด้านนี้หนักมากยิ่งขึ้น น้ำหนัก
แนวความคิดความเชื่อ จึงยิ่งมุ่งสู่ด้าน
ที่รู้ได้ไม่ถึง เข้าได้ไม่ถึง ทำให้
มองภาพ “ธรรมะปฏิบัติ” ด้วยภาพ
ซึ่งมีการบอกกำหนดไว้โดยด้าน

ที่เป็นรูปแบบซึ่งเป็นค่านิยมที่ถ่ายทอดกันมาแต่อดีตเด่นชัดมากขึ้น และอิทธิพลจากอำนาจเหนือกว่าในด้านนี้ ก็มีการใช้อำนาจที่เหนือกว่า กำหนดให้คนอีกกลุ่มหนึ่งที่ด้อยกว่าต้องดำเนินวิถีทางตามกระแส หยั่งรากลึกซึ้งยิ่งขึ้นเรื่อย ๆ

อย่างไรก็ตาม ปัญหาต่างๆ ในสังคมไทยที่รุนแรงมากขึ้น ก็ทำให้ในอีกด้านหนึ่งแสดงออกถึงการดิ้นรนเพื่อฟื้นฟูจุดปรับเปลี่ยนของดุลยภาพขึ้นมาใหม่เช่นกัน

กระแสเก่าที่สะท้อนภาพออกมาปรากฏก็คือ ขณะที่สังคมได้รับผลกระทบจากปัญหารุนแรงมากขึ้น ก็ปรากฏแนวคิดในการแก้ปัญหาคนในสังคมเสื่อมศีลธรรมด้วยการนำคนเข้าวัด กำหนดให้เยาวชนในโรงเรียนต้องมีการเรียนศีลธรรมกันในหลักสูตร บางครั้งมีการกำหนดให้เด็ก ๆ ต้องนั่งหลับตา โดยเชื่อว่าเป็นการฝึกสมาธิ และภาพรวม ๆ ก็เชื่อกันว่าสิ่งที่กล่าวแล้วเท่านั้น คือ “การปฏิบัติธรรม” ซึ่งล้วนเป็นเพียงด้านเดียวและยังเป็นด้านรูปแบบอีกด้วย

ส่วนอีกด้านหนึ่งซึ่งน่าจะถือได้ว่าเป็นพื้นฐานธรรมะที่แท้จริงของแต่ละคน คือ การนำเอากระแสความรักความสนใจภายในจิตวิญญาณตนเองของแต่ละคน ออกมาปฏิบัติได้อย่างอิสระ และเรียนรู้ได้จากปัญหาจริง มาตั้งแต่วัยยังเพิ่งเริ่มต้น และได้รับโอกาสให้

ปฏิบัติได้ทุกระดับวัยอย่างต่อเนื่อง ซึ่งความเจริญเติบโตทั้งในด้านการรู้ธรรมะและในด้านการรู้ทางกายภาพย่อมเสริมสร้างภาพความเจริญที่มีผลสมบูรณ์และสมดุลได้ภายในตัวเอง หากจะปรุงแต่งวิธีการในด้านรูปแบบ ก็ย่อมเสริมสร้างให้ได้ผลยิ่งขึ้น

แต่ในกระแสสังคมไทยยุคปัจจุบัน แม้ว่าหากมองภาพภายนอกจะพบว่า มีการผ่อนปรน แต่หากพิจารณาใกล้ลึกซึ้ง และจับจากพฤติกรรมหลาย ๆ ลักษณะ ก็ยังพบว่า เมื่อปรากฏเหตุการณ์ซึ่งฝ่ายผู้ใหญ่หรือผู้มีอิทธิพลในด้านรูปวัตถุเหนือกว่า ไม่สบายอารมณ์ตนเอง และถึงจังหวะรวมทั้งมีโอกาส ก็จะแสดงออกให้ปรากฏออกมาว่า พฤติกรรมจากอีกด้านหนึ่งเป็นการสร้างความสับสนวุ่นวาย หรือไม่ก็ถูกกล่าวหาว่าเป็นการกระทำที่นอกเรื่อง

แม้ในด้านรูปแบบ หากมองที่การจัดการศึกษาของสงฆ์เอง ที่มีการพัฒนาเปิดแนวคิดกว้างออกเพื่อหวังอิสรภาพในรากฐานซึ่งจริง ๆ แล้วก็คือรากฐานการศึกษาในด้านธรรมะ ก็ยังถูกวิจารณ์เป็นครั้งคราวว่า ได้พระสงฆ์ที่หัวแข็ง ไม่ค่อยเชื่อฟังพระรุ่นอาวุโส

อย่างไรก็ตาม หากมองปัญหาได้ลึกซึ้งถึงพื้นฐานจริง ก็คงไม่รู้สึกประหลาดใจอะไรกับแนวคิดความเชื่อในปัจจุบันที่ยังเห็นกันได้อย่างกว้างขวางว่า “โลกกับ

ธรรมเป็นคนละเรื่องกัน” สืบเนื่องมาจากการมองธรรมะได้ไม่ถึงพื้นฐานจริงของธรรมะนั้นเอง

เมื่อสถานการณ์ยังเป็นเช่นนี้ อยู่ ก็คงไม่น่าประหลาดใจอะไรกับภาพของการที่แนวคิดและวิธีปฏิบัติยังมีการสร้างกรอบกำหนดให้ “การปฏิบัติธรรมะต้องแยกตนเองออกจากโลกแห่งความเป็นจริง” แทนการใช้โอกาสที่แต่ละคนได้รับจากธรรมชาติ ซึ่งปลอดจากการจำกัดกรอบว่า จะต้องเป็นธรรมะชาติของป่าเขาลำเนาไม้ หากผสมกลมกลืนกันด้วยธรรมชาติของชีวิตและสังคม บนวิถีทางชีวิตตนเองของแต่ละคนซึ่งพื้นฐานจริงได้ให้สิทธิและโอกาสไว้แล้วอย่างเท่าเทียมกัน เพื่อการเรียนรู้และเจริญเติบโตขึ้นสู่การรู้ธรรมะที่แท้จริงยิ่งขึ้น

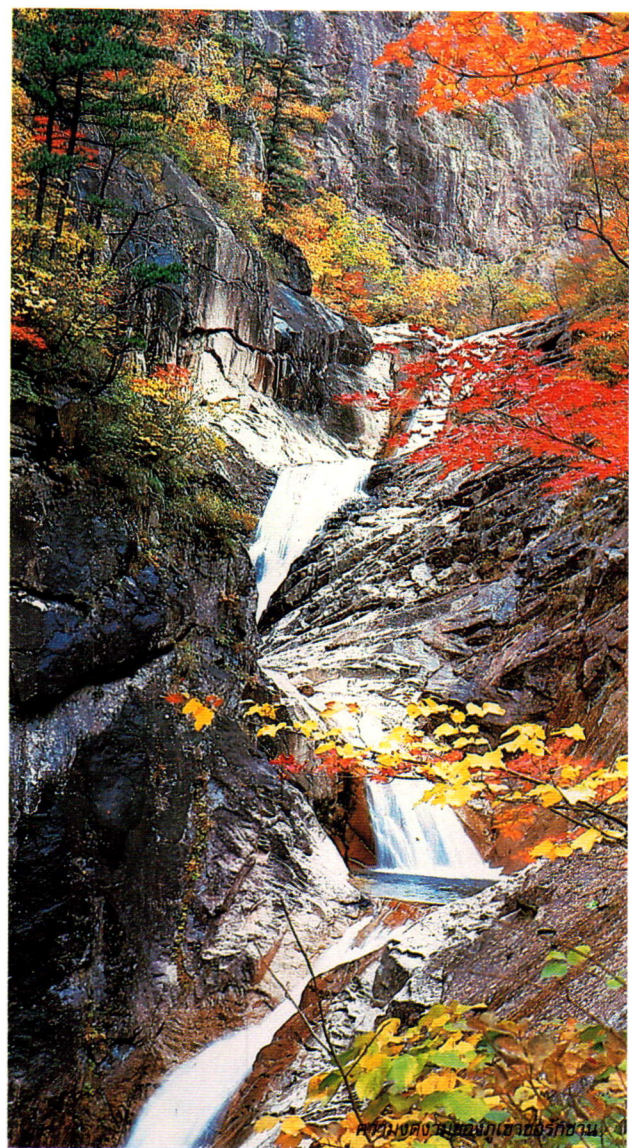
อย่างไรก็ตาม วิถีทางซึ่งเชื่อว่าเป็นปัญหา และสังคมไทยกำลังเผชิญอยู่ในขณะนี้ ดังได้กล่าวมาแล้วแต่ต้น ชีวิตไทยทุกคนก็ไม่สามารถที่จะหลีกเลี่ยงได้ ไม่ว่าบุคคลใดจะรู้สึกว่าจะไม่เห็นมันมีปัญหาอะไรเลย แต่มีรสชาติที่น่าชื่นชม หรือบุคคลใดจะรู้สึกว่า เป็นสิ่งสร้างความเจ็บปวดอย่างไรก็ตาม

ดังเช่นที่มีการกล่าวกันอยู่แล้วในที่ต่าง ๆ เป็นครั้งคราวว่า “มนุษย์แต่ละคน เกิดมาเพื่อการเรียนรู้” หากได้รับโอกาสให้ดำเนินวิถีชีวิตอย่างอิสระ โดยที่อำนาจเหนือกว่า ไม่เน้นใช้วิถีทางที่ใช้

อำนาจบังคับกดขี่ ไม่ว่าในระดับบุคคลกับบุคคล หรือระดับกลุ่มชนถึงระดับชาติและระดับโลก ซึ่งจริง ๆ แล้วเป็นสิ่งอยู่บนพื้นฐานเดียวกัน

ย่อมส่งผลให้บุคคลกิติ สันติ กิติ บังเกิดวิถีทางสู่การรู้ธรรมะที่แท้จริงได้ลึกซึ้งถึงรากฐานยิ่งขึ้นเป็นลำดับและตามขั้นตอนของการเจริญเติบโต ทั้งในด้านกายภาพและสิ่งซึ่งเป็นเหตุเป็นผล ไม่เร็วก็ช้าบนพื้นฐานเดียวกันกับแนวทางที่มุ่งสู่ประชาธิปไตยซึ่งแต่ละคนต่างก็กล่าวถึงกันอย่างกว้างขวาง

มีประเด็นสำคัญประเด็นหนึ่งที่ใคร่ขอฝากไว้ในโอกาสนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง แก่บุคคลและกลุ่มบุคคลผู้ซึ่งตกอยู่ในสภาพที่มีอำนาจเหนือทุกระดับภายในโครงสร้างของสังคม และสิ่งซึ่งกำลังฝากไว้ใน เชื่อว่าเป็นเงื่อนไขที่แฝงอยู่ในรากฐานของทุกชีวิต นั่นคือ “ใคร่ก่อกรรมไว้ กรรมนั้นย่อมส่งผลสนองแก่ตนเองในที่สุดไม่เร็วก็ช้า” แต่บุคคลใดมีกรรมกรรมนั้นก็ย่อมเป็นม่านบังตา ทำให้ไม่สามารถมองเห็นสังกรรมดังกล่าวแล้วได้ จนกว่าจะได้รับผลกระทบที่สะท้อนกลับมาเพราะเงื่อนไขแห่งกรรมที่ได้ก่อไว้และจะหมดสิ้นไปได้ก็ด้วยน้ำหนักของแรงกระทบซึ่งไม่น้อยไปกว่าสิ่งซึ่งตนเองได้ก่อสั่งสมไว้แล้วในอดีตด้วยเช่นกัน

บางทัศนะจากการเยือนเกาหลีใต้

ปรารพ เหล่าวานิช

ผมเพิ่งเดินทางกลับมาจาก เกาหลีใต้เมื่อเร็ว ๆ นี้ มีเรื่องน่ารู้ น่าสนใจบางประการเกี่ยวกับประเทศ เกาหลีใต้ก็เลยถือโอกาสมาเล่าสู่กัน ฟังครับ ผมไปเกาหลีครั้งนี้ก็เพื่อดู งานด้านวัฒนธรรมของประเทศนี้ และได้มีโอกาสไปดูงานที่มหาวิทยาลัย ชานคุก ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัย เอกชน ที่ใหญ่เป็นอันดับแรก ๆ ของเกาหลีใต้ ทีเดียวนะ มหาวิทยาลัยชานคุกเป็น สถาบันที่มีชื่อเสียงทางด้านภาษา

▲
มหาวิทยาลัยฮานุก

ศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยเฉพาะทางด้านภาษาศาสตร์แล้วได้มีการเปิดสอนในวิชาภาษาตะวันตกและวิชาภาษาตะวันออกมากมายหลายวิชาด้วยกัน เมื่อประมาณ ๒๕ ปีที่ผ่านมามหาวิทยาลัยแห่งนี้ได้เปิดภาควิชาภาษาไทยขึ้นเป็นครั้งแรก และได้ดำเนินการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยมาเป็นลำดับปัจจุบันได้เปิดสอนวิชาภาษาไทยที่วิทยาเขตต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยเช่นที่กรุงโซล มีนักศึกษาภาษาไทยอยู่ ๑๒๐ คน วิทยาลัยเมืองปูซาน ซึ่งอยู่ทางภาคใต้ของประเทศ ๒๐๐ คน และที่วิทยาเขตเมืองยงอิน มีนักศึกษาอยู่ ๑๒๐ คน และที่เมืองยงอินนี้เองผมได้มีโอกาสเยี่ยมเยียน การสอนวิชา

นักศึกษาภาควิชาภาษาไทยมหาวิทยาลัยฮานุก

ภาษาไทยของภาควิชาภาษาไทยของมหาวิทยาลัยฮานุกที่เปิดสอนวิชาต่าง ๆ เช่น ประวัติศาสตร์วรรณคดีไทย หลักภาษาไทย การใช้ภาษาไทย การเขียนเรียงความ การสนทนา การอ่าน นาฏศิลป์ไทย ดนตรีไทย การแสดงพื้นบ้านของไทย เป็นต้น และที่น่าสนใจมากก็คือ ได้มีการจัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมไทยขึ้น ณ วิทยาลัยยงอิน อย่างเป็นกิจจะลักษณะ ภายในศูนย์วัฒนธรรมไทยจะจัดแสดงเครื่องแต่งกายของคนไทย อาหารการกิน เครื่องมือเครื่องใช้ ศิลปหัตถกรรม เครื่องดนตรีไทย เครื่องกีฬาไทย บางชนิด เช่น ตะกร้อ หมากกรุก หนังสือเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ เอกลักษณ์และการดำรงชีวิตแบบไทย และเหนือสิ่งอื่นใดได้มีการจัดโต๊ะหมู่บูชาพระพุทธรูปและพระบรมฉายาลักษณ์ไว้สักการบูชาด้วย

เมื่อได้สัมผัสกับศูนย์วัฒนธรรมไทยในต่างแดนเช่นนี้แล้วก็ทำให้ผมรู้สึกภาคภูมิใจ ที่ได้เห็นศิลปวัฒนธรรมไทยของเราได้มีโอกาสเผยแพร่ไปสู่สายตาและความรู้สึกของชาวต่างชาติ ที่ศูนย์วัฒนธรรมแห่งนี้เป็นเสมือนหน้าต่างไทยที่เปิดแจ่มให้เห็นถึงสิ่งดีงามของไทย ให้ชาวเกาหลีได้มีโอกาสรู้จักและเข้าใจคนไทยดีขึ้น มหาวิทยาลัยฮานุกได้มีสายสัมพันธ์ทางวิชาการกับ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ โดยได้มีการแลกเปลี่ยนทางวิชาการและอาจารย์กันมาเป็นลำดับ

จากการพูดคุยกับนักศึกษาภาควิชาภาษาไทย ก็ต้องยอมรับว่า นักศึกษาของเขาในระดับปี ๓-๔ สามารถพูดภาษาไทยได้ดีทีเดียวบางคนสามารถรำไทยและร้องเพลงไทยได้ ผมถามเขาว่าทำไมจึงเลือกมาเรียนวิชาภาษาไทย คำตอบที่ผมได้รับก็คือ ส่วนใหญ่ผู้ที่จบจากภาควิชานี้ไปแล้วมักจะมมีโอกาสได้เข้ามาทำงานในบริษัทของเกาหลีที่มาเปิดกิจการในเมืองไทย พวกเขาสนใจเมืองไทยและคิดว่าเมืองไทยจะเป็นแหล่งประกอบอาชีพนอกประเทศของเขาได้เป็นอย่างดี เพราะเมืองไทยเป็นเมืองคนใจดี สงบสุข ร่มเย็น

สิ่งที่ผมพยายามถามนักศึกษาอีกหลาย ๆ คน ต่อไปผมก็ได้รับทราบความจริง อีกแง่มุมหนึ่งว่าเยาวชนเกาหลีขณะนี้แม้จะยอมรับว่าประเทศของเขาเจริญก้าวหน้าไปมากในด้านเศรษฐกิจ เพราะเขาก้าวตามญี่ปุ่นมาอย่างตติงๆทีเดียว แต่เขาก็ยังเห็นว่าเขาขาดวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย เขาอยากให้เกิดวิถีชีวิตหรือวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยมากกว่าแบบเผด็จการที่เป็นอยู่ จึงไม่แปลกเลยที่นักศึกษาเขาจะเดินชบวนประท้วงกันไม่เว้นแต่ละวัน ขนาดในวันที่ผมผ่านไปพบพวกเขา เขาก็บอกอย่างตรงไปตรงมาว่าหลังจากพูดคุยกับคณะคนไทยแล้ว กิจกรรมภาคบ่ายก็จะเป็นการเดินชบวนประท้วงรัฐบาล

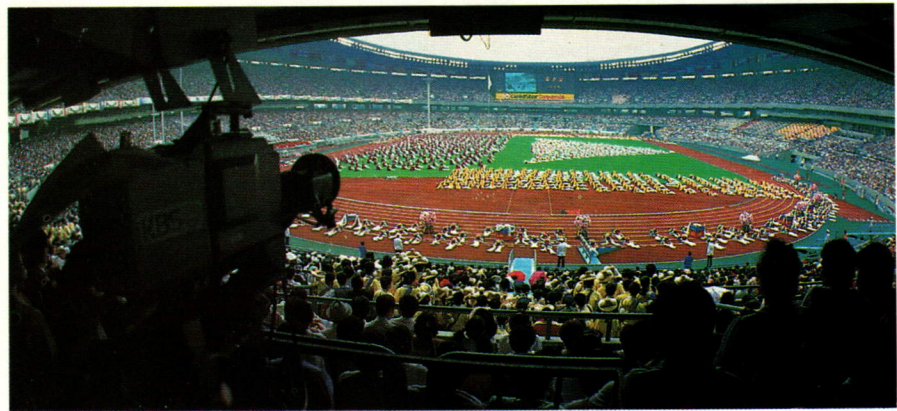
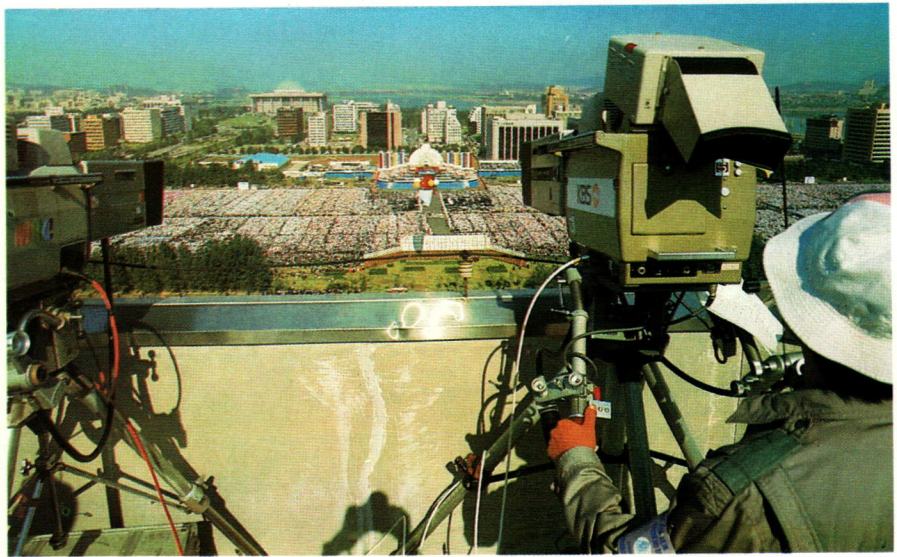
หากจะมองกันในด้านการบริหารงานวัฒนธรรม ทางราชการ

▲
◀ สถานีโทรทัศน์
KBS

เกาหลีใต้ทุ่มเทเงินงบประมาณให้
กับงานด้านนี้เป็นอย่างมาก ในระยะ
หลัง ๆ นี้ มีการจัดตั้งกองทุนทาง
วัฒนธรรมเพื่อนำเงินส่วนหนึ่งให้กั
ยิมในอัตราดอกเบี้ยต่ำ หรือไม่คิด
ดอกเบี้ยในบางรายการที่ผู้กู้ (ภาค
เอกชน) กู้ไปลงทุนผลิตภาพยนตร์
หรือรายการโทรทัศน์เกี่ยวกับศิลป
วัฒนธรรมหรือจัดรายการแสดงทาง
วัฒนธรรม สำหรับภาพยนตร์และ
โทรทัศน์นี้ ทางราชการและภาค
เอกชนของเขา ให้ความสำคัญมาก
โดยจะเห็นได้ว่า ในการให้รางวัล
ทางด้านศิลปวัฒนธรรมดีเด่นประจำ
ปีนั้น นอกจากสาขาจิตรกรรม นาฏ
ศิลป์ ดนตรี วรรณกรรมแล้ว สาขา
ภาพยนตร์ก็เป็นสาขาหนึ่งที่เขาให้
ความสำคัญเท่าเทียมกับศิลปสาขา
อื่น ๆ ดังนั้นภาพยนตร์และทีวีของ

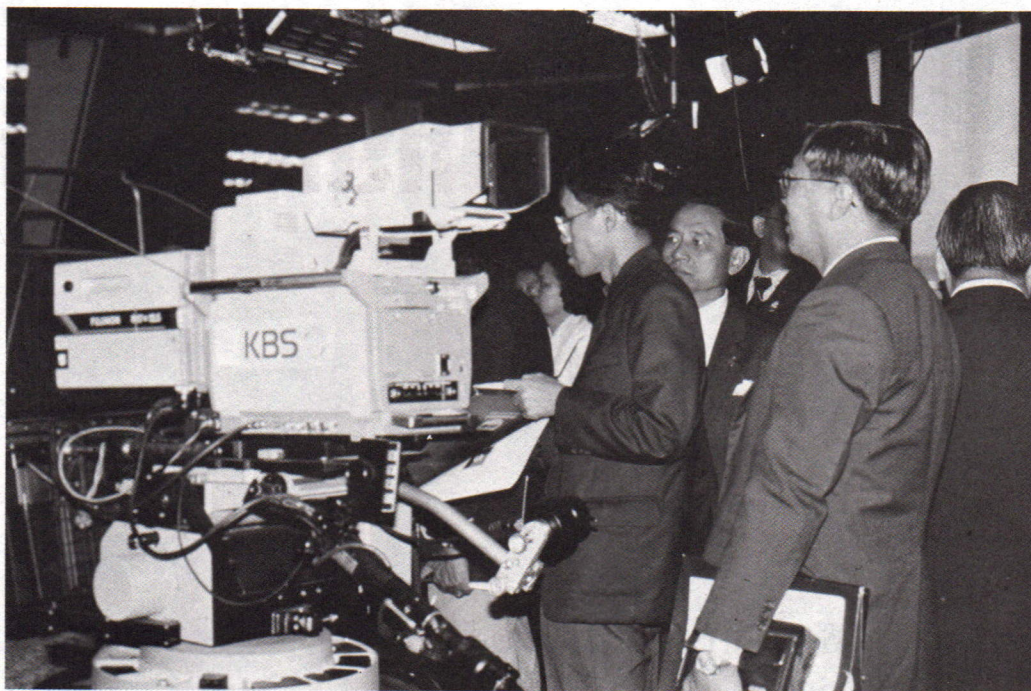

เกาหลีจึงมีรายการที่มีคุณภาพสูงที่
เดียว โดยเฉพาะการพัฒนาสถานี
วิทยุและโทรทัศน์ KBS ครั้งยิ่งใหญ่
เมื่อคราวการแข่งขันกีฬาโอลิมปิก
ครั้งที่แล้ว ทำให้มีการพัฒนา
เทคโนโลยีและทุ่มทุนกันเต็มที่เพื่อ
ทำให้ KBS เป็นสถานีวิทยุและ
โทรทัศน์ที่ค่อนข้างจะสมบูรณ์แบบ
ระดับโลก ซึ่งก็หมายถึงการบรรจุ

รายการทั้งทางด้านบันเทิงและรายการทางศิลปวัฒนธรรมด้วย สำหรับเมืองไทยนั้นปัจจุบันกฎหมายเกี่ยวกับกองทุนวัฒนธรรมก็ผ่านสภาไปเรียบร้อยแล้ว ผมอยากจะเห็นกองทุนนี้ส่วนหนึ่งเป็นปัจจัยสนับสนุนให้ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมหรือรายการที่มีคุณภาพสำหรับเยาวชน ได้มีโอกาสกู้ยืมเงินเพื่อลงทุนด้านนี้จะช่วยให้บ้านเมืองเรามีรายการโทรทัศน์ประเภทเชิงปัญญาสร้างคุณภาพชีวิตให้มากยิ่งขึ้น

การไปเกาหลีคราวนี้ผมได้มีโอกาสพูดคุยกับนักศึกษาของเกาหลีบางท่าน เขามีทัศนะบางทัศนะที่ทำให้สบายใจขึ้นบ้าง นั่นก็คือ เขาเห็นว่าในขณะที่ไทยและเกาหลีกำลังพัฒนาประเทศอย่างรวดเร็วอยู่ คนไทยยังคงมีบุคลิกภาพเป็นตัวของตัวเองสูง (มีความเป็นไทย) ส่วนคนรุ่นใหม่ของเกาฬินั้นถูกอิทธิพลตะวันตกครอบงำจนเกือบจะมีบุคลิกภาพเป็นชาวตะวันตกกันหมดแล้ว ครั้นนี้ก็เป็นที่หนึ่งที่เขามองคนไทยว่าดีกว่าเขา และสิ่งประทับใจของชาวเกาหลีที่มีต่อคนไทยมากอีกอย่างหนึ่งจะเป็นอะไรเอ่ย? ลองทายซิครับ คำตอบก็คือ ตั้งแต่เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง พนักงานขับรถยนต์ คนขายอาหาร นิสิตนักศึกษา เพื่อนอาจารย์สาว ชาวเกาหลีของผม ฯลฯ ต่างประทับใจคุณเขาทราย แกแล็คซี่ กันทั่วหน้าครับ ●

กองทัพไทยเพื่อแผ่นดิน

พลาดิษฐ์ ลิทธิธัญกิจ

๑. กองทัพสร้างความมั่นคงของแผ่นดิน

หลักฐานเกี่ยวกับกองทัพไทยที่เชื่อกันว่าเก่าแก่ที่สุด นั่นคือภาพจำหลักที่ระเบียงปราสาทนครวัด ประเทศกัมพูชา โดยประมาณสมัยการสร้างไว้ในรัชกาลของพระเจ้าสุริยวรมันที่ ๒ คือ พ.ศ.๑๖๕๖ - ๑๗๒๐ ภาพจำหลักสำคัญนี้ได้แสดงภาพขบวนพยุหยาตราของกองทัพพระเจ้าสุริยวรมันที่ ๒ ในเรื่องนี้พระเจ้าบรมวงศ์เธอ สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ ได้ทรงทอดพระเนตรเมื่อ พ.ศ.๒๔๖๗ แล้วทรงอธิบายไว้ในพระนิพนธ์ “นิราศนครวัด” ว่า

“ส่วนกองทัพหลวงของพระเจ้าแผ่นดินนั้น เป็นรูปนารายณ์ทรงครุฑ มีอยู่หับเดียว กระบวนแห่งทางตอนหน้ามีอักษรจารึกบอกไว้ว่าชาวสยาม ตอนหนึ่ง ชาวละโว้ ตอนหนึ่ง รูปชาวละโว้แต่งตัวเหมือนกับขอม แต่รูปชาวสยามนั้นแต่งตัวแปลกไปอย่างหนึ่ง จะพียงเห็นได้ในสมุดรูปนครวัดที่เขาพิมพ์ใหม่ แต่ที่เรียกว่า

ชาวสยามครั้งนั้น จะเป็นไทยหรือมิใช่ไทย ข้อนี้ยังสงสัยอยู่...”

ภาพจำหลักที่เป็นหลักฐานของความเป็นชาวสยามนี้มีรายละเอียดของภาพว่า หน่วยทหารที่เดินอยู่ข้างหน้านั้นเป็นกองระวังหน้าชาวสยาม ซึ่งเป็นพันธมิตรของเขมร มีผู้บังคับบัญชาอยู่บนหลังช้าง ถัดมาเป็น หน่วยทหารม้าจากแคว้นละโว้ ซึ่งมีศรีชัยสิงห์วรมันเป็นผู้บังคับบัญชาการจำหลักภาพ ทหารชาวสยามที่อยู่บนขบวนนั้นจำหลักเหลียวหน้า-หลังไม่มีระเบียบวินัยเหมือนต้องการให้แตกต่างกับทหารเขมรที่มีระเบียบวินัยดี เช่นนี้ได้ทำให้มองลักษณะชาวสยามเป็นคนป่าเถื่อน ประกอบกับเครื่องแบบทหารก็ดูแปลกและแตกต่างกับทหารชาติอื่น จึงทำให้มีการสืบทอดหลักฐานเพื่ออธิบายภาพจำหลักนั้นว่าทหารสยาม นั้นควรจะมิใช่ข้อมูลที่เป็นไปได้อย่างไร

ภาพจำหลักพยุหยาตรา

ขบวนสำคัญเรื่องนี้ พยายามถ่ายทอดเหตุการณ์ครั้ง พระเจ้าสุริยวรมันที่ ๒ แห่งอาณาจักรกัมพูชาที่ทรงยกกองทัพไปตีอาณาจักรจามปา เมื่อพ.ศ. ๑๖๘๘ ซึ่งพระองค์สามารถยึดเมืองวิชัยราชธานีของจามปาไว้ได้ จึงเฉลิมพระเกียรติยศด้วยภาพจำหลักชิ้นนี้

การที่ชาวสยาม ซึ่งเป็นหน่วยทหาร เสียมกุก ได้ยกกำลังพลไปช่วยในครั้งนั้น ทหารควรจะเป็นชาวสยาม ที่ยกไปจากเมืองหลวง หรือกะเกณฑ์กำลังจากพื้นที่ใกล้เคียง เช่น ชาวสยามจากกลุ่มแม่น้ำกก ซึ่งมีขุนเจือง (ท้าวฮุ่ง) กษัตริย์แห่งอาณาจักรเงินยางปกครองเมืองพะเยาอยู่ โดยเป็นผู้รวบรวมกำลังชาวลาวและชนชาติอื่นในพื้นที่ ส่งไปช่วยพระเจ้าสุริยวรมันที่ ๒ รบกับจาม

ชนชาติที่อาศัยอยู่ดั้งเดิมในบริเวณสองฝั่งแม่น้ำโขงและกลุ่มแม่น้ำกกนั้น เป็นพวกลาวพวกข่าที่มีทั้งเจริญเป็นบ้านเมืองแล้วและไม่เจริญอยู่ตามป่าตาม

เขา พวกข่า เป็นชื่อเรียกกลุ่มคนไทยในประเทศลาว ซึ่งเป็นชนชาติเดียวกัน ละว้า ที่กลุ่มคนไทยในภาคเหนือเรียก กูยหรือโกย ที่กลุ่มคนเขมรในกัมพูชาเรียก และ ล่วย ที่กลุ่มคนไทยในประเทศไทยเรียก

ชนชาติที่เรียก ข่า ละว้า กูย หรือโกย และ ล่วย นี้ เป็นชนกลุ่มน้อยที่พูดภาษามุนด์ (Munda) ในแคว้นอัสสัม ประเทศอินเดีย เชื่อว่าเป็นเชื้อสายพวกนักรบของราชวงศ์ในตอนเหนือของอาณาจักรอินเดียมาก่อน แต่ด้วยเหตุผลทางการเมืองและการสงครามชนชาตินี้จึงได้อพยพลงมาทางใต้ และกระจัดกระจายอยู่ตามภูมิภาคต่างๆ ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อันเป็นบริเวณสองฝั่งแม่น้ำโขงในพื้นที่ประเทศไทย ลาว และกัมพูชา ปัจจุบัน ซึ่งในช่วงศตวรรษที่ ๑๘-๒๐ ได้มีอาณาจักรของชนเผ่ากูยตั้งอยู่ในเขตที่ราบลุ่มแม่น้ำโขงตอนใต้ และในพงศาวดารเมืองละแวกก็มีข้อความบางตอนกล่าว

ว่า “ครั้งหนึ่งกษัตริย์กัมพูชา ได้ขอความช่วยเหลือไปยังกษัตริย์ กูยให้มาช่วยปราบอริราชศัตรู กษัตริย์กูยได้ยกกองทัพไปช่วยรบจน ได้รับชัยชนะและอาณาจักร กัมพูชากับอาณาจักรกูยก็มีความ สัมพันธ์ไมตรีอันดีต่อกันเรื่อยมา”

เมื่อครั้งที่ชนชาติไทย ภาคเหนือและชนชาติไทยล้านช้าง ได้อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทย ตอนเหนือและประเทศลาวในปัจจุบันก็ต้องต่อสู้อยู่กับชนพื้นเมืองเดิมที่อาศัยอยู่ก่อน เมื่อมี ชัยชนะจึงจะตั้งหลักแหล่งได้ ในสมัยที่ขุนบรมส่งขุนลอไปสร้าง อาณาจักรใหม่ที่เมืองขว (คือหลวง พระบาง) นั้น ก็ได้มีอาณาจักรของข่า อยู่ก่อนแล้ว ขุนลอได้ต่อสู้กับพวกข่า จนได้ชัยชนะและขับไล่ข่าไปอยู่ที่อื่น แล้วสร้างบ้านเมืองให้เจริญรุ่งเรือง ตลอดมา ชนชาติข่า หรือ กูย นี้จะอพยพหรือถูกขับไล่ไปตั้งอยู่แห่ง ใดถ้าไม่เข้ามาอยู่บริเวณฝั่งริมแม่น้ำ โขงที่ต่ำจากเมืองเวียงจันทน์ นั้น หมายถึง ชนชาตินี้ได้เข้ามาอยู่ ในเมืองต่าง ๆ ทางตอนใต้ถึง บริเวณอีสาน เช่น เมืองหนองหาน จังหวัดสกลนคร โดยเฉพาะพื้นที่ จังหวัดสุรินทร์และจังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งนิยมตั้งหลักแหล่งอยู่ระหว่าง แม่น้ำกับเทือกเขาตงรัก ชนชาตินี้ ที่มีความชำนาญในเรื่องช้าง และพิธีกรรมของการรบเช่นเดียวกับ บรรพบุรุษผู้เป็นนักรบของราชวงศ์ ในตอนเหนือของอาณาจักรอินเดีย

ดังนั้น ภาพจำหลักที่แสดง ทหารชาวสยาม ที่ปราสาทนครวัด

จึงน่าจะเป็น ชนชาติกูย หรือ ข่า หรือ ล่วย อันเป็นกำลังเกณฑ์ร่วม กองทัพในนาม “เสียมกุก หรือ สยาม” นั่นเอง

การแต่งกายของทหาร ชาวสยามในภาพจำหลักนั้น เป็น ทหารเดินเท้าที่แต่ละคนเกล้าผม ทรงสูงไว้กลางกระหม่อม โดยรวบ ผมรัดไว้ด้วยเกี้ยว ๒ หรือ ๓ ชั้น บนยอดสุดประดับพู่ ตรงเชิง ของผมดักเป็นหลอดทั้งปลาย ให้ยาวลงมาประป่าทั้งด้านข้าง และด้านหลัง ใส่ต่างหูแขวนพวง ดอกไม้หนึ่งผ้าทั้งผืนตั้งแต่เอวท่อน พันมาบรรจบไว้ข้างหน้า ปลอยชาย ล่างลงไปปิดเข้า รอบขอบเอว มีพู่ห้อยด้วยสายเส้นเล็ก ๆ ปลายพู่ เกือบถึงเข้า ถัดจากขอบเอวลงมา มีเข็มขัดแผ่นโต ซึ่งคงจะทำ ด้วยทองคำหรือเงินจำหลักลาย คาตไว้ทลวม ๆ ส่วนหน้าจึงห้อย ลงมา สวมเสื้อรัดรูปแขนสั้น แค่ออกคอผ่าอกตลอดมีกำไล ประดับคันแขน บางคนมีกรอง คอ มือขวากุมหอกด้ามยาวปลาย ประดับพู่ มือซ้ายถือโล่แบบกาบ กล้วยโค้งยาวพอที่จะปิดศีรษะ ตลอดเท้าได้มีดินขณะยืน ส่วน ผู้ที่เป็นนายช้าง ซึ่งยืนบน ลับคับถือธนูศร มีกลดด้าม ยาวชูกันแดดและเป็นเครื่อง ประดับยศ ตัวควาญหน้าถือหอก ปลายประดับพู่หลายชั้น ทหารสยาม เหล่านี้ทั้งนายและพลไพร่ไม่สวม รองเท้า แต่ใส่ต่างหูทุกคน

เมื่อเปรียบเทียบกับ การแต่งกายของผู้ชายภาคกลาง

ในสมัยทวารวดี ที่จำลองจากภาพ ประติมากรรมปูนปั้นที่ขุดพบจาก ตำบลคูบัว จังหวัดราชบุรีแล้ว เป็นลักษณะเดียวกัน คือ ผู้ชาย นิยมดักเปียเป็นหลอดยาวประป่า หรือเกล้าผมแล้วรัดด้วยผ้าหรือ เครื่องประดับแล้วปลอยชายผมย้อย กลับลงมา ที่เกล้าเป็นผมจุกก็มีอยู่ บ้าง นิยมใส่ต่างหูเหมือนผู้หญิง ทำเป็นพุ่มทรงกลมซ้อนเหมือน หัวเม็ดคว่ำก็มี ที่ทำเป็นรูปกลม แฉ่นใหญ่บาง ๆ ด้วยทองสำริด ศิลาก็มี ไม่นิยมสวมเสื้อมี แต่ผ้าเชวียงบาบาง ๆ ตกแต่ง ด้วยกรองคอ อาจทำด้วยลูกปัดแก้ว หลากสี แต่ที่ไม่ใส่เลยก็มีผ้า นุ่งเป็นผ้าผืนยาวจีบชายหน้า ตกลงไปเบื้องล่างคล้ายผ้าถุงครึ่ง แฉ่ง ชายพกขมวดทั้งชายลงไป ด้านซ้าย บางครั้งเข็มขัดโลหะ รัดรอบเอวทับผ้าถุง มีกำไลแขน ประดับในบางแห่ง และไม่สวม รองเท้าเช่นเดียวกัน

จากหลักฐานภาพจำหลักนี้ เป็นข้อสนับสนุนที่เชื่อได้ว่า กองทหารชาวเสียมทวนนี้ได้รับเกียรติที่ร่วมทำสงครามได้ ชัยชนะในครั้งนั้น แม้ว่าจะ เกณฑ์กำลังทหารจาก ชนชาติข่า, กูย, ล่วย ก็ถือว่าเป็นกองกำลัง ทหารชาวสยาม ที่สำคัญ หากจะสืบ กลุ่มชนชาติดังกล่าวแล้ว ทหารนั้น มีบรรพบุรุษเดียวกับมอญหรือ รามัญ ซึ่งเป็นชนชาติภาษามุนต์ที่ อพยพหนีจากการรุกรานของ พวกอารยันไปตั้งถิ่นฐานลุ่มแม่น้ำ สาละวิน และได้กลายเป็นบรรพบุรุษ

มอญ ในอาณาจักรทวารวดีนั่นเอง

เมื่อชนชาติไทยได้เป็น
หัวหน้าปกครองชนชาวพื้นเมือง
ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชนที่มีภาษาพูด
ในตระกูลภาษามอญ-ขอม และ
ตั้งอาณาจักรสุโขทัยขึ้นเป็นอิสระ
ในพ.ศ. ๑๗๔๒ นั้น ได้มีแคว้น
สำคัญต่าง ๆ ตั้งอยู่โดยรอบ เช่น

แคว้นล้านนา และ แคว้น
ล้านช้าง ทางด้านทิศเหนือ โดย
แคว้นล้านนา นั้น เป็นเมืองอิสระ
ที่ชาวไทยปกครองตนเอง ไม่ขึ้น
แก่กันเป็นส่วนมาก มีเมืองเชียงราย
เมืองพะเยา เมืองน่าน เมืองแพร่
และเมืองหริภุญชัย ที่ปกครอง
ด้วยราชวงศ์จามเทวี (มอญ) ส่วน
แคว้นล้านช้างเป็นถิ่นของคน
ไทยที่มี เมืองขวา หรือเมือง
หลวงพระบางเป็นราชธานี ทั้งสอง
แคว้นนี้อยู่ในฐานะเมืองส่วย
ของอาณาจักรกัมพูชา

แคว้นละโว้ อยู่ทางทิศใต้
ยังอยู่ในการปกครองของขอม
มีเมืองอโยธยา เมืองสุพรรณบุรี
เมืองเพชรบุรี เมืองราชบุรี
เมืองศรีวิชัย (คือ เมืองนครศรีไชยศรี)
และเมืองนครศรีธรรมราช

อาณาจักรกัมพูชา ทาง
ทิศตะวันออก ปกครองโดย
ราชวงศ์ขอม และมีอำนาจแผ่
ขยายเข้ามาปกครองในเมือง
ต่าง ๆ ทางภาคอีสาน แต่ดูแล
ไม่ถึงจึงอ่อนแอมาก

อาณาจักรพุกามของพม่า
ทางทิศตะวันตก ซึ่งมีเมืองตะนาวศรี
เมืองทวาย เมืองเมะตะมะ
เมืองตองอู ที่มีชนชาติมอญอยู่

และเมืองฉอด ซึ่งมีชนชาติไทย
ปกครองอยู่

ดังนั้นการจัดระบบการ
ปกครองระบบพ่อปกครองลูก
แบบเดิมของไทย จึงได้มีการ
จัดระเบียบการปกครอง การ
ทำมาหากิน การดำเนินชีวิต
และการป้องกันแคว้น เพื่อให้
เกิดความมั่นคงและมีความเป็น
ประเทศอิสระต่อไปได้

ในสมัยอาณาจักรสุโขทัย
ได้มีการให้สิทธิเสรีภาพประชาชน
ดังปรากฏในศิลาจารึกหลักที่ ๑ ว่า

“ใครจักใคร่ค้าช้างค้า
ใครจักใคร่ค้าม้าค้า ค้าเงิน ค้า
ทองคำ”

“ไพร่ฟ้าหน้าใส ลูกเจ้า
ลูกขุนผู้ใดแล ล้มตายตายกว่า
เหย้าเรือนพ่อเชื้อเสื่อคำมัน ช้าง
ขอลูกเมียเยยข้าว ไพร่ฟ้าข้าไท
ป่าหมากป่าพลูพ่อเอื้อมัน ไว้แก่ลูก
มันสิ้น”

“ปากประตูมิกระดิ่งอันหนึ่ง
ชวนไว้หั้น ไพร่ฟ้าหน้าปกกลาง
บ้านกลางเมือง มีด้อยมีความ เจ็บ
ท้องข้องใจมันจกกล่าวถึงเจ้าถึง
ขุนปรีไปสิ้นกระดิ่งอันหั้นชวนไว้
พ่อขุนรามคำแหงเจ้าเมืองได้ยืน
เรียก เมื่อถามสวนความแก่มัน
ด้วยชื่อไพร่ในเมืองสุโขทัยนี้จึงชม...”

นับเป็นการสร้างพื้นฐาน
ประชาธิปไตย ที่ให้ประชาชน
มีเสรีภาพในการค้าขาย มีสิทธิใน
ทรัพย์สินตกทอด และเสมอภาค
ในการร้องหาความยุติธรรม
จึงทำให้ประชาชนอยู่ด้วยความ
สงบสุข แต่เพื่อความปลอดภัย

ของอาณาจักรสุโขทัย และราชธานี
ที่ประทับของพ่อขุน ผู้เป็นประมุข
ของอาณาจักร จึงได้มีการจัด
ลักษณะการปกครองแบบทหาร
ขึ้นเพื่อความมั่นคงของประเทศ

การควบคุมกำลังคนตาม
แบบทหารนั้น ได้มีการจัดระบบ
ที่ดินแบบพัฒนา หรือปันนาให้
ผู้นำถือครอง และเป็นเจ้าของที่ดิน
เพื่อชุมชนจะได้อาศัยการเพาะปลูก
และแบ่งปันที่ดินกันระหว่าง
ครัวเรือน ซึ่งต่างมีสิทธิตามฐานะ
และจำนวนบริวาร สร้างสังคม
ปกครองแบบพ่อปกครองลูก โดยจัด
การแบ่งที่ดินเพื่อการเกษตร ให้
บริวารทำมาหากินและควบคุม
แรงงาน ผลิตผลใช้ในการสร้าง
บ้านเมืองและสู้รบยามศึกสงคราม
ในการควบคุมกำลังคนนั้นได้มี
วิธีแบ่งหมวดหมู่แบบทหาร และ
ควบคุมกำลังหลายระดับ ตั้งแต่
ระดับครัวเรือนเป็นต้น ดังความใน
หนังสือไตรภูมิพระร่วงกล่าวว่า
“ลูกเจ้าลูกไท ทัวบ้านทัวเมือง
และลูกขุนมนตรี ทัวหมื่นทัวพัน”
นี่เป็นตำแหน่งที่ใช้ปกครองควบคุม
สังคม ตามลำดับชั้น โดยมีการ
กำหนดตำแหน่งมุขมนตรีเป็น
เจ้าเป็นขุน และการควบคุมคน
ให้เป็น “ข้าพระ” ซึ่งเป็นธรรมเนียม
การถวายคนให้แก่วัด ซึ่งเรียกว่า
ข้าพระ หรือ เลขวัด หรือ สมวัด
ถือเป็นการโปรดสัตว์และปลดปล่อย
จากพันธะผูกพันที่มีต่อทางราชการ
และให้สังคมของชุมชนและฝ่าย
บ้านเมืองได้รับรู้ บุคคลที่ถูกอุทิศ
นี้มี ๒ พวกคือ ไพร่ และ ข้า

๒. นักรบไทย

การจัดกองกำลังหรือการทหารนั้น ต้นแบบน่าจะนำมาจากอินเดียและปรับให้เหมาะสมกับคติพราหมณ์ ซึ่งจัดทหารออกเป็น ๔ เหล่าเรียกว่า จตุรงคเสนา คือ

พลเท้า เรียกว่า พลานิก
พลม้า เรียกว่า หัยนิก
พลช้าง เรียกว่า คษานิก
พลรถ เรียกว่า รถานิก

ประเทศไทยสมัยกรุงศรีอยุธยาได้แบ่งเป็น ๔ เหล่าตามข้างต้น โดยเรียกเป็น พลเท้า พลม้า พลช้าง อย่างเดียวกัน แต่เนื่องจาก พลรถ นั้นของไทยยังไม่มีคงมีแต่ กองเกรียน และระหะ ระหะ ซึ่งทำหน้าที่ขนส่งเสบียงอาหารและอาวุธยุทธโปกรณ์ ซึ่งแยกออกเป็น

กองต่างอีกส่วนหนึ่งโดยเรียกว่า วัวต่าง และคนต่าง กองทหารนั้นได้แบ่งหน้าที่ออกเป็น กองเกียกกายและกองยุกรบัตร์ (ต่อมาเรียก ยกรบัตร์) ซึ่งต่างปฏิบัติหน้าที่ทั้งฝ่ายพลรบและผู้ช่วยพลรบร่วมกันในยามปกติ ยุกรบัตร์ทำหน้าที่เกี่ยวกับเรื่องจัดการเกี่ยวกับอาวุธยุทธโปกรณ์ ส่วนเกียกกายนั้นทำหน้าที่เกี่ยวกับเรื่องเสบียงอาหาร ครั้นเมื่อเกิดศึกสงคราม กองยุกรบัตร์และเกียกกายต่างทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยพลรบแต่ฝ่ายเดียว นอกจากนี้ยังมีทหารช่างที่มาจากกรมพระตำรวจหลวง ซึ่งมีความรู้ในวิชาการช่างอย่างไทยทุกสถาน ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยพลรบเช่น

เดียวกัน

การที่มีการจัดกองทหารออกเป็นจตุรงคเสนานั้น เนื่องจากภูมิประเทศตั้งอยู่ในที่ราบลุ่มและที่ราบสูง ซึ่งผู้คนชำนาญในการขี่ช้างม้า และเกรียนโค กระบือ ในพื้นที่ป่าเขาและที่ราบสูงส่วนที่ราบลุ่มก็สามารถเดินเท้าได้

นักรบไทยนั้นมีความสามารถใช้อาวุธยุทธโปกรณ์ได้เช่นเดียวกับชาติอื่น แต่สิ่งที่พิเศษของกองทัพไทยก็คือ สามารถฝึกหัดช้างให้เข้าร่วมรบในยามสงครามได้ ด้วยเหตุนี้ ช้าง จึงเป็นพาหนะสำคัญสำหรับบุคคลที่เป็นแม่ทัพ หรือ พระมหากษัตริย์ จนถือว่า เป็นสัตว์คู่พระบารมีสำหรับพระมหากษัตริย์ ที่ทรงใช้กระทำยุทธหัตถี อันเป็นการรบที่กล้าหาญของผู้เป็นจอมทัพ ด้วยเหตุนี้ วิชาคชกรรม จึงเป็นวิชาสำคัญสำหรับพระมหากษัตริย์หรือจอมทัพไทยมาแต่โบราณ

ทหารราบ หรือ พลเท้า

ทหารราบ เดินเท้า ซึ่งเป็นกำลังหลักสำคัญของกองทัพ ซึ่งคัดเลือกมาจากชายไทยทุกคนที่มีร่างกายสมบูรณ์ ในสมัยกรุงศรีอยุธยา ชายฉกรรจ์ที่มีอายุ ๑๘ ปีขึ้นไปต้องไปเป็นพวกเลขสมและเลขสัก สังกัดอยู่เป็นหมู่หมวด รวันถูกระดมเข้ารับราชการทหารตามสังกัดในยามเกิดศึกสงคราม ทหารราบนี้มีจำนวนมากกว่าเหล่าอื่นเพราะหน้าที่ หลักคือต้องเข้าปฏิบัติการรบเข้าตะลุมบอนเสมอ ส่วนใหญ่เป็นผู้คนที่อยู่หัวเมือง

ตั้งแต่เมืองพิษณุโลกขึ้นไป โดยมีสมุหพระกลาโหมคอยดูแล และใช้อำนาจเรียกเกณฑ์ไปเป็นทหารในกองทัพ ส่วนที่อยู่ใต้เมืองพิษณุโลกลงมาอยู่ในอำนาจสมุหนายก (มหาดไทย) ดังนั้น ชายไทยทุกคนที่เป็นทหารจึงต้องรู้จักใช้อาวุธประชิด เมื่อถูกเรียกเข้ากองทัพจึงสามารถทำการรบได้ทันที ทหารคนใดที่สังกัดอยู่ในหมวดใดหมู่ใดและใช้อาวุธชนิดใด ก็ต้องถืออาวุธชนิดนั้นเป็นหมวดหมู่ไป คือ ทหารเดินเท้าถือหอกพวกหนึ่ง ถือดาบสองมือพวกหนึ่ง ดาบเซ่น ดาบตั้ง ดาบโล่ และปืนคาบศิลา ตามหมวดหมู่ โดยมีนายหมู่และนายหมวดซึ่งเป็นคนในสังกัดประจำตรวจหลวงเป็นผู้ควบคุม เพราะต้องใช้ทหารประจำการบังคับบัญชา สมัยนั้นมีอยู่ ๒ กรม คือ

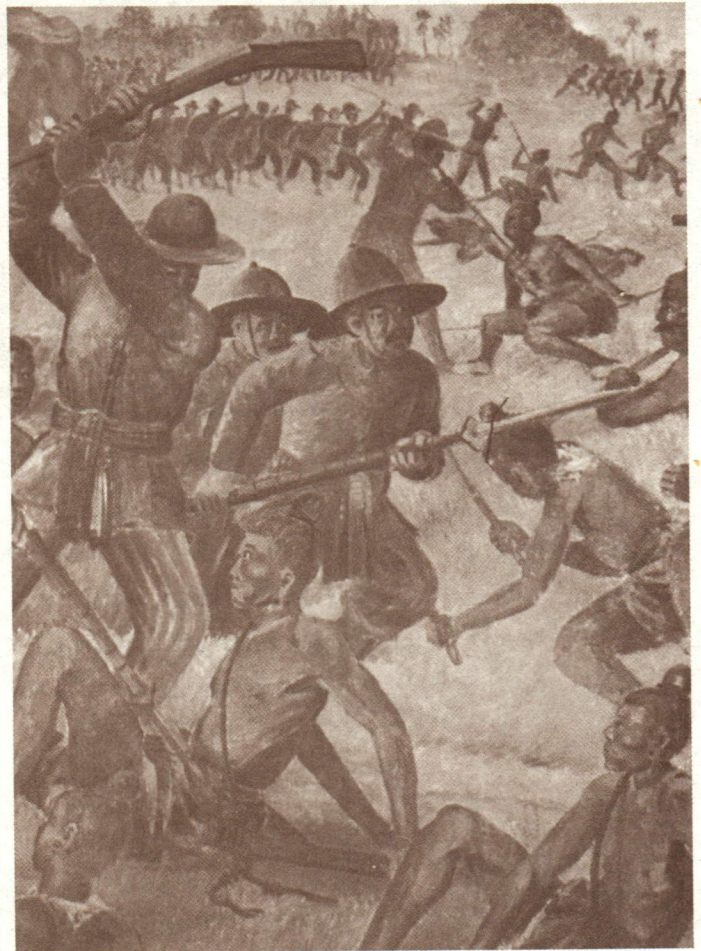
๑. กรมพระตำรวจหลวง แบ่งออกเป็น ๔ เหล่า เรียกว่า ๔ ตำรวจ คือ ใน ๒ ขวาช้าย, ไทญ์ ๒ ขวาช้าย, นอก ๒ ขวาช้าย, และสนมทหาร ๒ ขวาช้าย, รวมเป็น ๔ ตำรวจ นอกจากนี้ยังแบ่งออกเป็น พลพัน ๒ ขวาช้าย, ทนายเลิอก ๒ ขวาช้าย, รักษาพระองค์ ๒ ขวาช้าย, สนมกลาง ๒ ขวาช้าย, และทหารใน ๒ ขวาช้าย, เป็น ๑๐

๒. กรมอาสาใหญ่ แบ่งออกเป็น ๒ เหล่าคือ เดโช ๑, ห้ายน้ำ ๑ ซึ่ง ๒ เหล่านี้มี ๓ กองรวมเป็น ๖ กองเรียกว่า “อาสาหกเหล่า” อาสาหกเหล่านี้นั้น

มากเป็นกำลังที่มาจากบุคคลที่ไม่ใช่เชื้อชาติไทย แต่เข้ามาสวามิภักดิ์หรือเข้ารับราชการอยู่ในพระมหากษัตริย์ เช่น ญวน มอญ เขมร จาม และแขกเทศ เป็นต้น โดยมีเจ้าหนูนายหมวดเป็นข้าราชการในทำเนียบยศศักดิ์ของไทยทั้งสิ้น นอกจากนี้ยังมีอาสาสมัครที่เป็นชาวต่างประเทศอีกเช่น ญี่ปุ่น โปรตุเกส และวิลันดา ซึ่งโดยปกติแล้วหัวหน้ารับราชการในตำแหน่ง นอกนั้นทำการค้าขายตามลำพัง ในการที่ชาวต่างประเทศมาเป็นอาสาสมัครเป็นทหารเช่นนี้ก็เพื่อจะได้มีสิทธิได้ยกเว้นพิกัด อากร ขนอนตลาด น้ำละหาน ละหาน หัวป่า ค่าเชิงเรือน ตามพระราชบัญญัติ

ทหารราบอีกกองหนึ่งเป็นทหารร่วมราชทัณฑ์ แบ่งออกเป็น ๖ กองย่อย คือ ทหารฝ่ายไทย มี ทหารดาบ, ทหารการ, องครักษ์ และจักรนารายณ์ รวมเป็น ๔ กอง กับ ฝ่ายรามันซึ่งมีกรมอาทมาต และกรมดาบสองมือ อีก ๒ กองรวมเป็น ๖ กอง ครั้นเมื่อมีชาวต่างประเทศเข้ามาก็มีการจัดกองปลีกย่อยขึ้นอีก ๒ กองคือ กองเกณฑ์หัตถ์อย่างฝรั่ง และ กองแม่นปืนแบบฝรั่ง ทหารราบหรือพลเท้า ในสมัยอยุธยา นั้น พลเท้าสวามิภักดิ์ไทย ขาลิบ เลือทงกระบอกแขนยาว เครื่องแบบใช้สีต่างๆ กำหนด มีเสื้อเหลือง, สีแดง, สีเขียว, และสีชมพู ซึ่งมีความปรากฏในลิลิตตะเลงพ่ายในเรื่องนี้ว่า

“ฝ่ายเกมอลทวยเท้า
เต้าเต็มท้องแฉวงกล ต่างแต่คน
อะเคื้อ สวมเสื้อดำแดงดูคาด
ชมพูฉาดขาวเขียว เหลืองเหลือง
เขียวหลายพวก หมวกต่าง
สีสวมเทอด”

อาวุธที่ใช้ในสงครามทหารมักเลือกตามถนัดมือของตน เมื่อระดับเรียกเข้าเป็น กองสิบ กองร้อย และกองพัน ให้เหมาะสมกับอัตราศึกแล้ว มักนิยมแบ่งทหารออกเป็นเหล่าตามอาวุธที่ดีต่อความในลิลิตตะเลงพ่าย ว่า

“เมื่อหมู่พลบทร สวม
อาภรณ์ไพจิตรพิศหลายเพศ
หลายพวก ใส่เสื้อหมวกพรรคิก
สีหม่นหมึกม่วงเมก ชมพูแฉกฉาด
แสง ขาวเขียวแดงดุดาล ถือ
สรรพศาสตราวุธ เคื่องพิญทุ
ยรเรียง พิศพลธงมากมวล
พิศพลทวนมากหมู่ พลดาบคู่สามัค
พลทอกขัดสามารด ดาดพลโล่
แสงศรพรั่ง พลเหลนคั่งศรพร้อม
พลดั่งค้อมคูสลอน พลกุมศร
เนื่องนอง พลเสนทองเป็นทล้น
พลกันหย่นเป็นเหล่า พลเสนาเหลือ
หลาย พลกริชกรายเหลือหลาก
มากพลแสงศรเพลิง”

อาวุธยุทธโปกรณ์เหล่านี้
ส่วนใหญ่ผู้ที่ถูกเกณฑ์มาเป็นทหาร
มักจะเป็นผู้จัดทำมาไว้ในกองทัพ
ติดตัวมาด้วย ด้วยเหตุนี้บรรดา
มิดพรา เวลนทลาว ที่ใช้ในชีวิต
ประจำวัน เมื่อยามคับขันก็
เปลี่ยนเป็นอาวุธในยามสงครามได้

ทหารม้า หรือ พลม้า

ทหารม้า หรือ พลม้า
เป็นหน่วยรบสำคัญในกองทัพ
สมัยโบราณ โดยเลือกเฟ้นจาก
ผู้ที่ชำนาญในการขี่ม้า ซึ่ง
ม้าไทยนั้นเป็นม้าขนาดเล็ก ที่
มีความคล่องแคล่วและว่องไว ชนิด
“สำและหาญหัวอีกส้วนสะ
ศึกและทรง พงษ์สินธพพาฮี
สีแดงคำข้าวเขียว ลางกะเลียว
หลายหลาก มากม้าผ่านม้าแซม
แกมม้าขาวม้าพาย ร้างเรียงเคียง
แข่งคู่ ครอบเจ็ดหมู่เจ็ดพงษ์”

หน้าที่สำคัญของทหารม้า

มีหน้าที่ป้องกันรักษาปีกของ
ทหารราบ จึงต้องอยู่ทางปีกเสมอ
ด้วยเหตุนี้การยิงจากบนหลังม้า
และใช้อาวุธต่อสู้บนหลังม้าจึง
เป็นความชำนาญในการรบ นอก
จากนี้ทหารม้าต้องทำการรักษาตัว
และใช้โอบล้อมโจมตีข้าศึก และ
ทำการลาดตระเวนหรือส่งข่าวเป็น
“ม้าเร็ว” หรือ “ม้าใช้”

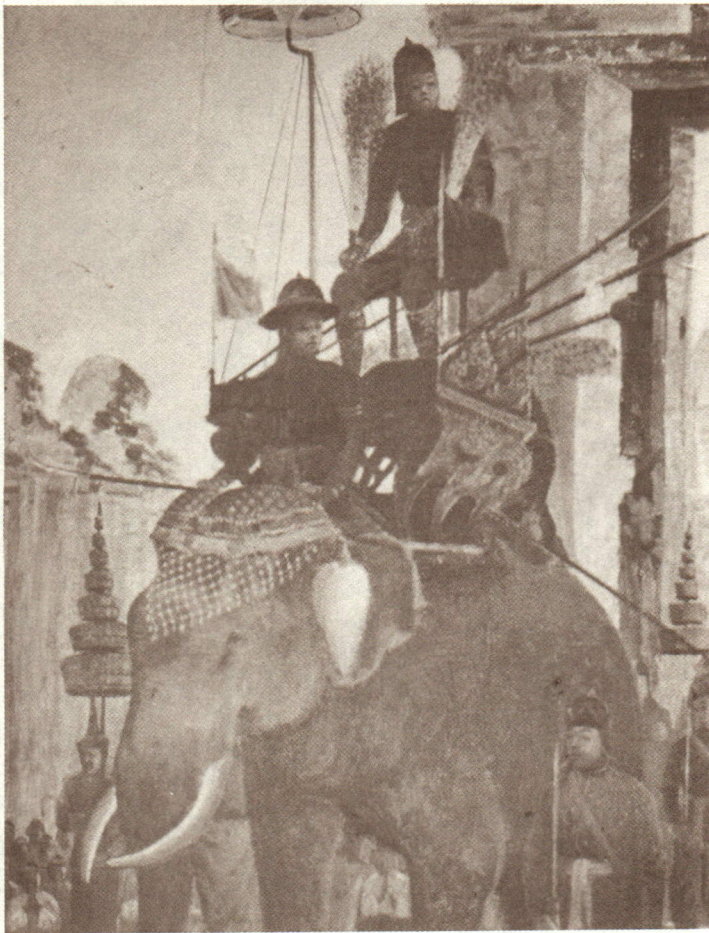
ทหารม้ามักใช้อาวุธตาม
ถนัด เช่น ดาบ ทอก ทวน และปืน
หรือธนู สำหรับการแต่งกาย
นั้นในตะเลงพ่ายบรรยายไว้ว่า

“นายม้าขี่ควบขับ ล้วน
ประดับตนต่าง ดูหลายอย่าง
หลายพวก สวมใส่หมวกโพกผ้า
เสื้อสีจำจับเพื่อย ชายระเรื้อย
อย่างเพศ พิเศษสรรพอาอาตม”

ทหารช้าง หรือ พลช้าง

ทหารช้างหรือพลช้าง
เป็นทหารที่ใช้ช้างเป็นพาหนะสำคัญ
ใช้ขับขี่และบรรทุกสินค้าไปยัง
ท้องถิ่นทุรกันดารทางไกล ในยาม
ศึกสงครามได้ใช้ช้างบรรทุก
เสบียงอาหารและอาวุธยุทธโปกรณ์
ส่วนช้างที่มีความสามารถโดย
ถูกฝึกไว้ทำการสู้รบนั้น เป็นช้างสัก
สำหรับพระมหากษัตริย์ที่ทรงประทับ
นำกองทัพออกสู้กับข้าศึกและกระทำ
ยุทธหัตถีระหว่างแม่ทัพต่อแม่
ทัพอันเป็นวีรกษัตริยาธิราชใช้ต่อสู้กัน

ทหารช้างนี้เป็น กรมใหญ่
สังกัดพระกลาโหม โดยมีช้างศึก คือ
ช้างชำนะงาที่ได้รับการฝึกฝนให้
เข้าทำการรบ ปกติช้างพวกนี้
มีอาการค้มน้อยอยู่นิ่งจึงเหมาะ
แก่การนำเช้านุกทำลายข้าศึก

ผูกเครื่องม้น สำหรับเจ้าพระยา
เสนาบดี และเจ้าประเทศราช
เดินเป็นคู่เคียงข้างละ ๔ ข้าง

ข้างพระไชย เป็นข้าง
ผูกจำลอง หลังคากันยา สำหรับ
ประดิษฐานพระพุทธรูป เดินหน้า
พระคชาธาร

พระคชาธาร เป็นข้างผูก
เครื่องม้น ตั้งเศวตฉัตรคันดาน ๗
ชั้นอยู่กลางข้างโดยปกติ พระ
มหากษัตริย์จะมีได้ประทับอยู่ที่คอ
ข้างเป็นประจำ เป็นพระคชาธาร
ที่พระมหากษัตริย์ทรงออกศึก
สงคราม

ข้างผูกลับคับพระที่นั่ง
กระโจมทอง เป็นรูปเรือนิมาน
เป็นข้างพระที่นั่งรอง และใช้
ประทับเวลารอนแรมไปกับริ้วขบวน
คชาธาร

ข้างโคตรแล่น เป็นข้าง
ขับม้น เดินอยู่ท้ายขบวน ข้างหนึ่ง ๆ
เว้นระยะกันชั่วเสียงสังข์แตรเพื่อ
มิให้อาละวาด

พระคชาธาร หรือ ข้าง
เครื่องม้น เป็นข้างศึกสำหรับแม่ทัพ
ออกไปทำศึกสงคราม ในกรณี
แม่ทัพเป็นพระมหากษัตริย์
ข้างทรงขึ้นระวางเป็นพระยาช้างต้น
ต้องประดับด้วยคชาธารเศวตฉัตร
และพระแสงสรรพาวุธ โดยพระมหา
กษัตริย์ประทับอยู่บนคอข้าง
ที่กลางข้างมีจางวagramพระแสง
ต้นอยู่ประจำ เรียกว่า กลางข้าง
ทำหน้าที่ส่งอาวุธและบอกแพหนทาง
นกลู่ง ให้สัญญาณตาม
พระราชดำรัสสั่งกองทหารรบ
ส่วนคอนท้ายข้างมีความอยู่ประจำ

กรมช้าง แยกออกเป็น ๒
ประเภทคือ

๑. กรมช้างคัน หรือ ข้าง
ระวางใน ซึ่งมีพระยาช้างที่มีลักษณะ
อันเป็นคุณตามคชลักษณ์ต่าง ๆ เช่น
ข้างเผือก ข้างสีปลาด เป็นต้น

๒. กองช้างนอก เป็นข้างที่
ใช้จัดกระบวนช้างศึก โดยมีรูป
ริ้วขบวนคชาธารดังนี้

ข้างคัง เป็นข้างที่นั่งละคอ
มีหมอควาญหนึ่งที่คอ ควาญข้าง
นั่งท้าย และควาญกลางหลังนั่ง
ถือทอก เดินอยู่กลางแนวริ้ว
ช้างหน้า

ข้างกัน มีลักษณะ
เดียวอย่างข้างคัง เดินอยู่กลางริ้ว
ช้างหลัง

ข้างแขก มีลักษณะเดียว
กันกับข้างกัน แต่ไม่มีควาญหลัง

ทำหน้าที่ตรวจตราริ้วนอกทั้ง
สองข้าง ทำหน้าที่เป็นสารวัตรข้าง

ข้างแขก มีลักษณะ
อย่างข้างแขก เดินเป็นริ้วเรียงกัน
ทั้งสองข้างตลอดแนว

ข้างล้อมวง เป็นข้าง
ผูกสัปคับโง่ มีหน้าที่แวดล้อม
พระคชาธาร มีทหารถือปืน

ข้างค้ำและข้างค้าย หรือ
เรียกว่า ข้างต้นเชือกค้ายปลาย
เชือกค้ำ มี ๑๐ ข้างด้วยกัน
เป็นข้างค้าย ๖ ข้าง เดินข้างหน้า
๒ แถวแถวละ ๓ ข้าง ข้างค้ำเดิน
คล้อยมาข้างท้าย ๒ แถว แถวละ
๒ ข้าง ผูกสัปคับโง่ มี
ทหารแม่นปืนสัปคับละคน เดิน
อยู่ข้างในของข้างล้อมวง ข้างนี้
ทำหน้าที่เป็นองครักษ์

ข้างพังคา เป็นข้าง

อยู่ ทำหน้าที่บังคับช้างและช่วย
เหลือช้างในขณะที่ช้างของ
ข้าศึกเข้ามาทางด้านหลัง พระคชา
ธารนี้มี จดรุงคบาท ซึ่งเป็น
ข้าราชการกรมพระตำรวจหลวง ที่
มีฝีมือและชื่อเสียง และวิ่งเร็ว
คอยคุ้มกันอยู่ประจำเท้าช้างทั้ง
สี่

ทหารช้าง หรือ พลช้าง

เป็นทหารที่มีหน้าที่เกี่ยวกับ
การช้างของกองทัพ รับผิดชอบใน
การขุดคู สร้างป้อมค่ายประค
อุรอบ ขุดอุโมงค์ ทำสะพาน ต่อ
เรือ และปลูกพลับพลารับเสด็จ
พระมหากษัตริย์ พร้อมทั้งยังช่วย
ย้าหน้าที่เป็นผู้ช่วยรบด้วย

ทหารช้างนี้จัดรวมอยู่
ในเหล่าพลเท้า สุดแต่ทหารช้างใดจะ
มีฝีมือช้างอย่างใดก็รับผิดชอบ
ตามความชำนาญของตน ในสมัย
กรุงศรีอยุธยา มี ๒ เหล่าคือ
ทหารช้างในไทย ทำหน้าที่เกี่ยวกับ
การช้างของกองทัพบก และ
ทหารช้างในญวน ทำหน้าที่เกี่ยว
กับกองทัพเรือ

พิธีคเชนทร์ศวสนาน

พิธีคเชนทร์ศวสนาน คือ
การแสดงประลองกำลังช้างศึก
คล้ายสวนสนามในสมัยโบราณ
พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้า
เจ้าอยู่หัวทรงริเริ่มจัดขึ้นก่อนเป็น
ประจำทุกปี โดยได้ทรงพระกรุณา
โปรดเกล้าฯ ให้รวมพิธีการสอง
อย่างคือ แท้สะพานใหญ่กับพิธี
ทอดเชือกตามเชือกเข้าด้วยกัน
ทอดเชือกตามเชือกหมายถึงการ
เตรียมเชือกบาศในพิธีฝึกกระบวน

ช้างและให้เพิ่มพิธีสงฆ์เข้าด้วย

กล่าวกันว่าตั้งแต่สมัย
โบราณเป็นต้นมาพระราชพิธีนี้ทำ
ให้ประชาชนมีความจงรักภักดีต่อ
พระมหากษัตริย์ และทั้งยังเป็น
สิริมงคลแก่ราชพาหนะ และเป็นที่
เกรงขามแก่ราชศัตรูอีกด้วย

ในสมัยรัชกาลที่ ๕ พระบาท
สมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
ให้จัดพระราชพิธีคเชนทร์ศวสนาน
ขึ้นเมื่อจุลศักราช ๑๒๔๖ (พ.ศ.
๒๔๒๗) ดังปรากฏในจดหมาย
เหตุพระราชกิจรายวันดังนี้

"เมื่อเย็นวานนี้เจ้าพนักงาน
ตั้งเครื่องพิธีคเชนทร์ศวสนาน ณ
พระที่นั่งสุทไธสวรรย์ปราสาทตาม
เคย พระสงฆ์ไทยรามัญอย่างละ ๕
รูปสวดพระพุทธรูปมนต์

เวลาเช้า พระสงฆ์ไทย ๕
รูปรามัญ ๕ รูป ที่สวดมนต์
เมื่อคืนนี้รับพระราชทานฉันทน์ที่
พระที่นั่งสุทไธสวรรย์ปราสาท แล้ว
รับสั่งให้เดินขบวนจัดดุริยเครื่อง
และยืนประจำหน้าปะรำพระที่นั่ง
สุทไธสวรรย์เช่นเคยมาทุกปี อนึ่ง
โปรดเกล้าฯ ให้เจ้าจอมช้างในซึ่ง
ทรงพระครรภ์ออกไปรับน้ำฤๅษีบาศ
ตามจารีตประเพณีด้วย

เวลาบ่าย ๕ โมงเศษ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จ
ออกพระที่นั่งสุทไธสวรรย์ปราสาท
พร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์
เฝ้าหน้าพระที่นั่ง ข้าราชการเฝ้าหน้า
พระที่นั่งพร้อมกัน โปรดให้
เคลื่อนขบวนคเชนทร์ศวสนาน
ดำเนินมาตามถนนสนามไชย เดิน

แต่เหนือลงไปใต้ มีพราหมณ์
และราชบัณฑิตขึ้นเกยประพรมน้ำ
มนต์พระยาช้างต้น พระยาม้าต้น
พลช้าง พลม้า และพลเดินเท้า
ทั้งสิ้น รวมทั้งทหารที่เดินขบวน
วันนี้มีจำนวนมากกว่าทุกครั้ง
ครั้งสิ้นขบวนแล้ว โปรดเกล้าฯ
ให้เรียกม้าหอกกรมม้าทั้งปวงให้ไป
ขี่ม้าหอกมาแต่ทางเหนือพระที่นั่ง
ผ่านที่ประทับลงไปทางใต้อย่าง
เช่นที่เคยมีมาในพระราชพิธี
คเชนทร์ศวสนานเดือนห้าทุก
ปีนั้น...."

กรมช้างและกระบวน ช้างศึก

ประจักษ์ ประภาพิตยการ
ได้กล่าวไว้ในสารคดีเรื่องช้าง
ในวรรณคดีว่า แต่เดิมนั้นทหารช้าง
เป็นกรมใหญ่ สังกัดพระกลาโหม
ที่เรียกว่า ช้างศึก นั้นหมายถึง
ช้างชนะงา คือ ช้างที่ได้รับการ
ฝึกฝนมีชัยชนะศึกมาแล้ว หรือช้าง
บำรุงา คือ ช้างที่ได้รับการฝึกในการ
เข้าศึกสงคราม

กรมช้าง มี ๒ กรมคือ

๑. กรมช้างต้น หรือที่เรียก
ว่าช้างระวางใน ประกอบด้วย
พระยาช้างอันมีลักษณะตามพระ
คชลักษณ์ เช่น ช้างเผือก ช้างสี
ประหลาด เป็นต้น

๒. กรมช้างนอก สังกัด
พระกลาโหม เพื่อจัดเป็นขบวน
ช้างศึกมีรูปร่างดังนี้

ช้างคั่ง ทำหน้าที่เป็นช้างนำ
มีหม่อช้างนั่งคอ ควาญนั่งท้าย
และควาญกลางนั่งถือทอกช้างคั่ง
เดินอยู่กลางแนวรั้วช้างหน้า

ข้างกัน ลักษณะอย่างเดียวกับข้างตั้ง ข้างกันเดินอยู่กลางรั้วข้างหลังคือ ทำหน้าที่ป้องกันด้านหลัง

ข้างแทรก ลักษณะอย่างเดียวกัน แต่ไม่มีความสูงหลังข้างแทรกทำหน้าที่ป้องกันด้านหลัง

ข้างแขง ลักษณะอย่างเดียวกับข้างแทรก ข้างแขงเดินเป็นรั้วเรียงกันทั้ง ๒ ข้างตลอดแถว ต้องทำหน้าที่ช่วยข้างแทรก

ข้างล้อมวัง เป็นข้างผูกสับคันโดง มีหน้าที่ล้อมพระคชาธาร มีทหารถือปืน

ข้างค้ำและข้างค้ำย เรียกเต็มว่า ข้างต้นเชือกค้ำยปลายเชือกค้ำ มี ๑๐ เชือกด้วยกัน ข้างค้ำย ๖ เชือกเดินข้างหน้า ๒ แถว และแถว ๓ เชือก ข้างค้ำเดินคล้อยมาข้างท้าย ๒ แถว แถวละ ๒ เชือก ผูกสับคันโดง มีทหารแม่นปืนสับคันละคนเดินอยู่วงในของข้างล้อมวัง ข้างนี้ทำหน้าที่เป็นองครักษ์

ข้างพังคา เป็นข้างผูกเครื่องม้นสำหรับเจ้าพระยาเสนาบดี และเจ้าประเทศราชเป็นคู่เคียงข้างละ ๔ เชือก

ข้างพระไชย เป็นข้างผูกจำลอง หลังคากันยาสำหรับประดิษฐานพระพุทธรูปเดินหน้าพระคชาธาร

ข้างพระคชาธาร เป็นข้างผูกเครื่องม้น มีที่ขนายซึ่งเรียกว่า พระคชาธาร คือ มีเศวตฉัตร ๗ ชั้นอยู่กลางข้างโดยปกติในเวลาแรมรอน พระ

มหากษัตริย์มิได้ประทับอยู่คือข้างเป็นประจำ

พระที่นั่งกระโจมทอง เป็นข้างผูกสับคัน ภูรูปเรือนวิมาน เป็นพระที่นั่งรองและใช้ประทับในเวลาแรมรอนไปในกระบวนข้าง

ข้างโคตรแล่น เป็นข้างขับม้น เดินอยู่ท้ายกระบวนข้างข้างหนึ่ง ๆ เว้นระยะกันชั่วเสียงสังข์แตร เพื่อมิให้อาสวาท

พระคชาธารหรือข้างเครื่องม้น เป็นข้างสำหรับแม่ทัพชื่อกมาทำการรณรงค์สงคราม ถ้าแม่ทัพเป็นพระมหากษัตริย์ข้างทรงขึ้นระวางเป็นพระยาข้างต้นประดับด้วยคชาธาร เศวตฉัตร และพระแสงสรรพาวุธ (คือ มีขบ้าว ๑ คู่ ดิศอยู่ข้างละ ๑ อัน ทวน ๑ คู่ ดิศอยู่ข้างละ ๑ อัน หอกขัด ๒ คู่ ดิศอยู่ข้างละ ๑ คู่) พระมหากษัตริย์ประทับอยู่บนคอข้าง ที่กลางข้างมีจางวางกรมพระแสงต้นอยู่ประจำเรียกว่า กลางข้าง ซึ่งทำหน้าที่คอยส่งอาวุธและโบกแพนทางนทยูงเป็นอาณัติสัญญาณตามพระราชดำรัสสั่ง ตอนท้ายข้างมีความอยู่เป็นประจำอยู่ ความอยู่ข้างทำหน้าที่บังคับและช่วยเหลือข้างในขณะที่ย่างเข้าศึกเข้ามาข้างหลัง อนึ่งข้างทรงยังได้รับการพิทักษ์คุ้มกันอย่างแข็งแรง โดยจัดทหารประจำเท้า ๒ คน คนนอกถือหอกคนในถือดาบ เรียกว่า จุรงคบหา ซึ่งโดยมากเป็นข้าราชการกรมพระตำรวจหลวง เลือกเฟ้นจากผู้มีฝีมือชื่อสัตย์และเยือกเย็น

กระบวนข้างเสด็จพระราชดำเนินครั้งกรุงศรีอยุธยา

ในหนังสือลัทธิธรรมเนียมต่าง ๆ ภาคที่ ๑๙ ตำราแบบธรรมเนียมในราชสำนักครั้งกรุงศรีอยุธยาแต่งสมัยกรุงธนบุรีกล่าวถึงกระบวนข้างเสด็จทางสถลมารคไว้ดังนี้

ถ้าเสด็จทรงช้าง กรมช้างเกณฑ์ช้างพลาย ๗ ข้างพัง ๖๕ รวม ๗๒ ข้าง

พระที่นั่งทรงโกลน ผูกเครื่องลูกพลู เครื่องดาวทองคำขาวพระแสงเชิญพระแสงใส่ในเบาะพระแสงปืนสั้นองค์ ๑ พระแสงพร้าองค์ ๑ กระบี่มา (ม้า) ผูกข้างเบาะองค์ ๑ รวม ๓ องค์ ท้ายข้างความ ๑

พระที่นั่งหลังคาทอง สี่ตำรวจเชิญมาผูก ขาวแสงเชิญพระแสงมาผูก (คือ) ปืนสั้นคู่ ๑ หอกสั้นด้ามเหล็กปิดทองคู่ ๑ นายท้ายข้าง คอ ๑ ท้าย ๑ รวม ๒ คน ข้าง ๑

พระที่นั่งประพาส สี่ตำรวจเชิญมาให้นายท้ายข้างผูก ขาวพระแสงเชิญพระแสงมาผูก (คือ) ปืนสั้น ๑ ปืนยาว ๑ หอกสั้นด้ามเหล็กปิดทองคู่ ๑ นายท้ายข้าง คอ ๑ ท้าย ๑ รวม ๒ คน ข้าง ๑

พระที่นั่งรอง ผูกเครื่องดาวทอง ขาวพระแสงเชิญพระแสงกระบี่ ๑ พร้า ๑ มาผูก ขาวพระแสงถือปืนคาบศิลา กลางข้าง ๑ นายท้ายข้าง คอ ๑ ท้าย ๑ รวม ๓ คน ข้าง ๑

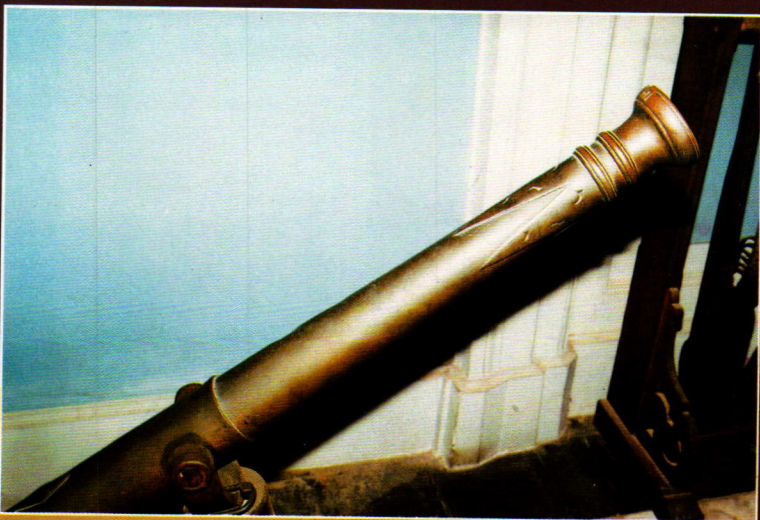
(ต่อหน้า ๘๗)

ปืนทามแล่น หรือปืนชานกยาง
กระบอกแรก มีลายที่บริเวณรังเพลิงและ
ปากกระบอกปืน

ปืนทามแล่น - ปืนชานกยาง

ส.ศ. วัจศพัทธ์

ที่บริเวณได้ปากกระบอกปืน มีรูปลายแบบอินเดียนได้ บนแผ่นสามเหลี่ยมชายของ
คานปืนสวมในท่วงของแกนปืน มีลายในรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนที่ท้ายกระบอก

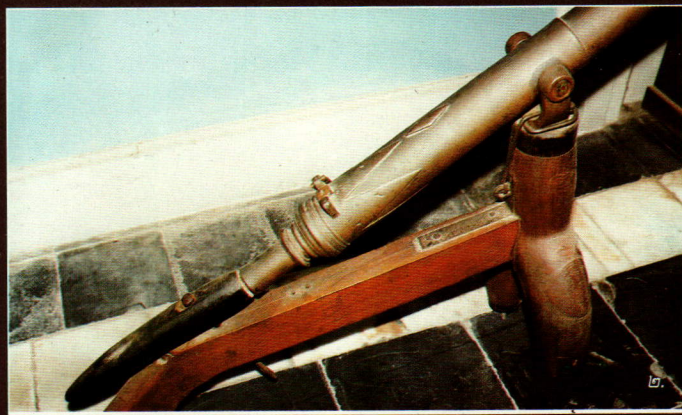
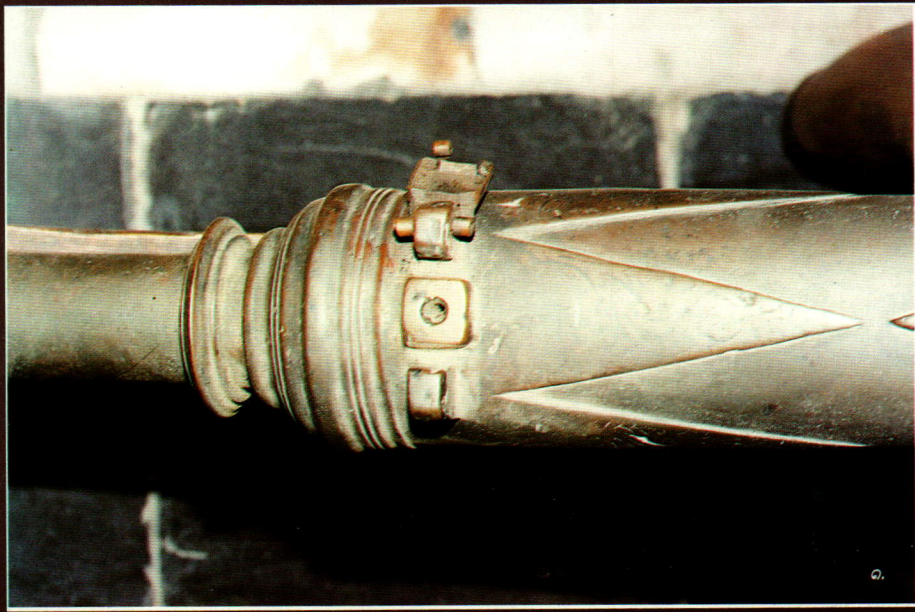
ชื่อปืนทั้งสองชื่อนี้ ผู้เขียน
เข้าใจว่าเป็นปืนชนิดเดียวกันที่
เรียกชื่อต่างกัน โดยเรียกตามลักษณะ
ของปืน ปืนชนิดนี้ชานกยางมี ๒ ขา
คล้ายนกยาง ส่วนท่อนไม้ที่ติดกับ
ตัวแท่นกับขา ๒ ขานั้น มีรูปร่าง
คล้ายหางนกทำหน้าที่วางลำ
กล้องปืน และทำหน้าที่เป็นขาหลัง
ของแท่นปืน ที่เรียกว่าทามแล่น
คงเป็นเพราะปืนชนิดนี้สามารถ
ยกปืนทั้งแท่นได้รวดเร็วและสะดวก
สามารถยิงได้ทันทีตามต้องการ ปืน
แบบนี้หล่อด้วยทองเหลืองหรือ

สัมฤทธิ์ ปืนลำกล้องเรียบ บรรจุ กระสุนและดินดำทางปากกระบอก ส่วนท้ายของกระบอกปืนหล่อเป็น ตั๋มปืนเป็นหลอด สำหรับสอดไม้ เข้าไปเมื่อเวลาเล็ง เวลายิงปืนและ กระดกปืน

ตัวปืนแบ่งเป็น ๓ ส่วน ส่วน ท้ายสุดที่เป็นหลอดใช้สำหรับเล็งปืน หรือสายปืนไปมา ส่วนลำกล้อง แบ่งเป็น ๒ ส่วน ยาวเท่ากันหรือเกือบ เท่ากันมีคานหรือเพลลา(crunnion) อยู่ตรงรอยต่อ ตัวคานหรือเพลลา เป็นตุ่มยื่นจากลำกล้องปืน เป็นตุ่ม ยื่นสั้น ๆ ใช้สำหรับใส่ในท่วง ๒ อัน ที่ต่อขึ้นมาจากแท่นไม้ เพื่อรองรับ ปืน และยังใช้สายและกระดกปืนได้

การใช้ที่ตั้งปืนใช้คน ๓ คน ช่วยกันยกปืน ๒ คนยก ๒ ขาหน้า และอีก ๑ คนยกท่อนหลัง ในการ ยิงก็ใช้ ๓ คนเช่นเดียวกัน คนที่ ๑ ทำ ความสะอาดปืน คนที่ ๒ บรรจุ กระสุนและดินปืน คนที่ ๓ เล็งปืน และจุดชนวน

ลูกกระสุนที่ใช้ นอกจาก ใช้กระสุนกลมตันซึ่งเป็นกระสุน มาตรฐานทั่วไป ใช้ทำลายอาคาร กำแพง และบุคคล แล้วยังใช้กระสุน ลูกปราย ห่อผ้าหรือใส่กระป๋อง ซึ่ง เป็นแบบที่ใช้ทำลายบุคคลโดย ตรง เมื่อยิงออกไปแล้วห่อกระสุน จะแตก ลูกปรายจะกระจาย เข้า ทำลายบุคคลอย่างได้ผลมาก เนื่อง จากเป็นปืนมีน้ำหนักน้อย จึง สามารถติดตั้งบนหลังช้าง และบุ

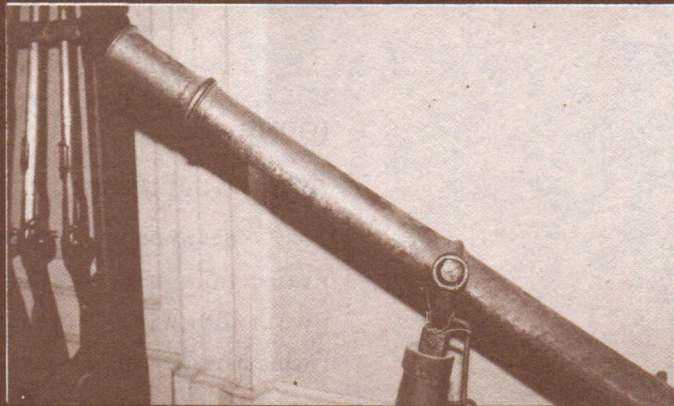
๑. บริเวณรังเพลิง มีลายแบบอินเดียใต้ในรูปสามเหลี่ยมชายธง รุขนวน มีฝาดครอบอยู่เหนือรังเพลิง มีก้านปืนที่ท้ายปืน
๒. แสดงส่วนท้ายของปืน มีไม้สวม
๓. ลายสลักบนไม้ที่ส่วนปลายของคานปืน

เข้าทำลายข้าศึกในระยะไกล ในทาง ทुरกันดาร และยังบนหลังช้างได้ และยังติดตั้งกับแคมเรือ และ กำแพงได้ด้วย

นอกจากนั้นยังใช้ปืนแบบนี้ ในการเตรียมพร้อมและอารักขา ขบวนเสด็จพระราชดำเนิน ใน งานราชพิธีต่าง ๆ ในเวลาดันสมัย รัตนโกสินทร์ ดังใน พระนิพนธ์ของ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรม พระยาดำรงราชานุภาพ ความว่า “.....ครั้นถึงเวลากำหนด พว กทหาร ๖ เหล่า ช้าขวา ตั้งกองจุกช่อง ทางที่จะเสด็จ ตั้งปืนชานกยางทุก แพรกถนน เจ้าพนักงานจัดตั้ง กระบวนแท่นเสด็จพร้อมกัน.....”

ในเวลาต่อมาได้เลิกใช้ปืนชนิดนี้เพราะ มีปืนที่มีประสิทธิภาพดีกว่ามาแทน

ชั้นล่างของพระที่นั่งบรมพิมาน ทางด้านตะวันตกเป็นห้องที่สะสมปืน สมัยเก่าขนาดเล็ก มีปืนชานกยาง ๒ กระบอก หล่อด้วยสัมฤทธิ์ทั้ง ๒ กระบอก กระบอกแรกมีลายแบบ อินเดียใต้อยู่บริเวณเหนือรังเพลิง และบริเวณปากลำกล้องลายอยู่ใน

๑. ปืนหามเล่น-กระบอกที่ ๒
๒. ส่วนปลายกระบอกปืน
๓. ส่วนท้ายกระบอกปืน

รูปสามเหลี่ยมขายธงทั้งสองบริเวณ มีลายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเล็ก ๑ แผ่นอยู่เหนือลายแบบอินเดียนได้ เหนือรังเพลิง ล่างแบ่งเป็น ๒ ตอน ตอนใกล้ปากกระบอกยาว ๑๕.๒ ซม. ยาวเท่ากับตอนใต้รังเพลิงมีคานหรือเพลอยู่ตรงรอยต่อตรงกลางบริเวณปากกระบอกมีสายรัด ๒ เส้น ปากกระบอกกว้าง ๓ ซม. ขอบปากกระบอกเป็นรูปจานมีเส้นผ่าศูนย์กลาง ๗.๕ ซม. ที่รูชนวนเป็นรูปถ้วยมีฝาปิดอยู่เหนือรังเพลิง ห้ายสุดของปืนเป็นรูปกระบอกยาว ๑๐.๓ ซม. ไม้ที่เสียบอยู่ในกระบอกยาว ๓๒ ซม. ไม้ทำหน้าที่เป็นด้ามปืน

กระบอกที่ ๒ คล้ายกระบอกแรก แต่ยาวกว่า ไม่มีลายตามล่างของปืน ไม่มีฝาปิดรูชนวน ปากกระบอกกว้าง ๓.๕ ซม. บริเวณปากกระบอกมีส่วนขยายหนาขึ้นแต่ไม่เป็นรูปจาน เป็นแท่งยื่นออกไป (muzzle) ยาว ๑๐.๕ ซม. ล่างของส่วนหน้า ยาว ๓๗ ซม. ล่างของส่วนหลัง

ยาว ๒๔ ซม. รังเพลิงเป็นรูปคล้ายถ้วยไม่มีฝาปิด

ปืนหามเล่น-ปืนชานกยาง เป็นปืนใหญ่ขนาดเล็ก ๓ เพาเดอร์น้ำหนักเบา เคลื่อนที่ได้เร็ว โดยใช้คนยก ไม่ต้องใช้สัตว์ต่าง ยิงได้รวดเร็วและส่ายกระบอกได้ ปืนทั้งสองกระบอกยังอยู่ในสภาพดี นอกจากนี้ยังเป็นปืนที่ไม่เคยพบในที่อื่นของเมืองไทยมีแต่บันทึกไว้ในประวัติศาสตร์ สำหรับปีที่สร้างและบริษัทที่สร้างไม่ปรากฏหลักฐานที่กระบอกปืน

บรรณานุกรม

- กรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์, สมเด็จเจ้าฟ้า และกรมพระยาดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ, “สาส์นสมเด็จ” อักษรสัมพันธ์ ๒๕๑๑
- กรมพระยาดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ “พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ ๒”, อมรินทร์พริ้นติ้ง บุค จำกัด ๒๕๐๓

คุณลักษณะพิเศษแห่งพระพุทธศาสนา

สุชีพ ปุญญานุภาพ

(ตอนที่ ๔)

การเลิกแบ่งชั้นวรรณะ

“พระพุทธศาสนา เป็นศาสนาแรกที่สอนให้มนุษย์เลิกดูหมิ่นเหยียดหยามกันเพราะเรื่องถือชั้นวรรณะ เพราะเหตุชาติและวงศ์สกุล โดยได้ตั้งจุดนัดพบกัน ไว้ที่ศีลธรรม ใครจะเกิดในสกุลต่ำสูง ยากดีมีจนอย่างไร ไม่เป็นประมาณ ถ้าตั้งอยู่ในศีลธรรมแล้ว ก็ชื่อว่าเป็นคนที่ควรยกย่อง สรรเสริญ ถ้าตรงกันข้ามคือล่วง ละเมิดศีลธรรมแล้ว แม้จะเกิดในสกุลสูงก็นับได้ว่าเป็นคนพาลอันควรตำหนิ”

ก่อนที่จะกล่าวถึงหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่สอนให้เลิกชั้นวรรณะ ผู้เขียนเห็นเป็นการสมควรนำเรื่องต่างๆ ที่ปรากฏในวรรณคดีทางพระพุทธศาสนามาแล้วไว้ เพื่อประกอบการพิจารณาว่า ในอินเดียโบราณการถือชั้นวรรณะได้เป็นไปอย่างรุนแรงเพียงไร

เรื่องแรก เป็นเรื่องของคน

ชั้นจัณฑาล ที่ถูกดูหมิ่นเหยียดหยาม และถูกทำร้ายร่างกายเพียงเพราะเหตุไปปรากฏตัวให้คนชั้นสูงเห็น แต่กลับหาทางเอาชนะครอบครัวนั้นด้วยวิธีบ่งหนามด้วยหนาม กล่าวคือ

ชายคนหนึ่งมีนามว่า มาตังคะ เป็นคนมีรูปร่างน่าเกลียด อาศัยอยู่ในกระท่อมที่ไช้หนึ่งสัตว์มาผูกบังกันลม แต่दनอกพระนครชายคนนั้นเกิดในตระกูลจัณฑาล คือ ตระกูลที่พ่อแม่หรือบรรพบุรุษเป็นคนต่างวรรณะกัน เช่น ในวรรณะทั้ง ๔ คือ กษัตริย์ (นักรบ) พราหมณ์ (นักพิธีกรรม) แพศย์ (พ่อค้า) และศูทร (กรรมกร) ผู้เกิดในวรรณะใดวรรณะหนึ่งแล้ว ไปสมสู่อยู่กับคนในวรรณะอื่นที่ต่ำกว่ากษัตริย์หรือพราหมณ์ เกิดบุตรธิดาออกมา ก็ถือกันว่าเป็นคนจัณฑาล เป็นที่ดูหมิ่นเหยียดหยามของคนทั้งหลาย และขนาดถือกัน

“
ชาติและวรรณะ
เป็นของเปล่า
คิดต่างหากเป็นของสูงสุด
ถ้าไม่มีศีลแล้ว

สุตะ
จะไม่มีประโยชน์อะไร

”

ว่าเป็นคนเสนียดจัญไร

เพราะเหตุที่เกิดในสกุล
จัดทาลอย่างนั้น นายมาดั่งคะจึง
ประกอบอาชีพอะไรไม่ได้นอกจาก
ชอทาน

วันหนึ่งมีการประกาศนัก
ชตฤกษ์ซึ่งจะมีการรื่นเริงตีมสุรา
กัน คนที่มั่งมีก็จะเตรียมอาหาร
และสุราบรรทุกเกวียนไปเลี้ยง
กันอย่างรื่นเริง

ธิดาเศรษฐีคนหนึ่ง ชื่อ
นางทิฏฐมั่งคลิกา ซึ่งมีวรรณะเป็น
พราหมณ์มหาศาล (คำว่าพราหมณ์
มหาศาลหมายความว่า พราหมณ์
ที่เป็นเศรษฐี) เป็นคนมีรูปร่าง
งดงามมาก อายุเพิ่งเจริญวัยได้
ประมาณ ๑๕ หรือ ๑๖ ปี สั่งให้
เตรียมเกวียนบรรทุกของเคี้ยว
ของบริโภคเพื่อจะไปในงานรื่น
เริง ตนเองขึ้นสู่ยานเทียมด้วย
ม้าขาวล้วน ออกเดินทางแวดล้อม
ด้วยบริวารไปในพระนคร มีคน
คอยขับไล่คนชั้นต่ำไม่ให้ใกล้
กรายไปในบริเวณนั้น

นายมาดั่งคะ ซึ่งเป็นคน
จัดทาลก็ถือไม้ที่มีลักษณะคล้าย
เกราะสำหรับเคาะให้มีเสียงดัง
เมื่อเข้าไปในกลุ่มคนซึ่งใช้ได้ผล
ถึงสองประการคือ เป็นประกาศ
ให้คนทั้งหลายรู้ว่ากำลังชอทาน
ใครมีเมตตาจิตก็จะได้ให้ทาน
และในขณะที่เดียวกันก็เป็นการบอก
เล่าไปในตัวว่า คนจัดทาลมาแล้ว
ผู้ที่ถือเกราะ ที่ไม่เข้าใกล้คนจัดทาล
ก็จะได้ออกห่างหรือไม่ตำหนิว่า
ไม่บอกกล่าว เดินเข้าไปใกล้เขาทำ

ไม ระเบียบสังคมของคนในสมัย
ก่อนเป็นเช่นนั้น คือคนชั้นต่ำจะ
ต้องพยายามหลบหลีกไม่เข้าไปใกล้
คนชั้นสูงและไม่ไปหยิบจับอะไรของ
คนอื่น

ขณะที่นายมาดั่งคะกำลัง
เคาะโปกๆ เดินไปอยู่ ก็พอดีชวอน
เกวียนของธิดาเศรษฐีผ่านมา
พร้อมด้วยเจ้าหน้าที่ขับไล่คนชั้นต่ำ
เผอิญนางเหลือบไปเห็นนายมาดั่งคะ
เข้าก็ถามว่านั่นใคร เมื่อทราบว่าเป็น
คนจัดทาลทั้งรูปร่างก็น่าเกลียด
ด้วย ประกอบกับนางเป็นคนถือ
โชคลางในเรื่องเช่นนี้คือถือว่า
เมื่อคนเสนียดจัญไรแล้วจะไม่มี
ความเจริญ จึงสั่งให้ชวอนเกวียน
หันกลับไม่ไปในงานนักชตฤกษ์
ตามที่ตั้งใจไว้ พร้อมทั้งได้เรียก
น้ำหอมมาล้างตาแก่เสนียดทันที

การกลับของธิดาเศรษฐี
เป็นเหตุให้คนเป็นอันมากพลาดหวัง
เพราะตนจะได้ดื่มเหล้ารับประทาน
อาหารมีรสโดยไม่ต้องเสียเงินทอง
เมื่อเจ้ามือกลับเสียเช่นนี้ก็เท่ากับ
นักชตฤกษ์ไม่มีความหมายอะไร
สำหรับพวกตนเลย จึงพากันโกรธ
แค้นนายมาดั่งคะ ช่วยกันทำร้าย
นายมาดั่งคะ ด้วยใช้ก้อนดินขว้าง
จนสลบไป และเข้าใจว่าตายจึงช่วย
กันหามไปทิ้งที่กองขยะ เอาขยะ
กลบไว้

นายมาดั่งคะฟื้นจากสลบ
ลุกขึ้นสะบัดแขนขาให้หายง และ
นึกทบทวนเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
ก็จำได้ว่าตนถูกประชาทัณฑ์เพราะ
ไปปรากฏกายให้ธิดาเศรษฐี ซึ่งเป็น

คนสกุลพราหมณ์มองเห็นหน้า แต่
นายมาดั่งคะเป็นเจ้าเหตุเจ้าผลและ
เป็นตัวของตัวเองคนหนึ่งจึงคิดว่า
จะจัดการเรื่องนี้ให้ได้และให้สาสม
กับการที่ตนถูกข่มเหง โดยไม่มีเหตุ
ผลเพียงพอด้วย จึงไปเที่ยวถามคน
ทั้งหลายเป็นการแสรังถามเพื่อให้
เกิดเหตุผลขึ้นในหมู่ประชาชนว่าประ
ตุเมืองนี้ทำไว้สำหรับคนในตระกูล
พราหมณ์เท่านั้น หรือว่าทำไว้สา
หรับคนทั่วไป คำตอบจากคนทั้ง
หลายก็เป็นอันเดียวกันว่าทำไว้สา
หรับคนทั่วไป

พอได้คำตอบอย่างนี้
นายมาดั่งคะก็ประกาศทันทีว่า
ข้าพเจ้ามาชอทานทางประตูเมือง
ที่สร้างไว้สำหรับคนทุกคนผ่าน
เข้าออกได้ แต่ข้าพเจ้าก็ถูกทำร้าย
ร่างกายเพียงเพราะเหตุที่ธิดาเศรษฐี
เห็นข้าพเจ้าแล้วรังเกียจ ขอมหาชน
ทั้งหลายจงทราบตั้งแต่บัดนี้ไว้ว่า
ข้าพเจ้าจะไปนอนชวองประตู
บ้านเศรษฐีผู้เป็นพราหมณ์บิดาของ
นางผู้นั้น ถ้าไม่ได้ธิดาเศรษฐี
มาเป็นภรรยา ข้าพเจ้าจะไม่ลุกขึ้น

การที่นายมาดั่งคะตัดสินใจ
ทำเช่นนี้ ก็เพราะตามประเพณีมี
อยู่ว่า ถ้าคนจัดทาลมานอนตาย
ที่ประตูเรือนของใคร โดยจงใจ
อดข้าวอดน้ำให้ตายแล้ว คนที่อยู่
ในบ้านเรือนบริเวณนั้นโดยรอบนับ
ไปจากบ้านนั้น ๗ บ้าน จะต้องเป็น
คนจัดทาลไปด้วยหมด เมื่อนาย
มาดั่งคะใช้วิธีนี้ทำให้คนในบริเวณ
นั้นทุกทิศที่นับไปได้ ๗ บ้าน
จากบ้านกลางคือบ้านของเศรษฐี

พลอยเดือดร้อนไปหมด โดยเฉพาะ
ที่บ้านเศรษฐีเองซึ่งเป็นต้นเรื่อง
เดือดร้อนมากที่สุด

ในที่สุดเศรษฐีก็ตกลงใจสั่ง
คนให้นำทรัพย์ไปให้เป็นสินน้ำใจ
แก่นายมาดั่งคะกาณีกหนึ่ง ซึ่งเป็น
จำนวนน้อยมาก และสั่งให้บอกว่า
จะให้น้ำมันทาตัวแล้วขอให้ไปเสีย

ธรรมเนียมใช้น้ำมันทา
เท้าทาตัวนั้น ผู้เขียนไม่เคยเห็น
เองในอินเดีย แต่ในวรรณคดี
ที่แสดงถึงความเป็นอยู่ของชาว
อินเดียโบราณ เช่น เมื่อแขกไป
ใครมา ถ้าเป็นการเดินทางมาจาก
ที่ไกลเจ้าบ้านมักเอาน้ำมันมาต้อนรับ
ให้ใช้ทาเท้าทาตัว ไม่เชิงว่าใช้เป็น
เครื่องสำอาง แต่อาจเป็นเครื่องช่วย
แก้เมื่อย หรือเพื่อสบายเนื้อสบายตัว
ของคนที่เคยใช้ก็เป็นได้ แม้ภิกษุ
ในพระพุทธศาสนาเมื่อเดินทาง
ไกลก็ใช้เหมือนกัน

นายมาดั่งคะปฏิเสธยืน
อยู่คำเดียวว่า ต้องได้ธิดาเศรษฐี
จึงจะยอมไป พราหมณ์ผู้เศรษฐี
สั่งเพิ่มทรัพย์ให้เป็นสองกาณีก
จนถึง ๑ มาสก (ประมาณ ๑ เฟื้อง)
เพิ่มขึ้นเป็น ๑ บาท (๕ มาสก)
แล้วเพิ่มให้เป็นกึ่งกาทาปะนะ (๒ บาท)
แล้วเพิ่มเป็น ๑ กาทาปะนะ (๔ บาท)
จนถึง ๑๐๐ กาทาปะนะเป็นอันว่า
ราตรีได้ผ่านไปจนสว่าง นาย
มาดั่งคะก็ยังไมยอมเปลี่ยนใจ
รุ่งเช้าภริยาเศรษฐีมาอ่อนวอน
ขอโทษ แล้วขอเพิ่มเงินให้เป็น
พันกาทาปะนะ (๔ พันบาท) ก็ไม่ยอม
เพิ่มขึ้นไปถึงแสนกาทาปะนะก็ยังไม

ยอม นายมาดั่งคะยังนอนนิ่งอยู่
อย่างนั้น จนกระทั่งล่วงไปถึง ๔ วัน
คนก็มาล้อมดูและโจษจันกันต่าง ๆ
กลายเป็นข่าวใหญ่และเป็นเรื่อง
เป็นเรื่องตายของคนหลายครอบครัว
ที่ใกล้เคียงบ้านเศรษฐีผู้นั้น เพราะ
ถ้านายมาดั่งคะตายไปเมื่อไร
คนในบริเวณนั้นก็กลายเป็นคน
จันทาลไปหมด ซึ่งถือกันว่าเป็นการ
สูญเสียที่สำคัญที่สุดในชีวิต

บรรดาคนที่ไปรุมล้อมดูนั้น
บางคนก็เอาใจช่วยนายมาดั่งคะ
ก้มลงกระซิบที่หูว่า เขาอดทนกัน
ตั้งหลายปียังสำเร็จสิ่งประสงคได้
แกอดสำทหนไปอีก ๒-๓ วัน
ก็คงจะได้ธิดาเศรษฐี

ครั้นล่วงมา ๗ วัน ประชาชน
ที่อยู่ในบ้านใกล้เคียงซึ่งล้วนเป็น
คนเกิดในสกุลพราหมณ์ก็พากัน
ไปบังคับเศรษฐีให้ยอมมอบธิดา
ให้แก่นายมาดั่งคะ เพราะการติดตัง
ของเศรษฐีจะพลอยให้พวกตนถึง
ความวิบัติไปด้วย

เศรษฐีไม่รู้อะไรจะทำอย่างไรร
ก็จำเป็นต้องมอบธิดาให้พร้อม
ทั้งมอบข้าวของให้ออกจากบ้านไป

เป็นอันว่า นายมาดั่งคะ คน
จันทาล ได้ยัยชนะคนชั้นพราหมณ์
และได้ธิดาเศรษฐีไปเป็นภริยา

เรื่องนี้เก็บจากอรรถกถา
มาดั่งคะชาดก เล่ม ๗ หน้า ๑
เป็นต้นไป กับอรรถกถาอัคคิการ
ทวาสูตร ภาค ๑ หน้า ๒๓๔ ซึ่งเล่า
เรื่องเดียวกัน แต่ข้อปลีกย่อยต่าง
กันบ้างเล็กน้อย ซึ่งเชื่อว่าคงทำ
ให้ท่านผู้อ่านได้เห็นภาพความวุ่นวาย

เพราะเรื่องถือชั้นวรรณะในครั้งนั้น
ได้ดี

เรื่องที่ ๒ เกิดขึ้นแก่พระ
พุทธเจ้าเอง คือ วันหนึ่งในฤดูหนาว
หิมะตก พระพุทธเจ้าทรงห่มผ้าคลุม
พระเศียรนั่งอยู่ใต้ต้นไม้ต้นหนึ่ง
พราหมณ์คนหนึ่งชื่อสุนทริกะ
การทวาชะ เดินเข้าไปใกล้พระพุทธ
เจ้าทรงสดับเสียงมีเหตุจึงทรง
ลดผ้าคลุมพระเศียรลง พราหมณ์
ถามว่า ท่านเป็นคนชาติอะไร เกิด
ในสกุลหรือวรรณะอะไร พระพุทธ
เจ้าตรัสตอบว่า “ท่านอย่าถามถึง
ชาติเลย จงถามถึงความประพฤติ
กว่า” ทั้ง ๆ ที่พระองค์อาจตอบ
ได้โดยไม่ต้องเกรงการดูหมิ่นว่า
พระองค์เป็นชาติกษัตริย์ แต่เพื่อ
จะเตือนสติพราหมณ์ให้เห็นว่า
ความประพฤติสำคัญกว่าเรื่องชาติ
สกุล จึงทรงตอบไปอย่างนั้น

นี้จากสุนทริกสูตร พระสุต
ตันตปิฎก เล่ม ๑๕ หน้า ๒๔๕

เรื่องที่ ๓ เกิดขึ้นแก่
พระพุทธเจ้าเองเหมือนกัน มีเล่าไว้
ในอัมพัฏฐสูตร ทิมนาย เล่ม ๔
หน้า ๑๑๔ แสดงถึงความเป็น
ผู้ยิ่งใหญ่ในวรรณะของมาณพคนหนึ่ง
ชื่ออัมพัฏฐะ ไปถามพระพุทธเจ้า
ในเรื่องวรรณะ พระองค์ทรงอาศัย
ความรู้ทางประวัติศาสตร์ ตรัสตอบ
มาณพผู้นั้นให้เห็นว่าแต่เดิมต้น
สกุลของมาณพผู้นั้นเป็นคนใช้
ของเจ้าศากยะ นอกจากนั้นในข้อ
ที่มาณพผู้นั้นถือว่าตนเป็นคน
เกิดในสกุลพราหมณ์ จึงดูหมิ่น
คนที่เกิดในสกุลอื่น ๆ นั้น พระ

พุทธเจ้าทรงพิสูจน์ให้ฟังด้วย
เหตุผลว่า ทั้งในสายมารดาหรือ
ในสายบิดา จาริตประเพณีก็ยัง
ถือว่ากษัตริย์สูงกว่า เช่น ชัตติยกุมาร
ได้กับ สตรีสกุลพราหมณ์ มี
บุตรออกมา บุตรนั้นย่อมได้ที่นั่ง
และได้น้ำดื่มในพวกพราหมณ์ แต่
ไม่ได้อภิเษกเป็นกษัตริย์ เพราะยัง
ไม่บริสุทธิ์ทางฝ่ายมารดา พราหมณ์
กุมารได้กับสตรีสกุลกษัตริย์มี
บุตรออกมา บุตรนั้นย่อมได้ที่นั่ง
และได้น้ำดื่มในพวกพราหมณ์
แต่ไม่ได้อภิเษกเป็นกษัตริย์เพราะยัง
ไม่บริสุทธิ์ทางฝ่ายบิดา อันสรุป
ได้ว่า บุตรที่เกิดจากพ่อแม่ผสม
วรรณะกัน ระหว่างกษัตริย์กับ
พราหมณ์นั้น เข้าพวกพราหมณ์ได้
แต่จะอภิเษกเป็นกษัตริย์ไม่ได้
ต้องบริสุทธิ์ในวงศ์กษัตริย์ล้วน ๆ
กับอีกข้อหนึ่งทรงถามให้ตอบว่า
พราหมณ์ที่ถูกขับไล่จากหมู่
พราหมณ์ถูกโกณศีระষะประจานแล้ว
จะได้ที่นั่งและได้น้ำในพวกพราหมณ์
ด้วยกันอีกหรือไม่ อัมพัฏฐะมาด
ตอบว่าไม่ได้ จึงตรัสถามต่อไปว่า
กษัตริย์ที่ถูกขับออกจากหมู่กษัตริย์
ถูกโกณศีระষะประจานแล้วจะได้ที่นั่ง
และได้น้ำดื่มในพวกพราหมณ์หรือไม่
อัมพัฏฐะตอบว่าได้ ซึ่งเป็นอันยอมรับ
ว่า โดยจาริตประเพณีกษัตริย์ไม่
ถูกรังเกียจเหมือนพวกวรรณะอื่น
เมื่อพระพุทธเจ้าทรงชี้แจงเหตุผล
ทางวรรณะให้มาณพผู้นั้นคลายทิฐิ
มานะแล้ว จึงทรงแสดงเรื่องวิชาคือ
ความรู้และภาระ คือ ความประพฤติ
ที่จะทำให้บุคคลสูงขึ้นได้ โดยไม่ต้อง

เกรงข้อบกพร่องเรื่องชาติชั้น
วรรณะและการเดินไปในตัวด้วย
ว่าอัมพัฏฐะมาดหมิ่นความรู้และความ
ประพฤตินั้นแล้วหรือยัง เป็นอันว่า
ทรงชี้ให้มาณพนั้นสำนึกได้ว่าครั้ง
แรกที่ยกตนข่มพระองค์ในเรื่อง
ชาติชั้นวรรณะ จนกระทั่งพระองค์
ทรงพิสูจน์ให้เห็นว่าความรู้ ความ
ประพฤติสำคัญกว่า เพราะการถือตัว
ของมาณพนั้น แม้จะพิสูจน์โดยจาริต
ประเพณี ก็ยังมีจุดอ่อนที่อาจต่ำกว่า
วรรณะอื่นในบางกรณี จากข้อความ
ในสูตรนี้ทำให้ได้สัจชาติเป็นภาษา
บาลีบทหนึ่งว่า

ชคฺติโย เสฏฺโฐ ชเนตฺสมี เย
โคตฺตปฺปฏิสาริโน วิชฺชาจฺรณ
สมฺปนฺโน โส เสฏฺโฐ เทวมาณฺเส
แปลว่า ในหมู่คนที่เดือดร้อน
เรื่องถือโคตร กษัตริย์นับเป็นผู้
ประเสริฐสุด แต่ผู้ที่สมบูรณ์
ด้วย ความรู้และความประพฤติ
ย่อมเป็นผู้ประเสริฐสุดในเทวตา
และมนุษย์

สัจชาตินี้แสดงว่าตามจาริต
ประเพณีในการถือชั้นวรรณะ
กษัตริย์นับว่าเป็นผู้ที่มิวรรณะสูง
แต่ตามหลักความจริง คนที่ประกอบ
ด้วยความรู้ดี และความประพฤติดี
ย่อมเป็นผู้สูงส่งที่สุดในเทวตาและ
ในมนุษย์ (แสดงว่า ถ้าเทวตาไม่ดี
ก็สู้มนุษย์ที่ดีไม่ได้)

เรื่องที่ ๔ เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้อง
กับวงศ์ศากยะซึ่งเป็นญาติของ
พระพุทธเจ้า เป็นเรื่องคอขาด
บาดตาย เชือดคอเอาเลือดล้าง
แค้นกันจริง ๆ เพราะเหตุเรื่องการ

ดูหมิ่นกันเนื่องด้วยวรรณะ

มีเรื่องเล่าในวรรณคดี ธรรมบทว่า พระเจ้าปเสนทิโกศล ผู้ครองแคว้นโกศล มีอาณาเขต การปกครองควบคุมไปถึงแคว้น กาสีและแคว้นสักกะด้วย คือ แคว้นสักกะซึ่งมีนครหลวงชื่อว่า กบิลพัสดุ์นั้น อยู่ใต้อำนาจของแคว้นโกศล แต่ตามที่ปรากฏในวรรณคดีบาลีไม่ปรากฏว่ากษัตริย์ทางกบิลพัสดุ์ต้องส่งส่วยอะไรหรือต้องถูกบีบบังคับอย่างไรบ้าง

พระเจ้าปเสนทิโกศลมีความเลื่อมใสในพระพุทธเจ้าและใกล้ชิดถึงขนาดที่ไปเฝ้าในบางครั้งก็ไปจับข้อพระบาทของพระพุทธเจ้าจนวัดพื้นด้วยความเคารพกร้อยอย่างสนิทพระราชหฤทัย แต่เพื่อจะให้สนิทสนมมากกว่าเดิม จึงได้ทรงส่งทูตไปยังกรุงกบิลพัสดุ์ ขอเจ้าหญิงในราชวงศ์ศากยะมาอภิเษกเพื่อจะได้เป็นทองแผ่นเดียวกันยิ่งขึ้น ซึ่งตามประเพณีอินเดียโบราณ การมีมเหสีหลายองค์ถือเป็นเรื่องธรรมดา

ทางฝ่ายกรุงกบิลพัสดุ์ กษัตริย์วงศ์ศากยะซึ่งมีชื่อเสียงในทางถือตัวเรื่องชาติสกุลจัดก็มีการประชุมกันอย่างเคร่งเครียด เพราะไม่ต้องการให้เจ้าหญิงในวงศ์ของตนไปร่วมสกุลกับพระเจ้าปเสนทิโกศล โดยพยายามหาทางออกอย่างดีที่สุด มีปัญหาว่าถ้าไม่ยอมร่วมสกุลกับคนอื่นแล้ว เจ้าศากยะจะหาอย่างไรตอบว่าเจ้าศากยะก็แต่งงานกันระหว่างญาติของตน โดยส่วนใหญ่ นอกจากจะผสมกันในวงศ์ศากยะ

ด้วยกันแล้ว ยังมีอีกราชวงศ์หนึ่ง ที่แต่งงานสลับกันไปสลับกันมา กับราชวงศ์ศากยะ คือ วงศ์โกลิยะ เจ้าศากยะไม่รังเกียจวงศ์นี้ เพราะต้นวงศ์เป็นเชษฐภคินีของพี่น้องสี่คู่ที่มาตั้งวงศ์อยู่ในกรุงกบิลพัสดุ์ คือ พี่น้องสี่คู่แต่งงานกันเอง ส่วนพี่ใหญ่เป็นหญิงได้แต่งงานกับกษัตริย์อีกองค์หนึ่ง ณ กรุงเทวทหะตั้งโกลิยวงศ์สืบมา

ในการแก้ปัญหาเรื่องนี้ มหานามศากยะได้เสนอว่าตนได้หญิงรับใช้เป็นภริยาคนหนึ่งมีบุตรชื่อนาวาสกชัตติยา ควรจะส่งนางวาสกชัตติยาไปให้ ซึ่งจะไม่เสียวงศ์ศากยะแต่ประการใด ที่ประชุมเห็นชอบด้วย จึงให้ส่งนางวาสกชัตติยาไปเป็นมเหสีของพระเจ้าปเสนทิโกศล โดยบอกว่าเป็นธิดาของมหานามศากยะ

นางวาสกชัตติยา ได้มีโอรสกับพระเจ้าปเสนทิโกศลหนึ่งองค์ชื่อนามวิฑูทกะ เมื่อโตขึ้นได้เล่าเรียนศิลปวิทยาและได้รับสถาปนาเป็นขุนพลหรือตำแหน่งเสนาบดีของแคว้นโกศล^๑ ในขณะที่วิฑูทกะรุ่นหนุ่มใคร่จะไปเยี่ยมญาติทางมารดา จึงอนุญาตนางวาสกชัตติยาเพื่อการนี้ นางจึงลอบส่งข่าวไปกรุงกบิลพัสดุ์เพื่อให้รู้ไว้ล่วงหน้า เพราะสายตาของราชวงศ์ศากยะทางกรุงกบิลพัสดุ์นั้นวิฑูทกะเท่ากับเป็นคนชั้นต่ำ ไม่ควรร่วมที่นั่ง ไม่ควร

๑. หลักฐานเรื่องนี้ปรากฏในกัณณกัณตผลสูตรมัชฌิมนิกาย เล่ม ๑๓ หน้า ๕๐๙

ร่วมวงบริโภคนอาหารด้วยทีเดียว

การประชุมอย่างเคร่งเครียดเกิดขึ้นในกรุงกบิลพัสดุ์อีกครั้งหนึ่ง เพื่อเตรียมการรับรองวิฑูทกะหรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง เพื่อให้มีปัญหारेื่องไม่สบายใจน้อยที่สุด ตกลงกันว่าถ้าจะให้เจ้านายที่มีอายุน้อยกว่าวิฑูทกะ อยู่ต้อนรับด้วยก็จะต้องให้วิฑูทกะ ซึ่งเป็นการเสียเกียรติ จึงหาทางส่งเจ้านายอายุน้อยไปเสียยังเขตชนบท เหลือไว้แต่ที่สูงอายุกว่าจะได้เป็นฝ่ายรับไหว้อย่างเดียว

เมื่อคณะของวิฑูทกะมาเยี่ยมวิฑูทกะก็พบแต่คนมีอาวุโสสูงกว่าตนทั้งสิ้น จึงต้องให้เขาเรียกไปการเยี่ยมเยียนครั้งนี้คงไม่ได้ผลอะไรนัก เพราะฝ่ายต้อนรับคงขำเยินและบั่นหน้าเข้าหาไม่ได้ต้อนรับด้วยความจริงใจแต่ประการใด ในที่สุดวิฑูทกะก็เดินทางกลับ

พอวิฑูทกะออกเดินทางเจ้าศากยะก็เกณฑ์บ่าวไพร่ให้เอานมสดมาล้างที่นั้งของวิฑูทกะเพื่อไล่เสนียดทันทิ พวกบ่าวไพร่ล้างไปก็ดำไปว่า ไม่ควรมาให้ตนลำบากเลย นอกจากนั้นยังดำว่าเป็นลูกทาสด้วย

เมื่อผู้คนของวิฑูทกะลืมนั่งของไว้ ย้อนกลับมาเอาของคืนไป ได้เห็นได้ยินเหตุการณ์นั้นเข้า จึงนำเรื่องไปบอกวิฑูทกะ ซึ่งได้ด้วยความเคียดแค้น ให้เกิดขึ้นเป็นมายมาย วิฑูทกะถึงกับลั่นวาจาออกมาว่า ถ้าได้เป็นพระเจ้าแผ่นดินเมื่อไร จะยกทัพมาฆ่าพวกศากยะให้หมด แล้วจะเชือดคอเอาเลือดล้าง

แผ่นกระดานที่เคยถูกล้างด้วยนมสดนั้นให้จงได้

ต่อมาเมื่อวิฑูทกะได้รับราชสมบัติสมใจนึก ก็ยกทัพมาแต่พอพบพระพุทธเจ้าระหว่างทางก็ยกทัพกลับด้วยความเคารพพระพุทธเจ้าทรงปรากฏพระองค์ระหว่างทางที่วิฑูทกะจะยกทัพผ่านถึง ๓ ครั้ง วิฑูทกะก็ยกทัพกลับถึง ๓ ครั้งในครั้งที่ ๔ มิได้เสด็จมา เพราะทรงเห็นว่าเป็นเรื่องของกรรมจะแก้ไขแทนกันไม่ได้ วิฑูทกะจึงยกทัพไปรบ จับเจ้าศากยะเชือดคอเอาเลือดในลำคอล้างแผ่นกระดานนั้นได้สมปรารถนา

ผลกระทบกระเทือนอันเนื่องมาจากข่าวเรื่องเจ้าศากยะยกธิดาซึ่งเกิดจากทาสี ให้เป็นมเหสีของพระเจ้าปเสนทิโกศลก็มีอยู่บ้าง ในชั้นแรกพระเจ้าปเสนทิโกศลทรงทราบก็ทรงพระพิโรธสั่งให้ตัดเครื่องราชูปโภคต่างๆ ที่เคยให้แก่นางวาสกชัตติยาและวิฑูทกะ คงให้เครื่องใช้เครื่องบริโภคนแบบทาสเท่านั้น

ต่อมาเมื่อพระเจ้าปเสนทิโกศลกราบทูลให้พระพุทธเจ้าทรงทราบ พระองค์จึงทรงชี้แจงว่าสกุลทางบิดาสาคัญกว่าทางมารดา โดยทรงนำประวัติศาสตร์เรื่องพระเจ้ากัฏฐวาหนะผู้เป็นบุตพญัตตพิน แต่หญิงนั้นได้เป็นมเหสีของพระเจ้าพาราณสี พระเจ้ากัฏฐวาหนะก็ได้ครองราชย์ในกรุงพาราณสี เป็นพระมหากษัตริย์สำคัญองค์หนึ่งสืบมา พระเจ้าปเสนทิ

โกศลจึงโปรดประทานเครื่องราชูปโภคแก่นางวาสกษัตติยา และวิทูษณะดั้งเดิมและการตั้งวิทูษณะให้เป็นเสนาบดีก็กระทำในภายหลังเหตุการณ์นั้น

ความวุ่นวายอันเกี่ยวกับการถือขึ้นวรรณะที่เกิดแก่ราชวงศ์ศากย่นี้น่าจะใกล้เคียงกับสมัยปรีณิพพานมาก แสดงว่าถ้าราชวงศ์ศากยเชื่อฟังหลักธรรมของพระพุทธเจ้า และตัดทิฐิมานะให้ลดหย่อนลงไปบ้าง ก็จะไม่ประสบความพินาศถึงปานนั้น

อนึ่ง เพื่อความชัดเจนของเรื่อง ผู้เขียนขอชี้แจงอีกเล็กน้อยว่า จากวรรณคดีทางพระพุทธศาสนา ปรากฏว่าบุคคลต่างชั้นวรรณะกันนี้ มีความรู้พิเศษในเรื่องชาติชั้นวรรณะของตน ชนิดที่ปกปิดเป็นความลับสืบสกุลกันทีเดียวเช่นคนเกิดในตระกูลกษัตริย์ เมื่อตกไปอยู่ในที่ใดก็ตามถ้าจะแสดงตัวว่าเป็นกษัตริย์ บางครั้งก็ต้องใช้ความรู้ที่เรียกว่าขัดติมายาหรือที่ใครจะใช้คำว่า royal etiquette คือเมื่อพูดกันในระหว่างกษัตริย์ด้วยกันก็รู้จักกันได้ตลอด บางครั้งปรากฏว่า คนเกิดในตระกูลจันทาลปลอมตัวไปเป็นพราหมณ์เล่าเรียนศิลปวิทยาพร้อมกับศิษย์อื่น แล้วแผลงพูดภาษาพิเศษของคนจันทาลออกมา พวกเพื่อน ๆ ฟังไม่รู้เรื่องจึงสงสัย สืบสวนก็จับได้ว่าเป็นคนวรรณะต่ำปลอมตัวมา เรื่องแรกเกี่ยวกับการพิสูจน์วรรณะกษัตริย์ปรากฏในเรื่องนางสามาวดี

อรรณกถาธรรมบท ตอนมารดาพระเจ้าอุเทนสอบถามดาบสซึ่งเป็นกษัตริย์ไปออกบวช นางอยู่บนกิ่งไม้ดาบสจะรับลงมา นางไม่ยอมให้ถูกตัว ต่อเมื่อทราบว่าเป็นกษัตริย์จึงยอมให้พาลง ส่วนเรื่องหลังที่คนจันทาลปลอมไปปนพวกพราหมณ์นั้น ปรากฏในอรรณกถาจิตตสัมมุตตชาดก วิสดีนิบาต ภาค ๗ หน้า ๒๑

หลักธรรมที่สอนให้เลิกถือขึ้นวรรณะ

๑. ในสุนทรียสูตร (สังยุตตนิกาย สคาวรรค เล่ม ๑๕ หน้า ๒๔๖) พระพุทธเจ้าตรัสตอบสุนทรียการทวาชพราหมณ์ผู้ถามพระองค์ว่าชาติอะไร พระองค์ตรัสตอบว่าจงอย่าถามถึงชาติเลย จงถามถึงความประพฤติดีกว่า ซึ่งได้กล่าวไว้แล้วข้างต้น ในลำดับต่อไปทรงแสดงหลักธรรมและเหตุผลว่า

“ไฟย่อมเกิดได้จากไม้ (ทุกชนิด) ผู้รู้แม้เกิดในตระกูลต่ำ แต่เป็นผู้มีความเพียร เป็นผู้มีความซื่อด้วยความละเอียด มีสติฝักตน ก็เป็นอาชาไนยได้”

๒. ในสิลวิมังสชาดก (ปัญจกนิบาต ชาดก สุตตันตปิฎก เล่ม ๒๗ หน้า ๑๗๕) ในหลักธรรมเปรียบเทียบระหว่างศิลปินกับชาติชั้นวรรณะไว้ โดยแสดงภาษิตของพราหมณ์คนหนึ่งว่า

“เราสงสัยว่า ศิล (การประพุดกายวาจาเรียบร้อย) ประเสริฐกว่า หรือสุตะ (ความรู้ที่เกิดจากการเรียน การฟัง)

ประเสริฐกว่า แล้วเราก็ตายสงสัย ด้วยคิดเห็นว่าศิลปินประเสริฐกว่าสุตะ”

“ชาติและวรรณะเป็นของเปล่า ศิลต่างหากที่เป็นของสูงสุด ถ้าไม่มีศิลปินแล้ว สุตะ จะไม่มีประโยชน์อะไร”

“เป็นกษัตริย์ แต่ไม่ต้องอยู่ในธรรม เป็นพ่อค้า แต่ไม่อาศัยธรรม คนเหล่านั้นย่อมละโลกทั้งสอง (คือโลกสวรรค์และโลกมนุษย์) เข้าถึงทุกคติ”

“กษัตริย์, พราหมณ์, แพศย์, ศูทร, คนจันทาล* ที่ทำหน้าที่สัปเทรหรือ หรือคนรับใช้ที่ล้างส้วมก็ตาม ประพฤติธรรมในโลกนี้แล้ว ย่อมเสมอกันในไตรทิพย์” (คือในเทวโลกหรือกล่าวตามหลักธรรม คนเหล่านี้ชื่อว่า มีคุณธรรมของเทวดาเสมอกัน)

“พระเวทก็ตาม ชาติสกุลก็ตาม พวกพ้องก็ตามมิใช่เพื่อสัมปรายภพ ศิลที่บริสุทธิ์ของตนต่างหากนำความสุขในสัมปรายภพมาให้”

๓. ในกัณณกัตถลสูตร (มัชฌิมนิกาย มัชฌิมนิคาเยก สุตตันตปิฎก เล่ม ๑๓ หน้า ๕๑๗) พระพุทธเจ้าทรงแสดงว่า “วรรณะทั้ง ๔ คือ กษัตริย์, พราหมณ์, แพศย์ และศูทร ถ้ามีคุณธรรมแล้วก็จะชื่อว่าเสมอกันโดยทรงเปรียบเทียบว่าถ้าจะนำไม้สาละ ไม้มะม่วง ไม้มะเดื่อที่แห้งมาเผาไฟ ผล คือ เปลวไฟ สีของไฟและแสงไฟ

๑. จันทาล ปุณณสา ดูคำอธิบายในอรรณกถาชาดก ภาค ๔ หน้า ๔๗๗ กับภาค ๔ หน้า ๓๔๔

ที่เกิดขึ้น ก็จะไม่ต่างอะไรกัน”

๔. ในอัครัญญสูตร (ทีมนิกาย ปาฏิภคคสูตรคัมภีร์ปิฎก เล่ม ๑๑ หน้า ๔๗) พระพุทธเจ้าตรัสกับวาเสฏฐะและการภาวทวาชะพราหมณ์ ชี้ให้เห็นข้อเท็จจริงว่าการที่พวกพราหมณ์ยกย่องวรรณะของตนเท่านั้นว่าเป็นวรรณะขาว พวกอื่นเป็นวรรณะดำ พวกพราหมณ์เป็นผู้บริสุทธิ์ พวกอื่นไม่บริสุทธิ์นั้น เพราะมิได้ระลึกถึงเรื่องเก่า แท้จริงที่พวกพราหมณ์ว่าพวกตนเกิดจากปากพรหม เป็นโอรสของพรหมนั้นก็จริง เพราะพราหมณ์ทุกคนก็เกิดมาจากมารดาที่เป็นพราหมณ์ ต้องตั้งครรรค์คลอดจากครรรค์ ต้องคัมมน ไม่มีอะไรเป็นพิเศษกว่าคนประเภทอื่น

ทุกคนไม่ว่าเกิดในวรรณะไหน ก็อาจประกอบทางแห่งอกุศล คือ ทุจริตกาย วาจา ใจ ได้ด้วยกัน อาจดเว้นทางแห่งอกุศล มีสุจริตกาย วาจา ใจ ได้ด้วย

ครั้นแล้วทรงแสดงเรื่องเก่าที่เป็นเหตุแบ่งชั้นวรรณะว่า ในชั้นแรกเป็นการแบ่งตามหน้าที่เข้าทำนอง Division of labour ในทางเศรษฐกิจ กล่าวคือใครทำหน้าที่อะไรก็แบ่งประเภทไปตามนั้น แต่มาภายหลังเข้าใจผิด ถือเป็นเหตุคูหมั่นเหยียดหยามกันไป และในที่สุดทรงสรุปว่า

“ดูก่อน วาเสฏฐะ และการทวาชะ ธรรมะเป็นของประเสริฐสุดในหมู่ชน ทั้งในปัจจุบันและอนาคต”

(ต่อหน้า ๔๔)

การประชุมศาสนาเอเชียที่กัตมันดู

สถิตย์ เล็งไธสง

การประชุม

การประชุมครั้งนี้ก็เหมือนกับทุกครั้งที่ผ่านมา คือ ประชุมใหญ่แล้วแตกเป็นประชุมย่อย แยกเป็นกลุ่มๆตามหัวข้อ หัวข้อใหญ่ในการประชุมครั้งนี้ก็คือ “พลังศาสนาเอเชียเพื่อสันติสุข” แยกเป็นกลุ่มย่อย ๔ กลุ่มคือ

กลุ่มที่ ๑ พูดเรื่อง “การเสวนาและความร่วมมือของศาสนา นำมาซึ่งความปรองดองในเอเชีย”

กลุ่มที่ ๒ พูดเรื่อง “ผลกระทบเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมจากการพัฒนาและอุตสาหกรรมในเอเชีย”

กลุ่มที่ ๓ พูดเรื่อง “สิทธิมนุษยชนในเอเชีย” และ

กลุ่มที่ ๔ พูดเรื่อง “การศึกษาเพื่อวิถีชีวิตใหม่และวัฒนธรรมของเอเชีย”

เมื่อกลับจากมหาสันนิบาต การเปิดประชุมในภาคเช้าที่ ๒๔

ตุลาคม เราก็เริ่มประชุมกลุ่มย่อยตามหัวข้อต่างๆที่ตั้งไว้อีก ๒ วัน ใครจะเข้ากลุ่มใดก็ตามแต่ใจถนัด เพื่อหาข้อยุติว่า ทำอย่างไรจึงจะบรรลุผลตามปณิธานที่ตั้งไว้ ผมเองไม่ได้เข้ากลุ่มใดเป็นที่แน่นอน เพราะต้องดูแลพรรคพวกในด้านต่างๆเหมือนคนเลี้ยงแกะ

ในหัวข้อวิสาสนทนา รู้จักมักคุ้นนั้น รวมถึงการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เห็นกันว่าเป็นเรื่องสำคัญที่จะก่อให้เกิดความเข้าใจและสันติสุข เพราะความคุ้นเคย ย่อมนำมาซึ่งความเป็นกันเอง และความเป็นญาติอันสนิท อาจทำในรูปพิธีการหรือในรูปทางปฏิบัติในชีวิตประจำวันก็ได้ เพื่อนชาวฟิลิปปินส์คนหนึ่งเล่าให้พวกเราฟังว่า ชาวคริสต์กับชาวมุสลิมในฟิลิปปินส์พบกันเป็นประจำเรียกว่า คีลคิลละ แล้วพิมพ์เผยแพร่ผลให้คนอื่นที่ไม่ได้ประชุมทราบเป็น

ระยะได้ผลดี หัวข้อนี้พูดกันมาก
รวมทั้งเสนอแนะให้มีการประชุม
พบปะกันจริงจัง และทุกวิถีทาง
ที่จะให้เกิดความกลมเกลียว
ปรองดอง

ในหัวข้อพัฒนาการกับ
สิ่งแวดล้อมนั้น เห็นกันว่า
พัฒนานั้นจำเป็น แต่ไม่ใช่ทำ
ให้ทรัพยากรธรรมชาติสูญสิ้น

ห้วยยอดเหมือนปูฝ้ายสวรรค์ที่
เทพเจ้าโปรยไว้บนยอดไม้แห่ง
ขุนเขานั้น มันสุดสวยอย่างจะหา
สิ่งอื่นใดที่นักวิทยาศาสตร์ทำขึ้น
มาทดแทนไม่ได้เลย ไม้บนเขา
นั้นจะดูดน้ำส่งลงเบื้องล่าง เป็น
ทั้งความงามและประโยชน์ นั่งรถ
ไปอีกนิดก็ได้เห็นโรงงานย่อย
หินของบริษัทปูนซีเมนต์ ซึ่งได้

"ในแคว้นซาร์ แห่งประเทศเยอรมนีตะวันตก

เพื่อนชาวเยอรมันเคยชี้ให้ผมดู

ขณะขับรถผ่านภูเขาสูงหนึ่งว่า

นี่คือภูเขาที่ชาวเยอรมันทำจากซีเมนต์มันใหญ่โตมาก

แม้ไม่สูงเทียมเมฆ เหมือนดังภูเขาธรรมชาติก็ตาม

นั่นก็แสดงถึงความบากบั่นของผู้เจริญ และมองเห็นกาลไกล"

หรือสิ่งแวดล้อมเสียไป เพราะสิ่ง
แวดล้อมคำจูนสิ่งที่มีชีวิตทั้งปวง
บนโลก เราควรหาพลังงาน
จากธรรมชาติให้มากขึ้น แทนที่จะ
หาจากการตัดไม้ทำลายป่า เช่น
พลังแสงอาทิตย์ ลม เป็นต้น
ซึ่งไม่สิ้นไม่เปลือง นักวิทยาศาสตร์
ควรร่วมมือกับนักการศาสนา
ในการพัฒนาชีวิตมนุษย์ ควรเลิก
อุตสาหกรรมสงคราม และประกาศ
เขตชายแดนทุกหนแห่งให้เป็น
เขตปลอดนิวเคลียร์ และให้เป็น
เขตสันติภาพ

เรื่องที่ ๒ นี้ มันสะกิดใจ
จนผมสะดุ้ง เพราะผมมีความเห็น
เช่นนี้มานาน เมื่อไม่นานมานี้ผม
ได้เดินทางไปเมืองตรังถึง ๒ ครั้ง
ได้เห็นความงามของเมฆที่คลุม
ยอดเขา ณ ชายฝั่งทะเลแถวๆ

ระเบิดหินไปแล้วครึ่งค่อนเขา
ลูกหนึ่ง ผมสลดใจจนน้ำตาคลอ
เบ้า อีกไม่นานนักข้างหน้าเรา
จะหาเขาที่โตนมาสร้างต้นน้ำ
ลำธาร แม้เราจะมีป่า มันก็ได้แต่
รักษาความชื้นของดิน แต่สิ่งที่
จะเป็นต้นน้ำลำธารนั้นคือไม้
บนเขา ยิ่งสูงก็ยิ่งมีประโยชน์
ทำให้นกถึงพุทธทำนายที่เล่ากัน
มานับร้อยปีว่า ในอนาคตกาล
นานเข้า แผ่นดินของเราจะราบ
เหมือนหน้ากลองโยย ถ้าหากเรา
ไม่ถูกคิดกันสักนิดในเรื่องนี้ ก็
เห็นทีจะไม่แคล้วคำทำนาย สอง
ข้างทางเห็นชาวไร่เผาหญ้าผม
ยังไม่สบายใจ

ผมหลับตานึกเห็นทางแก่
ซึ่งไม่น่าจะยาก ถ้าไม่เห็นแก่
ประโยชน์ส่วนตนจนเกินไป

กล่าวคือ ผู้ค้าหินทั้งหลายนั้น เขาเอาหินออกมาใช้ แทนที่จะระเบิดเป็นบริเวณกว้างทำลายเขา ดังที่ทำกันอยู่เวลานี้ ผมขอยกตัวอย่างผู้มีจิตสำนึกที่ผมเห็นมาใน แคว้นซาร์แห่งประเทศเยอรมนี ตะวันตก เพื่อนชาวเยอรมันเคยชี้ให้ผมดู ขณะเราขับรถผ่านเขา ลูกหนึ่งว่า นี่คือภูเขาที่ชาวเยอรมัน ทำจากอิฐร่ำ มีต้นไม้ขึ้นเต็ม มันใหญ่มาก แม้ไม่สูงเทียมเมฆเหมือน ดังภูเขาธรรมชาติก็ตาม นั่นก็แสดงถึงความบากบั่นของผู้เจริญ และมองเห็นการณ์ไกล ผู้แทน ชาวอินเดียได้เล่าให้ที่ประชุมฟังถึง เรื่องการรณรงค์ต่อต้านการตัด ไม้ของชาวอินเดีย เมื่อเห็นใคร จะตัดต้นไม้พวกเขาก็จะพากัน เข้าไปกอดต้นไม้ นั้นไว้

ผู้เจริญ เขาจะรักษาทัญญา พร้อม ๆ กับการรักษาต้นไม้ เวลานี้เรายังประพฤติดีกกันด้วยการถากหญ้าออกจากดิน แล้ว เรียกว่า พัฒนา ซึ่งแท้จริงแล้วเป็น การทำลาย ถ้าแม้พระอรหันต์ได้ ก็คงจะกรแสงก้องโลกให้ท่านได้ สลดใจ หยุดเสียที่เกิดการตาย ทัญญา ดางพง เพราะนั่นไม่ใช่ การพัฒนา แต่เป็นการทำลาย หัวข้อนี้ประทับใจผมที่สุด

หัวข้อที่ ๓ เรื่องสิทธิมนุษยชนนั้น กล่าวกันว่าเป็น ปัญหาสำคัญ แต่ผู้แทนชาติ ต่าง ๆ ที่เข้าประชุมมองในมุมต่าง กัน ชาวตะวันตกเน้นหนักไปใน การการเมือง แต่ชาวตะวันออก กลับเน้นทางสังคมศาสตร์ แม้จะ มองประการใดก็ตาม สิทธิมนุษยชนก็คือ อรรถประโยชน์ ที่มนุษย์พึงมี อันยังผลให้เขามี ชีวิตอยู่ในสังคมด้วยความผาสุก

ประกอบด้วยเสรีภาพและความ เสมอภาค ที่ประชุมมองไปยังเด็ก และเยาวชน ซึ่งเป็นผู้ถูกบีบตา โดยไม่มีปากเสียง เช่น การ ใช้แรงงานเด็กในประเทศไทย มองฐานะทางสังคมซึ่งมีการเหยียด ผิว และแบ่งชั้นวรรณะ ทำให้ขาด ความเท่าเทียมกัน ในบางประเทศ ปัญหาชนกลุ่มน้อยในพม่า ประชาชนในเขมรถูกเข่นฆ่า ใน ที่สุดได้เรียกร้องให้สังคมโลก ร่วมมือกัน ช่วยปลดปล่อยหรือ ปลดแอกประชาชนผู้นำสงสาร เหล่านั้น โดยเฉพาะองค์การ ศาสนาและสันติภาพเอเชีย ควร เป็นผู้เอาใจใส่มากที่สุด ไม่ควรเป็น ผู้ดูดา

ที่ประชุมได้ยกตัวอย่างชน กลุ่มใหญ่ในบางประเทศรังแก ชนกลุ่มน้อย เผาวัดวาอาราม และสุเหร่าของเขา บางประเทศก็มี การปล้นสดมภ์ ทำลายทรัพย์สิน ของชนเหล่านั้นอย่างน่าเวทนา ที่ประชุมเห็นว่า รัฐบาลไม่ควร เพียงแต่ดูแลชนเหล่านั้น แต่ควร ช่อมแซมและสร้างสรรค์สิ่ง ที่ ถูกทำลายด้วย

ในที่สุดก็ได้มีการเร่งเร้า ชวนเชิญให้ก่อตั้งศาลสิทธิ มนุษยชนในเอเชีย เช่นที่มีอยู่ใน ยุโรป และมีมติว่าให้ส่งศาสนทูต ไปเจริญสัมพันธไมตรีกับประเทศ ดังกล่าว รวมถึงการเข้าไปช่วย สถาปนาศาสนาต่าง ๆ ในเขมร และทาทางขจัดความไม่ชอบ ธรรมในดินแดนดังกล่าวด้วย

กลุ่มสุดท้ายคือ สันติศึกษา นั้น วิถีชีวิตและวัฒนธรรมในเอเชีย กลุ่มนี้ตั้งสมมติฐานว่า โลกขาด สันติสุขเพราะประชาชาติไม่อยู่ ในวินัยของสหประชาชาติ สาเหตุ

เนื่องมาจากกิเลสของมนุษย์เอง ทางแก้งี้ต้องมองที่เหตุและเหินว่า ศาสนาเป็นทางแก้ที่ดีที่สุด ความรับผิดชอบจึงตกอยู่ที่ผู้นับถือศาสนาทั้งหลาย ควรจะได้มีการศึกษาเรื่องสันติภาพกันจริงจังทุกระดับ - โรงเรียน สมาคม กลุ่มชน ได้มีการวิงวอนให้องค์การศาสนาเอเชียและสันติภาพช่วยเหลือเป็นตัวประสานก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการนี้ โดยเฉพาะชาติต่าง ๆ ที่เป็นสมาชิกองค์การศาสนานี้ควรจัดตั้งศูนย์สันติศึกษาของตนขึ้นโดยทั่วกัน

ราตรีทรรษา

ทุกเย็นจะมีการเลี้ยงตามโรงแรมต่าง ๆ ซึ่งเป็นโรงแรมใหญ่ ๆ เมื่อเข้าไปแล้วเหมือนอยู่ในอีกโลกหนึ่ง โรงแรมเหล่านี้ญี่ปุ่นเป็นคนไปลงทุนและเป็นเจ้าของ และงานประชุมสันนิบาตศาสนาครั้งนี้ญี่ปุ่นก็เป็นทั้งตัวตั้งและตัวดี เพราะฉะนั้น จึงได้รับความร่วมมือจากโรงแรมเหล่านี้เป็นพิเศษ การต้อนรับเป็นไปอย่างยิ่งใหญ่และอิมพอสซาบลู หลวงพ่อสนองจากวัดสังฆทานเดินทางล่าสุดถึงวันที่ ๓๐ ตุลาคม พร้อมพระ ๑ รูป กับโยมอีก ๓ คน เขาก็มีที่ให้พักอย่างดี ทั้ง ๆ ที่ไม่ได้ลงทะเบียนล่วงหน้า

ราตรีที่ ๓๐ ตุลาคมเป็นคืนที่ประทับใจคนมากที่สุด นอกจากอาหารจะดีแล้ว อากาศยังเย็นสดชื่น ราว ๑๐ องศาเซลเซียสเห็นจะได้ พระสงฆ์ต่างใส่ถุงน่องกันทุกรูป รวมทั้งหลวงพ่สนองของเรา เพื่อแก้ความหนาวเจ้าภาพได้ก่อไฟกลางแจ้งไว้หลายกอง ใครทนหนาวไม่ได้ก็เข้าไปยืนใกล้

กองไฟ บรรยากาศเต็มไปด้วยความทรรษา เป็นกันเอง และมีรูปภาพ พระสงฆ์ไทยไม่ฉันเ็นก็นั่งดื่ม น้ำปานะที่โยมนำไปถวาย ขณะที่หลวงพ่สนองกับพระเลขา กำลังนั่งอยู่ที่เก้าอี้คนละตัว ตรงกลางมีเก้าอี้ว่างอยู่ตัวหนึ่ง คั่นอยู่ ก็มีเด็กสาวชาวญี่ปุ่นคนหนึ่งผลุบเข้าไปนั่งที่เก้าอี้ตัวนั้น แทบจะนั่งทับชายจีวรพระ แต่พระท่านก็ไม่ได้ว่าอะไร ได้แต่ยิ้ม ๆ ขณะที่เด็กสาวชาวญี่ปุ่นอีกคนหนึ่งถ่ายรูป พอถ่ายเสร็จก็ผลัดกันเข้าไปนั่งให้อีกคนหนึ่งถ่ายร่วมกับพระสองรูปนั้น เห็นจะเป็นเพราะปฏิบัติของพระสงฆ์ไทยเราสงบเสถียร น่าเคารพเป็นพิเศษ คล้ายกับพระจากศรีลังกาและบังคลาเทศ ซึ่งท่านไม่ฉันอาหารเ็น ต่างกับพระจากลัทธิฮินดูหรืออิเบต ซึ่งไม่ถือในเรื่องนี้ ท่านก็เข้าคิวตักอาหารเหมือนมรवासทั่วไป แต่เราก็ไม่ได้ถือว่ามันเป็นความไม่ถูกต้อง ขึ้นอยู่กับความเชื่อของแต่ละนิกาย อย่างเช่น พระญี่ปุ่นท่านก็มีครอบครัว เวลาปีใหม่ท่านก็จะถ่ายรูปพร้อมกับครอบครัว เป็น ส.ค.ส. ส่งให้ผู้คุ้นเคย ภายได้ความหลากหลายนั้นมียู่สิ่งหนึ่งที่เหมือนกัน คือ ความรักความเมตตาสามัคคี และความปรารถนาสันติสุข จึงไม่มีผู้ใดรังเกียจเด็กสาวญี่ปุ่นที่เข้าไปนั่งถ่ายรูปร่วมกับพระสงฆ์ไทย ได้แต่ตกใจบ้างแล้วก็หัวเราะกันตัวเอง

สุดสนามอีกฟากหนึ่งซึ่งไม่ไกลนัก เยาวชนอินเดียคนหนึ่งกำลังแสดงการฟ้อนรำพื้นเมืองให้แขกดูด้วยความขำขัน ขำนาญมาก ตัวก็สะบัด ขาก็เต้น แขนก็รำ ปากก็ร้อง ไปพร้อม ๆ

กัน คนรำนันเป็นผู้ชายแต่งกาย
เป็นผู้หญิงร้ายรำด้วยลีลาอันอ่อน
ช้อย เร่งเร้า และอรรชร เหมือน
ยูงรำแพน แต่ด้วยกิริยาอันรวดเร็ว
และสวยงามกว่า โดยมีสตรี
ชาวอินเดียอีก ๕-๖ คนรูปร่าง
เล็ก ๆ คล้ายกับชาวบ้านนอกที่ชาติ
โกชนาคารที่ดี แต่งกายพื้นเมือง
ออกมาร้ายรำสลับฉาก ด้วยลีลา

วัดสังฆทานแต่งอีกชุดหนึ่ง สวย
จับใจ และสาวขึ้นอีกคนละหลาย
ปี ทุกคนมีของตนเอง แต่ไม่พราว
ถึงเพียงนั้น และแต่งชุดที่ตน
เตรียมไป เป็นกลุ่มที่สวยงามที่สุดใน
คืนนั้น ไม่ว่าจะเป็นสายตาของ
ต่างชาติหรือของไทยเอง คน
ที่สวยงามที่สุดในดวงใจก็คือ ภริยา
ถัดมาได้แก่ลูก เป็นวันที่ผมภาค

“โลกขาดสันติสุข เพราะประชาชาติไม่อยู่ในวินัย...

สาเหตุเนื่องมาจากกิเลสของมนุษย์เอง

ทางแก้จึงต้องมองที่ใหญ่ และเห็นว่า

ศาสนาเป็นทางแก้ที่ดีที่สุด

ความรับผิดชอบจึงตกอยู่ที่ผู้นำถือศาสนาทั้งหลาย”

อันคล้องแคล่วดูกัน สลับตัว สลับ
ท่ารำกันไปมาอย่างน่าทึ่งน่ายั้ง
ได้ความในภายหลังว่า ตัวเอกนั้น
เป็นเยาวชนชายเพื่อนบุตรสาว
ของผมเอง เขาเป็นคนสนใจการ
ฟ้อนรำมาตั้งแต่อายุ ๑๔ ขวบ จน
เวลานี้เป็นนักเต้นรำที่หาตัวจับ
ยากในอินเดีย ท่องเที่ยวไปแสดง
ในที่ต่าง ๆ มากมาย

คืนวันที่ ๓๑ ตุลาคม เป็น
คืนแสดงศิลปวัฒนธรรมของแต่ละ
ชาติ ไทยเริ่มก่อนด้วยรำวง
ต้องขอขอบคุณ ดร.ศิริพร และคุณ
อัจฉวรรณ แห่งสำนักพระธรรม
กายที่เป็นธุระจัดหาทุกสิ่งทุกอย่าง
ไปจากบ้านอย่างบริบูรณ์รวมทั้ง
ชุดไทยอันแพรวพราวด้วยดิน
และลวดลาย

คุณมาลีรัตน์เป็นผู้แต่ง
ชุดไทยชุดหนึ่ง กับน้องตังจาก

ภูมิที่สวยงามในชีวิต ที่ไม่มีวันจะลืมเลือน
พระสงฆ์ไทยได้ไปนั่งเป็นกำลัง
ใจอยู่ใกล้ ๆ เเวที

ก่อนเริ่มแสดง ประธาน
ใหญ่สั่งให้คนดูให้นั่งกันเรียบ
ร้อย โดยเฉพาะที่หน้าเวที จะ
ต้องเงียบ ไม่มีคนเดินพลุกพล่าน
ทุกสายตajibจ้องไปที่เวที ซึ่งมี
แต่คนไทยขึ้นไปเตรียมตัว และ
ทดสอบเสียงเพลงจากเทปบันทึก
เสียงดึงดูดความสนใจจากผู้ชมจน
ไม่มีเสียงกระแอมกระไอ

เรารำกันเฉพาะเพลงรำวง
ฉากแรกรำจากเพลงในเทปก่อน
แล้วจากนั้นเปลี่ยนมาเป็นร้องกัน
เอง โดยผมเป็นต้นเสียง และสุด
ท้ายเราให้ผู้แทนชาติอื่นมาโค้ง
สตรีไทย ซึ่งกินเวลาค่อนข้างมาก
ทันใดนั้นก็มีสุภาพสตรีคนหนึ่ง
วิ่งไปแย่งไมโครโฟนจากดร.วิบูลย์

และประกาศว่า ต่อไปเป็นรายการของอินเดีย เป็นอันว่า การแสดงของไทยสิ้นสุดลง ณ บัดนั้น

จากนั้น ชาวอินเดียชายหญิงก็รีบขึ้นมabenเวทีพร้อมกับกลองสองสามใบ แล้วนั่งลงตีปากก็ร้อง กลองก็บรรเลงด้วยภาษาที่พวกเราไม่อาจเข้าใจได้ แต่ด้วยลีลาที่น่ารัก พวกเดินก็มี บางครั้งก็เดินขาเดียวเกี่ยวแขนกันเป็นคู่ๆ ปะทะกับภาพลลิตที่ทำได้ด้วยทองเหลืองติดผาผนัง ลวดลายคล้ายกับท่ารำของชาวอินเดียทำให้เพิ่มความงามขึ้นเป็นทวีคูณ

จากนั้นก็ถึงรอบของผู้แทนญี่ปุ่นซึ่งไปกันเป็นจำนวนมหาศาล แต่ขึ้นไปแสดงบนเวทีไม่มากนัก ตัวเอกของเรื่องเป็นคนสูงอายุผู้ชาย แต่แต่งกายด้วยกิโมโนเป็นหญิงท้องแก่ ร่ายรำแบบญี่ปุ่นไปตามจังหวะเพลงที่พรรคพวกร้องอย่างมีศิลปะ หญิงปลอมผู้หนึ่งเดินไปปลดเครื่องแต่งกายไปที่ละนิดทีละหน่อย จนในที่สุดเปลื้องกิโมโนออกเหลือแต่กางเกงใน ทำให้ผู้ชมหัวเราะกันครืนครัง เมื่อพบในที่สุดว่าเป็นชายแก่ศีรษะล้านและค่อนข้างผอม

ผู้แทนออสเตรเลียแสดงถัดจากญี่ปุ่น ซึ่งมีกันเพียง ๓ คน ชายสอง หญิงหนึ่ง เป็นเยาวชนหน้าตาดีเพื่อนกลุ่มเยาวชนเดียวกับบุตรสาวของผมเอง แสดงฉากเพื่อนที่สนิท ชายคนหนึ่งเป็นบาทหลวง นอนคว่ำหน้ามือตะกายเคลื่อนตัวไปข้างหน้าช้าๆ ร้องเสียงแบ๊วๆเหมือนแพะ ผู้หญิงขึ้นคร่อมหลัง ผู้ชายอีกคนถือแก้วน้ำเดินไปข้างๆ ไม่นานก็ลุกขึ้นมา ใช้ชนไก่จุ่มน้ำในแก้วมาเช็ดศีรษะ

แล้วพากันแสดงลีลาการเต้นรำและร้องเพลงสั้นๆแบบพื้นเมืองแล้วจบ

ถัดจากนั้นก็เป็นรอบของพวกอินโดนีเซีย ซึ่งแต่งกายประจำชาติด้วยสีสรรอันหลากหลายออกมาแสดงกันทั้งหมดกว่า ๑๐ คน พากันร้องเพลงภาษาอินโดซึ่งเราไม่เข้าใจ แต่ก็เพราะและแปลกดี

บรรยายภาคเติมไปด้วยความทรรษา สามัคคี และสนุกในลักษณะที่สงบและศานติ

วัดไทยในเนปาล

ก่อนกลับ คุณกำจัด ท่านอัครราชทูตที่ปรึกษาได้เมตตาอารถมารับพวกเราบางส่วนรวมทั้งผมและภริยาไปชมวัดไทยที่เกิดดิปุระชื่อวัดไทยศิริกิต หรืออะไรทำนองนี้ ซึ่งผมจำไม่ได้แน่ สร้างอยู่บนไหล่เขาห่างจากใจกลางเมืองออกไปทางทิศตะวันตกราว ๑๕ กิโลเมตร เป็นวัดที่เจริญที่สุดในเนปาล มีห้องน้ำ ห้องทำและศาลาโรงธรรม คนไทยพากันไปทอดผ้าป่าเนื่องๆ จนสร้างพระอุโบสถเสร็จ แต่ดูเหมือนจะยังไม่ได้ยกข้อฟ้า ขณะนั้น พระเนรกำลังลงโบสถ์ พวกเราจึงไม่ได้เดินชมภายใน ภริยาและผมได้เข้าไปนั่งกราบพระประธานองค์ใหญ่ ซึ่งนำไปจากเมืองไทยโดยทางเครื่องบิน ขอพรท่านให้เราได้รักกันทุกภพทุกชาติ บนผนังด้านในพระอุโบสถมีลวดลายคำจารึก ซึ่งพวกเราไม่สามารถอ่านได้ ขณะนั้น ตะวันรอนจะลับยอดพระสุเมรุ สาดแสงสู่ณภากว้าง สุ่มวลเมฆแมกไม้ และ ชุนเขาใหญ่น้อย ณ ที่นั่น เราสามารถมองเห็นเทือกเขาหิมาลัยโผล่พ้นเทือกเขาที่อยู่

เบื้องหน้าซึ่งต่ำกว่าอย่างชัดเจน ประกอบด้วยยอดเขาสูงต่ำเป็นแนว ยาวสุดสายตาคลุมด้วยหิมะขาว โพลน ตรงที่ต้องแสงสุริยก็สูงกวา ส่วนเหลี่ยมที่อับแสงก็มีเงาบาง ๆ สวยสุดที่จะพรรณนาเป็นเอกลักษณ์ ที่จะหาที่ใดเสมอเหมือนมิได้ในโลก นี้ เป็นความงามที่ทรงอยู่เยี่ยง นั้นตราบนานกาล

ท่านเจ้าอาวาส ซึ่งเคย อยู่ที่วัดบวร กรุงเทพฯ ของเราได้ พาพวกเราเดินดูโรงธรรม ซึ่งสร้าง บนไหล่เขาเสร็จใหม่ ๆ มีสัญลักษณ์ ของการบิณฑิไทยเขียนไว้บนผนัง ด้านตะวันออกตัวโต ๆ แสดง ให้เห็นว่าการบิณฑิไทยได้อุดหนุน การก่อสร้าง มีห้องน้ำสำหรับ อาคันตุกะอย่างเพียงพอ จากนั้น เราได้ลาท่านกลับ พระผู้ใหญ่รูป หนึ่งได้เดินตามมาส่งพวกเรา พร้อมกับท่านสมภาร เรายกมือ ไหว้อาลัยท่าน ท่านก็ยกมือไหว้ ตอบเรา ซึ่งหาดูได้ยาก ผมจึงถ่ายรูป มาให้คนไทยดู

เมื่อร่ำลาท่านแล้ว ท่านพูด ก็ได้พาพวกเราเดินทางต่อ ซึ่งผม เองไม่ทราบที่ท่านจะพาพวกเราไป ที่ใด คนขับรถได้พาพวกเราขึ้น ดันไปตามถนนลาดยาง แล้วเป็น ถนนดินอันแสนจะลำบาก ลัดเลาะ ไปตามหมู่บ้าน ซึ่งประกอบด้วยบ้าน หลังเล็ก ๆ เท่ากระท่อมนาเป็นส่วน ใหญ่เรียงรายอยู่ขอบนาติดกับถนน อันแสนจะลำบากที่พวกเรากำลัง นั่งรถกระแทกกระทั้นกันไป ในที่สุด ก็พาเรามาถึงสำนักวิปัสสนากรรม ฐานแห่งหนึ่งซึ่งตั้งอยู่ในที่ลุ่ม มี นาไร่อยู่รายรอบ พระภิกษุวัยกลาง คนเป็นหัวหน้า ได้ออกมาต้อนรับ พวกเรา และพาพวกเราไปนมัสการ พระพุทธรูปเก่าแก่อายุร่วมพันปี

องค์หนึ่ง ประดิษฐานอยู่ที่หอพระ กลางแจ้ง ผมและภริยาได้เข้าไป ขอพรท่าน ให้เรายู้ง่วนกันด้วย สันติสุข แล้วพระรูปนั้นก็ได้นำ พวกเราขึ้นไปบนศาลาคอนกรีต สามชั้นซึ่งใช้เป็นที่พักปฏิบัติธรรม ของญาติโยมและพระสงฆ์ บน ศาลาแห่งนั้น เราสามารถมองเห็นท้องนาและบ้านเรือนผู้คน เบื้องล่างอยู่ทั่วไป ขณะนั้นตะวันลับขอบฟ้า ทิ้งแต่ความวังเวงไว้ เบื้องหลัง ทุกคนเตรียมบริโภค อาหารมื้อสุดท้ายก่อนเข้าสู่ นิทราภรณ์ อากาศเริ่มเย็นเมื่อ เริ่มรัตติกาล พวกเรารีบพากันไป ขึ้นรถ บอกคนขับไม่ให้เปิดแอร์ แล้วรีบกลับมารับประทานอาหาร เย็นที่โรงแรม คืนนั้น พวกเรา ต่างจัดกระเป๋าของตนเพื่อเตรียม ตัวเดินทางกลับ แทบจะไม่ได้หลับ ได้นอน

รุ่งขึ้นที่ ๒ พุทธศักราช เป็นวันปิดประชุม ในภาคเช้า พวก เราได้ไปร่วมก่อนเดินทางกลับใน ตอนบ่ายโมงเศษ แต่เราต้องไป สนามบินตอน ๑๑ นาฬิกา จึงไม่ สามารถรับประทานอาหารกลางวัน ก่อนได้ ภริยาของผมช่างดูแล เพื่อนฝูงและสามีด้วยของขบ เคี้ยวที่เธอกักตุนไว้จากห้อง อาหารบ้าง แอ๊ปเปิ้ลที่เราซื้อ มาบ้าง ก็พอประทังชีวิตไปกิน เฉากบนเครื่องบิน เจ้าหน้าที่ การบิณฑิไทยได้ไปอำนวยความสะดวก แก่พวกเราที่สนามบิน จน บ่าย ๒ โมงเศษ ๆ เครื่องก็ทะยาน ขึ้นสู่เวหา มุ่งหน้าสู่กรุงเทพฯ มหานคร ด้วยใบหน้ายิ้มแย้ม หวัง กันทุกคน อิ่มเอิบกันด้วยบุญ โมติ และเมตตา ที่สำคัญก็คือ มิตรภาพที่เราได้รับมาจากการ

ประชุม

ผมและภริยานั่งแถวกลาง จึงไม่สามารถมองเห็นเบื้องล่างได้ ถนัด ผู้คนบนเครื่องบอกกัน ให้อยอดเขาเอเวอเรสต์ผมและภริยา ได้ไปเบียดกันกับเขาดูที่หน้าต่าง บ้างเหมือนกัน แต่ก็เห็นไม่ถนัด นอกจากขุนเขาใหญ่น้อย ทั้งที่ เชี่ยวด้วยพฤษภาและโล้นด้วยหิน ล้วนแผ่กระจายเป็นผืนไปไกลจน ลับตา ทำให้ผมเข้าใจจากสิ่งที่ ได้เห็นว่า แดนดินถิ่นนั้นเป็น บรรพตสถาน ที่สิ่งศักดิ์แห่ง หวยเทพ ที่อำนวยพรให้เรา เรา ได้ประสบสุขสมคำอธิษฐาน และ สมปรารถนา

ไม่นาน พนักงานบนเครื่อง ก็ได้นำอาหารเพลมาถวายท่าน เมตตานันโท ซึ่งเป็นพระองค์ เดียวที่กลับพร้อมพวกเราในวันนั้น ท่านเมตตาก็ฉัน แม้จะเป็นเวลา ร่วมบ่าย 3 โมงแล้วก็ตาม เพราะ เป็นพุทธานุญาตในกรณีที่ดิน ทางไกลไปทางเรือ พระสงฆ์ที่รู้จัก ปรับตัวเข้ากับสถานการณ์เช่นนี้ เราต้องการ ผมหันไปกระซิบกับ ภริยาประเดี๋ยวเดียว อาหาร สำหรับพวกเราก็ถูกเข็นมาแจก ผลุบผลับอย่างรวดเร็ว พวกเรา รับประทานอาหารกันจนไม่มีเวลา มอง คนอื่น เพราะขณะนั้นหิวจน แสบไส้ นอกจากภริยาผมดูไม่ค่อย ได้รับประทานเลย เพราะเธอมีว แต่ดูแลสามี มีอะไรก็ขนมาให้ ผมกินจนแทบหมด ผมจึงเป็นคน ที่อึดและมีความสุขที่สุด อึด ทั้งกายและใจพอรับประทานเสร็จ ภริยาก็ก็นั่งมามือมาปรับแก้ผม ปรองดองศีรษะและสั่งให้ผมหลับ เหมือนกับเด็กอ่อน

พอจวนพลบเครื่องก็ตั้งสู่

สนามบินที่ดอนเมือง ทุกคนต่าง ดีใจที่ได้เดินทางกลับโดยปลอดภัย ต่างช่วยตัวเองถือสัมภาระเดิน ออกสู่ชานชาลาซึ่งยื่นออกมาสู่ ประตูเครื่องบินดงวงช้าง มีเจ้าหน้าที่ มาอำนวยความสะดวกภายใน ทุกอย่างแทบจะไม่ต้องทำอะไร เลย พวกเราจึงผ่านออกมาได้โดย ปลอดภัย เมื่อได้กระเป๋าล้วนต่าง ก็แยกย้ายกันกลับสู่เคหาแห่งตน ด้วยจิตสำนึกในปณิธานที่เรา ได้มาจากที่ประชุม คือ สันติภาพ อันเป็นปัจจัยแห่งความสุขอันสูงสุด ดังพุทธพจน์ที่ว่า นตถิ สุนติ ปริ สุขํ แปลว่า ไม่มีสุขอื่นใดที่จะเทียบ เท่าความสงบ นึกถึงรอยยิ้มและ ความดีของพี่น้องชาวเนปาล และความรักความสามัคคีของ เพื่อนศาสนิกทุก ๆ เหล่าที่เข้า ประชุมร่วมกัน ไม่มีวันที่เราจะลืม เลือนชั่วชีวิตนี้

กระถ่อนพันธุ์ดี ก็ขายได้ราคาแพงไม่ใช่เล่น

ชาคริต จุลกะเสวี

ในปีนี้ท่าทีของฝนในช่วงต้นฤดูไม่น่าจะไวใจนัก คือ ถึงแม้จะมีฝนตกลงมากในบางพื้นที่ แต่ก็ตกทางส่วนใต้ของเขื่อนกักเก็บน้ำใหญ่ๆ มีตกเหนือเขื่อนน้อยไปหน่อยทำให้ในอ่างเก็บน้ำของเขื่อนใหญ่ๆ ยังคงมีน้ำเหลืออยู่น้อยจนน่าวิตก และก็มีท่าทีชัดเจนแล้วว่า ส่วนใหญ่คงจะเป็นไปตาม

คำพยากรณ์ ในพระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ และตรงกับคำเตือนของกรมอุตุนิยมวิทยาที่ว่าในช่วงแรกของฤดูฝนปีนี้จะมียะฝนทิ้งช่วงราวเดือนเศษ และทั้งปีก็คงจะมีฝนน้อยกว่าปีที่แล้วด้วยเป็นแน่

ดังนั้น ปัญหาเกี่ยวกับภัยแล้งก็ยังคงมีอยู่ต่อไปอีกระยะหนึ่งเป็นแน่นอน จึงขอ

๕

วิงวอนให้ร่วมแรงร่วมใจช่วยกันแก้ไขให้ดีขึ้น สำหรับเรื่องข้าวนาปีนั้น ถ้าหากอยู่ในพื้นที่ทางน้ำชลประทานและปีใดเกิดฝนทิ้งช่วงแล้วละก็ ขอให้เลื่อนกำหนดการตกกล้าหรือการหว่านปลูก เลื่อนออกไปทำในเดือนกรกฎาคม-สิงหาคมก็จะปลอดภัยได้ดีกว่า ส่วนในช่วงระยะที่จะมีฝนทิ้งช่วงนี้ ควรปลูกพืชผักอายุสั้นๆ หรือพวกพืชตระกูลถั่วบางชนิดที่ขายเมล็ดได้ราคาดีด้วย เมื่อเก็บเมล็ดขายแล้วก็โคกกลบลงเป็นปุ๋ยพืชสดบำรุงดิน สำหรับใช้ปลูกพืชรุ่นต่อไปได้ผลดีขึ้นด้วย ก็คงจะเข้าที่และมีรายได้เสริมที่ดีขึ้นแน่ๆ

ส่วนพวกไม้ผลต่างๆ ในระยะนี้คงจะยังมีทยอยออกมาสู่ตลาด ได้ติดต่อกันไปไม่ขาดตอน มะม่วงวายไปแล้วก็มีทุเรียนเข้าแทนที่ พอทุเรียนเริ่มวายลงแล้ว ก็ยังมีเงาะมีมังคุด แดมยังมี "กระท้อน" พันธุ์ดี ๆ เริ่มมีออกมาสู่ตลาดแทนที่มากขึ้นตามลำดับ ทำให้มีผลไม้มากมาย มาให้ชิมกันได้สบายไปไม่มีอด

กระท้อนไทยโดยทั่วไปนั้น จัดเป็นไม้ผลที่มีทรงต้นสูงประมาณ ๑๐-๓๐ เมตร ทรงพุ่มมีลักษณะเป็นทรงกลม มีลำต้นดูท่าจะแข็งแรงดี แต่เนื้อไม้ค่อนข้างจะเปราะ มีดอกออกที่ปลายกิ่ง ดอกมีสีเหลืองอ่อนเป็นดอกสมบูรณ์เพศ คือ มีทั้งเกสรตัวผู้และเกสรตัวเมียอยู่ในดอกเดียว

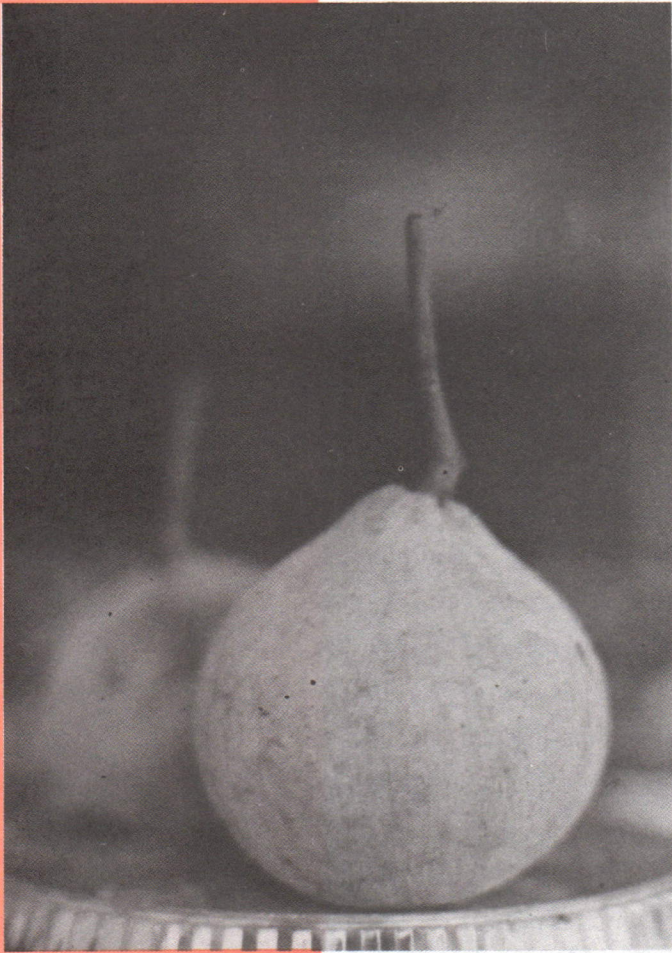
กัน ช่อดอกจะยาวประมาณ ๑๐-๒๐ เซนติเมตร ตามที่ว่างของสวนหลังบ้านในเมือง ก็สามารถปลูกระดักกระท้อนนี้ไว้ใช้ประโยชน์ได้

และที่น่าสังเกตได้เป็นพิเศษอีกอย่างหนึ่งก็คือว่า ตามปกติแล้วต้นกระท้อนแทบทุกพันธุ์ก็ว่าได้มักจะมีการออกดอกมาพร้อมๆ หรือไล่เลี่ยกัน คือในราวเดือนกุมภาพันธ์ของแต่ละปี

แต่ผลของกระท้อนแต่ละพันธุ์นี้ จะแก่ให้เก็บได้ไม่พร้อมกัน แล้วแต่จะเป็นกระท้อนพันธุ์เบาหรือพันธุ์หนัก ซึ่งตามปกติแล้วจะเริ่มมีผลกระท้อนพันธุ์เบาสุกแก่ให้เก็บได้เริ่มตั้งแต่เดือนมิถุนายน ต่อไปก็จะมีผลกระท้อนพันธุ์หนักออกมาให้เก็บไปจนถึงเดือนกันยายน ทยอยกันไปตามแต่ชนิดของพันธุ์หนักหรือพันธุ์เบาที่ปลูกไว้ นั่น แต่ต่อมาเมื่อได้มีการใช้สารเคมีตัวเร่งบางชนิดเข้ามาช่วยในการติดดอกออกผลด้วยแล้ว ต่อไปนี้ก็อาจจะมีการกระท้อนพันธุ์ดี ๆ ออกขายตลอดทั้งปี อย่างมะม่วงหาวงทั้งหลายบ้าง นี่ก็มีทางที่จะเป็นไปได้มากในอนาคตอันใกล้

ตามปกติเมืองไทยเราแบ่งกระท้อนออกเป็น ๒ สายพันธุ์ใหญ่ๆ ด้วยกัน คือกระท้อนพันธุ์พื้นเมือง กับกระท้อนพันธุ์ที่หรือกระท้อนหวาน

สำหรับกระท้อนพื้นเมืองของเรานั้น มักจะมีผลเล็กสักหน่อย

เนื้อผลก็ออกจะมีรสฝาด เนื้อในหรือพูสีขาวจะมีอยู่น้อย มักจะมีรสเปรี้ยวอมหวาน กระทอนพื้นเมืองนี้จึงนิยมนำไปใช้คองหรือเอาไปแปรรูปเสียก่อน ไมใครจะนำมาใช้รับประทานผลสดกันเท่าไรนักนิยมใช้ประกอบอาหารพวกแกงคั่วได้อร่อยนักและกระทอนพื้นเมืองจะมีทรงต้นใหญ่โตมาก ลำต้นก็จะแข็งแรงดีกว่าพันธุ์ลูกผสม และมีความทนทานต่อสภาพแวดล้อมได้ดีด้วย ใน

ปัจจุบันนี้จึงมีการนำมาใช้ทำต้นตอสำหรับใช้ต่อกิ่งพันธุ์ดี ๆ ขยายพันธุ์ต่อไปได้ดีมาก

ส่วนกระทอนท้อ หรือกระทอนหวานนั้น ก็เป็นที่รู้จักคุ้นเคยกันดีอยู่เป็นส่วนใหญ่แล้ว เพราะมีผู้นิยมรับประทานกันมากด้วยมีผลขนาดใหญ่ ลักษณะกลมแป้นกว่าพันธุ์พื้นเมือง มีเปลือกหนา แต่เนื้อนุ่มและมีเนื้อมากเป็นพิเศษ ปุยนุ่มมีรสหวานดีกว่าพันธุ์พื้นเมืองมาก จึงมีผู้นิยมใช้รับประทานผลสดกันมากขึ้นแล้ว และตลาดต่างประเทศก็เริ่มรู้จักสั่งซื้อไปรับประทาน ติดอกติดใจกันมากขึ้นแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนจีนทั้งหลายในประเทศต่าง ๆ ก็ออกจะให้ความนิยมกับผลกระทอนท้อนี้มาก เช่นเดียวกับทับทิมผลไม้ยอดนิยมของคนจีนเขาเขียวละ

ปัจจุบันนี้ “กระทอนท้อ” จึงมีผู้นิยมปลูกกันเป็นการค้ามากขึ้นแล้ว ซึ่งก็มีอยู่ด้วยกันหลายพันธุ์เช่นพันธุ์ทับทิม พันธุ์นิ่มนวล พันธุ์เพชร พันธุ์บัวขาว พันธุ์อินทรีชิด พันธุ์อีล่า และพันธุ์พูฝ้าย เหล่านี้เป็นต้น กระทอนพันธุ์ทับทิม เป็นพันธุ์ที่ให้ผลดกและแก่เร็ว ประมาณเดือนพฤษภาคมถึงมิถุนายน ก็สามารถเก็บเกี่ยวขายได้แล้ว ขนาดผลค่อนข้างเล็กสักหน่อย มีน้ำหนักประมาณผลละ ๒๐๐ กรัม ทรงผลกลมแป้น มีซี่ยาว ผิวเปลือกเรียบบาง มีสีเหลืองนวล

เนื้อบางนุ่ม มีปุยหนา และมี
ปุยแทรกเนื้อพอสมควรเมื่
ดกระทอนพันธุ์ทับทิมจะมีขนาดโต
ปานกลาง เนื้อมีรสหวานอมเปรี้ยว
แต่ที่ปุยหุ้มเมื่จะมีรสหวานจัด
ข้อเสียที่มีอยู่ก็คือว่า ถ้าผลแก่จัด
แล้วยังไม่เก็บ ผลจะแตกได้ง่าย
และถ้าเจอช่วงมีฝนชุกจะทำให้
สีแดงเป็นสีน้ำตาลได้ง่าย

เรื่องการปลูกกระทอนนี้
ทางจังหวัดพิจิตรนั้นเห็นที่อื่น ๆ
หลายจังหวัด เขามีกระทอนพันธุ์ ๆ
ปลูกกัน สร้างชื่อเสียงให้จังหวัด
ได้ดี ก็ไม่ยอมย่อหน้า ได้ทำการ
ส่งเสริมให้คัดเลือกและขยายพันธุ์
กระทอนพันธุ์ดี อย่างต่อเนื่องตลอด
มาด้วยเช่นกัน ซึ่งบัดนี้ก็ได้รับ
ความสำเร็จสมใจแล้ว

ตัวอย่างของเกษตรกร
ผู้ประสบความสำเร็จดีเด่นใน
เรื่องนี้เช่นที่สวนผลไม้ของ
คุณสมหมาย บัวผัน เกษตรกร
คนชยันแห่งบ้านวังทับไทร ตำบล
ท่าเยี่ยม อำเภอเมืองพิจิตร ซึ่ง
ได้รับความสำเร็จในการผลิต
กระทอน “พันธุ์นี้มนวล” กับ
“พันธุ์ปุยฝ้าย” ออกขายได้ผลดี
มาก ซึ่งมีขนาดผลใหญ่สม่ำเสมอ
ดีทั้งต้น

กระทอนพันธุ์นี้มนวล
เป็นพันธุ์ที่ให้ผลได้ดี มีอายุการ
เก็บเกี่ยวปานกลาง คือในราว
เดือนมิถุนายน-กรกฎาคม ก็จะ
เก็บผลออกขายได้แล้ว ผลมีขนาดโต
ปานกลาง มีน้ำหนักผลประมาณ
๓๐๐-๖๐๐ กรัมต่อผล ทรงผล

กลมแป้น มีขั้วสั้น ผิวเปลือก
เรียบมีสีเหลืองอมน้ำตาล เปลือก
บาง มีเนื้อหนาดี นุ่มไม่กระด้าง
มีปุยแทรกเนื้อเหมือนกัน แต่รสชาติ
หวานอมเปรี้ยว ปุยหุ้มเมื่มีรส
และฟูดี เนื้อที่ปุยมีรสหวานจัด
เมื่มีโตปานกลาง

ส่วนพันธุ์ปุยฝ้ายนั้น เป็น
กระทอนพันธุ์หนัก มีอายุการ
เก็บเกี่ยวช้า คือจะเก็บผลขายได้
ก็ในช่วงปลายเดือนมิถุนายน
ถึงเดือนกรกฎาคม ผลมีขนาดกลาง
ถึงค่อนข้างใหญ่ น้ำหนักผล
ประมาณ ๔๐๐-๕๐๐ กรัมต่อผล
ทรงผลกลม สูงเล็กน้อย ด้านกัน
ผลเรียบ มีขั้วสั้น ที่ผิวผลจะมี
ขนอ่อนนุ่มมือ ผิวเปลือกสีเหลือง
อมน้ำตาล เปลือกบางด้านขั้วจะ
นูนขึ้น บางผลจะมีรอยขรุขระ
เล็กน้อย เนื้อในหนานุ่มไม่กระด้าง
มีปุยแทรกเนื้อจนถึงเปลือก รสชาติ
หวานกลมกล่อมดี ไม่ฝาดเลย ปุย
หุ้มเมื่มีนั้นจะฟูและมีรสหวาน
จัดดีมาก เมื่มีขนาดโตแต่แบบ
ตลาดกำลังนิยมมาก

พันธุ์เทพรส ก็เป็นกระทอน
อีกพันธุ์หนึ่งที่ให้ผลดี มีอายุเก็บ
เกี่ยวปานกลาง คือจะแก่ช้ากว่า
พันธุ์ทับทิมเล็กน้อย ฤดูกาล
เก็บเกี่ยวได้ในเดือนมิถุนายนถึง
กรกฎาคม ผลมีขนาดกลาง น้ำหนัก
ประมาณ ๒๕๐-๕๐๐ กรัมต่อผล ทรง
ผลกลมสูงเล็กน้อย มีขั้วสั้นผิว
เปลือกเรียบ มีขนอ่อนที่ผิวนุ่มมือ
ด้านข้างผลจะมองเห็นสันนูน
ขึ้นมาตรงพูของเมื่มีชัดเจน

กว่าพันธุ์อื่น ๆ เปลือกมีสีน้ำตาลเข้ม เนื้อหนานุ่มไม่กระด้างมีปุยแทรกเนื้อ มีรสหวานอมเปรี้ยวที่ปุยหุ้มเมล็ดมีรสหวานจัดดี แต่เมล็ดมีขนาดโตเล็กน้อย

สำหรับกระถอนพันธุ์อีลำนี้นี้ จัดได้ว่าเป็นกระถอนพันธุ์หนัก คือจะเริ่มออกดอกประมาณกลางเดือนกุมภาพันธ์พร้อมกับพันธุ์อื่น ๆ แต่ผลจะแก่ช้ากว่าพันธุ์อื่น ๆ ซึ่งปกติจะเริ่มแก่เก็บเกี่ยวได้ตั้งแต่เดือนมิถุนายน แต่จะเก็บผลได้หลายรุ่นเรื่อยไป จนกระทั่งเดือนสิงหาคม-เดือนกันยายนเท่านั้นผลก็จะหมดแล้ว การที่มีผลออกสู่ตลาดล่ากว่าพันธุ์อื่น ๆ นี้เอง จึงทำให้ขายได้ราคาดีกว่าปกติ ผลกระถอนพันธุ์อีลำนี้นี้ ผลจะมีขนาดใหญ่ที่สุดในบรรดากระถอนด้วยกัน ผลแก่ควรจะรอให้ผิวเปลี่ยนเป็นสีเหลืองเข้มออกน้ำตาลแล้วจึงควรจะมีมือเก็บเกี่ยวส่งไปขายได้

สำหรับกระถอนพันธุ์อีลำนี้นี้ก็ออกจะมีปัญหาอยู่บ้างที่พบว่าได้มีการกลายพันธุ์ไปแล้วไม่น้อยเลย แต่อาศัยที่เกษตรกรชาวสวนไทยเราเก่ง ทำการคัดเลือกเอาแต่กระถอนอีลำนี้นี้ที่กลายเป็นพันธุ์ดีที่ยั่งยืน เอามาใช้ขยายพันธุ์ปลูกกันต่อมา จากการประกวดผลไม้ในจังหวัดต่าง ๆ ที่มีประกวดผลกระถอนด้วยนั้นรู้สึกทางสวนย่านจังหวัดนนทบุรีกับปราชญ์บุรีคูจะมีกระถอนที่มีคุณภาพดี มีภาษีเหนือกว่าของจังหวัดอื่น ๆ อยู่

เล็กน้อย และผลโตขนาด ๔ ผลต่อกิโลกรัม กิยายกันกิโลกรัมละ ๑๒๐-๑๕๐ บาทได้ไม่ยากเลย เพราะมีเนื้อหนาดี รสก็หวานแหลม เนื้อมากเมล็ดลีบ และเนื้อเป็นปุยชวนชิมจริง ๆ

ปกติกระถอนท่อนั้นเป็นผลไม้ที่มีรสชาติดี เป็นที่รู้จักและนิยมรับประทานกันทั่วไปอยู่แล้ววิธีจะสังเกตดูอย่างง่าย ๆ ว่ากระถอนผลใดมีรสชาติหวานอร่อย เนื้อไม่ฝาด ก็ให้ดูที่ส่วนของเนื้อผลคือถ้ามีปุยสีขาวแทรกเข้าไปในเนื้อมากเท่าไร รสชาติของผลนั้นก็ย่อมจะหวานถูกปากขึ้นเท่านั้น

กระถอนจัดเป็นพืชที่มีถิ่นกำเนิดในแถบร้อน เป็นพืชที่ทนทานต่อความแห้งแล้งได้ดีพอสมควรนอกจากนี้ ปกติแล้วต้นกระถอนยังต้องการความแห้งแล้งชั่วระยะเวลาหนึ่งก่อนที่จะออกดอก เพราะในขณะที่กระถอนได้รับความแห้งแล้งนี้ต้นกระถอนจะเริ่มทำการสะสมอาหารมากขึ้น และเปลี่ยนช่วงการเจริญเติบโตของต้น จากทางด้านกิ่งและใบ เปลี่ยนมาเป็นการออกดอกและติดผล

ซึ่งเรื่องนี้ ถ้าจะนำมาเปรียบเทียบกับมะม่วงดูก็ออกจะใกล้เคียงกันเพียงแต่ว่าเมื่อกระถอนผ่านช่วงของความแห้งแล้งแล้วมันจะสลัดใบแก่ทิ้ง และแตกใบใหม่ขึ้นมาก่อน แล้วจึงจะออกดอกให้ภายหลังซึ่งตามปกติแล้ว

กระต้อนธรรมดาจะออกดอกในเดือนกุมภาพันธ์

แต่สิ่งที่เราจะลืมกันไม่ได้ก็คือว่า ในระยะแรกของการปลูกกระต้อนนี้ เราต้องช่วยในเรื่องการให้น้ำแก่ต้นกระต้อนอย่างเต็มที่ด้วย เพราะต้นกระต้อนในระยะแรกปลูกนี้ต้องการน้ำมาก แต่พอต้นมีอายุได้ ๒-๓ ปีแล้ว ต่อจากนั้นมันก็จะสามารถช่วยตัวเองทนแล้งได้ดีขึ้น การให้น้ำจึงให้ลดน้อยหรืองดไปได้

ฉะนั้นการปลูกกระต้อนในช่วงฤดูฝน จึงเป็นการช่วยให้ต้นสามารถตั้งตัวได้รวดเร็วยิ่งขึ้น และเป็นการประหยัดทั้งน้ำและแรงงานได้ดีอีกส่วนหนึ่งด้วย สำหรับกระต้อนต้นที่ปลูกไปใหม่ๆ แล้วเกิดมีอาการใบเหี่ยว เราก็ควรจะช่วยทำร่มเงาบังแสงแดดให้บ้าง เพื่อให้ต้นสามารถตั้งตัวได้รวดเร็วขึ้นและไม่ชงกการเจริญเติบโต

การปลูกกระต้อนนี้มีนิยมปลูกกันอยู่สองแบบ คือการปลูกแบบยกร่อง และปลูกแบบเป็นแปลงใหญ่ซึ่งการปลูกเป็นแปลงนี้เริ่มมีผู้ทำกันมากขึ้นแล้ว เพราะปฏิบัติดูแลได้สม่ำเสมอและสะดวก

การปลูกแบบยกร่อง ก็ทำเช่นเดียวกับการปลูกผักหรือไม้ผลอย่างอื่น ๆ ขนาดของแปลงปลูกบนร่องนี้ ควรกว้างอย่างน้อย ๖ เมตรขึ้นไป เพราะกระต้อนจัดได้ว่าเป็นไม้ผลที่มีทรงต้นขนาดใหญ่ และระยะปลูกที่ใช้ควรห่างกัน ๑๐-

๑๒ เมตร หรืออาจจะถี่กว่านี้ก็ได้ สำหรับการปลูกแบบเลี้ยงให้มีทรงพุ่มเตี้ย ๆ ซึ่งจะดูแลได้สะดวกดี

ส่วนการปลูกแบบเป็นแปลงบนพื้นราบ ก็ควรไถกลบฝังเอาวัชพืชลงใต้ดินให้ลึกครั้ง ก่อนที่จะลงมือขุดหลุมปลูก โดยขนาดของหลุมปลูกควรจะทำเท่ากับการปลูกแบบยกร่อง คือหลุมขนาดกว้าง ๑ เมตร ยาว ๑ เมตร และลึก ๑ เมตร ระยะปลูกระหว่างต้นที่ใช้ก็ราว ๑๖ คูณ ๑๖ เมตร แต่ถ้าต้องการปลูกให้ถี่ขึ้นหน่อย ก็ไม่ควรให้ระยะน้อยกว่า ๑๒ คูณ ๑๒ เมตร

การย้ายต้นกระต้อนมาลงปลูกในแปลง ควรทำด้วยความระมัดระวังอย่าให้รากขาดมากนัก เพราะถ้ารากขาดจะทำให้ต้นชงกการเจริญเติบโตได้ และเมื่อนำต้นกระต้อนมาลงหลุมปลูกเรียบร้อยแล้ว ก็ควรกดดินบริเวณรอบ ๆ โคนต้นให้แน่นพอสมควร และถ้าจะให้ดียิ่งขึ้นก็ควรจะทำไม้หลักมาปักผูกยึดลำต้นเอาไว้ เพื่อช่วยป้องกันมิให้ต้นโยกเวลามีลมพัดโกรก เพราะถ้าต้นโยกไปมาได้ ก็จะทำให้ระบบรากกระเทือนเสียหาย และหลังจากปลูกแล้วก็ควรรดน้ำให้ชุ่มด้วยเป็นได้การและกีดทิ้งที่ได้กล่าวมาแล้วว่า ต้นกระต้อนมีความต้องการน้ำสูงมากในช่วงระยะที่ต้นกำลังเล็กอยู่ ฉะนั้นหลังจากปลูกแล้ว ถ้าฝนไม่ตกก็ควรทำการรดน้ำให้ทุกวัน จนกว่าต้นจะตั้งตัวได้ดีเสียก่อน การรดน้ำจึงค่อยมีให้ห่างออกไปได้ แต่ก็

ต้องคอยระวัง อย่าปล่อยให้ดิน
แห้งมากและนานจนเกินไปนัก
ด้วยถ้าแล้งนานอย่างนั้นมันก็จะ
แย่ได้เหมือนกัน จึงต้องการให้
ช่วยเหลือที่พอเหมาะสมด้วยก็จะดี

และเกษตรกรควรถือโอกาส
ใส่ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมัก เพิ่มลงไป
ให้ดินกระร่อนที่ปลูกไว้ด้วย
ก็จะดีเพราะจะทำให้ดินมี สภาพ
เหมาะสม ต่อการเจริญเติบโตของ
ต้นกระร่อนได้ดียิ่งขึ้น สำหรับเรื่อง
ปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยวิทยาศาสตร์นั้น
ก็อาจให้ได้เป็นครั้งคราว เพื่อ
ช่วยเร่งให้ต้นแข็งแรง ปุ๋ยเคมี
เอ็น-พี-เค ที่ใช้ควรจะเป็นสูตร
๑๐-๑๐-๑๕ หรือ ๑๕-๑๕-๑๕ หรือ
๑๖-๑๖-๑๖ ก็ได้ การให้ปุ๋ย
วิทยาศาสตร์นี้ ก็ทำได้โดยการหว่าน
ปุ๋ยลงไปบริเวณรอบ ๆ ใต้ชายทรง
พุ่มต้น แล้วพรวนดินบาง ๆ กลบ
ให้ด้วย จากนั้นจึงทำการรดน้ำ
ละลายปุ๋ยให้แก่ต้นกระร่อนนั้นได้

ปริมาณของปุ๋ยเคมีที่ให้ใน
แต่ละครั้ง ก็แตกต่างกันบ้างตาม
อายุของต้นกระร่อนนั้น โดยเริ่ม
จากปุ๋ยจำนวน ๑ กระป๋องนม
สำหรับต้นที่ยังเล็กอยู่ และเพิ่มขึ้น
เป็น ๒-๓ กิโลกรัมต่อต้น สำหรับ
ต้นที่มีอายุ ๕ ปีขึ้นไปแล้ว ดังนี้
เป็นต้น

โดยปกติแล้ว เกษตรกร
เรามักปลูกกระร่อนโดยวิธีการ
ตอนกิ่ง กิ่งทาบก หรือติดตา
ทั้งนี้ก็เพื่อให้ได้ต้นที่มีลักษณะ
ดีตรงตามพันธุ์ และให้ดอก
ผลได้รวดเร็วดีขึ้นด้วย ซึ่งถ้า

เราปลูกจากกิ่งตอนหรือกิ่งทาบก
ต้นกระร่อนก็จะสามารถออกดอก
ได้ปลายปีที่ ๓ ในช่วงนี้เรียกว่าเพิ่งจะ
“สอนออก” ซึ่งเราก็ไม่ควรจะ
ปล่อยให้ติดผลมากเกินไป ควร
จะเหลือไว้ประมาณต้นละ ๒๐ ผล
เท่านั้นก็พอ แล้วจึงค่อยเอาไว้อีก
ครั้งหนึ่งในปีที่ ๔ หรือปิดดไป
ค่อยปล่อยให้ติดผลมากขึ้นจะดีกว่า

เมื่อต้นกระร่อนติดผลแล้ว
ก็จะมียางต่อผลกระร่อนซึ่งควร
ห่อตั้งแต่ผลกระร่อนนั้นยังเล็ก ๆ
อยู่หรือเมื่อผลมีขนาดโตประมาณ
๑ ใน ๓ ของผลที่เจริญเต็มที่แล้ว
ทั้งนี้เพื่อป้องกันการเข้าทำลายของ
แมลงวันทอง ซึ่งนับว่าเป็นศัตรู
สำคัญยิ่งของการผลิตกระร่อน
นี้ด้วย

และถ้าหากท่านผู้อ่านยังมี
ปัญหาเกี่ยวกับเรื่องกระร่อน
ที่ต้องการจะได้รับคำแนะนำเพิ่ม
เติมประการใด ก็ขอเชิญเขียน
จดหมายติดต่อมาถามได้เสมอ
โดยตรงที่กองบ.ก.“วารสารไทย”
สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์
ของชาติ สำนักเลขาธิการนาย
กรัฐมนตรี ทำเนียบรัฐบาล กทม.
๑๐๓๐๐ เรายินดีที่จะให้บริการ
แก่ทุกท่านที่สนใจได้เสมอ

พระราชบัญญัติการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่

สถิตย์ เล็งไธสง

ความจริง กฎหมายฉบับนี้ ประกาศใช้มาหลายปีแล้ว แต่ที่ถือว่าเป็น กฎหมายใหม่ก็เพราะไม่มีผู้พิมพ์ เผยแพร่ทั้ง ๆ ที่ประชาชนสนใจกันมาก ประกาศใช้เป็นกฎหมายมาตั้งแต่ ๗ เมษายน ๒๕๒๖ เป็นต้นมาสาระสำคัญของกฎหมายนี้มีว่า ผู้ใดต้องคำพิพากษาให้ลงโทษ โดยตนเองมิได้กระทำความผิด มีสิทธิยื่นคำร้องขอให้พิจารณาพิพากษาใหม่

เงื่อนไขการยื่นคำร้อง

ปรากฏอยู่ในมาตรา ๕ ว่า คดีใดที่ได้มีคำพิพากษาถึงที่สุด ให้บุคคลใดต้องรับโทษอาญา อาจมีการร้องขอให้รื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาพิพากษาใหม่ได้ เมื่อปรากฏว่า

(๑) พยานบุคคลซึ่งศาลได้อาศัยเป็นหลักในการพิพากษาคดีอันถึงที่สุดนั้น ได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดในภายหลัง แสดงว่าคำเบิกความของเขาเป็นเท็จ หรือไม่ถูกต้องตรงกับความจริง เช่น พยานบุคคลปากสำคัญ เบิกความเท็จปรักปรำจำเลย จนศาลเชื่อและพิพากษาลงโทษจำเลย ต่อมาพยานคนนั้นถูกฟ้องในข้อหาเบิกความเท็จ และศาลพิพากษาลง

โทษพยานปากนั้น เป็นต้น

(๒) พยานหลักฐานอื่นนอกจากพยานบุคคลตาม (๑) ซึ่งศาลได้อาศัยเป็นหลักในการพิจารณาพิพากษาคดีอันถึงที่สุดนั้น ได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดในภายหลัง แสดงว่าเป็นพยานหลักฐานปลอมหรือเป็นเท็จหรือไม่ถูกต้องตรงกับความจริง เช่น มีผู้ทำพยานหลักฐานเท็จมาฟ้องจำเลย จนศาลเชื่อและพิพากษาลงโทษจำเลย ต่อมาภายหลังบุคคลนั้นถูกฟ้อง และศาลฟังว่าหลักฐานที่เขาทำขึ้นนั้นเป็นเท็จ เป็นต้น

(๓) มีพยานหลักฐานใหม่อันชัดเจน และสำคัญแก่คดี ซึ่งถ้าได้นำมาสืบในคดีอันถึงที่สุดนั้น จะแสดงว่า บุคคลผู้ต้องรับโทษอาญาโดยคำพิพากษาอันถึงที่สุดนั้นมิได้กระทำความผิดเช่น แดงถูกศาลพิพากษาลงโทษฐานฆ่าผู้อื่น ภายหลังคนร้ายที่แท้จริง ถูกฟ้องลงโทษ และมีพยานหลักฐานอื่นแสดงว่าแดงไม่ใช่คนร้าย เป็นต้น

คดีที่จะรื้อฟื้นนั้น อาจเป็นคดีศาลพลเรือน หรือศาลทหารก็ได้

ผู้มีอำนาจยื่นคำร้องขอให้รื้อฟื้น

มาตรา ๖ ให้บุคคลดังต่อไปนี้ มีสิทธิยื่นคำร้องขอให้รื้อฟื้นคดี คือ

(๑) บุคคลผู้ต้องรับโทษอาญานั้นเอง

(๒) ผู้แทนโดยชอบธรรม หรือผู้อนุบาลของเขาในกรณี que บุคคลนั้นเป็นผู้เยาว์หรือคนไร้ความสามารถ

(๓) ผู้จัดการหรือผู้แทนอื่นของนิติบุคคล ในกรณีที่นิติบุคคลนั้นต้องรับโทษอาญาโดยคำพิพากษาถึงที่สุด

(๔) ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน สามี หรือ ภริยาของบุคคลผู้ต้องรับโทษอาญา โดยคำพิพากษาถึงที่สุด ซึ่งได้ถึงแก่ความตายไปก่อนที่จะมีการยื่นคำร้อง

(๕) ยังให้พนักงานอัยการ มีอำนาจร้องขอแทนราษฎรด้วย ในกรณีที่พนักงานอัยการมิได้เป็นโจทก์ในคดีเดิม โดยพนักงานอัยการเห็นสมควร หรือเมื่อบุคคลตามที่ระบุไว้ในมาตรา ๖ (๑) (๒) (๓) หรือ (๔) ร้องขอและเพื่อประโยชน์ในการรวบรวมพยานหลักฐาน กฎหมายได้ให้พนักงานอัยการมีอำนาจเช่น

เดียวกับพนักงานสอบสวน เห็นได้ว่าพนักงานอัยการนั้น ไม่เพียงแต่เอาคนเข้าคุกอย่างเดียวแต่เอาออกด้วย

เนื้อหาแห่งคำร้องและการยื่น

มาตรา ๘ ให้ยื่นต่อศาลชั้นต้นที่ได้พิพากษาคดีนั้น หรือศาลอื่นที่ได้มีเขตอำนาจแทนศาลนั้นเช่นเดิม ศาลอาญาที่เคยตัดสินคดีนั้นภายหลังท้องที่นั้นเป็นที่ตั้งของศาลอาญากรุงเทพใต้ เป็นต้น ก็ยื่นที่ศาลหลังนี้ เว้นแต่

(๑) คดีของศาลอาญาศึก หรือศาลประจำหน่วยทหาร ซึ่งเป็นศาลชั่วคราวในยุทธบริเวณเมื่อเลิกรบก็เลิกศาลไป กรณีเช่นนี้ ให้ยื่นต่อศาลทหารกรุงเทพ ฯ

(๒) ในกรณีที่คดีของศาลที่เคยเป็นศาลทหาร เช่น ศาลพลเรือน ที่เคยเป็นศาลทหารระหว่างประกาศใช้กฎอัยการศึก และต่อมาศาลนั้นกลายเป็นศาลพลเรือน ให้ยื่นต่อศาลที่เคยเป็นศาลทหารนั้นหรือศาลอื่น ที่ได้มีเขตอำนาจแทนศาลนั้นตามตัวอย่างข้างต้น

ในคำร้องดังกล่าวในวรรคหนึ่ง ต้องอ้างเหตุตามที่ระบุไว้ในมาตรา ๕ โดยละเอียดชัดเจนและถ้าประสงค์จะขอคำตอบแทนเพื่อการที่ต้องรับโทษอาญาโดยคำพิพากษานั้น หรือขอรับสิทธิที่เสียไป เช่น ถูกศาลเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง เป็นต้น อันเป็นผลโดยตรงจากคำพิพากษานั้น ค็นก็ได้ ให้ระบุการขอคำทดแทน หรือขอรับสิทธิคืนไว้ในคำร้องนั้นด้วย โดยกฎหมายห้ามมิให้ เรียกค่าธรรมเนียมศาล สำหรับการเรียกคำทดแทน

สิทธิดังกล่าวในวรรคก่อน มิให้รวมถึงสิทธิในทางทรัพย์สิน

ในกรณีที่ต้องยื่นคำร้องต่อศาลทหาร ให้บุคคลตามมาตรา ๖ (๑) (๒) (๓) และ (๔) มีสิทธิดำเนินคดีตามกฎหมาย ว่าด้วยพระธรรมนูญศาลทหาร และแต่งตั้งทนายแทนตนได้ ซึ่งเป็นเรื่องกฎหมายให้อำนาจพิเศษ เพราะ โดยปกติแล้ว เอกชนจะเป็นโจทก์ฟ้องคดีในศาลทหารไม่ได้ แต่การร้องฟ้องคดีอาญาทำได้ และแต่งตั้งทนายแทนได้ด้วย

การไต่สวนคำร้องและพิจารณาเบื้องต้น

มาตรา ๙ ให้ศาลที่ได้รับคำร้องดังกล่าว ทำการไต่สวนว่า มีมูลพอที่จะร้องฟ้องคดีขึ้นพิจารณาพิพากษาใหม่หรือไม่ ท่านองเดียวกับไต่สวนมูลฟ้องสำหรับคดีอาญาธรรมดา ในกรณีที่พนักงานอัยการเป็นผู้ร้อง ศาลจะไต่สวนคำร้องหรือไม่ก็ได้ เพราะพนักงานอัยการได้รวบรวมหลักฐาน ไว้เพียงพอแล้วก่อนยื่น ถ้าเห็นว่าไม่จำเป็นต้องไต่สวนคำร้อง

ก็ให้ศาลสั่งรับคำร้องและดำเนินการพิจารณาคดีที่ร้องขึ้นพิจารณาใหม่ต่อไป คำสั่งของศาล (ให้รับ) ในกรณีเช่นนี้ให้เป็นที่สุด

ในการไต่สวนคำร้องตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลส่งสำเนาคำร้องและแจ้งวันนัดไต่สวน ไปให้โจทก์ในคดีเดิมทราบ ในกรณีที่โจทก์ในคดีเดิมมิใช่พนักงานอัยการ ให้ส่งสำเนาคำร้อง และแจ้งวันนัดไต่สวน ให้พนักงานอัยการทราบด้วย พนักงานอัยการและโจทก์ในคดีเดิมจะมาฟังการไต่สวน และซักค้านพยานของผู้ร้องด้วยหรือไม่ก็ได้ ผู้ร้องก็ติ และโจทก์ในคดีเดิมก็ติ มีสิทธิแต่งตั้งทนายแทนตนได้

การไต่สวนดังกล่าว กฎหมายให้อยู่ในอำนาจ ผู้พิพากษาหรือตุลาการศาลทหาร แล้วแต่กรณี เพียงคนเดียว เหมือนกับการไต่สวนมูลฟ้อง สำหรับคดีอาญาธรรมดา

เมื่อได้ไต่สวนคำร้องแล้ว ให้ศาลที่ไต่สวนคำร้องส่งสำเนาคำร้องไต่สวน พร้อมทั้งความเห็นไปยังศาลอุทธรณ์โดยมิชักช้า

ให้ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์เป็นผู้สั่งให้รับหรือไม่รับ

มาตรา ๑๐ บัญญัติต่อไปว่า เมื่อศาลอุทธรณ์ได้รับสำนวนการไต่สวนและความเห็นแล้ว ถ้าศาลอุทธรณ์เห็นว่า คำร้องนั้นมีมูลพอที่จะร้องฟ้องคดีขึ้นพิจารณาพิพากษาใหม่ ให้ศาลอุทธรณ์สั่งรับคำร้อง และสั่งให้ศาลชั้นต้นที่รับคำร้องดำเนินการพิจารณาคดีที่ร้องขึ้นขึ้นพิจารณาใหม่ต่อไป แต่ถ้าศาลอุทธรณ์เห็นว่า คำร้องนั้นไม่มีมูล ก็ให้ศาลอุทธรณ์

มีคำสั่งยกคำร้องนั้น คำสั่งของศาลอุทธรณ์ ให้เป็นที่สุด

การพิจารณาเรื่องฟื้นคดี

มาตรา ๑๑ บัญญัติต่อไปว่า เมื่อศาลอุทธรณ์สั่งรับคำร้องแล้ว ให้ศาลชั้นต้นแจ้งวันนัดสืบพยานผู้ร้อง ไปให้พนักงานอัยการและโจทก์ในคดีเดิมทราบ ในกรณีที่พนักงานอัยการหรือโจทก์ในคดีเดิมยังไม่ได้รับสำเนาคำร้อง ให้ส่งสำเนาคำร้องไปให้ด้วย พนักงานอัยการหรือโจทก์ในคดีเดิมมีสิทธิยื่นคำคัดค้านได้ก่อนวันสืบพยาน

เมื่อสืบพยานผู้ร้องเสร็จแล้ว กฎหมายให้อำนาจพนักงานอัยการและโจทก์ในคดีเดิม มีสิทธินำพยานของตน เข้าสืบหักล้างได้

ศาลเองถ้าเห็นสมควร เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ก็อาจจะเรียกพยานมาสืบเพิ่มเติมได้

การปล่อยชั่วคราวระหว่างพิจารณา

มาตรา ๑๒ บัญญัติว่า ในระหว่างพิจารณาคดีที่ร้องขึ้นนั้น หากบุคคลกำลังรับโทษนั้นอยู่ ศาลชั้นต้นที่รับคำร้อง จะปล่อยบุคคลนั้นชั่วคราวโดยมีประกัน หรือมีประกันด้วยก็ได้ เหมือนดังปล่อยชั่วคราวระหว่างพิจารณาคดี ธรรมดา

ศาลที่มีอำนาจพิจารณาและสั่ง

มาตรา ๑๓ ให้ศาลมีอำนาจดังนี้ คือ

(๑) ในกรณีที่คำพิพากษาถึงที่สุด ในคดีเดิมนั้น เป็นคำพิพากษาของศาลชั้นต้นก็ติ หรือศาลอาญาศึก ซึ่งล้มเลิกไปแล้วพร้อมกับการรบกิติ

ให้ศาลชั้นต้นที่รับคำร้อง ดำเนินการพิจารณาพิพากษาต่อไปได้ และถ้าพิจารณาแล้ว เห็นว่าบุคคลผู้ต้องรับโทษอาญาโดยคำพิพากษาถึงที่สุด ในคดีเดิมได้กระทำความผิด ก็ให้พิพากษายกคำร้องนั้นเสีย แต่ถ้าเห็นว่าบุคคลผู้ต้องรับโทษอาญาโดยคำพิพากษาถึงที่สุด ในคดีเดิม มิได้กระทำความผิด ให้พิพากษายกคำพิพากษาเดิมและพิพากษาว่า บุคคลนั้นมิได้กระทำความผิด

(๒) ในกรณีที่คำพิพากษาถึงที่สุด ในคดีเดิมเป็นคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา ให้ศาลชั้นต้นที่รับคำร้องดำเนินการพิจารณา และทำความเห็นส่งสำนวนไปให้ศาลอุทธรณ์ หรือศาลฎีกา แล้วแต่กรณีพิจารณาเพื่อพิพากษายกคำร้องหรือยกคำพิพากษาเดิมและพิพากษาว่าบุคคลนั้นมิได้กระทำความผิด

ในกรณีที่มิได้ขอคำทดแทน หรือขอรับสิทธิคืน ตามมาตรา ๘ วรรคสอง เมื่อศาลตาม(๑) หรือ (๒) พิพากษาว่าบุคคลนั้นมิได้กระทำความผิด ให้ศาลกำหนดคำทดแทน หรือมีคำสั่งเกี่ยวกับ การขอรับสิทธิคืนด้วย

การกำหนดคำทดแทนนั้น มาตรา ๑๔ ให้กำหนดได้ไม่เกินจำนวนตามคำขอที่ระบุในคำร้องตามมาตรา ๘ และตามหลักเกณฑ์ ดังนี้

(๑) ถ้าต้องรับโทษทรัพย์สิน ให้ได้รับทรัพย์สินที่ถูกริบนั้นคืน เว้นแต่ทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่กฎหมายบัญญัติว่า ให้ริบ ไม่ว่าเป็นของผู้กระทำความผิด และมีผู้ถูกลงโทษตาม คำพิพากษาหรือไม่ เช่น

ปิ่นเตือน หรือยาเสพติด เป็นต้น ถ้าไม่สามารถคืนทรัพย์สินที่ถูกริบ นั้นได้ ให้ได้รับชดเชยราคา ของทรัพย์สินที่ถูกริบนั้น โดยถือราคาใน ขณะที่ ศาลพิพากษาคดีที่รื้อฟื้นขึ้น พิจารณานั้น และถ้าทรัพย์สินที่ ถูกริบเป็นเงิน ให้ได้รับเงินจำนวน นั้นคืน และกฎหมายให้ศาลมีอำนาจ คิดดอกเบี้ยให้อัตราร้อยละสิบห้า ต่อปี ของจำนวนเงินนั้นนับแต่วันริบ จนถึงวันที่ศาลเห็นสมควรกำหนดก็ได้

(๒) ในกรณีที่ได้รับโทษปรับและ ได้ชำระค่าปรับต่อศาลแล้ว กฎหมาย ให้ได้รับเงินค่าปรับคืน โดยศาลจะ คิดดอกเบี้ยให้อัตราร้อยละสิบห้า ต่อปี ของจำนวนเงินค่าปรับนับตั้งแต่นั้นวันชำระค่าปรับ จนถึงวันที่ศาลเห็น สมควรกำหนดก็ได้

(๓) ถ้าต้องรับโทษกักขังหรือ กักขังแทนค่าปรับหรือจำคุก ให้ได้รับ ค่าทดแทนเป็นเงินโดยคำนวณจาก วันที่ถูกกักขัง หรือถูกจำคุกในอัตรา ที่กำหนดไว้สำหรับการกักขังแทนค่า ปรับตามประมวลกฎหมายอาญาซึ่ง ขณะนี้ใช้อัตรา ๗๐ บาทต่อหนึ่งวัน

(๔) ถ้าต้องรับโทษประหารชีวิต และถูกประหารชีวิตแล้ว ให้กำหนด ค่าตอบแทนเป็นจำนวนเงินไม่เกิน สองแสนบาทแก่ทายาท

(๕) ถ้าถูกใช้วิธีการสำหรับเด็ก และเยาวชนแทนการลงโทษอาญาให้ ศาลกำหนดค่าทดแทนให้ ตามที่ เห็นสมควร

การสั่งให้ได้รับสิทธิคืน ตามคำ ขอตีระบุไว้ในคำร้องตาม มาตรา ๔ ถ้าไม่สามารถคืนสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด เช่นว่านั้นได้ ให้ศาลกำหนดค่าทด

แทนเพื่อสิทธินั้นให้ตามที่เห็นสมควร

การอุทธรณ์ฎีกา

มาตรา ๑๕ บัญญัติว่า เมื่อ ศาลได้มีคำพิพากษาอย่างหนึ่งอย่างใดตาม มาตรา ๑๓ แล้ว พนักงานอัยการผู้ร้องหรือโจทก์ในคดีเดิมซึ่ง เป็นคู่ความมีสิทธิอุทธรณ์หรือฎีกาได้ ดังนี้

(๑) ถ้าคำพิพากษานั้นเป็นคำพิพากษาของศาลชั้นต้น มีสิทธิอุทธรณ์คำพิพากษานั้นต่อศาลอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ ในกรณีเช่นนี้ให้เป็นที่สุด

(๒) ถ้าคำพิพากษานั้น เป็นคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ ก็มีสิทธิฎีกาคำพิพากษานั้นต่อศาลฎีกา

มาตรา ๑๖ ให้นับบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยพระธรรมนูญ ศาลยุติธรรม กฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความอาญา กฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง กฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน และกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหาร มาใช้บังคับแก่การพิจารณาพิพากษาคดี ตามพระราชบัญญัตินี้โดยอนุโลม หมายความว่า ถ้าคดีสำคัญก็ต้องการองค์คณะผู้พิพากษาหลายคนแต่ถ้าคดีนั้น ความผิดเล็กน้อย จำคุกไม่เกิน ๓ ปี ก็พิจารณาโดยรวดเร็วอย่างศาลแขวง และต้องการองค์คณะผู้พิพากษาเพียงคนเดียว และถ้าเป็นศาลเยาวชนและครอบครัว ก็พึงใช้วิธีพิจารณาสำหรับศาลนั้นเหมือนดังคดีเดิม

การจ่ายค่าทดแทน

มาตรา ๑๗ บัญญัติว่า ในกรณีที่ให้มีคำพิพากษาถึงที่สุดว่า

บุคคลผู้ต้องรับโทษอาญา โดยคำพิพากษาถึงที่สุดในคดีเดิมนั้น ไม่ได้กระทำความผิด และศาลได้กำหนดค่าทดแทน ตามมาตรา ๑๕ แล้ว ให้กระทรวงการคลัง จ่ายค่าทดแทนตามจำนวนที่ระบุไว้ในคำพิพากษานั้น ถ้าผู้มีสิทธิได้รับค่าทดแทนถึงแก่ความตาย ก่อนที่จะได้รับค่าทดแทน ให้จ่ายค่าทดแทนให้แก่ทายาท

ห้ามยื่นพำร่เพื่อ

โดยมาตรา ๑๘ บัญญัติให้ การยื่นคำร้องเกี่ยวกับผู้ต้องรับโทษอาญาคนหนึ่ง ในคดีหนึ่ง ยื่นได้เพียงครั้งเดียว

การรับมรดกความ

มาตรา ๑๙ บัญญัติว่า ถ้าบุคคลต้องรับโทษอาญา โดยคำพิพากษาถึงที่สุด ได้ยื่นคำร้องแล้วถึงแก่ความตายผู้บุพการีผู้สืบสันดานสามหรือภรรยา ของผู้ยื่นคำร้องนั้น จะดำเนินคดีต่างผู้ตายนั้นต่อไปก็ได้ หรือจะไม่ดำเนินต่อไปก็ได้

ในกรณีที่ผู้บุพการีผู้สืบสันดานสามหรือภรรยา ของบุคคลผู้ต้องรับโทษอาญา โดยคำพิพากษาถึงที่สุด เป็นผู้ยื่นคำร้องตาม มาตรา ๖(๔) ถึงแก่ความตายผู้บุพการีผู้สืบสันดานสามหรือภรรยา ของบุคคลผู้ต้องรับโทษอาญา โดยคำพิพากษาถึงที่สุด ซึ่งยังมีชีวิตอยู่ จะดำเนินคดีต่างผู้ตายต่อไปก็ได้

อายุความ

คำร้องขอหรือฟื้นนั้น มาตรา ๒๐ ให้ยื่นได้ภายในหนึ่งปี นับแต่วันที่ปรากฏข้อเท็จจริง ตามมาตรา ๕ หรือภายใน ๑๐ ปี นับแต่วันที่คำ

พิพากษาในคดีเดิมถึงที่สุด แต่เมื่อมีพฤติการณ์พิเศษ เช่น มาพบพยานหลักฐานใหม่ เมื่อพ้น ๑๐ ปี แล้ว เป็นต้น ศาลมีอำนาจที่จะรับคำร้องที่ยื่นเมื่อพ้นกำหนดเวลาดังกล่าวข้างต้นนั้นไว้พิจารณาใหม่ได้

มาตรา ๒๑ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

สำหรับเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ ก็คือ ทางการเห็นว่า เป็นการสมควรที่จะกำหนดให้บุคคลผู้ต้องรับโทษอาญา โดยคำพิพากษาถึงที่สุด มีสิทธิขอหรือฟื้นคดีพิจารณาใหม่ในภายหลังได้ หากปรากฏหลักฐานขึ้นใหม่ว่า บุคคลนั้นมิได้เป็นผู้กระทำความผิด และกำหนดให้มีสิทธิที่จะได้รับค่าทดแทน และหากปรากฏตามคำพิพากษาของศาลที่พิจารณาคดีที่รื้อฟื้นขึ้นพิจารณาใหม่ว่า บุคคลผู้นั้นมิได้กระทำความผิด ก็ให้เขา ได้รับบรรดาสหสิทธิที่เสียไปเพราะ ผลแห่งคำพิพากษานั้นคืนด้วย

การจัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน

(โครงสร้างการบริหารงานของรัฐตามข้อบัญญัติ ของกฎหมายและการจัดการ)

สุธี อากศฤกษ์

การจัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน

รัฐ หมายถึง ดินแดนที่มีอาณาเขตแน่นอน มีพลเมืองและมีการปกครองหรืออำนาจอธิปไตย การจัดระเบียบการปกครองหรืออีกนัยหนึ่งการจัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดินของประเทศไทย มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องอยู่หลายลักษณะ ที่จะต้องนำมาพิจารณารวมเป็นโครงสร้างการบริหารงานของรัฐ ได้แก่

๑. กฎหมายรัฐธรรมนูญ ปัจจุบันได้แก่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๓๔

๒. กฎหมายปรับปรุงกระทรวงทบวงกรม ปัจจุบันได้แก่ พ.ร.บ.ปรับปรุงกระทรวงทบวงกรม พ.ศ. ๒๕๓๔

๓. กฎหมายว่าด้วยการจัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน ปัจจุบันได้แก่ พ.ร.บ.ระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔

๔. กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการประเภทต่าง ๆ

๕. กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งรัฐวิสาหกิจและข้อบังคับพนักงานรัฐวิสาหกิจที่ตราขึ้นโดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายที่จัดตั้งรัฐวิสาหกิจนั้น ๆ

๖. กฎหมายปกครองและศาลปกครองกับระบบศาลยุติธรรม

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๓๔

รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ โดยพิจารณาได้จากพื้นฐานแห่งอำนาจอธิปไตย ๓ ประการ

(๑) สูงสุดในแง่ที่เป็นกฎหมายซึ่งแสดงถึงที่มาแห่งอำนาจอธิปไตยในประเทศนั้นว่าเป็นของใคร ใครเป็นผู้ใช้ และต้องใช้อย่างไร

(๒) สูงสุดในฐานะที่เป็นกฎหมายที่จะมีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขหรือยกเลิกได้ยากกว่ากฎหมายอื่น

(๓) สูงสุดเพราะเป็นกฎหมายที่บทบัญญัติแห่งกฎหมายอื่นและการกระทำใด ๆ จะมาขัดหรือแย้งไม่ได้

๑. กฎหมายรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดบัญญัติอำนาจการปกครองของรัฐกำหนดนโยบายหลักทั่วไปในด้านการปกครองไว้ ๕ ประการ

๑.๑ ประเทศไทยเป็นราชอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียว จะแบ่งแยกไม่ได้ (มาตรา ๑)

๑.๒ ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตย มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข (มาตรา ๒)

๑.๓ อำนาจอธิปไตยมาจากปวงชน

ชาวไทย พระมหากษัตริย์ผู้เป็นประมุขทรงใช้อำนาจนั้นทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ (มาตรา ๓)

๑.๔ ประชาชนชาวไทยไม่ว่าเหล่ากำเนิดหรือศาสนาโดยย่อมอยู่ในความคุ้มครองแห่งรัฐธรรมนูญนี้เสมอกัน (มาตรา ๔)

๑.๕ บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้ (มาตรา ๕)

บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๕ นี้ มีขั้นตอนจะต้องดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง ๒ ประการ คือ

(๑) ใครเป็นผู้ตีความบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ

(๒) ใครเป็นผู้วินิจฉัยว่าบทกฎหมายใดขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ

โดยนัยดังกล่าว นับตั้งแต่ประเทศไทยมีการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย ได้มี

รัฐธรรมนูญบังคับใช้มาแล้วตั้งแต่ปี ๒๔๗๕ ถึง ๑๕ ฉบับ รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันเป็นฉบับที่ ๑๕ รัฐธรรมนูญแต่ละฉบับได้บัญญัติถึงองค์การผู้ตีความบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและการวินิจฉัยบทกฎหมายใดว่าขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญหรือไม่ ไม่เหมือนกัน ดังจะเห็นได้จากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับดังนี้

รัฐธรรมนูญฉบับปี	การตีความบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ	การวินิจฉัยบทกฎหมายใดขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ
(๑) พ.ศ.๒๔๗๕ (ชั่วคราว)	-	-
(๒) พ.ศ.๒๔๗๕	สภาผู้แทนราษฎร	สภาผู้แทนราษฎร
(๓) พ.ศ.๒๔๘๙	รัฐสภา	คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ
(๔) พ.ศ.๒๔๙๐ (ชั่วคราว)	รัฐสภา	รัฐสภา
(๕) พ.ศ.๒๔๙๒	รัฐสภา	คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ
(๖) พ.ศ.๒๔๙๕ (ใช้ฉบับ ๒๔๗๕)	สภาผู้แทนราษฎร	คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ
(๗) พ.ศ.๒๕๐๒ (ธรรมนูญการปกครอง)	-	-
(๘) พ.ศ.๒๕๑๑	รัฐสภา	คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ
(๙) พ.ศ.๒๕๑๕ (ธรรมนูญการปกครอง)	-	-
(๑๐) พ.ศ.๒๕๑๗	รัฐสภา	คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ
(๑๑) พ.ศ.๒๕๑๙	-	-
(๑๒) พ.ศ.๒๕๒๐ (ธรรมนูญการปกครอง)	-	-
(๑๓) พ.ศ.๒๕๒๑	รัฐสภา	คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ
(๑๔) พ.ศ.๒๕๓๔ (ธรรมนูญการปกครอง)	สภานิติบัญญัติ	สภานิติบัญญัติ
(๑๕) พ.ศ.๒๕๓๔	รัฐสภา	คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

อย่างไรก็ดี เคยมีคำพิพากษาศาลฎีกา ที่ ๑/๒๔๘๙ พิพากษาว่า “ศาลเป็นองค์กรที่ต้องตัดสินคดีไปตามกฎหมาย ดังนั้น จึงมีอำนาจตีความกฎหมายที่จะใช้บังคับได้ว่าเป็นโมฆะ เพราะขัดหรือแย้งกับกฎหมายรัฐธรรมนูญหรือไม่ การที่รัฐธรรมนูญ พ.ศ.๒๔๗๕ มาตรา ๖๒ บัญญัติให้สภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ทรงไว้ซึ่งสิทธิเด็ดขาดในการตีความแห่งรัฐธรรมนูญหาได้เป็นบทบัญญัติที่มาดัดอำนาจศาลที่จะตีความรัฐธรรมนูญด้วยไม่ คงเป็นเพียงบทบัญญัติที่ให้อำนาจสภาผู้แทนราษฎรเท่านั้น เมื่อเป็นเช่นนั้น ศาลจึงมีอำนาจตีความได้ว่า พระราชบัญญัติอาชญากรรมสงคราม พ.ศ.๒๔๘๙ นั้น ใช้บังคับไม่ได้เพราะขัดกับมาตรา ๑๔ บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในร่างกาย เคหสถาน ทรัพย์สิน ภายใต้บทบังคับแห่งกฎหมาย” นอกจากนี้ยังมีคำพิพากษาศาลฎีกาที่มีบรรทัดฐานแนวเดียวกันได้แก่คำพิพากษาศาลฎีกา ที่ ๗๖๖/๒๕๐๕ ศาลยุติธรรมมีอำนาจตีความว่า บทกฎหมายใดแย้งหรือขัดแย้งกับรัฐธรรมนูญใช้บังคับแก่คดีมิได้ฎีกาที่ ๒๒๒/๒๕๐๖ เมื่อยังไม่มียุทธธรรมการปกครองประเทศเป็นการแน่นอนและไม่มีคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ การวินิจฉัยบทกฎหมายใด ตลอดทั้งการตีความตามรัฐธรรมนูญ อันมิใช่เป็นเรื่องในวงงานของสภา ศาลย่อมมีอำนาจกระทำกับฎีกาที่ ๒๒๕/๒๕๐๖ ศาลมีอำนาจพิจารณาตีความรัฐธรรมนูญ เว้นแต่จะมีบทกฎหมายโดยเฉพาะบัญญัติให้อำนาจหน้าที่พิจารณาตีความรัฐธรรมนูญไปตกแก่สถาบันอื่น

นอกจากนี้ยังมีคำพิพากษาศาลฎีกาฉบับที่ ๑๙๒๗/๒๕๒๘ เกี่ยวกับการถ่ายทอดเสียงในการประชุมของรัฐสภา ที่แสดงให้เห็นว่าศาลซึ่งเป็นผู้ใช้กฎหมายเป็นผู้ตีความกฎหมายรัฐธรรมนูญกล่าวคือ

การถ่ายทอดวิทยุและหรือโทรทัศน์ ถือเป็นการโฆษณาตามมาตรา ๕ แห่ง พรบ.

การพิมพ์ พ.ศ.๒๔๘๔ และผู้โฆษณาอันจะพึงได้รับสิทธิคุ้มครองตามมาตรา ๑๑๔ วรรค ๒ แห่งกฎหมายรัฐธรรมนูญ พ.ศ.๒๕๒๑ ข้อบัญญัติตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ.๒๕๒๑ เดิม จะต้องเป็นการโฆษณางานการประชุมที่ได้ผ่านขั้นตอนการจดบันทึกการตรวจสอบและการรับรองรายงานการประชุมแล้วเท่านั้น จึงจะมีสิทธิได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย การถ่ายทอดวิทยุและหรือโทรทัศน์ในเรื่องของการประชุมสภาไม่มีข้อบัญญัติให้อนุญาตไว้ในรัฐธรรมนูญ ฉะนั้น การที่มีข้อบังคับของสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.๒๕๒๘ ข้อ ๑๑ วรรค ๒ ที่ให้ประธานสภาจัดให้มีการถ่ายทอดการประชุมทางวิทยุกระจายเสียงและหรือโทรทัศน์ได้นั้นจึงเป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ดังตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๙๒๗/๒๕๒๘ กรณีบริษัทหังกะสิโยเป็นโจทก์ฟ้อง สส.ทรงธรรม ปัญญาดี จำเลยที่ ๑ และกรมประชาสัมพันธ์ จำเลยที่ ๒ เกี่ยวกับจำเลยที่ ๑ กล่าวข้อเท็จจริงในการประชุมรัฐสภา (ครั้งที่ ๑๑/๒๕๒๓ สมัยสามัญ เมื่อ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๒๓) หมิ่นประมาทโจทก์หาว่าโจทก์หลีกเลียงภาษีเป็นจำนวนเงินถึง ๓,๐๐๐ ล้านบาท และจำเลยที่ ๒ ได้โฆษณาแพร่หลายซึ่งข้อความทางวิทยุกระจายเสียงศาลฎีกาวินิจฉัยว่า คำกล่าวของจำเลยที่ ๑ เป็นการแถลงข้อเท็จจริงเพื่อประโยชน์ในการพิจารณาเรื่องในการประชุมของสภาผู้แทนราษฎร แม้จะกระทบกระเทือนและเป็นผลร้ายแก่โจทก์ จำเลยที่ ๑ มิได้กล่าวเรื่องเบียดเบียน จำเลยที่ ๑ จึงได้รับเอกสิทธิ์คุ้มครองตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๔ พ.ศ.๒๕๒๑ ส่วนจำเลยที่ ๒ (กรมประชาสัมพันธ์) ได้ทำการโฆษณารายงานการประชุม ซึ่งมีขึ้นเป็นบันทึกการประชุมตาม มาตรา ๑๑๔ วรรคสอง การถ่ายทอดเสียงทันทีทันใดย่อมไม่ได้รับเอกสิทธิ์คุ้มครองแต่จำเลยที่ ๒ ปฏิบัติตามคำสั่งที่ขอด้วยกฎหมาย ได้รับ

นิรโทษกรรมตาม ป.พ.พ.มาตรา ๔๔๙ จึงให้ยกฟ้องโจทก์

เรื่องนี้ผู้ที่อาจต้องรับผิดชอบ ก็คือผู้สั่งซึ่งได้แก่ รัฐมนตรีและหรือนายกรัฐมนตรี เพราะประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ป.พ.พ.) มาตรา ๔๔๙ ให้เอาผิดโดยเรียกค่าสินไหมทดแทนได้จากผู้เป็นต้นเหตุที่ต้องป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมายหรือจากบุคคลผู้ให้คำสั่งโดยละเมิดนั้นก็ได้ ฉะนั้น กรณีนี้หากโจทก์ฟ้องรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลและหรือนายกรัฐมนตรี ก็คงจะต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่โจทก์ แม้นายกรัฐมนตรีจะมีอำนาจตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ ๒๑๘ ข้อ ๙ (๘) คือดำเนินการอื่น ๆ ในการปฏิบัติตามนโยบายได้ก็ตาม และโดยนัยของกฎหมายรัฐมนตรีจะต้องรับผิดชอบร่วมกันในนโยบายทั่วไปของคณะรัฐมนตรี แต่คณะรัฐมนตรีก็เป็นเพียงคณะบุคคล มิได้มีฐานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายรัฐธรรมนูญแต่ละท่านอาจต้องรับผิดชอบเป็นส่วนตัว ซึ่งก็อาจเป็นไปได้ว่านายกรัฐมนตรีในฐานะรัฐมนตรีเจ้าสังกัดจะต้องรับผิดชอบในกรณีที่เป็นผู้สั่งกรมประชาสัมพันธ์ ตามนัย ป.พ.พ. มาตรา ๔๔๙ ซึ่งเป็นหลักกฎหมายในเรื่องการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามนัยกฎหมายรัฐธรรมนูญได้

โดยสรุปมีปัญหาข้อกฎหมายที่ต้องพิจารณา กล่าวคือ

๑. การถ่ายทอดสดวิทยุหรือโทรทัศน์ การประชุมรัฐสภาหรือสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาไม่มีข้อบัญญัติให้อนุญาตไว้ในรัฐธรรมนูญ ผู้ถ่ายทอดจะไม่ได้รับเอกสิทธิ์คุ้มครองตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ พ.ศ.๒๕๒๑ มาตรา ๑๑๔ วรรค ๒ เพราะเอกสิทธิ์ตามมาตรา ๑๑๔ วรรค ๒ ผู้ถ่ายทอดจะได้รับเอกสิทธิ์คุ้มครองต่อเมื่อเป็นการถ่ายทอดรายงานการประชุมตามข้อบังคับการประชุมแล้ว ซึ่งได้แก่ บันทึกการประชุมหรือรายงานการประชุม

ที่ได้ผ่านการตรวจสอบและรับรองรายงานการประชุมแล้วเท่านั้น

๒. ผู้ถ่ายทอดสดวิทยุกระจายเสียงหรือโทรทัศน์โดยผ่านและเกิดผลกระทบเป็นการละเมิดหรือหมิ่นประมาทบุคคลอื่น ผู้นั้นย่อมจะต้องรับผิดชอบตามกฎหมาย กล่าวคือ

๒.๑ ประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๒๖ ฐานหมิ่นประมาทแต่อาจได้รับการยกเว้นโทษตามมาตรา ๓๒๙ (๔) ในการแจ้งข่าวด้วยความเป็นธรรมเรื่องการดำเนินการอันเปิดเผยในศาลหรือในการประชุม

๒.๒ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ป.พ.พ.) มาตรา ๔๒๐ ในเรื่องของการละเมิดและมาตรา ๔๒๓ ผู้โฆษณาแพร่หลายซึ่งข้อความอันฝ่าฝืนต่อความจริงเป็นที่เสียหายแก่ชื่อเสียงของบุคคลอื่นหรือเป็นที่เสียหายแก่ทางทำมาหาได้หรือทางเจริญของเขาโดยประการอื่น ผู้นั้นเป็นผู้ทำละเมิดต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหาย

๓. ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.๒๕๒๔ ข้อ ๑๑ วรรค ๒ ให้ประธานสภาจัดให้มีการถ่ายทอดการประชุมทางวิทยุกระจายเสียงและหรือโทรทัศน์ ถ้าการถ่ายทอดนั้นก่อให้เกิดความเสียหายเป็นการละเมิดหรือหมิ่นประมาทบุคคลอื่น จะไม่ได้รับเอกสิทธิ์คุ้มครองตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ พ.ศ.๒๕๒๑ มาตรา ๑๑๔ วรรค ๒ เพราะไม่มีบทบัญญัติให้อนุญาตหรือให้เอกสิทธิ์คุ้มครองไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญ ดังกล่าว

สำหรับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๒๑ มาตรา ๑๙๑ บัญญัติว่า "ในการที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดีใด ถ้าศาลเห็นว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นขัดด้วยบทบัญญัติมาตรา ๕ และยังไม่มีความเห็นชอบของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบทบัญญัตินั้น ให้ศาลรอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราวแล้วส่งความเห็นเช่นนั้นตาม

ทางการเพื่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะพิจารณาวินิจฉัย"

อนึ่ง ในปัจจุบันนี้ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๓๔ เมื่อวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๓๔ หลักการของรัฐธรรมนูญ พ.ศ.๒๕๒๑ ดังกล่าว ได้มีการกลับหลักการเสียใหม่ ทั้งนี้ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ.๒๕๓๔ มาตรา ๑๒๕ วรรคหนึ่ง สมาชิกผู้ใดจะกล่าวถ้อยคำใด ๆ ในวุฒิสภา สมาชิกผู้ใดจะกล่าวถ้อยคำใด ๆ ในวุฒิสภา สมาชิกผู้ใดจะกล่าวถ้อยคำใด ๆ ในวุฒิสภา ย่อมได้รับเอกสิทธิ์คุ้มครองผู้ใดจะนำไปเป็นเหตุฟ้องร้องว่ากล่าวสมาชิกผู้ใดในทางใดมิได้ แต่เอกสิทธิ์ตามวรรคหนึ่งนี้ไม่คุ้มครองสมาชิกดังกล่าวในการประชุมสภาที่มีการถ่ายทอดทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์ถ้าถ้อยคำเหล่านั้นมีลักษณะเป็นความผิดอาญาหรือละเมิดสิทธิในทางแพ่งต่อบุคคลอื่น และมาตรา ๑๒๖ เอกสิทธิ์ตามมาตรา ๑๒๕ วรรคหนึ่งย่อมคุ้มครองไปถึงผู้พิมพ์และผู้โฆษณา รวมทั้งบุคคลที่ประธานในที่ประชุมอนุญาตให้แถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความเห็นในที่ประชุม ตลอดจนผู้ดำเนินการถ่ายทอดวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์ที่ได้รับอนุญาตจากประธานแห่งสภานั้นด้วย

ระบบการบริหารงานของรัฐ

ระบบการบริหารงานของรัฐตามการจัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน แยกออกได้เป็น ๔ ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายการเมือง ฝ่ายกระทรวงทบวงกรมฝ่ายปฏิบัติตามกฎหมายและนโยบายของรัฐบาล ฝ่ายกระทรวงทบวงกรม ด้านอำนาจการเกี่ยวกับแผนงานโครงการ งบประมาณและอัตราค่าจ้าง กับกระทรวงทบวงกรมฝ่ายตรวจสอบ (ตามแผนภูมิวงจรและการประสานงาน)

๑. ฝ่ายการเมืองมีหน้าที่บริหารตามหลักกฎหมายของบ้านเมือง กำหนดนโยบายในการพัฒนาประเทศ ติดตามผลการปฏิบัติงานตาม

นโยบายและดำเนินการแก้ปัญหาและอุปสรรคเพื่อบำบัดทุกข์บำรุงสุขราษฎร และดำเนินการรักษาไว้ซึ่งความมั่นคงภายในแห่งราชอาณาจักรและอธิปไตยของประเทศ

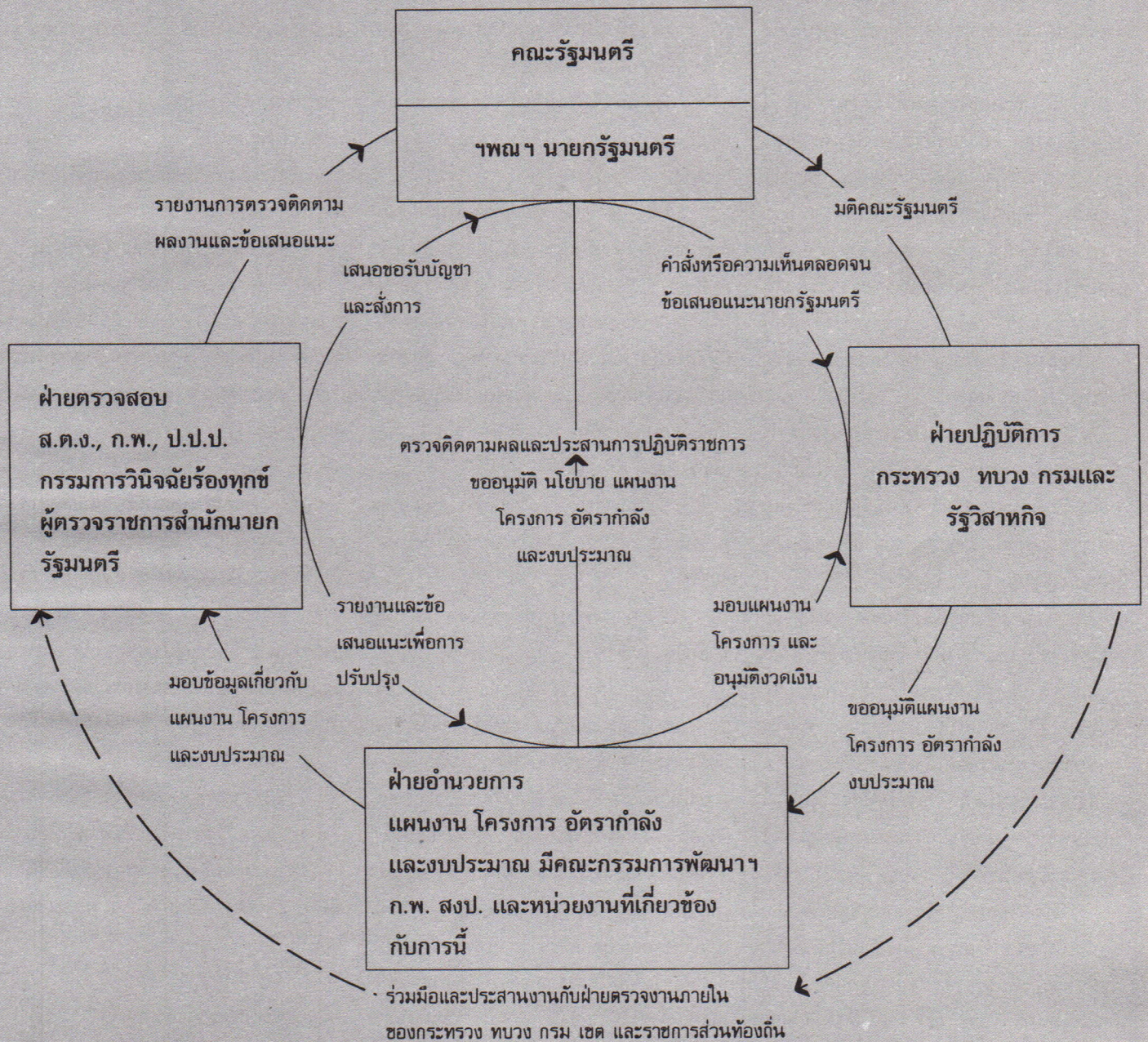
๒. กระทรวงทบวงกรมฝ่ายปฏิบัติ มีหน้าที่ปฏิบัติงานตามกฎหมาย ระเบียบแบบแผนและมติคณะรัฐมนตรี หรือนโยบายของรัฐบาล ตลอดจนแผนงาน โครงการ งบประมาณ และอัตราค่าจ้าง

๓. กระทรวงทบวงกรมฝ่ายอำนวยการ ดำเนินงาน โครงการ งบประมาณและอัตราค่าจ้าง มีหน้าที่ปฏิบัติงานตามกฎหมายและนโยบายของรัฐบาลในด้านการวางแผนและกำหนดเป้าหมายของโครงการ การจัดสรรงบประมาณ และอัตราค่าจ้างให้แก่กระทรวงทบวงกรม ผู้เป็นฝ่ายปฏิบัติ

๔. กระทรวงทบวงกรมฝ่ายตรวจสอบ มีหน้าที่ควบคุมและตรวจสอบ ตลอดจนติดตามผลการปฏิบัติงานของกระทรวงทบวงกรมฝ่ายปฏิบัติว่าเป็นไปตามกฎหมายระเบียบแบบแผนและมติคณะรัฐมนตรีแผนงานและโครงการ อย่างไรหรือไม่ เพื่อเสนอแนะต่อฝ่ายบริหารหรือฝ่ายกระทรวงทบวงกรมอื่นๆ ให้ปรับปรุงแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงนโยบาย หรือเสนอขอแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกกฎหมาย หรือแก้ไขปัญหาและอุปสรรคตามแต่กรณี

การจัดระบบการบริหารงานของรัฐตามวงจรและการประสานงานดังกล่าวช่วยให้การบริหารงานของรัฐเป็นไปโดยมีประสิทธิภาพ มีศูนย์อำนาจการกลางตามหลักการรวมอำนาจด้านนโยบายอยู่ที่ฝ่ายบริหารหรือรัฐบาล และกระจายอำนาจในทางปฏิบัติให้แก่กระทรวงทบวงกรม การติดตามผลและการปรับปรุงแก้ไขแผนงานโครงการ งบประมาณ และอัตราค่าจ้างได้ตามนโยบาย (ตามแผนภูมิวงจรการประสานงาน)

แผนภูมิแสดงวงจรของการประสานงาน

อำนาจหน้าที่ของสำนักนายกรัฐมนตรี

๑. อำนาจหน้าที่สำนักนายกรัฐมนตรี

(พ.ร.บ.ปรับปรุงกระทรวงทบวงกรม พ.ศ.๒๕๓๔ มาตรา ๕)

สำนักนายกรัฐมนตรีมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับราชการทั่วไปของนายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรี กิจการเกี่ยวกับการทำงานงบประมาณแผ่นดิน และราชการอื่นตามที่ได้มีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักนายกรัฐมนตรี หรือส่วนราชการซึ่งสังกัดนายกรัฐมนตรี หรือราชการอื่น ๆ ซึ่งมีได้อยู่ภายในอำนาจและหน้าที่ของกระทรวงใดกระทรวงหนึ่งโดยเฉพาะ

ในปัจจุบันสำนักนายกรัฐมนตรีมีส่วนราชการในสังกัด รวม ๑๙ หน่วยงาน กรมหรือเทียบเท่ากรม กับมีรัฐวิสาหกิจอยู่ในการควบคุมอีก ๗ หน่วยรัฐวิสาหกิจ (เช่น ทรบ ต่อมานายกรัฐมนตรี)

สำนักนายกรัฐมนตรีนอกจากจะมีฐานะเป็นกระทรวง กระทรวงหนึ่ง โดยมี พณฯ นายกรัฐมนตรี ในฐานะรัฐมนตรีเจ้าสังกัดเป็นผู้รับผิดชอบแล้ว ยังมีฐานะเป็นแห่งประสานงานการบริหารระดับชาติเป็นหน่วยจัดการตามคำสั่งนายกรัฐมนตรี หรือมติคณะรัฐมนตรี และเป็นที่ปรึกษาสำคัญใกล้ชิดของนายกรัฐมนตรี และคณะรัฐมนตรี

ภารกิจของสำนักนายกรัฐมนตรีในฐานะเป็นหน่วยจัดการตามคำสั่งหรือมติคณะรัฐมนตรีและที่ปรึกษาของนายกรัฐมนตรี และคณะรัฐมนตรี อาจแบ่งหน้าที่ได้ตามลักษณะดังนี้

(๑) หน้าที่เกี่ยวกับนโยบายความมั่นคงและความปลอดภัยของชาติ

(๒) หน้าที่เกี่ยวกับนโยบายด้านการงบประมาณกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และอัตราค่าจ้าง

(๓) หน้าที่เกี่ยวกับการประสานงานระดับชาติ

(๔) หน้าที่ควบคุมและเร่งรัดติดตามผลการปฏิบัติงานตามนโยบายของรัฐบาล

(๕) หน้าที่เกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ และส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างรัฐกับประชาชน

โดยสรุป สำนักนายกรัฐมนตรีมีภาระรับผิดชอบส่วนหนึ่งเป็นความรับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดการ และให้ข้อปรึกษาเกี่ยวกับงานด้านนโยบายของรัฐบาลอีกส่วนหนึ่งเป็นความรับผิดชอบเกี่ยวกับการประสานงานและติดตามผลงานระดับชาติ กับอีกส่วนหนึ่งเป็นความรับผิดชอบเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาชน

สำนักนายกรัฐมนตรีจึงมีภารกิจของส่วนที่เป็นตัวประสาน ให้แก่ระบบกลไกทั้งหมดของรัฐ

๒. ความเป็นมาของการจัดตั้งสำนักนายกรัฐมนตรี

หลังจากมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองแผ่นดินตามระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นระบอบประชาธิปไตย เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ โดยให้มีประกาศใช้ พ.ร.บ.ธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พ.ศ.๒๔๗๕ เมื่อวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๔๗๕ โดยให้มีบุคคลและคณะบุคคลใช้อำนาจแทนราษฎรตามที่จะได้กล่าวต่อไปในธรรมนูญการปกครองแผ่นดินได้แก่ (๑) พระมหากษัตริย์ (๒) สภาผู้แทนราษฎร (๓) คณะกรรมการราษฎร (๔) ศาล เป็นผลให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการราษฎรขึ้น เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ ในวันนี้ เมื่อวันที่ ๑๔ กันยายน พ.ศ.๒๔๗๕ ได้มีการประกาศพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ตามที่สภาผู้แทนราษฎรได้ถวายคำปรึกษาให้ยุบเลิกกรม

ราชเลขาธิการ (งานเดิมตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงมุรธาธร) และตั้งกรมเลขาธิการคณะกรรมการราษฎร งานราชการแผ่นดินทั้งปวงจึงแยกมาปฏิบัติทางกรมเลขาธิการ คณะกรรมการราษฎร ส่วนงานในส่วนของพระองค์พระมหากษัตริย์ ยกไปเป็นหน้าที่ของกรมเลขาธิการในพระองค์ ซึ่งบัดนี้ได้เปลี่ยนเป็นสำนักราชเลขาธิการ

ต่อมาเมื่อประกาศพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ พระราชทานรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ.๒๔๗๕ แล้ว ในรัฐธรรมนูญดังกล่าวมิใช่คำว่า คณะกรรมการราษฎรแต่ใช้คำว่า คณะรัฐมนตรี แทน กรมเลขาธิการ คณะกรรมการราษฎร จึงอนุโลมเปลี่ยนชื่อเป็นกรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี กรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ทำหน้าที่เป็นสำนักงานปลัดกระทรวงปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับราชการทั่วไปของสำนักนายกรัฐมนตรี

ต่อมาเมื่อวันที่ ๔ มีนาคม ๒๔๙๕ ได้มีประกาศพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.๒๔๙๕ จัดระเบียบบริหารราชการส่วนกลาง เป็น

(๑) สำนักนายกรัฐมนตรี
(๒) กระทรวงหรือทบวง
(๓) ทบวงการเมืองที่มีฐานะเทียบกรม และมาในปี ๒๔๙๖ เมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๔๙๖ ได้จัดระเบียบบริหารราชการส่วนกลางใหม่เป็น

(๑) สำนักคณะรัฐมนตรี
(๒) กระทรวงหรือทบวง
(๓) กรมหรือทบวงการเมืองที่มีฐานะเทียบกรม

พร้อมกับให้แยกงานเดิมของสำนักนายกรัฐมนตรีออกเป็นทบวงคณะรัฐมนตรีฝ่ายการเมือง และทบวงคณะรัฐมนตรีฝ่ายบริหาร ยกเลิกคำว่า สำนักนายกรัฐมนตรี แต่เนื่องจาก

ในทางปฏิบัติเกิดปัญหาเรื่องงานซ้ำซ้อนหรือซ้ำกัน แยกไม่ออกจากงานใดเป็นงานด้านบริหารงานใดเป็นงานด้านการเมือง จึงได้มีการตราพระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการสำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ.๒๕๐๒ ขึ้นเมื่อวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๒ เปลี่ยนชื่อสำนักคณะรัฐมนตรีกลับมาเป็นสำนักนายกรัฐมนตรีอีกครั้งหนึ่ง ส่วนการจัดแบ่งส่วนราชการภายในสำนักนายกรัฐมนตรี ตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๐๒ เป็นต้นมา ได้มีการเปลี่ยนแปลงหน่วยขึ้นในสังกัดโดยการประกาศใช้พระราชบัญญัติจัดระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ.๒๕๐๕ ยกเลิกพระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการสำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ.๒๕๐๒ และประกาศฉบับแก้ไขปรับปรุงใหม่ต่อๆ มาอีกหลายฉบับ และหลังจากได้มีการปฏิวัติเมื่อ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๑๔ แล้ว ได้มีประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๑๖ ลงวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๑๔ ใช้บังคับ และต่อมาคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) ได้ยึดอำนาจการปกครองเมื่อวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๔ แล้วได้ตราพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.๒๕๓๔ กับพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวงทบวงกรม พ.ศ.๒๕๓๔ ขึ้นใช้แทนประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ ๒๑๖ และฉบับที่ ๒๑๘

กล่าวโดยสรุปตั้งแต่เริ่มต้นปฏิวัติเมื่อวันที่ ๖ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๐๑ และเมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๑๔ กับหลังวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ และหลังจาก รสช.ยึดอำนาจแล้วได้มีการปรับปรุงการจัดแบ่งส่วนราชการสำนักนายกรัฐมนตรีใหม่ ในสาระสำคัญดังต่อไปนี้

๑. เปลี่ยนชื่อ “สำนักคณะรัฐมนตรี” เป็น สำนักนายกรัฐมนตรี

๒. จัดตั้งสำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรีและสำนักบริหารของนายกรัฐมนตรีขึ้นใหม่ มีฐานะเป็นนิติบุคคล ขึ้นตรงต่อ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี

๓. ยุบสำนักงานเลขาธิการนายกรัฐมนตรี และให้โอนกิจการไปยังสำนักบริหารของนายกรัฐมนตรี และต่อมาก็ให้ยกเลิกสำนักบริหารของนายกรัฐมนตรีและสำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรีคงให้สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีดำเนินการต่อไป กับจัดตั้งสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีเป็นสำนักงานปลัดกระทรวงขึ้น

๔. จัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติขึ้นในสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี

๕. โอนมหาวิทยาลัยทุกหน่วยมาขึ้นอยู่ในสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี แต่ต่อมาได้โอนไปขึ้นอยู่กับทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ

๖. โอนกรมอุตุนิยมวิทยาเข้ามาขึ้นอยู่ในสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี แต่ภายหลังโอนไปสังกัดกระทรวงคมนาคม

๗. จัดตั้งสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบทขึ้นในสำนักนายกรัฐมนตรี แต่ต่อมาได้โอนไปสังกัดกระทรวงมหาดไทย

๘. ได้เปลี่ยนชื่อกรมประมวลข่าวกลางเป็นสำนักข่าวกรองแห่งชาติ

๙. จัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการจัดระบบการจราจรทางบก และสำนักงานคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ ขึ้นอยู่ในสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี

ในการจัดส่วนราชการสำนักนายกรัฐมนตรีดังกล่าว รัฐบาลมีนโยบายสำคัญที่จะพัฒนาและเร่งรัดการบริหารงานต่างๆ ให้เกิดความเจริญก้าวหน้าและนำมาซึ่งความสงบสุขของประชาชน การจัดรูปการบริหารงานจึงมุ่งไปในทางให้นายกรัฐมนตรีมีอำนาจควบคุมกิจการได้กว้างขวาง โดยมีหลักการซึ่งอาจประมวลแนวการดำเนินการได้ดังต่อไปนี้

(๑) การรวมหน่วยงาน เฉพาะอย่างยิ่งที่สำคัญ คือ เงิน และแผนงาน เข้ามาอยู่ภายใต้สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี

(๒) การรวมหน่วยงานดังกล่าวเพื่อประโยชน์ของการวางแผน และควบคุมนโยบายให้รัดกุมยิ่งขึ้น เฉพาะอย่างยิ่ง แผนและนโยบายในการพัฒนาประเทศ

(๓) ใช้วิธีดำรงตำแหน่ง โดยนายกรัฐมนตรี รองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีเข้าควบคุมงานในส่วนต่างๆ ในฐานะประธานและรองประธานในคณะกรรมการต่างๆ ด้วยตนเอง เพื่อให้การเชื่อมโยงของงานได้เป็นไปในแนวเดียวกัน และรัดกุมยิ่งขึ้น

(๔) ให้มีหน่วยราชการช่วยในการวิจัยและวางแผนงาน

(๕) ส่งเสริมลักษณะการเป็นผู้นำของนายกรัฐมนตรี โดยนายกรัฐมนตรีเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการทุกตำแหน่ง และมีอำนาจแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิตามที่เห็นสมควรให้ปฏิบัติราชการใด ๆ ในสำนักนายกรัฐมนตรี ได้รวมทั้งมีอำนาจสั่งให้ข้าราชการสังกัดกระทรวงทบวง กรมอื่นมาสำรองราชการ ณ สำนักนายกรัฐมนตรี หรือให้ไปประจำกระทรวง ทบวง กรมอื่นได้

(๖) การใช้หลักวิชาการในการมอบอำนาจหน้าที่แก่ รองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี หรือให้คณะที่ปรึกษาของนายกรัฐมนตรีช่วยพิจารณาเสนอความคิดเห็นเพื่อแบ่งเบาภาระของนายกรัฐมนตรี

(๗) นายกรัฐมนตรีในฐานะหัวหน้ารัฐบาล มีอำนาจกำกับโดยทั่วไปซึ่งการบริหารราชการแผ่นดิน และมีอำนาจสั่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงได้

(๘) ตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยได้ตาม ม.๘๖ วรรค ๓ ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.๒๕๐๘

การจัดระบบการบริหารของรัฐตามวงจรและการประสานงานดังกล่าวช่วย

ให้การบริหารงานของรัฐเป็นไปโดยมีประสิทธิภาพ มีศูนย์อำนาจการกลางตามหลักการรวมอำนาจด้านนโยบายอยู่ที่ฝ่ายบริหารหรือรัฐบาล และกระจายอำนาจในทางปฏิบัติให้แก่กระทรวง ทบวงกรม กับมีฝ่ายตรวจสอบกำกับดูแลการปฏิบัติตามนโยบาย มีการวางแผนและระดมสรรพกำลัง ตลอดจนการติดตามผลและการปรับปรุงแก้ไขแผนงาน โครงการงบประมาณ และอัตรา กำลังได้ตามนโยบาย

๓. ที่ตั้งสำนักนายกรัฐมนตรี (ประวัติ ทำเนียบรัฐบาล)

หลังจากการจัดตั้งคณะกรรมการราษฎรตามผลการประกาศพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ใช้พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พ.ศ.๒๔๗๕ เมื่อวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๔๗๕ แล้ว ถือว่าคณะกรรมการราษฎรที่ตั้งขึ้นเป็นคณะบริหารที่มาของคณะรัฐมนตรี ในวันถัดจากวันที่ประกาศพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ใช้พระราชบัญญัติดังกล่าว และได้ถือเอาวันที่ ๒๘ มิถุนายน เป็นวันสถาปนาสำนักนายกรัฐมนตรีตั้งแต่นั้น เป็นต้นมาสำหรับที่ตั้งเดิมทราบแต่เพียงสำนักนายกรัฐมนตรีมีสถานที่ปฏิบัติงานเป็นหน่วยงานของคณะกรรมการราษฎรอยู่ที่ใกล้เคียงกับบริเวณวังสวนกุหลาบ หรือสถานที่ต่อเนื่องจากพระราชวังสวนดุสิต เพราะเป็นงานแบ่งแยกมาจากกระทรวงมุรธาธร ซึ่งโปรดเกล้าฯ ให้เรียกตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงมุรธาธร ว่า ราชเลขาธิการ ตามประกาศพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ เมื่อวันที่ ๒๙ มิถุนายน ๒๔๗๕ ต่อมาอำนาจหน้าที่คณะกรรมการราษฎรได้ตกมาอยู่ในหน้าที่กรมราชเลขาธิการ และได้มีประกาศพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ยุบเลิกกรมราชเลขาธิการ จัดตั้งกรมเลขาธิการ คณะกรรมการราษฎร มีเลขาธิการ เป็นหัวหน้าขึ้นแทน (ตามประกาศเมื่อวันที่ ๑๔ กันยายน

๒๔๗๕) ฉะนั้น จึงเป็นที่ปรากฏว่า ที่ตั้งของสำนักนายกรัฐมนตรีเดิมอยู่บริเวณใกล้เคียงกับวังสวนกุหลาบ ต่อเนื่องกับพระราชวังสวนดุสิต ซึ่งเคยเป็นที่ตั้งของกองบัญชาการกองทัพอากาศที่ ๑

ต่อมาเมื่อ พ.ศ.๒๔๘๔ หลังจากเกิดสงครามมหาเอเชียบูรพาญี่ปุ่นได้บุกประเทศไทย เมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๔๘๓ แล้ว ได้ทราบว่ารัฐบาลญี่ปุ่นประสงค์จะจัดทำที่ตั้งสถานทูต และได้มีการทาบทามพลเอกเจ้าพระยารามราฆพ เจ้าของบ้านนรสิงห์ขอเช่าทำสถานทูตในอัตราค่าเช่าเดือนละ ๒,๕๐๐ บาท ความปรากฏต่อมาว่าเมื่อเดือนมีนาคม ๒๔๘๔ พลเอกเจ้าพระยารามราฆพได้มีหนังสือถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง (หลวงประดิษฐมนูธรรม) เสนอขายให้รัฐบาลในราคา ๒ ล้านบาท เพราะเห็นว่าใหญ่โตเกินฐานะและมีค่าบำรุงรักษาสูง แต่กระทรวงการคลังเห็นว่ายังไม่มีความจำเป็นที่จะให้เป็นสถานที่ราชการ จึงปฏิเสธไม่รับซื้อ ต่อมาเมื่อเดือนกันยายน ๒๔๘๔ จอมพล ป.พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี เห็นว่าควรจัดซื้อไว้ทำเป็นที่รับรองแขกเมือง และได้มีการตกลงกันในราคา ๑ ล้านบาท คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ในสมัยนั้นมีพระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าอาทิตย์ทิพอาภา และพลเอกเจ้าพระยาวิชเยนทร์โยธินในพระปรมาภิไธยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงให้กระทรวงการคลังจ่ายเงินทรัพย์สินในส่วนพระมหากษัตริย์รับซื้อบ้านนรสิงห์ไว้ และทำการโอนกรรมสิทธิ์จากพลเอกเจ้าพระยารามราฆพเมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๔๘๔ หลังจากสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ได้รับซื้อบ้านนรสิงห์แล้วได้มอบให้สำนักนายกรัฐมนตรีไปดูแล โดยรัฐบาลใช้เป็นสถานที่สำหรับรับรองแขกเมืองและใช้เป็นที่ตั้งทำเนียบรัฐบาล ตั้งแต่ปี ๒๔๘๔ เป็นต้นมา จนมาใน พ.ศ.๒๕๐๕ สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระ

มหากษัตริย์ได้โอนกรรมสิทธิ์ให้กับทางราชการ โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดซื้อพิจารณา ราคารับโอน ได้ตกลงในหลักการให้คำนวณราคาจากต้นทุนรับซื้อเดิมบวกด้วยราคาซ่อมบำรุงคูณด้วย ๑.๕ แล้วลดราคาลง ๒๐% จึงเป็นราคาซื้อดังนี้

(๑) ราคารับโอนจากเจ้าของกรรมสิทธิ์เดิม ๑,๐๐๐,๐๐๐.๐๐ บาท

(๒) ค่าซ่อมแซมบำรุงรักษาและต่อเติมระหว่างปี ๒๔๘๕-๒๔๘๙ รวมเป็นเงิน ๔๘๑,๗๓๓.๕๓ บาท

(๓) รวมเป็นค่าใช้จ่าย (๑)+(๒)

๑,๔๘๑,๗๓๓.๕๓ บาท

(๔) คูณด้วย ๑.๕ เป็นเงิน

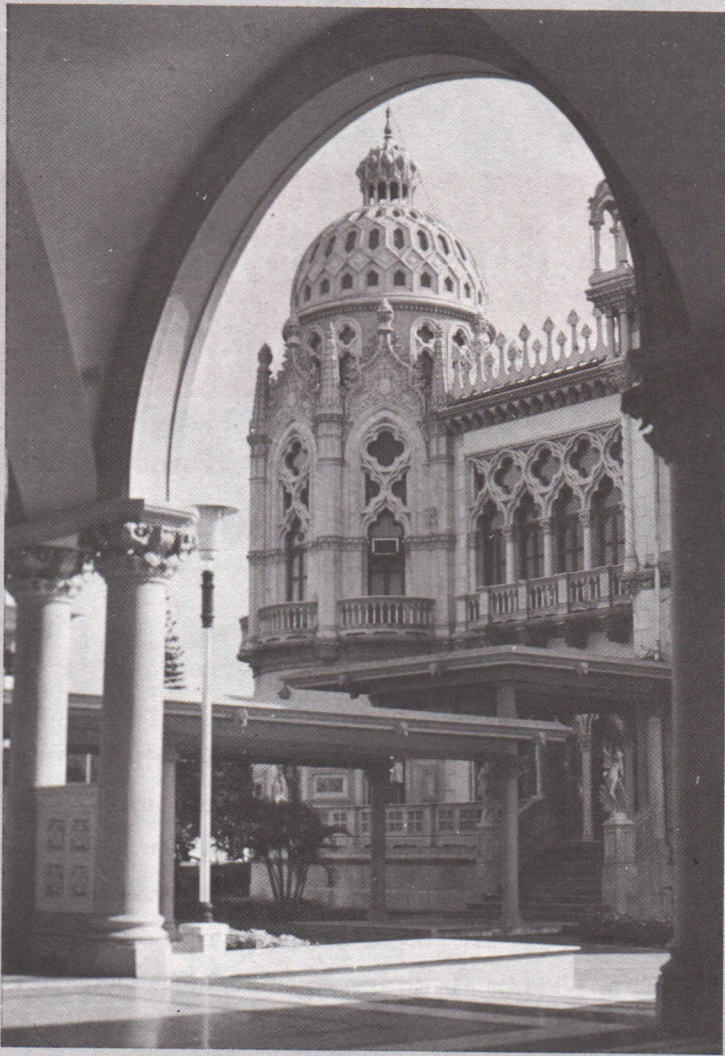
๒๒,๒๒๖,๐๐๒.๙๕ บาท

(๕) ลดราคา ๒๐% เป็นเงินที่ซื้อ

๑๗,๗๘๐,๘๐๒.๓๖ บาท

คณะรัฐมนตรีได้มีมติอนุมัติการซื้อแล้ว ได้ทำสัญญาซื้อขายกับสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ เมื่อวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๐๖ และได้มีการโอนกรรมสิทธิ์ ณ สำนักงานที่ดินจังหวัดพระนครเสร็จเรียบร้อย เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๐๒

ทำเนียบรัฐบาลมีเนื้อที่ตามโฉนดเลขที่ ๕๗๐ ระบุว่าที่ดิน^{๑.๑} เลขที่ดิน ๔,๕,๖,๙ และ ๑๐ ตั้งอยู่ที่ตำบลดุสิต เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร มีเนื้อที่ ๒๗ ไร่ ๓ งาน ๔๔ ตารางวา บ้านนรสิงห์นี้ พลเอกเจ้าพระยารามราฆพ ผู้เป็นเจ้าของได้ปลูกสร้างภายหลังจากการสร้างพระที่นั่งอนันตสมาคมเสร็จเรียบร้อยแล้ว ใช้อย่างชาวอิตาเลียน ทั้งชุดมาสร้างบ้านนรสิงห์นี้ตั้งแต่สร้างยังไม่ทันเสร็จเรียบร้อย พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เสร็จสวรรคตเสียก่อน เมื่อวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๔๖๘ หลังจากนั้นคณะช่างชาวอิตาเลียนขอตัวกลับประเทศของตนจึงคงค้างงานก่อสร้าง

ตึกไทยคู่ฟ้า ทำเนียบรัฐบาล

บ้านนรสิงห์ไว้ โดยเฉพาะตัวตึกไทยคู่ฟ้า เดิมเรียกว่าตึกโกรสร พลเอกเจ้าพระยารามราฆพ ประสงค์จะให้เป็นที่ประทับหรือรับเสด็จพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวคงเสร็จไปประมาณ ๗๕% ประตูหน้าต่างและกระจกสียังไม่ได้ติดตั้ง คงใช้กระดานตีปิดไว้บางส่วน บางส่วนก็เสร็จเรียบร้อยแล้ว โดยเฉพาะชั้นล่างตอนหน้า ได้ใช้เป็นที่พักงานปาร์ตี้กลางแจ้งและเล่นละครถวายเจ้านายบางพระองค์ในสมัยนั้น ขณะนั้นให้แก่นักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์สภาพของตัวตึกชำรุดทรุดโทรมมาก ตลอดจน

พื้นที่ส่วนมากเป็นที่รกและว่างเปล่ามีต้นไม้และหญ้าคาขึ้นหนาแน่น มีบางส่วนที่เป็นที่อยู่อาศัยของพลเอกเจ้าพระยารามราฆพ ญาติและบริวารที่ได้รับการดูแลรักษาพอเหมาะแก่การอยู่อาศัยเท่านั้น

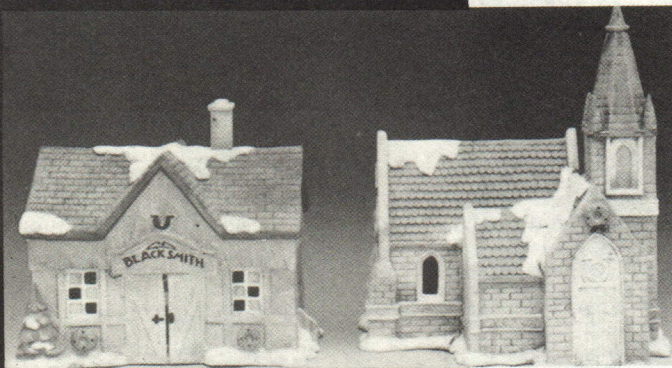
มติคณะรัฐมนตรี ๓๑ มีนาคม ๒๕๓๐ ให้ขยายทำเนียบรัฐบาลโดยสำนักนายกรัฐมนตรีได้รับมอบที่ดินจำนวน ๒๐ ไร่ ๔ ตารางวา และอาคารเดิม ๑๔ หลัง ของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าที่ย้ายไปอยู่ตำบลเขาชะโงก จังหวัดนครนายก จากกองทัพบก เมื่อ ๒๖ มกราคม

๒๕๓๑ โดยดั่งงบประมาณชุดใช้เป็นรายปี ให้แก่กองทัพบก ๘๕๐ ล้านบาท เพื่อสร้างอาคารทดแทนที่บริเวณโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า (หน้าสนามมวยเวทีราชดำเนิน)

(ต่อฉบับหน้า)

ชาวยุโรปคึกคักนิยมสินค้าไทยในงาน Frankfurt International Spring Fair'92

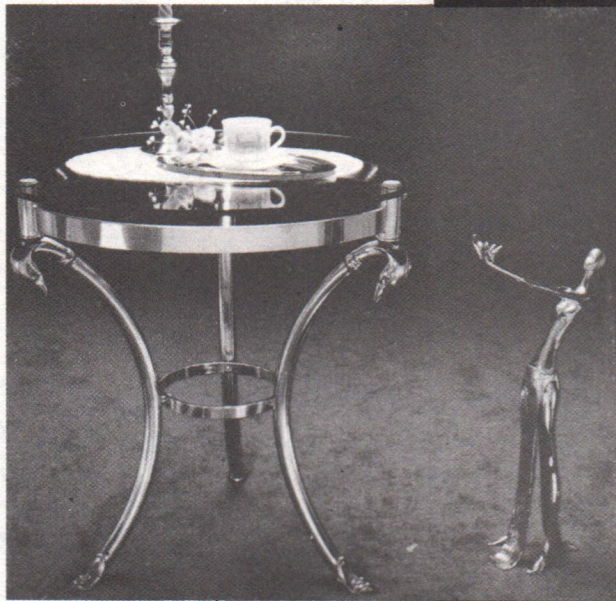
จิราภรณ์ ตูลยานนท์

เมื่อต้นปีที่ผ่านมาผู้เขียนได้มีโอกาสเดินทางไปร่วมงานแสดงสินค้า Frankfurt International Spring Fair'92 ณ เมืองแฟรงเฟิร์ต ประเทศเยอรมัน ในฐานะผู้แทนของกรมส่งเสริมการส่งออก กระทรวงพาณิชย์ และเป็นหัวหน้าโครงการพาผู้ผลิตผู้ส่งออกสินค้าไทย จำนวน ๒๔ บริษัท เข้าร่วมงานในครั้งนี้ งานแสดงสินค้า Frankfurt International Spring Fair'92 จัดขึ้นระหว่างวันที่ ๑๕-๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๕ เป็นเวลา ๕ วัน ณ เมืองแฟรงเฟิร์ต ประเทศเยอรมัน การจัดงานครั้งนี้ นับเป็นครั้งที่ ๙๑ จัดโดย Messe Frankfurt GMBH ลักษณะงานเป็นงานแสดงสินค้าทั่วไป เพื่อรับการสั่งซื้อเท่านั้น ไม่มีการขายปลีก มีผู้เข้าร่วมงานจาก ๖๑ ประเทศ จำนวน ๔,๔๕๖ บริษัท ในจำนวนนี้ ๒,๔๕๕ บริษัท หรือร้อยละ ๕๕ เป็นผู้ส่งออกจากเยอรมัน และ ๒,๐๐๑ บริษัท หรือร้อยละ ๔๕ เป็นบริษัทจากต่างประเทศ

ประเทศไทยในนามของกระทรวงพาณิชย์ ได้เข้าร่วมงานนี้ตั้งแต่ปี ๒๕๑๙ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่สินค้าไทยในประเทศเยอรมัน และประเทศในแถบทวีปยุโรป ตลอดระยะเวลาการเข้าร่วมงานที่ผ่านมา ประเทศไทยประสบความสำเร็จอย่างยิ่ง และประเทศในแถบทวีปยุโรป ตลอดระยะเวลาการเข้าร่วมงานที่ผ่านมา ประเทศไทยประสบความสำเร็จอย่างยิ่ง และในปีนี้ประเทศไทยได้เนื้อที่แสดงทั้งหมด ๒๕๒ ตารางเมตร อยู่ในอาคาร ๗ ซึ่งเป็นอาคารที่ตั้งอยู่ตอนกลางจากจำนวนทั้งหมด ๑๐ อาคาร ประเทศที่อยู่อาคารเดียวกับไทย ได้แก่ ญี่ปุ่น ยองกเกาหลี่ และศรีลังกา

Messe Frankfurt จัดงานแสดงสินค้าทั่วไป เช่น งานนี้ปีละ ๓ ครั้ง คือ เดือนมกราคมและกุมภาพันธ์ จัดงาน Frankfurt International Spring Fair ๒ ครั้ง และ เดือนสิงหาคมจัดงาน Frankfurt International Autumn Fair อีก ๑ ครั้ง ซึ่งประเทศไทยได้เข้าร่วมงานเป็นประจำปีละ ๒ ครั้ง ในเดือนกุมภาพันธ์และเดือนสิงหาคม มานานมากกว่าสิบปี

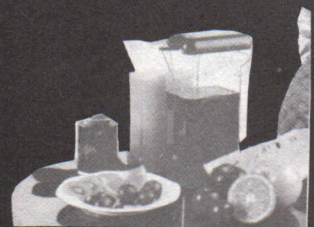
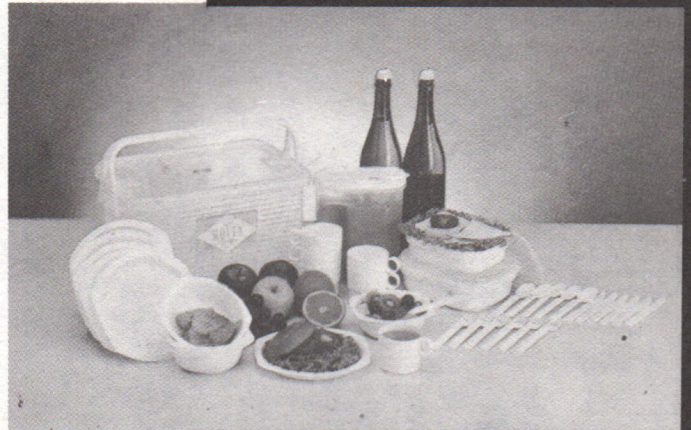

ประเทศที่มีผู้เข้าร่วมงานจำนวนมาก มีอยู่ ๑๕ ประเทศ เรียงลำดับ
ได้ดังนี้

๑. เยอรมัน	ซึ่งเป็นผู้จัดงาน	จำนวน ๒,๔๕๕ บริษัท
๒. อิตาลี		จำนวน ๒๕๒ บริษัท
๓. ฝรั่งเศส		จำนวน ๒๑๕ บริษัท
๔. อังกฤษ		จำนวน ๑๙๕ บริษัท
๕. ญี่ปุ่น		จำนวน ๑๙๓ บริษัท
๖. ออสเตรเลีย		จำนวน ๑๑๖ บริษัท
๗. เนเธอร์แลนด์		จำนวน ๙๙ บริษัท
๘. สเปน		จำนวน ๙๒ บริษัท
๙. ยองกง		จำนวน ๗๙ บริษัท
๑๐. สวิตเซอร์แลนด์		จำนวน ๖๗ บริษัท
๑๑. ไต้หวัน		จำนวน ๖๖ บริษัท
๑๒. ปอร์ตุเกส		จำนวน ๕๗ บริษัท
๑๓. เดนมาร์ค		จำนวน ๕๒ บริษัท
*๑๔. ไทย		จำนวน ๕๑ บริษัท
๑๕. สหรัฐอเมริกา		จำนวน ๔๔ บริษัท

ในส่วนของผู้เข้าร่วมงานจากประเทศไทย จำนวน ๕๑ ราย นั้น
๒๙ ราย เป็นผู้เข้าร่วมงานในนามกรมส่งเสริมการส่งออก กระทรวง
พาณิชย์ ส่วนที่เหลือเป็นผู้เข้าร่วมงานอิสระในนามบริษัท ของตนเอง
ซึ่งมิได้ขอขบประมาณความช่วยเหลือจากกรมส่งเสริมการส่งออก บริษัท
เหล่านี้เป็นบริษัทใหญ่ ซึ่งมีความชำนาญและประสบการณ์ จนสามารถ
สมัครเข้าร่วมงานกับ MESSE โดยอิสระเองได้

สำหรับผู้ผลิตผู้ส่งออกไทย จำนวน ๒๙ ราย ประกอบด้วยรายชื่อ
บริษัทและประเภทสินค้าที่ผลิตดังต่อไปนี้

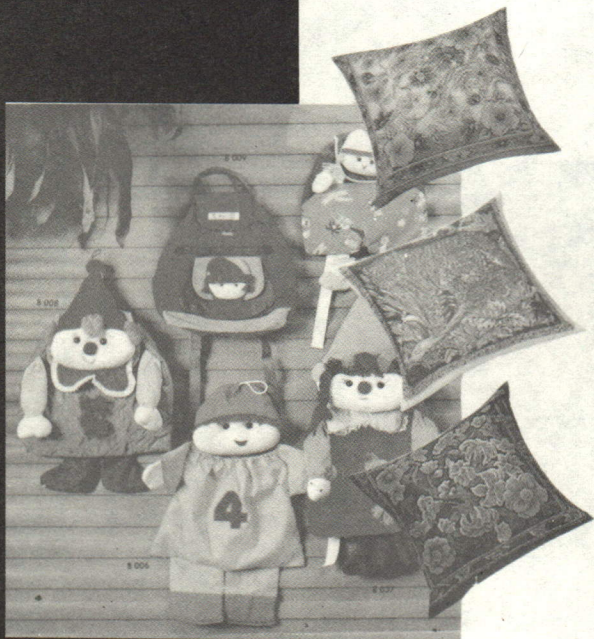

๑. Blowtexh (Thailand) Co.,Ltd. - หลอดกาแฟ
- ถุงพลาสติก
๒. Boonjue Garment Ltd., Part - เคหะสิ่งทอ
๓. Chat-Kaew Ltd., Part - ดอกไม้ประดิษฐ์
- เครื่องหอม
- ที่คาดผม
๔. Classic Art Collection Co.,Ltd. - รูปหล่อทองเหลือง
๕. Dynamic Promotion Co.,Ltd.
- ชุดปิกนิก
- เครื่องใช้ในบ้านทำด้วยพลาสติก
๖. Fine Arts Studio (Thailand) Co.,Ltd. - ตะกร้าลาด
๗. Finesse Flowers Manufacturer Ltd., Part
- ดอกไม้
- ผลไม้ประดิษฐ์
๘. From Fabric Ltd.,Part - เคหะสิ่งทอ
๙. I.D (International Development Corp.) Ltd., Part
- ตู้โชว์ ขนาดเล็กทำจากกระจกและเครื่องมือทองเหลือง
- รูปปั้นขนาดเล็กทำจากดินเผา
๑๐. Indra Ceramic Co.,Ltd.
- ขອງข้าวสวยทำจากดินเผา
๑๑. J.O. Import Export Co.,Ltd.
- ดอกไม้-ผัก-ผลไม้ ประดิษฐ์ เครื่องตกแต่งคริสมาสต์
ทำจากกระดาษสา
๑๒. K.W And Kul Co.,Ltd. - เครื่องทองเหลือง
๑๓. Kaithong Co.,Ltd.
- ไม้แกะสลัก
- เครื่องทองเหลือง

๑๔. Mana Patana Ltd., Part - ผลิตภัณฑ์ผ้าไหม
๑๕. Melamine Thai Co.,Ltd.
 - เครื่องครัวทำจากเมลามีน
๑๖. Ocean Glass Co.,Ltd.
 - เครื่องใช้บนโต๊ะอาหารทำด้วยแก้ว
๑๗. Pioneer Industrial Corp.,Ltd.
 - เครื่องใช้ครัวเรือนทำด้วยพลาสติก
๑๘. Promchana Panich Ltd., Part - ไม้แกะสลัก
๑๙. Punnee Padriew Co.,Ltd.
 - เครื่องตกแต่ง ทำจากผ้าและของเล่นไม้
๒๐. S. Floral Design Co.,Ltd.
 - ดอกไม้ประดิษฐ์ และเครื่องประดับทำจากดินเผา
๒๑. Sang Arun Ceramic Co.,Ltd.
 - ของใช้ เครื่องตกแต่ง เคลือบดินเผา
๒๒. Siam Hand Made Co.,Ltd. - หัตถกรรม
๒๓. Siamraj Marketing Co.,Ltd.
 - เครื่องเคลือบดินเผา ประเภท
 - เครื่องตกแต่ง
 - ของขวัญ
 - เครื่องใช้บนโต๊ะอาหาร
๒๔. TVT Co.,Ltd.
 - กรอบรูปไม้
 - อุปกรณ์เครื่องใช้ทำด้วยไม้
๒๕. Tantiyanunt Garment Co.,Ltd. - หัตถกรรม
 - เคหะสิ่งทอ

๒๖. Thai Master Craft Ltd., Part

- ของชำร่วยและเครื่องตกแต่งทำด้วยดินเผา

๒๗. Vanzon Singthong Trading Ltd., Part ผลิตภัณฑ์ผ้าไหม

๒๘. Nice Brass Co.,Ltd.

- เชิงเทียนทำจากทองเหลือง

๒๙. Thai Trade and Distribution Center Co.,Ltd.

- ดอกไม้ประดิษฐ์

เป็นที่น่ายินดีที่สินค้าทุกประเภทได้รับความสนใจจากผู้ซื้อ ผลิตภัณฑ์ที่มีสู่ทางการส่งออกที่ดีและได้รับการสั่งซื้อทันทีในงาน ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ทองเหลือง ดอกไม้-ผลไม้ประดิษฐ์ ไม้แกะสลักตกแต่งบ้านเครื่องเคลือบดินเผาประเภทชุดรับประทานอาหาร ตุ๊กตา โถงและกระถาง ผลิตภัณฑ์ผ้าไหม ผลิตภัณฑ์พลาสติกประเภทเครื่องใช้ในครัวเรือน และเครื่องใช้ในการเดินทาง และชุดเครื่องประดับเทียมผลิตจากวัสดุต่างชนิด เป็นต้น

ในด้านความรู้สึกของผู้เข้าร่วมงานจาก ๒๙ บริษัท ร้อยละ ๙๐ พึงพอใจการเข้าร่วมงานในครั้งนี้ เพราะส่วนใหญ่ได้รับการสั่งซื้อสินค้าทันทีในระหว่างงาน รวมยอดทั้งสิ้น ๑๐๗.๒ ล้านบาท (๔.๒ ล้านเหรียญสหรัฐ) และคาดว่าจะมีการสั่งซื้อสินค้าตามมากภายใน ๖-๑๒ เดือน ประมาณ ๖๘๕ ล้านบาท (๒๖.๓ ล้านเหรียญสหรัฐ) รวมประมาณการสั่งซื้อสินค้าภายใน ๑ ปี คือ ๗๙๒.๒ ล้านบาท (๓๐.๕ ล้านเหรียญสหรัฐ)

ระหว่างงาน ๕ วัน นักธุรกิจชาวต่างประเทศที่ให้ความสนใจสินค้าไทยและเข้ามาเจรจาซื้อขายสินค้ากับเราอย่างจริงจัง ๕๔๔ ราย แบ่งเป็นกลุ่มประเทศ ดังนี้

- ยุโรปและสแกนดิเนเวีย ๔๗๐ ราย หรือร้อยละ ๘๐ ได้แก่ เยอรมัน เดนมาร์ก ฝรั่งเศส สเปน อังกฤษ อิตาลี กรีซ เนเธอร์แลนด์ นอร์เวย์ โปรตุเกส เบลเยียม สวีเดน และตุรกี
- สหรัฐอเมริกาและแคนาดา ๗๖ ราย หรือร้อยละ ๑๓

- ออสเตอร์เลียและนิวซีแลนด์ ๒๔ ราย หรือร้อยละ ๔

เมื่อผู้นำเข้าจากทั่วโลกสนใจและนิยมสินค้าไทย ผู้ส่งออกไทยจึงมีความประสงค์ที่จะเข้าร่วมงานนี้เป็นจำนวนมากทุกปี จะมีบริษัทสมัครเข้าร่วมงานกับกรมส่งเสริมการส่งออกประมาณร้อยราย ซึ่งกรมฯได้กำหนดหลักเกณฑ์พิจารณาคัดเลือกไว้อย่างยุติธรรม ผู้ที่ได้เข้าร่วมงานนอกจากจะมีโอกาสขายสินค้าแล้ว ยังมีโอกาสเยี่ยมเยียนลูกค้าเดิม และหาลูกค้าใหม่ เพื่อแนะนำสินค้ารุ่นใหม่แก่ผู้ซื้อทั่วโลก รวมทั้งมีโอกาสศึกษาแนวโน้มรูปแบบสินค้าจากประเทศอื่นๆ อีกด้วย เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาปรับปรุงรูปแบบ และคุณภาพสินค้าไทยให้ดีขึ้นเป็นลำดับ และยังสามารถคำนวณต้นทุนในการผลิต เพื่อตั้งราคาขายสินค้าให้มีโอกาสแข่งขันกับประเทศอื่นได้

ผู้สนใจต้องการทราบรายละเอียดในการสมัครเข้าร่วมงานโปรดติดต่อ

ฝ่ายแสดงสินค้า ๑

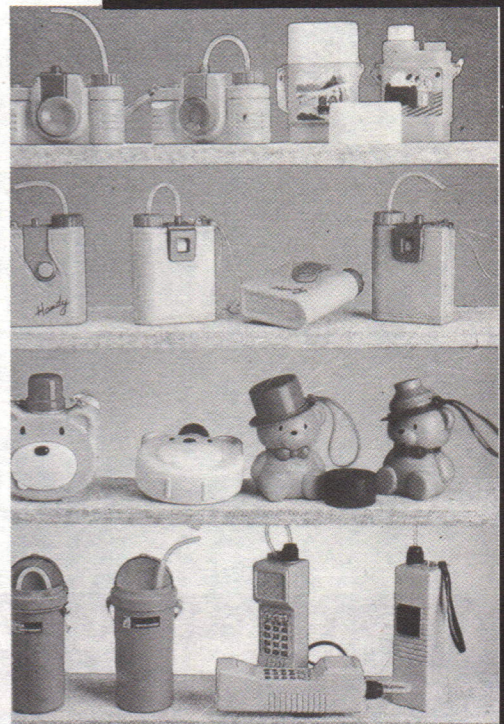
กองงานแสดงสินค้า กรมส่งเสริมการส่งออก

๒๒/๗๗ ถนนรัชดาภิเษก เขตจตุจักร

กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐

โทร. ๕๑๑-๕๐๖๖-๗๗, โทรสาร (๖๖๒) ๕๑๒-๑๐๗๙, ๕๑๓-๑๙๑๗,

๕๑๒-๒๒๓๕

การประหยัดไฟฟ้าในระบบปรับอากาศ สำหรับอาคารสำนักงาน

อย่าปรับเครื่องให้เย็นจนเกินไป

การใช้ไฟฟ้าในอาคารสำนักงาน ส่วนใหญ่จะใช้กับระบบปรับอากาศ และมีศักยภาพการประหยัดพลังงานไฟฟ้าได้ในระดับสูง การประหยัดไฟฟ้าในอาคารสำนักงานนั้นสามารถดำเนินการได้ด้วยวิธีการต่าง ๆ ทั้งวิธีการที่ไม่ต้องลงทุนและลงทุน ซึ่งผลจากการดำเนินงานจะไม่ทำให้ความสะดวกสบายที่ได้รับจากการใช้ระบบปรับอากาศต้องลดน้อยลง แต่จะลดค่าใช้จ่ายในด้านไฟฟ้าลงจากปกติ วิธีการประหยัดมีดังต่อไปนี้

ก. การปรับปรุงในส่วนของอาคาร

ส่วนต่าง ๆ ของอาคารมีความสำคัญต่อการใช้ไฟฟ้าสำหรับเครื่องปรับอากาศเป็นอย่างยิ่ง หากมีการปรับปรุงในส่วนต่าง ๆ ของอาคาร ให้ความร้อนจากภายนอกเข้าสู่อาคารได้น้อยที่สุด ก็เท่ากับเป็นการลดภาระปรับอากาศให้กับเครื่องปรับอากาศ ซึ่งแนวทางการปรับปรุงมีดังนี้

- ๑) ผนังภายนอกอาคาร ควรทาสีขาวหรือสีอ่อนเพื่อช่วยในการสะท้อนรังสีดวงอาทิตย์ เป็นการลดความร้อนเข้าสู่อาคาร และควรปลูกต้นไม้เพื่อกันแสงอาทิตย์อาคารที่ปรับอากาศควรมีกระจกน้อยที่สุดในด้านตะวันออกและตะวันตกของอาคาร

- ๒) ผนังภายในอาคาร ที่ปรับอากาศโดยเฉพาะผนังด้านทิศตะวันออกและตะวันตกซึ่งไม่มีเงากำบัง ควรใช้ฉนวนกันความร้อนบุผนังอีกชั้นหนึ่งเพื่อลดความร้อนเข้าสู่อาคาร สำหรับเพดานภายในห้องที่ปรับอากาศก็เช่นกันควรบุฉนวนกันความร้อน ซึ่งห้องปรับอากาศที่บุฉนวนจะประหยัดค่าไฟฟ้าประมาณ ๓๐% ของค่าไฟฟ้าที่เคยใช้ต่อเดือน และลดการสึกหรอรวมทั้งประหยัดค่าซ่อมแซมเครื่องปรับอากาศ

- ๓) หน้าต่าง อาคารที่มีการปรับอากาศควรให้มีหน้าต่างน้อยที่สุด หรือจะให้หน้าต่างควรมีเฉพาะทิศเหนือและใต้ของอาคาร หน้าต่างของอาคารควรทำด้วยกระจกสีชา กระจกสีชาที่ดูดซับพลังงานแสงอาทิตย์ได้ ๕๐% จะมีค่าตัวประกอบการถ่ายเทความร้อนต่ำกว่ากระจกใสธรรมดา ๒๗% หรือควรใช้กระจก ๒ ชั้น จะช่วยลดการส่งผ่านความร้อนได้มากขึ้น กระจก ๒ ชั้นที่มีกระจกชั้นนอกสีชาเป็นแบบดูดซับพลังงานแสงอาทิตย์ได้ ๕๐% และชั้นในเป็นกระจกใสธรรมดาจะมีค่าตัวประกอบการถ่ายเทความร้อนต่ำกว่ากระจกใสธรรมดาชั้นเดียวประมาณ ๔๘%

- ๔) การบังแสง การบังแสงจากภายนอกอาคาร จะสามารถลดการส่งผ่านความร้อนจากภายนอกอาคารได้มากกว่าการใช้ม่านหรือ

ข้อมูลจาก ฝ่ายประหยัดพลังงาน กองเศรษฐกิจการพลังงาน กรมพัฒนา
และส่งเสริมพลังงาน

มูลิกันแสงภายในอาคาร เช่น ถ้าหน้าต่างเป็นแบบกระจกใสธรรมดาชั้นเดียว และใช้ม่านบังแสงภายนอกจะมีค่าตัวประกอบการถ่ายเทความร้อนต่ำกว่าการใช้ม่านบังแสงภายในประมาณ ๔๑% การบังแสงภายนอกอาคารสามารถทำได้โดยการใช้กันสาดในแนวตั้งและแนวนอน หรือการหลบแนวหน้าต่างเข้ามาภายใน ประเทศในเขตร้อนควรใช้กันสาดในแนวนอนด้านทิศตะวันออกและทิศตะวันตก และใช้กันสาดในแนวตั้งทางทิศเหนือและใต้

ข. การประหยัดไฟฟ้าในระบบปรับอากาศชนิดติดหน้าต่างและชนิดแยกส่วน

๑) สำหรับระบบปรับอากาศชนิดติดหน้าต่าง ถ้าไม่จำเป็นไม่ควรปิดสวิทช์ไปที่ช่องระบายอากาศ (EXHAUST) หรือช่องให้อากาศภายนอกเข้า (VENT) เพราะจะไม่ประหยัดพลังงาน

๒) อากาศภายนอกเข้า อากาศภายนอกควรให้เข้าห้องปรับอากาศน้อยที่สุด ไม่ควรใช้พัดลมระบายอากาศขณะที่อากาศร้อนหรือชื้น ถ้าไม่จำเป็นก็ไม่ควรเปิดพัดลมระบายอากาศเลย

๓) ตั้งปุ่มปรับอุณหภูมิให้เหมาะสมและอย่าปรับเครื่องเย็นเกินไป ตั้งเทอร์โมสตัทให้ควบคุมอุณหภูมิที่เหมาะสมกับความสบายเท่านั้น โดยทั่วไปควรปรับที่อุณหภูมิ ๗๘ ฟาเรนไฮต์ (๒๖ เซลเซียส) ไม่ควรตั้งเทอร์โมสตัทให้ต่ำกว่า ๗๕ ฟาเรนไฮต์ (๒๔ เซลเซียส) ถ้าปรับอุณหภูมิให้สูงขึ้นเท่าไรก็ทำให้ประหยัดเงินได้มากขึ้นเท่านั้น

๔) หมั่นทำความสะอาด แผ่นกรองอากาศอยู่ด้านหลังหน้ากากของเครื่องควรถอดมาทำความสะอาดอย่างน้อยเดือนละ ๑ ครั้ง การทำความสะอาดใหญ่ทั้งเครื่อง ควรให้ช่างถอดออกมาล้างปีละ ๑ ครั้ง

๕) ปิดเครื่องปรับอากาศ

- เปิดใช้เครื่องปรับอากาศเฉพาะส่วนที่จำเป็นและในเวลาที่เหมาะสม เช่น ห้องที่มีได้ใช้งาน ๑ ชั่วโมง ก็ควรปิดเครื่องปรับอากาศไว้ก่อน

- ในช่วงที่อากาศไม่ค่อยร้อนจัด ให้ปิดเครื่องปรับอากาศเปิดหน้าต่างเพื่อให้ลมพัดถ่ายเท เพราะว่าไม่มีประโยชน์อะไรเลยที่จะใช้เครื่องปรับอากาศในขณะที่อุณหภูมิภายนอกไม่แตกต่างจากภายในมากนัก

๖) เปลี่ยนเครื่องปรับอากาศใหม่ทดแทนเครื่องเก่าที่มีประสิทธิภาพของเครื่องลดลง เนื่องจากใช้งานมานานและแผ่กระจายความร้อนและความเย็นอยู่ในสภาพทรุดโทรม และการเปลี่ยนเครื่องใหม่ควรพิจารณาเครื่องที่มีประสิทธิภาพสูง

ค. การประหยัดพลังงานในระบบปรับอากาศขนาดใหญ่ของอาคาร

กระทำได้เป็น ๒ ส่วน คือ

ส่วนที่ ๑ วิธีการใช้งานอุปกรณ์ที่มีอยู่ในระบบปรับอากาศอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งส่วนใหญ่สามารถทำได้ง่ายโดยไม่ต้องอาศัยเครื่องมือหรือความรู้พิเศษ และไม่ต้องลงทุนเพิ่มเติม

ส่วนที่ ๒ การบำรุงรักษาอุปกรณ์ระบบปรับอากาศ

ส่วนที่ ๑ วิธีการประหยัดพลังงานโดยใช้งานอุปกรณ์ที่มีอยู่ในระบบปรับอากาศอย่างมีประสิทธิภาพ

อุปกรณ์ระบบปรับอากาศที่ติดตั้งใช้งานอยู่ในอาคาร ถ้ามีการใช้อย่างเหมาะสม และคำนึงถึงเรื่องการประหยัดแล้ว ก็จะสามารถลดการใช้ไฟฟ้าลงได้ โดยที่เจ้าของอาคารไม่ต้องลงทุนเพิ่มเติม ดังมีวิธีการและตัวอย่างต่อไปนี้

๑. ควบคุมให้อุณหภูมิ น้ำหล่อเย็นที่เข้าเครื่องทำน้ำเย็นมีอุณหภูมิต่ำที่สุดในอาคารที่ติดตั้งระบบปรับอากาศประเภทเครื่องทำน้ำเย็นชนิดระบายความร้อนด้วยน้ำ (Water Cooled Water Chiller) การควบคุมให้อุณหภูมิ น้ำหล่อเย็นที่เข้าเครื่องทำน้ำเย็นมีอุณหภูมิต่ำ ๆ ก็จะทำให้เครื่องทำน้ำเย็นใช้พลังงานไฟฟ้าน้อยลง ในขณะที่การทำความเย็นยังเท่าเดิมอยู่ได้

ในวันหนึ่ง ๆ ภาระปรับอากาศในการทำความเย็นสูงสุดของอาคาร จะอยู่ในช่วงเวลากลางวัน ซึ่งเป็นเวลาที่อาคารได้รับความร้อนจากแสงอาทิตย์ ในช่วงเวลานี้เครื่องทำน้ำเย็นจะต้องทำงานอย่างหนักและใช้ไฟฟ้ามาก หรือในเวลากลางวันของบางเดือน เช่น ในฤดูร้อน บางครั้งการถ่ายเทความร้อนที่หอผึ่งน้ำ ซึ่งใช้งานคู่กับเครื่องทำน้ำเย็น ก็ไม่สามารถทำอุณหภูมิของน้ำหล่อเย็นให้ลดลงมาก ๆ ได้ เครื่องทำน้ำเย็นก็จะใช้ไฟฟ้ามากขึ้นเท่านั้น วิธีการที่จะลดอุณหภูมิ น้ำหล่อเย็นให้ต่ำทำได้โดยเปิดหอผึ่งน้ำเพิ่มขึ้นอีก ๑ ชุด ซึ่งจะเป็นการเพิ่มพื้นที่การถ่ายเทความ

ร้อนให้มากขึ้น และจะมีผลทำให้การใช้พลังงานของเครื่องทำน้ำเย็นลดลง ดังตัวอย่างตารางที่ ๑

ตารางที่ ๑ ค่ากำลังไฟฟ้าที่ใช้ของเครื่องทำน้ำเย็นต่อหน่วยความเย็น ที่อุณหภูมิน้ำหล่อเย็นต่างกัน

อุณหภูมิน้ำหล่อเย็น (°ฟ)	กำลังไฟฟ้าที่ใช้ของเครื่องทำน้ำเย็น	
	kW/kWR	kW/T
๘๕	๐.๒๗๔	๐.๙๖๗
๘๓	๐.๒๕๔	๐.๘๙๗
๗๗	๐.๒๔๓	๐.๘๕๕
๗๕	๐.๒๒๘	๐.๘๐๒
๖๘	๐.๒๐๐	๐.๗๐๔
๖๖	๐.๑๙๖	๐.๖๙๐

kW = กิโลวัตต์ (ไฟฟ้า)

kWR = กิโลวัตต์ความเย็น

T = ตันความเย็น

สำหรับการเปิดหอดึงน้ำเพิ่มอีก ๑ ชุดนี้ จำเป็นต้องตรวจสอบภาวะอากาศภายนอกประกอบด้วย เช่น วันที่มีอุณหภูมิภายนอกต่ำอยู่แล้วในฤดูหนาวหรือเวลากลางคืน เป็นต้น ซึ่งโดยปกติ น้ำหล่อเย็นก็จะมีอุณหภูมิต่ำพอสมควรอยู่แล้ว การเปิดหอดึงน้ำอาจจะทำให้พลังงานที่ลดลงจากเครื่องทำน้ำเย็นไม่คุ้มค่ากับการใช้พลังงานที่พัฒลมของหอดึงน้ำ

ส่วนที่ ๒ การบำรุงรักษาอุปกรณ์ระบบปรับอากาศ

การประหยัดไฟฟ้าในระบบปรับอากาศจะไม่ประสบผลสำเร็จถ้าปราศจากการติดตามการใช้งานจริงของระบบ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายและรักษาระดับการใช้ไฟฟ้าให้ต่ำที่สุด มีข้อเสนอแนะโดยทั่วไปเกี่ยวกับการบำรุงรักษาอุปกรณ์ต่าง ๆ ในระบบปรับอากาศ ดังนี้

๒.๑ ทดสอบและปรับแต่งระบบอย่างสมบูรณ์เป็นครั้งคราวตามกำหนดการที่ตั้งไว้ตลอดอายุการใช้งานของระบบ โดยมากแล้วการปรับแต่งระบบในครั้งแรกมักจะเป็นการปรับแต่งครั้งเดียวที่ได้กระทำกับระบบ ทำให้ประสิทธิภาพของระบบลดลงเรื่อย ๆ

๒.๒ ตั้งเทอร์โมสแตทให้ควบคุมอุณหภูมิที่พอเหมาะกับความ

สบายเท่านั้น ไม่ควรตั้งเทอร์โมสแตทไว้ให้ต่ำที่สุด และหมั่นตรวจสอบว่าเทอร์โมสแตทสามารถทำงานได้เป็นปกติหรือไม่ อุณหภูมิที่พอเหมาะคือ ๒๔ - ๒๖ ซ

๒.๓ เครื่องส่งลมเย็น ควรมีการทำความสะอาดแผงกรองอากาศและชุดทำความเย็น (COOLING COIL) เป็นประจำ ถ้าอุปกรณ์ดังกล่าวสกปรก พื้นผิวรับความร้อนจะถ่ายเทความร้อนได้ไม่ดี ทำให้น้ำเย็นที่กลับไปยังเครื่องทำน้ำเย็นยังมีอุณหภูมิต่ำอยู่ ทำให้ประสิทธิภาพที่เครื่องทำน้ำเย็นต่ำลงด้วย

๒.๔ ทำความสะอาดคอนเดนเซอร์ที่ระบายความร้อนด้วยอากาศเป็นประจำ และตรวจสอบอย่าให้มีวัสดุปิดขวางทางลมที่ใช้ในการระบายความร้อน

๒.๕ ทำความสะอาดคอนเดนเซอร์ที่ระบายความร้อนด้วยน้ำ เนื่องจากระบบน้ำหมุนเวียนในระบบเป็นระบบเปิดน้ำจะเหือดตลอดเวลา ผิวด้านในของอุปกรณ์ควบแน่นจึงมักจะมึดตะกอนและสิ่งสกปรก เป็นผลให้อุณหภูมิควบแน่นสูงขึ้น ฉะนั้นต้องทำความสะอาดมากขึ้นตามความจำเป็น

๒.๖ ทำความสะอาดหอดึงน้ำ เพื่อให้ผิวระบายความร้อนสะอาด รวมถึงหัวกระจายน้ำ

๒.๗ จัดให้มีการบำบัดคุณภาพน้ำในระบบน้ำหล่อเย็น ความสกปรกในระบบจะลดความสามารถในการถ่ายเทความร้อน

๒.๘ พัฒลมทุกตัวจะต้องทำการหล่อลื่น โดยการอัดจารบี หรือหยอดน้ำมันอย่างสม่ำเสมอตามระยะเวลา

๒.๙ พัฒลมที่ขับเคลื่อนด้วยสายพานจะต้องตรวจตราความตึงของสายพานให้เหมาะสม

๒.๑๐ ตรวจสอบการรั่วของท่อน้ำเย็นและซ่อมแซมฉนวนท่อน้ำรวมทั้งแก้ไขการรั่วของน้ำเย็นที่อุปกรณ์ต่าง ๆ เครื่องสูบน้ำแบบทอยโชงที่ใช้ PACKING SEAL จะต้องให้น้ำซึมบ้างแต่ไม่ควรให้รั่วมากเกินไป

๒.๑๑ ตรวจสอบการรั่วของท่อลมที่อาจเกิดขึ้นได้ รวมถึงการซ่อมแซมฉนวนท่อลมที่ฉีกขาด

๒.๑๒ ตรวจสอบหน้าต่างและประตูด้านนอกอาคารว่ามีรั่ว ทำให้อากาศร้อนภายนอกเข้าสู่อาคารหรือไม่

สมเด็จพระสุริโยทัย

(ต่อจากหน้า ๓)

สถานดังกล่าวมา ลักษณะการ
ที่ไทยต่อสู้ข้าศึกในครั้งกรุงศรี
อยุธยาเป็นราชธานี จึงเอาพระนคร
เป็นที่มั่นต่อสู้ ตั้งแต่คราวสมเด็จพระ
มหาจักรพรรดิต่อสู้กับพระเจ้า
หงสาวดีตะเบ็งชเวตี้ ในครั้ง
ที่กล่าวมานี้ และในคราวหลังๆ
ต่อมาอีกหลายคราว”

นี่คือแผนยุทธศาสตร์ของ
สมเด็จพระมหาจักรพรรดิ พระราช-
สวามีของสมเด็จพระนางเจ้า
พระสุริโยทัยที่เป็นประโยชน์
ต่อชาติบ้านเมือง ซึ่งสมเด็จพระนาง
เจ้าพระสุริโยทัยวีรสตรีของไทย
ได้ทรงเห็นและสืบทอดสละพระชนม์
ชีพเพื่อป้องกันอย่างองอาจ
กล้าหาญปรากฏในประวัติศาสตร์
ตราบเท่าถึงปัจจุบันคงมิใช่แต่
เพียง “ทรงพระกตัญญูภาพ”
เท่านั้น

กองทัพไทย

(ต่อจากหน้า ๔๒)

ช้างค้ำผูกเครื่องม้น ทนาย
เลือกแสงปืนคาบศิลา กลางช้าง ๗
ละคน เป็นช้างตั้งหน้า ๓ หลัง ๓
รวม ๖ ช้าง นายท้ายช้างชื่อเป็น
ควาญ ๖

ช้างแทรก (เป็นช้าง) พง
มหาดไทยช้าง ๑ กลาโหมช้าง ๑
จตุสดมภ์ ๔ ช้าง สัสดีกลางช้าง ๑
คลังมหาสมบัติช้าง ๑ มหาดเล็กหัว
หมื่น ๔ ช้าง นายเวร ๔ ช้าง
ขุนช้าง ๒ ช้าง ปลัดช้าง ๒ ช้าง
ขุนเชือก ๒ ช้าง ปลัดเชือก ๒ ช้าง
รวม ๒๔ ช้าง

ช้างปืนใหญ่ หมื่นราชฤทธิ์
หมื่นราชรงค์ หมื่นเพชร (๗) ไชย
หมื่นทรงพิไชย ตำรวจนอกท่า
จำลอง สัสดีเกณฑ์เลखส่งให้หมื่นกริน
ศรเชษฐ ๑ หมื่นวิเศษศรชาญ ๑
คุมเกณฑ์หัดเป็นทนายปืนแลนาย
ช้างชื่อ ๑ ขวากองช้อย ๑ เสมอช้าง
๑ คนทนายปืนกลางช้าง ๑ กรมช้าง
ซ้าย ๑ ขวา ๑ ปืนกระสุนนิ้วกึ่ง
กระบอก ๑ กระสุนโตด ๑๐ กระสุน
กระสุนปราบ ๒๐๐ กระสุน ทอกขัด
๑๐ แทลงขัด ๑๐ ธงผุดทอง
ฉลุดอกแดงหน้า ๑ เขียวหลัง ๑ รวม
๒ คัน

ช้างกันผูกเครื่องม้น ช้าง ๑
ทนายเลือกปืนคาบศิลากลางช้าง
ช้างละกระบอก ๑ ขุนหมื่นกอง
ช้างชื่อ ๑ นายช้างเป็นควาญ ๑
ซ้าย ๑๐ ขวา ๑๐ ช้าง รวม ๒๐
ช้าง แลทนายเลือกนั้น หมื่น
อัศนิศร ๑ หมื่นศรีสำแดง ๑
ได้เกณฑ์ไล่ช้างตามพนักงาน

ถ้าช้างโนจะไปตามเสด็จ
ด้วย ช้างโนบอกทางว่าสนม
พลเรือนสังเขตขาววัง มหาดไทย
กลาโหม ให้กรมช้างเกณฑ์ช้าง
(แล) ทลวงพระทรมบริรักษ์ ทลวงสุริย
ภักดี ขุนสมุทพิมาน ขุนประธาน
มณฑียร สนมทหารแดงจำลองแล
ภูเบียนลายธงขาวพื้นแดง ๑
ซ้ายพื้นดำ ๑

แลทลวงเทพราชา ทลวง
ทิพราชา กรมช้างคุมหมู่จำเจียม
ตำรวจนอกเครื่องมือสำหรับช้าง
ปากไม้ ๑๐ คน คบเพลิงตัวละ ๒
ดอก เป็นช้างซ้าย ๒๐ ขวา ๒๐ รวม
๔๐ ช้าง

เข้ากัน (ทั้งกระบวน)
ช้างพลาย ๗ ช้างพัง ๖๕ เป็น ๗๒
ช้างพันภาน (มหาดไทย) ได้เรียก
ทางว่าเย็นสมุทนายกราบทูล

พระกรุณา

ส่วนกระบวนช้างเสด็จ
ขึ้นพระพุทธรูปหมื่น

กรมช้างซ้ายขวาเกณฑ์
ช้างสำหรับกระบวนเสด็จ ช้างพระที่
นั่งทรง ๑ ช้างพระที่นั่งรอง ๑
ช้างนำ ๑ ช้าง (ผูกพระที่นั่ง)
หลังคาทอง ๑ ช้าง (ผูกพระที่นั่ง)
ประพาสโดง ๑ รวม ๕ ช้าง
ช้างตั้งหน้า ๓ หลัง ๓ รวม ๖ ช้าง
ช้างกันโน ๑๐ (ช้างกัน) นอกกอง
อาสา ๒๐ รวมช้างกัน ๓๐ ช้าง
แทรกขุนช้าง ๒ ปลัดช้าง ๒ นาย
เชือก ๒ ปลัดเชือก ๒ มหาดไทย ๑
กลาโหม ๑ จตุสดมภ์ ๔ หัวหมื่น
มหาดเล็ก ๔ รวมช้างแทรก ๑๔
ช้าง ช้างปืน ๒๐ ช้าง
เครื่องมหาดเล็กซ้าย ๕ ขวา ๕ รวม
๑๐ ช้าง ช้างภูสำหรับช้างโน ๔๐
ช้างพระประเทียบ พระที่นั่งหลัง
คาทอง ๑ (ช้างค้ำ) ช้างหน้า ๒
ช้างหลัง ๒ รวม ๕ ช้าง ช้างปืน
หน้า ๕ ปืนหลัง ๕ รวม ๑๐
รวมช้าง (กระบวน) พระประเทียบ
๑๕ ช้าง รวมเป็นช้างกระบวน
เสด็จของทลวง ๑๒๔ ช้าง กระบวน
พระประเทียบ ๑๕ ช้าง รวมทั้งสิ้น
๑๔๔ ช้าง

ภาษาไทยของเรา

(ต่อจากหน้า ๒๕)

พระองค์เองทรงใช้คำเรียกพระองค์
ว่า “ในทลวง” ใน “ประมวลประกาศ
พระจอมเกล้าฯ” จะเห็นได้หลายแห่ง

คำว่า “ในทลวง” คงจะ
มีเหตุผลตามที่สมเด็จพระเจ้า
บรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยา
นริศรานุวัดติวงศ์ ทรงสันนิษฐาน
ไว้ดังนี้ และเคยใช้เป็นภาษา

ทางราชการมาจนถึงรัชกาลที่ ๕
ทั้งคำว่า “ในทลวง” และ “ในกรม”
(ดูในหนังสือข้าราชการสำนัก (Court)
เล่มสอง)

คำว่า “ในกรม”

คำอธิบายที่มีข้อมูลชัดเจน
ที่สุดเกี่ยวกับคำนี้ก็คือ พระราช
วิจารณ์ของพระบาทสมเด็จพระ
จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ขอัญญะ
มาโดยสรุปดังนี้

เจ้าฟ้าและพระองค์เจ้า
ซึ่งมีข้าไทเลขสมอยู่ในสังกัดมาก
คน จำต้องทรงตั้งผู้บังคับบัญชา
ควบคุมคนในสังกัดขึ้น มีตำแหน่ง
เป็น จางวาง นายเวร สมุทนาย
ต่อมาพระมหากษัตริย์มีพระราช
อนุญาตให้ยกบรรดาศักดิ์ในสังกัด
ของเจ้าฟ้า และพระองค์เจ้า
องค์นั้นๆ ขึ้นเป็นกรมหนึ่งต่างหาก
จากกรมของราชการแผ่นดิน
จึงโปรดให้เจ้านายเจ้าสังกัดกรม
มีอำนาจตั้งผู้บังคับบัญชาให้
มีตำแหน่งเป็นเจ้ากรม ปลัดกรม
สมุทนาย มีบรรดาศักดิ์เป็น พระยา
พระ ทลวง ขุน หมื่น ได้ตามลำดับ
ของตำแหน่งผู้บังคับบัญชากรม เช่น
เจ้ากรมเป็นถึงพระยาได้ ปลัดกรม
เป็นพระ สมุทนายสืบบรรดาศักดิ์
ขึ้นสูงเป็นทลวงได้ และมีราชทินนาม
ต่างๆ เจ้านายซึ่งเป็นผู้ปกครอง
กรม ก็คงเป็น เจ้าฟ้าหรือพระองค์
เจ้าตามเดิม ถ้าได้รับสถาปนา
พระยศให้เป็นกรม ก็เรียกกันว่า
เจ้าฟ้าหรือพระองค์เจ้ามีกรมหรือ
ทรงกรม แต่ประเพณีไทยนั้นคน
ทั่วไปไม่บังอาจออกพระนามเดิม
ของเจ้าฟ้าหรือพระองค์เจ้าผู้ทรง
กรม เพราะดูเป็นการไม่สมควร
เช่น เจ้าฟ้าลา (สมเด็จพระอนุชา
ของพระบาทสมเด็จพระพุทธ

ยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช) คำนำพระนามก็คือ สมเด็จพระเจ้านั่งยาเออ เจ้าฟ้าลา ทรงมีเจ้ากรมเป็นหลวงจักรเจษฎา คนทั่วไปจึงนำนามของเจ้ากรมมาต่อคำพระนาม เป็น สมเด็จพระเจ้าน้องยาเออ กรมหลวงจักรเจษฎา สมเด็จพระเจ้าน้องยาเออ กรมหลวงพิชิตปรีชากร ไม่ชอบพระนามเดิมนำหน้านามเจ้ากรม ทั้ง ๆ ที่เป็นการถูกต้อง คือ สมเด็จพระเจ้าน้องยาเออ พระองค์เจ้าคัตถนงค์ บุคคล กรมหลวงพิชิตปรีชากร

แม้เจ้านายผู้หญิงในรัชสมัย สมเด็จพระนารายณ์มหาราชทรงตั้งกรมเจ้านายขึ้น คือ กรมหลวงโยธาเทพ กรมหลวงโยธาเทพ ซึ่งเป็นพระราชธิดาองค์หนึ่ง และเป็นพระชนนีสุทนต์องค์หนึ่ง จึงเห็นได้ว่าการตั้งนามบรรดาศักดิ์เจ้ากรมนั้นไม่จำเป็นต้องคำศัพท์ที่บอกให้รู้ว่าหญิงหรือชายเจ้านายเจ้าสังกัด แม้จะเป็นสตรีทรงกรมก็ได้เป็นทหารตามชื่อเจ้ากรม

คนชั้นหลัง ๆ มาถึงปัจจุบันเข้าใจผิด เรียกพระองค์เจ้าทรงกรมเป็น กรมหลวง กรมหมื่นตามชื่อบรรดาศักดิ์เจ้ากรมในสังกัดของท่าน ท่านเจ้าฟ้าองค์ใดได้รับพระราชทานพระสุพรรณบัฏเฉลิมพระนามไปเรามา ก่อน อาทิต สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ามาลา กรมพระยา บำราบปรปักษ์ คนก็นิยมขนานพระนามเดิมนำหน้า ยามกรม พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชวิจารณ์ว่า เหตุจากเจ้าฟ้าลา มีพระนามเป็นคำไทย ยังมีได้เฉลิมพระนามใหม่ จึงเป็นเหตุหนึ่งที่คุณไม่กล้าว่าพระนามเดิม ก่อนพระนามกรม ดังนั้น จึงทรงพระราชวิจารณ์ไว้ว่า

การขนานพระนามเจ้านายทรงกรม จึงใช้ได้ทั้งสองอย่าง คือ พระนามเดิมนำหน้ากรมด้วยก็ได้ ไม่ใช้ก็ได้แต่พระอิสริยยศก็เจ้าฟ้านั้นควรคงไว้ เช่น ปัจจุบันนี้ทางราชการออกพระนามว่า สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์

คำว่า “เสด็จในกรม” เป็นคำภาษาปากที่คนทั่วไปใช้สำหรับพระองค์เจ้า ทั้งพระองค์หญิง พระองค์ชายซึ่งทรงกรม และเป็นพระราชโอรสธิดาในพระเจ้าแผ่นดิน เมื่อลองคิดดูก็จะเห็นว่าถูกต้องตามพระราชวิจารณ์ เพราะ “เสด็จ” เป็นคำที่บริวารของพระองค์เจ้าใช้เรียกผู้เป็นเจ้านายของตน และคำว่า “ในกรม” คือ เสด็จของกรมในสังกัดของท่าน

คุณลักษณะพิเศษ

(ต่อจากหน้า ๕๐)

๕. ในมธุรสูต (มัชฌิมนิกาย มัชฌิมนิกาย สุตตันตปิฎก เล่ม ๑๓ หน้า ๔๒๙) แสดงการโต้ตอบของพระมหากัจจายนเถระ พระอรหันตสาวกผู้ได้รับยกย่องจากพระศาสดาว่า เป็นผู้ฉลาดในการอธิบายความแห่งคำย่อให้พิสดารกับพระเจ้านมัสสรวณดิบุตร ผู้ไปถามพระเถระถึงมติของพราหมณ์ในเรื่องวรรณะที่ว่าพราหมณ์เท่านั้นประเสริฐ พระเถระจึงแสดงเหตุผลเป็นข้อ ๆ ดังนี้ :-

๑. ในวรรณะ ๔ เหล่านี้ วรรณะเหล่าใดเป็นผู้มั่งมี วรรณะเดียวกันและวรรณะอื่น ย่อมเข้าเป็นสาวกของวรรณะนั้น

๒. วรรณะใดประพฤติกุศลกรรมบถ เมื่อตายไปแล้วย่อมเข้าสู่อบาย เสมอกันหมดไม่มีพิเศษ

๓. วรรณะใดประพฤติกุศลกรรมบถ เมื่อตายไปแล้วย่อมเข้าสู่สุคติโลกสวรรค์ เสมอกันหมดไม่มีเว้น

๔. วรรณะใดทำโจรกรรม ทำปราชัยกรรม (ล่วงกริยาผู้อื่น) วรรณะนั้นต้องรับราชอาณาจักรเหมือนกันหมดไม่มีเว้น

๕. วรรณะใดออกบวช ตั้งอยู่ในศีลในธรรม วรรณะนั้นย่อมได้รับความนับถือ ได้รับการบำรุงและได้รับคุ้มครองรักษา เสมอกันหมดไม่มีเว้น

พระเจ้านมัสสรวณ ดิรัสรเสรีญาธิบดีของพระเถระ และปัญญานพระองค์เป็นพุทธศาสนิกชนแต่ครั้งนั้นพระบรมศาสดา นิพพานแล้ว จึงได้แต่ตรัสว่า ถ้าพระองค์ทรงได้ชื่อว่าพระผู้มีพระภาคประทับอยู่ในที่ใด แม้ไกลเท่าไกล พระองค์จะเสด็จไปเฝ้าให้จงได้ พระผู้มีพระภาคปรินิพพานเสียแล้ว พระองค์ขอถึงพระผู้มีพระภาคผู้แม้ปรินิพพานแล้วนั้น กับพระธรรม และพระสงฆ์เป็นสรณะ

จากประวัติและหลักที่กล่าวมานี้ จึงเห็นได้อย่างชัดเจนว่า พระพุทธเจ้าได้ทรงยืนยันชัดสู้กับทริภูมิกะ ในเรื่องการแบ่งชั้นวรรณะของคนในครั้งนั้นอย่างไร ทรงพยายามที่จะให้คนเห็นความสำคัญของความประพฤติตามศีลธรรมว่า มีคุณค่ายิ่งไปกว่าติดในเรื่องชั้นวรรณะ พร้อมทั้งได้ทรงทำตัวอย่างให้ดูในพระธรรมวินัยนี้ ใครมาบวชก่อนก็ได้รับความเคารพของคนมาบวชทีหลัง ผู้แม้เกิดในสกุลสูงกว่า

ในปัจจุบันประเทศไทยได้ใช้รัฐธรรมนูญที่ให้สิทธิแก่คนทุกวรรณะเสมอกัน และได้มีคนที่ถูกเหยียดหยามเพราะเหตุเกิดในวรรณะต่ำหลายแสนคน ขอปฏิญาณตนเป็นพุทธศาสนิกชน (พ.ศ. ๒๕๕๕) เพราะเลื่อมใสว่าพระพุทธศาสนา เป็นศาสนาที่ไม่มองข้ามคนชั้นที่ถูกเหยียดหยามแต่ได้ช่วยยกฐานะขึ้นให้สูงเท่าเทียมกับคนในวรรณะอื่น ๆ ทั้ง ๆ ที่พระพุทธเจ้าทรงเกิดในวรรณะกษัตริย์ ไม่ต้องมีปมด้อยที่จะต่อสู้เพื่อพระองค์เองในเรื่องวรรณะ แต่ก็ทรงชี้แจงสั่งสอนให้คนเห็นความจริงมาแต่ในสมัยของพระองค์

ในสุนทรพจน์ต่าง ๆ ของผู้นำประเทศไทย เรามักจะได้ฟังคำสรรเสริญอยู่เสมอว่า พระพุทธเจ้าได้ประทานแสงสว่างให้อินเดียไว้นานมาแล้ว ในเรื่องการแบ่งชั้นวรรณะ แต่อินเดียเพิ่งจะปฏิบัติได้ในทางนิตินัยเมื่อมีรัฐธรรมนูญนี้เอง ส่วนทางพฤตินัยนั้นใครจะรู้ว่าเมื่อไร อินเดียจึงจะชำระล้างความยึดถือเก่าแก่นี้ให้หมดไปได้

โลกยิ่งยกย่องสมภาพ และภาวภาพในหมู่มนุษย์มากเพียงไร หลักธรรมเรื่องนี้ของพระพุทธศาสนาก็ยิ่งเด่นขึ้นในสายตาของผู้ต้องการเหตุผลมากเพียงนั้น

แวะเยือนทั่วไทย

“ปลายรุ้ง”

ตอน อุทยานแห่งชาติภูหินร่องกล้า

ในความหมายของอุทยานแห่งชาตินั้น หมายถึง พื้นที่ที่มีสภาพที่น่าสนใจ และสมควรสงวนไว้เป็นพิเศษ เพื่อรักษาสภาพแวดล้อมธรรมชาติให้คงสภาพเดิมถาวรตลอดไป ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจ และเพื่อการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ โดยทั่วไปอุทยานแห่งชาติจะประกอบด้วยพื้นที่อันกว้างขวางและหลากหลายด้วยธรรมชาติที่โดดเด่นสวยงามหาได้ยาก เช่น ทดณียภาพแห่งขุนเขา ท้องทุ่ง เกาะแก่ง ชายหาดท้องทะเล แนวประการัง ถ้ำ น้ำตก หุบเหว หรือหินผา ที่มีลักษณะแปลกตา อันเกิดจากปรากฏการณ์ธรรมชาติ หรือมีพืช สัตว์ สิ่งประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม ที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ให้เป็นมรดกตกทอดแก่นุชนรุ่นหลังต่อไป

แต่ยังมีอุทยานแห่งชาติแห่งหนึ่ง ที่เป็นแหล่งกำเนิดของประวัติศาสตร์การสู้รบอันยาวนาน อันเกิดจากความขัดแย้งของลัทธิ แนวความคิดที่นำไปสู่ความสูญเสียเลือดเนื้อ ชีวิตและน้ำตา อุทยานที่ว่านี้ก็คือ อุทยานแห่งชาติภูหินร่องกล้า หลังจากสงครามความแตกต่าง ทางการเมืองของคนในชาติสิ้นสุดลง ภูหินร่องกล้า ซึ่งอยู่บนรอยต่อของ ๒ จังหวัด คือ อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย และอำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ก็ได้รับการประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๒๗ ภาพประวัติศาสตร์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ณ ที่แห่งนี้ ตลอดจนถึงก่อสร้างในอดีตได้ถูกบันทึกเก็บรักษาไว้ เพื่อให้ชนรุ่นหลังได้ศึกษาถึงผลแห่งความขัดแย้ง

ข้อมูลทางวิชาการจาก
กองอุทยานแห่งชาติกรมป่าไม้
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ภาพ : อนุครา ทงษ์สุวรรณ
กิตติ จันทร์ส่อง

ทัศนียภาพริมผาภูหินร่องกล้า เทือกเขาต่าง ๆ ซึ่งเป็นแหล่งกำเนิดของแม่น้ำลำธารหลายสาย

ตลอดถึงที่ทำการอุทยานแห่งชาติ
ภูหินร่องกล้า ส่วนเส้นทางอื่นว่า
กันว่าไม่ค่อยจะปลอดภัยนัก

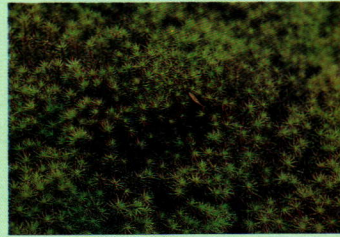
เทือกเขาภูหินร่องกล้านี้
เคยเป็นฐานที่มั่นใหญ่ของการ
เผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์ ตั้งแต่ปี
พ.ศ.๒๕๑๑ จนกระทั่งปี พ.ศ.๒๕๒๕
บรรดาชาวบ้าน และมวลชนของ
พรรค ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวเขาเผ่าม้ง
(แม้ว) ได้กลับใจไม่ให้ความร่วมมือกับ
พรรค และได้เข้ามอบตัวกับทาง
ราชการ ต่อมากองทัพภาคที่ ๓
และกองอำนวยการรักษาความ
ปลอดภัย และความมั่นคงภายใน
ภาค ๓ ได้พิจารณาและประสานกับ
กรมป่าไม้ เพื่อพิจารณาจัดตั้งบริเวณ
นี้เป็นอุทยานแห่งชาติ หลังจากได้
มีการสำรวจ ซึ่งพบว่า ภูมิประเทศ
มีสภาพทิวทัศน์ที่สวยงาม เป็นป่า
ต้นน้ำลำธาร และมีเอกลักษณ์ทาง
ธรรมชาติที่มีจุดเด่นหลายแห่ง เช่น
ลานหินแตก ลานหินปุ่ม ประกอบ
กับเป็นสถานที่ทางประวัติศาสตร์
ของการสู้รบระหว่างกองทัพแห่ง
ชาติกับคอมมิวนิสต์ ซึ่งนับเป็น
อุทยานแห่งชาติแห่งที่ ๔๔ ของ
ประเทศ

สภาพภูมิประเทศโดยทั่วไป
เป็นเทือกเขาสลับซับซ้อน ภูมิลो
นับเป็นยอดเขาที่สูงที่สุดสูง
ประมาณ ๑,๖๖๔ เมตร จากระดับ
น้ำทะเล รองลงมาคือ ภูหินร่องกล้า
สูงประมาณ ๑,๖๐๔ เมตร และที่ลด
หลั่นกันลงมาคือ ภูผงม้า และ

นครไทย - ภูหินร่องกล้า กับเส้น
ทางสายกรุงเทพ - สระบุรี - ลพบุรี
- เพชรบูรณ์ - นครไทย - ภูหิน
ร่องกล้า เส้นทางที่นับว่าสะดวก
และปลอดภัยที่สุด คือ เส้นทาง
จากนครไทย ราวสามสิบกิโล
กิโลเมตร ซึ่งเป็นถนนลาดยาง

ทางการเมือง ความ แตกแยก
ความสามัคคีของคนในชาติ การใช้
กำลังเข้าประหัตประหาร อัน ก่อให้
เกิดความสูญเสียอันประมาณค่ามิได้
การเดินทางไปอุทยานแห่ง
ชาติภูหินร่องกล้าไปได้ ๒ เส้นทาง
คือ เส้นทางกรุงเทพ - พิษณุโลก -

บริเวณที่ราบหลังภู เป็นป่าสนเขา มีสนสองใบและสามใบขึ้นปะปน แต่ส่วนใหญ่เป็นสนสองใบ ตามลานหินจะมีมอส เฟิร์น โลเคน ตะไคร้นิดต่าง ๆ

ภูชี้ได้้า เทือกเขาเหล่านี้ยังเป็นแหล่งกำเนิดของแม่น้ำลำธารหลายสาย เช่น ลำน้ำโซ ห้วยน้ำมัน ห้วยอมสิงห์ ห้วยเหมือดโดน และห้วยหลวงใหญ่ ส่วนสภาพอากาศโดยทั่วไปจะหนาวเย็นเกือบตลอดปี โดยเฉพาะในฤดูหนาว อุณหภูมิจะต่ำประมาณ ๐ - ๔ องศาเซลเซียส มีหมอกปกคลุมทั่วบริเวณ ส่วนฤดูร้อนอากาศจะหนาวจะเย็นสบาย และฝนตกชุกในฤดูฝน อุณหภูมิเฉลี่ยทั้งปีประมาณ ๑๘ - ๒๕ องศาเซลเซียส

สภาพป่าโดยทั่วไป เป็นป่าเต็งรัง ป่าดิบเขา และป่าสนเขา ป่าเต็งรังเป็นป่าที่ขึ้นในพื้นที่ระดับต่ำบริเวณเชิงเขาส่วนป่าดิบจะขึ้นในบริเวณเขาสูง ซึ่งมีปริมาณน้ำฝนค่อนข้างมาก อากาศชื้น พันธุ์ไม้ที่พบโดยทั่วไป ได้แก่ ก่อเดือย ก่อหัวหมู อบเชย ทะโล้ ส่วนไม้พื้นล่างมี หวายและปาล์มชนิดต่าง ๆ ส่วนบริเวณที่ราบหลังภู เป็นป่าสนเขา มีสนสองใบและสามใบขึ้นปะปนกัน แต่ส่วนใหญ่เป็นสนสองใบ บางแห่งอยู่รวมกันเป็นป่าสนกว้างขนาดใหญ่ ตามลานหินจะพบกล้วยไม้ป่าและดอกไม้ป่าขึ้นอยู่ เช่น เอื้องม้าวิ่ง เอื้องสามสี เหน้าน้ำทิพย์ ช้องนางคลี่ กุหลาบขาว กุหลาบแดง ฟองหิน รวมทั้งมอส เฟิร์น โลเคน และตะไคร้

(บน) หินรูปทรงแปลก ๆ ประติมากรรมที่ธรรมชาติสร้างไว้ จะพบตามทางเดินขึ้นภูหินร่องกล้า
(ล่าง) ลานหินปุ่ม ที่เกิดจากการสึกกร่อนของหินทราย เกิดเป็นปุ่มปม

ชนิดต่าง ๆ ซึ่งในช่วงปลายฤดูฝน ต่อฤดูหนาว ดอกไม้ป่าเหล่านี้จะ ออกดอกสพรั่งมีสีสันงดงามมาก ส่วนสัตว์ป่านั้น ในปัจจุบันไม่พบสัตว์ ขนาดใหญ่อยู่แล้ว พบแต่นกบาง ชนิดเท่านั้น อาจจะเนื่องจากใน อดีตภูหินร่องกล้าเคยเป็นสมรภูมิ แห่งการสู้รบมาก่อน สัตว์ป่าต่าง ๆ จึงถูกล่าไปเป็นอาหารเสียส่วนมาก ก็เป็นไปได้

ณ ที่นี้ นอกจากตำนาน ที่เล่าขานถึงประวัติศาสตร์การสู้รบ อันยาวนาน ที่เกิดจากความขัดแย้ง ของลัทธิทางการเมืองแล้ว อุทยาน แห่งชาติภูหินร่องกล้ายังพร้อม ไปด้วยความงดงามทางธรรมชาติ ที่สวยงามแปลกตา แตกต่าง ไปจากอุทยานแห่งชาติอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นลานหินปุ่ม ที่เกิดจากการ สึกกร่อนของหินทรายทางฟิสิกส์ และเคมี ผสมผสานกับแรงลม และสายฝนที่พัดกระหน่ำอยู่ชั่วนานนับปี ทำให้ส่วนบนของหิน ที่แข็งแกร่งกว่าเกิดเป็นปุ่มปม เสมือนประติมากรรมที่ธรรมชาติ ได้สร้างสรรค์ไว้ และสะท้อนถึงหลัก ความจริงที่ว่า สิ่งที่แข็งแกร่งเท่านั้น ที่จะคงอยู่ สิ่งที่อ่อนกว่าย่อมถูก กัดกร่อนสูญสลายไปเป็นธรรมดา ในอดีตสถานที่แห่งนี้เป็นที่ ที่เหล่านักรบสหาย ผกค. ใช้เป็นที่พัก พ้นเมื่อถึงคราวเจ็บป่วย ลานหิน

เอื้องนวลจันทร์กล้วยไม้ป่าชนิดหนึ่ง
ที่ขึ้นอยู่ตามลานหิน ในช่วงปลายฤดูฝน
คือฤดูหนาว

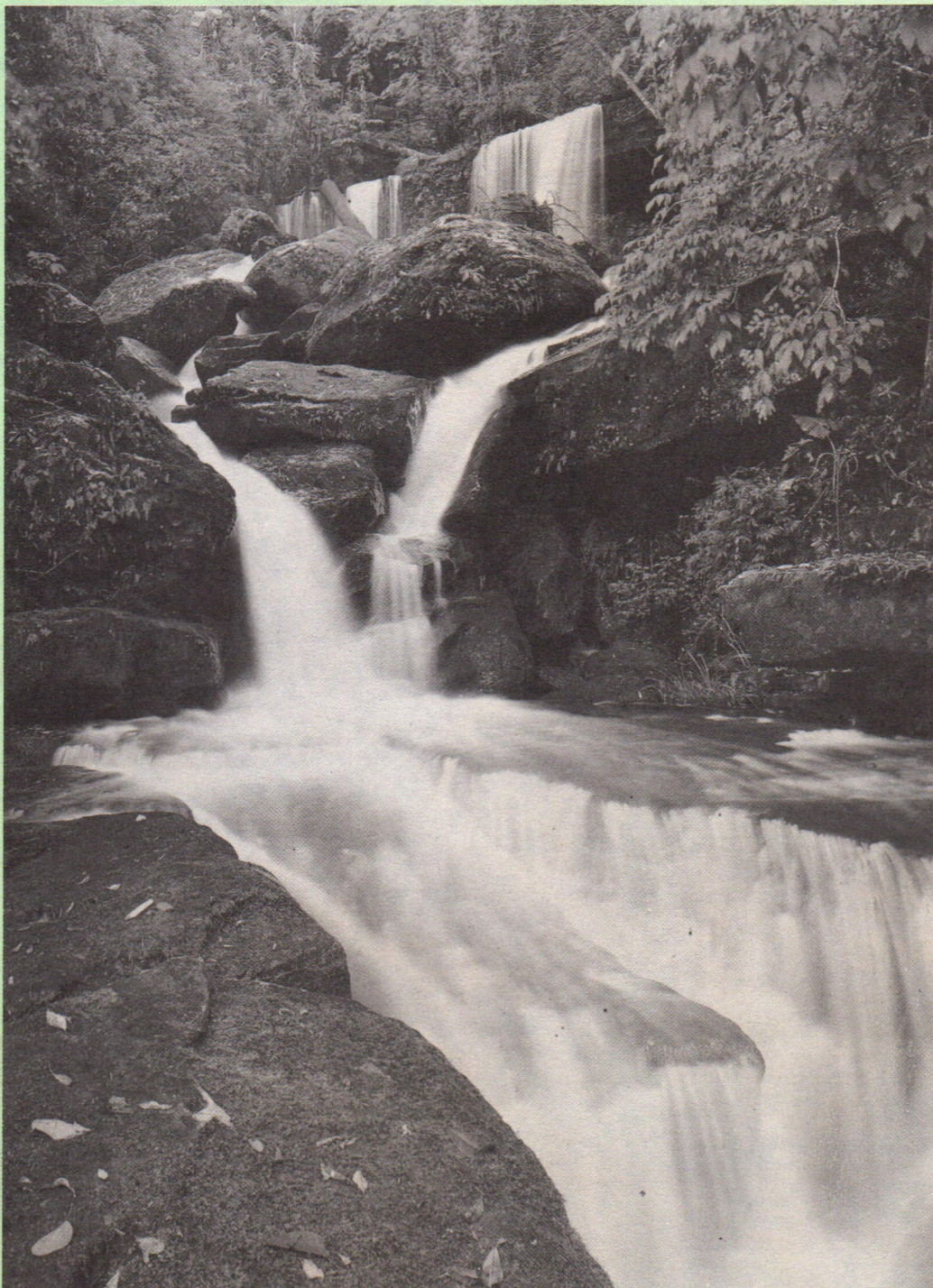
ปุ่มน้ออยู่ริมผาห่างจากที่ทำการอุทยานฯ
ประมาณ ๔ กิโลเมตร และห่าง
ออกไปอีกประมาณ ๕๐๐ เมตร
เป็นหน้าผาสูงชัน สามารถมองเห็น
ทิวทัศน์ได้กว้างไกล ณ ที่นี้ คราใดที่
ผด.รบชนะทหารของรัฐบาล ก็
จะขึ้นไปชูธงแดง (ผ้อ้นเคียว) ทุก
ครั้งไป ที่แห่งนี้ถูกขนานนามว่า
ผาชูธง

จากฐานพัชรินทร์ไป
ประมาณ ๓๐๐ เมตร ก็จะถึง
ลานหินแตก ที่มีสภาพแตกต่างๆ
จากลานหินปุ่มโดยสิ้นเชิง เพราะมี
ลักษณะเป็นแนวร่อง เหมือน
แผ่นดินแยก รอยแตกบางรอยเล็กจน
มีแต่รากต้นหญ้าเท่านั้นที่ซ่อนไซ
ไปได้บางรอยก็กว้างพอก้าวข้ามได้
แต่บางรอยก็ไม่สามารถกระโดด
ข้ามไปถึง สันนิษฐานว่า คงจะเกิด
จากการโก่งตัว หรือ เคลื่อนตัว
ของผิวโลก จึงทำให้พื้นหินนั้นแตก
ออกเป็นแนว บริเวณลานหินแตก
จะพบมอส ไลเคน ตะไคร้ เฟิร์น
และกล้วยไม้ชนิดต่างๆ ขึ้นอยู่
ประปราย

นอกจากลานหินริมผาที่
กล่าวมาแล้วนี้ ภูหินร่องกล้า
ยังมีสายน้ำที่ชุกช่อนอยู่ในป่าลึก
ซึ่งต้องเดินด้วยเท้าเข้าไป คือ
น้ำตกหมันแดง ซึ่งเป็นน้ำตก
ขนาดใหญ่ ๓๒ ชั้น น้ำตกแผด
รุ่มเกล้าภราดร ซึ่งอยู่ห่างจาก

ที่ทำการไปประมาณ ๔ กิโลเมตร การที่จะเข้าไปถึงก็ต้องพึ่งขา ทั้งสองข้างเช่นเคย เดินด้วยเท้า เข้าไปอีกประมาณ ๘๐๐ เมตร ตัวน้ำตกไม่สูงนัก แต่สภาพแวดล้อม เป็นป่าบริสุทธิ์ที่งดงามมาก นอกจากนั้นก็ยังมึ น้ำตกศรีพชรินทร์ อยู่บริเวณเชิงเขาห่างจากที่ทำการ ประมาณ ๔ - ๕ กิโลเมตร บริเวณ เชิงภูหินร่องกล้า ห่างจากหมู่บ้าน ห้วยน้ำไซ ๒ กิโลเมตร ก็จะถึง น้ำตกแก่งลาด จากนั้นขึ้นเขาต่อไป อีกประมาณ ๓ - ๔ กิโลเมตร เดินแยกไปทางซ้าย ก็จะพบน้ำตก ดาดฟ้าหรือน้ำตกด่านกอกฮาง เป็น น้ำตกชั้นเดียวขนาดใหญ่ที่สวยงาม มาก

ภายใต้ความงดงามที่บริสุทธิ์ ของธรรมชาติที่ภูหินร่องกล้า ยัง แฝงไว้ด้วยประวัติศาสตร์การสู้รบ ประทศประหารกัน อันเนื่องจาก ความขัดแย้งด้านความคิดทาง การเมือง ปัจจุบันสถานที่ต่าง ๆ ยังคงถูกรักษาไว้ให้คงอยู่ใน สภาพเดิม เพื่อให้อนุชนรุ่นหลัง ได้ศึกษา และเป็นเครื่องเตือนสติ ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนทางการเมือง การทหาร ที่แทรกตัวอยู่ท่ามกลาง ป่าทึบหนาแน่นไปด้วยต้นไม้ใหญ่ โดยใช้ธรรมชาติเป็นเครื่องช่วย อำพราง ในอดีตเป็นสถานที่ให้ การศึกษาแนวลัทธิคอมมิวนิสต์

▲ โรงเรียนการเมืองการทหาร ที่
แทรกตัวอยู่ท่ามกลางป่าดิบ ใช้อธรรมชาติ
เป็นเครื่องช่วยอำพราง

มีการสอนสรรนิพนธ์ประธานเหมา
๔ เล่ม คติพจน์สีแดง สรรนิพนธ์
ทางการทหาร และการอบรมผู้
เข้าร่วมขบวนการใหม่ ในบริเวณ

นี้ประกอบด้วย บ้านพักฝ่ายพลเรือน
ฝ่ายพลธิการ ฝ่ายสื่อสาร และสถาน
พยาบาล
ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้

๑-๒ บ้านพักฝ่ายต่าง ๆ และ ►
สถานพยาบาลในโรงเรียนการเมืองการ
ทหาร

๓-๔ กังหันน้ำซึ่งถูกดัดแปลง
ขึ้นมาเพื่อใช้ตำข้าว ในสภาวะที่ขาด
แคลนพลังงาน ณ ที่นี้กังหันน้ำจะ
หมุนเดือนอยู่ตลอดเวลา

๕. ปีนตั่วสู้อากาศยาน

ของอุทยานฯ ห่างออกไปประมาณ
๓ กิโลเมตร จะเป็นที่ตั้งของสำนัก
อำนาจรัฐ สถานที่ดำเนินการทาง
ด้านปกครอง มีคุกสำหรับขังผู้กระทำ
ความผิด มีสถานที่ทอผ้า และ
โรงงานซ่อมเครื่องจักรกลหลง
เหลืออยู่ จากสำนักอำนาจรัฐไป
ประมาณ ๒ กิโลเมตร เป็น
โรงพยาบาลกลางป่าที่มีอุปกรณ์
ในการรักษาคนป่วยเกือบครบถ้วน
มีห้องปรุงยา ห้องพักฟื้น และตาม
ป่ากริมทางที่ตัดมาจากอำเภอลำ
หลัก จะมี หมู่บ้านมวลงชน
อยู่หลายหมู่บ้าน เช่น หมู่บ้าน
ดาวแดง หมู่บ้านดาวชัย ลักษณะ
เป็นบ้านไม้หลังเล็ก ๆ ไม่ยกพื้น
หลังคามุงด้วยกระเบื้องไม้ บ้าน
แต่ละหลังจะมีทูลมหลบภัยทาง
อากาศอยู่ด้วย

สถานที่ต่าง ๆ ในบริเวณ
อุทยานแห่งชาติภูหินร่องกล้า
นับเป็นส่วนหนึ่งของบันทึกหน้า
ประวัติศาสตร์การขัดแย้งทาง
การเมือง ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา
ซึ่งแฝงอยู่ท่ามกลางธรรมชาติ
ที่งดงามและบริสุทธิ์ แล้วท่าน
ล่ะจะไม่ลองไปสัมผัสกับธรรมชาติ
และรับรู้เรื่องราวทางประวัติศาสตร์
กันบ้างหรืออย่างน้อยการได้รับ
รู้เรื่องราวในอดีตที่ผ่านมาบ้าง
ก็จะเป็นการดีสำหรับแนวทางใน
อนาคต และไม่ควรให้ประวัติศาสตร์
เกิดซ้ำรอยขึ้นมาอีก

ภาพพุทธประวัติ

ภาพที่ ๘ : ทรงแสวงหาโมกขธรรม คือ ความหลุดพ้น

ในชั้นแรกเจ้าชายสิทธัตถะเสด็จไปศึกษาอบรมกับดาบสบางท่าน
เพื่อแสวงความเป็นผู้หลุดพ้นจากทุกข์

บรรยาย : พิฑูร มลิวัลย์

เขียนภาพ : สนั่น รัตนะ

ทรงแสวงหาโมกขธรรมและทรงบำเพ็ญทุกรกิริยา ต่อมาพระสิทธัตถะได้เสด็จจากอนุยอัมพวัน แคว้นมัลละ แล้วไปยังที่ต่าง ๆ จนถึงเขตกรุงราชคฤห์ แคว้นมคธ เพื่อแสวงหาโมกขธรรม (ความพ้นทุกข์) ครั้งแรกเสด็จเข้าไปศึกษาอบรมใน สำนักอาฬารดาบส กาลามโคตร และสำนักอุทกดาบสสรามบุตร ทรงเห็นว่าลัทธิของ ๒ สำนักนั้น ไม่ใช่ทางพ้นทุกข์ได้ จึงทรงอำลาจากสำนักดาบสทั้งสองนั้น เสด็จจาริกแสวงหาโมกขธรรมต่อไป